

AFOKALNI DODACI | PAMETNI OBJEKTI | FOTO-ALBUM II | GRANICE DIGITALNE MANIPULACIJE

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE | BROJ 61 | JUL/AVGUST 2009 | WWW.REFOTO.CO.RS

Foto-škola
Kršenje pravila

Bespilotni
LETEĆI FOTOAPARAT

AKT

Zavodljiva linija tela

Fuji Finepix F200 EXR

OTPORAN NA VODU
Olympus mju Tough-8000

Dani fotografije
U SRBIJI

Croatian
Press
Photo

Rovinj 2009
PHOTODAYS

MODNI PORTRET
Milan Josipović

FOTOREPORTER
Marko Georgiev

ISSN 1450-6394

DIN 250
K. M. 8
KUNA 30
DEN. 250
EVRA 4

ideas - without - borders

BELGRADE[★]
REGIONAL FESTIVAL
DESIGN · ADVERTISING · ART
July 17 - Sept. 21 '09 **ADC'E**
belgradefestival.com

ART DIRECTORS CLUB EUROPE "The Best of The Best in European Advertising & Design" izložba, 17.07 - 30.07.2009, New Moment Ideas Gallery Hilendarska 14

Spoljašnja
zaštita vaše
unutrašnje
vizije

Predstavljamo vam
Terraclime seriju

Proizvedeno od 100%
recikliranog materijala.

Na džepovima su korišćeni
najkvalitetniji patenti za
zatvaranje.

Unutrašnja zaštitna torbica
omogućava dodatnu sigurnost
vašoj foto opremi

Džepovi za memorijske
kartice omogućavaju brz
pristup istim.

Za kompletnu specifikaciju svih Lowepro proizvoda, posetite www.lowepro.com

REFOT B, ekskluzivni uvoznik i distributer, Pčinjska 17, 11000 Beograd, t. 011 6456 151, f. 011 786 0234, e. info@refot.com, www.refot.com, www.lowepro.com

STALNE RUBRIKE

- 4 **U FOKUSU**
Mamut u fokusu
- 8 **AKTUELNOSTI**
Izložbe, najave, konkursi, knjige
- 14 **MOJE ISKUSTVO**
Afokalni dodaci mogu biti dobro proširenje mogućnosti vašeg digitalca
- 24 **PRAKSA NA DELU – AKT FOTOGRAFIJA**
Kroz prve korake u studiju pokazaćemo vam kako da se upustite u ovu avanturu
- 40 **ŠTA POM I KANAPOM**
Izrada foto-albuma iz kućne radinosti 2
- 47 **IZLOŽBE**
Vodozemci i gmizavci sveta
Croatian Press Photo
Dani fotografije, Čačak 2009
- 48 **DEŠAVANJA**
Photodays 2009 – Rovinj
Fotografski duo HIISHII na snimanju vejkbord filma
World Press Photo radionica
Snimanje iz vazduha
Test D5000
- 68 **TEORIJA**
Ljudsko telo pogodno je za analizu i kritiku ljudskog života uopšte
- 94 **KOLEKCIONARSKI UGAO**
Dobri stari nemački "kućevni" fotoaparati
- 96 **FOTO-KOMENTAR**
Tandem reaguje na vaše fotografije
- 104 **KONKURSI**
Svet u fokusu i Fotografija sa letovanja
- 112 **PISMA ČITALACA**
Pitanja, odgovori i uzori

18
© MARKO GEORGIEV

FOTOGRAFI

- 18 **MARKO GEORGIEV**
Fotoreporter koji svoju karijeru gradi sam ali pod okriljem čuvenog *Njujork tajmsa*
- 56 **MILAN JOSIPOVIĆ**
U potrazi za dobrim svetlom i interesantnim licima išao je na razne strane sveta

FOTO-ŠKOLA

- TEHNIKE FOTOGRAFISANJA, DIGITALNA OBRADA
- 34 **SMART OBJECTS**
U pokušaju da pomiri različite tendencije, "Adobe" je uveo veliki broj opcija sa zajedničkim prefiksom Smart
 - 36 **KRŠENJE PRAVILA**
Fotografija je prepuna pravila, smiju li se ta pravila prekršiti?
 - 42 **DISKUSIJE**
Dokle smeju da dosežu granice digitalne manipulacije u reportažnoj fotografiji? I postoje li granice Photoshopa?

82
© HIISHII

72
SNIMANJE IZ VAZDUHA

88
© MILAN JOSIPOVIĆ, PORTFOLIO MANEKENA ZA AGENCIJU "NEXT". MAJAMI

56
MILAN JOSIPOVIĆ

24

TEHNIKA

FOTOTEHNOLOGIJA, SKENERI, ŠTAMPAČI

- 78 **NOVITETI**
- 82 **CANON EOS 500D**
Prvi "Canonov" D-SLR fotoaparat namenjen entuzijastima, koji može da snima i video-zapis u HD kvalitetu
- 86 **NIKON AF-S 10-24 mm F/3,5-4,5 G DX**
Nov ekstremni širokougaoni zum objektiv
- 87 **CANON EF-S 18-200 mm 1:3,5-5,6 IS**
Dugo očekivan, može se smatrati idealnim pratiocem na vašim putovanjima
- 88 **CANON POWERSHOT D10**
Ne samo što može da zaroni nego se ne plaši ni najvećeg pljaska
- 89 **OLYMPUS µ TOUGH-8000**
Odličan izbor za sve one koji fotografišu u ekstremnim uslovima
- 90 **FUJIFILM FINEPIX F200 EXR**
Osma generacija Fujije tehnologije Super CCD senzora
- 92 **DIFUZORI ZA BLICEVE**
Testirali smo dodatke koji pomažu da kvalitet svetlosti koju daje blic bude lepši

NASLOVNA STRANA
© MILAN JOSIPOVIĆ, PORTFOLIO MANEKENA ZA AGENCIJU "NEXT". MAJAMI

reč urednika

PLASTIČNA REALNOST

Mali fotoaparat i veliki osmeh. To odlično ide jedno uz drugo jer me ponovo vraća u dane kada je fotografija bila samo igra. Na svadbi naše koleginice iz redakcije Sanje, na svakom stolu čekao je po jedan plastični fotoaparat za jednokratnu upotrebu. Tako nešto davno nisam videla jer kod nas praktično ne mogu ni da se kupe, dok je u Pragu (gde sam živela), tokom devedesetih, to bila sasvim uobičajena ponuda u svakoj foto-radnji. Turisti, neopterećeni kvalitetom fotografija i težinom foto-opreme koju svaki (ne)normalan fotograf okači sebi oko vrata, masovno su koristili takve fotoaparate i odmah izrađivali fotografije. Kao student, radila sam u foto-laboratoriji i izradila sam stotine i stotine loše ukadriranih nasmehanih lica, krivih zgrada, mračnih ulica iz kojih izviruju samo beonjače i zubi veselog društva... Kvalitet tih fotografija bio je, naravno, dosta loš, ali ono što je bila njihova glavna prednost jeste spontanost snimljenog trenutka, atmosfera grada i verno zabeleženo raspoloženje. Taj mali "plastikner" omogućavao im je da bez ikakvog foto-grafskog znanja ponese uspomenu na nekoliko lepih dana provedenih u jednom novom gradu. Svaka od tih fotografija, pri povratku kući, izmamiće ponovo osmeh i onima koji su ih snimili i onima koji će na to isto putovanje otići samo kroz te fotografije. Danas, uglavnom, svi imamo odlične fotoaparate, skoro sve fotografije izuzetno su nam kvalitetne, ali mahom se nalaze na hard-disku našeg računara i čekaju da ih malo "doteramo, obradimo, spremimo za štampu..." Sva ona neposrednost instantnog snimka je nestala, a beskonačna obrada u Photoshopu ili nečim sličnom, potpuno nas onemogućava da vidimo snimke onako kako ih je snimio fotoaparat – produžena ruka fotografa!

Da ne mistifikujem previše, zdušno sam "krala" ove fotoaparate i s tuđih stolova (na svakom je bio samo jedan) i uživala u starom dobrom sloganu "Vi samo pritisnete dugme, mi radimo sve ostalo". Nažalost, naše laboratorije toliko loše razvijaju da je 30 posto fotografija neupotrebljivo samo zbog toga (a i kvalitet fotoaparata nije baš visok, tu je "Fuji" uvek bio najbolji). Ipak, nasmehanih lica ima na pretek, veselje, gužva, ples, ukradeni poljupci, deca koja imitiraju pevačicu, svadbena torta "raspaljena" blicem i nevesti aranžman pridošlog cveća... Sve ovo zvuči i liči na pravu svadbu... dakle, misija ispunjena. U našem letnjem dvobroju naći ćete dve diskusije koje pokreću pitanje: "Gde su granice obrade fotografije?" Zašto svi toliko insistiramo na Photoshop realnosti i pretvaramo sebe i svet oko sebe u umivenu, nepostojeću sliku našeg života. Fikcija, kao nadrealnost, sasvim je nešto drugo i vrlo je poželjna i važna za razvoj kreativne ličnosti. Ovaj broj donosi mnoštvo različitih izbora i stavova, nivoa i kvaliteta, pomalo deluje kao konglomerat svega što fotografija može da ponudi. Ponovo se "čitamo" krajem avgusta, a vi dotle razmišljajte o temama koje smo načeli i pošaljite svoje mišljenje. Rasprava je tek počela, okrugli sto postavljen je za sve vas jer znate da bez vašeg glasa mi ne možemo da uštimujemo ovaj fotografijski orkestar koji, čini mi se, svira sve bolje i baš po vašim željama.

IVANA TOMANOVIĆ
ivana.tomanovic@refoto.co.rs

IZDAVAČ REFOT B, Beograd, Pčinjska 17
OSNIVAČ Slobodan Vukadinović
DIREKTOR Petar Vukadinović
CENA pojedinačnog broja 250 dinara
žiro-račun 255-0009780101000-19

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK mr fot. Ivana Tomanović
IZVRŠNI UREDNIK Milan Živković, milan.zivkovic@refoto.co.rs
UREDNIK TEHNIKE Boris Bjelica, boris.bjelica@refoto.co.rs
REDAKCIJA Svetislav V. Dragović, Miroslav Nikoljačić, Imre Szabó, Goran Malić, Tomislav Peternek

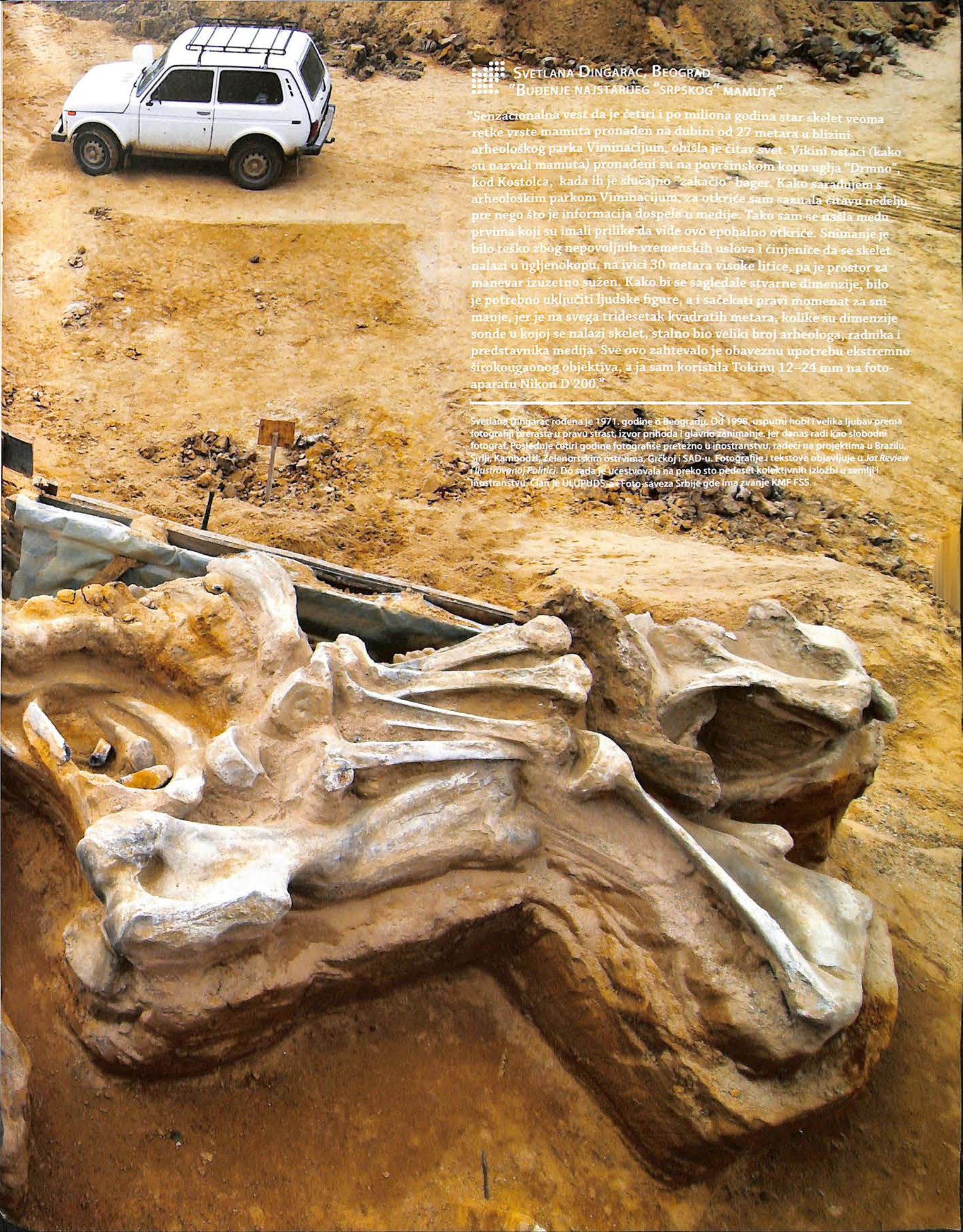
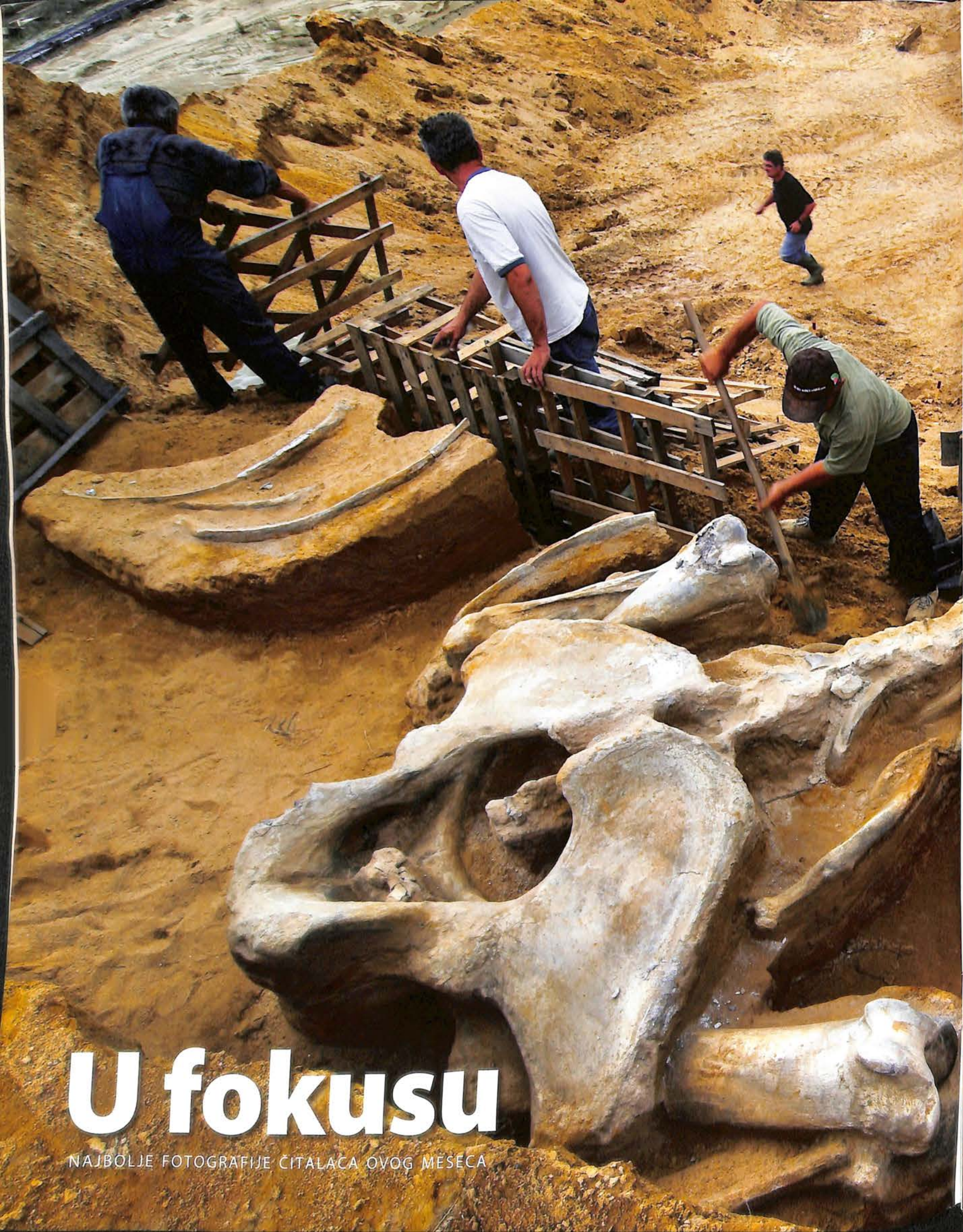
SARADNICI Vojin Mitrović (Pariz), Jelena Matic, Igor Ilić, Marija Milovanović-Maksimović, Radimir Maša Dikosavljević, Zoran Imširagić, Nenad Petrović, Ljubomir Zlatanović, Srđan "Abdee" Abdijević, Darko Stanimirović, Dragan D. Gajić (Makedonija), Sandra Vitaljić (Hrvatska)

TEHNIČKA REDAKCIJA I DIZAJN Sanja Kovačević
LEKTOR Biljana Gordić
MARKETING mr fot. Dragan Pavlović, dragan.pavlovic@refoto.co.rs
tel. 011/344-9641; 344-9642; faks. 011/7860-234

ŠTAMPA Štamparija "Politika AD", Beograd
PRE-PRESS REFOT B – Rukopisi i prilogi se ne vraćaju.
E-POŠTA: info.refoto@refoto.co.rs

CIP – Katalogizacija u publikaciji Narodna Biblioteka Srbije, Beograd
77
FOTO: časopis za kulturu fotografije/glavni i odgovorni urednik Ivana Brezovac – 1996, br. 1 – Beograd (Pčinjska 17); Refot B, 1996 – (Beograd, Politika) – 30 cm
Od br. 4/2001. štampa se latinicom, a naslov je Refoto – Varijanta naslova Refoto ISSN 1450-6394 – Foto (Beograd) COBISS.SR-ID: 117858055

© Sva prava zaštićena
Navedeni delovi ove publikacije ne sme biti reprodukovani ili objavljeni u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje, urešavanje u bilo koje baze podataka ili sisteme za pretraživanje, bez prethodne pismene saglasnosti izdavača

SVETLANA DINGARAC, BEOGRAD
"BUĐENJE NAJSTARIJEG "SRPSKOG" MAMUTA"

"Senzacionalna vest da je četiri i po miliona godina star skelet veoma retke vrste mamuta pronaden na dubini od 27 metara u blizini arheološkog parka Viminacijum, obišla je čitav svet. Vikini ostaci (kako su nazvali mamuta) pronadeni su na površinskom kopu uglja "Drmino", kod Kostolca, kada ih je slučajno "zakatio" bager. Kako saradujem s arheološkim parkom Viminacijum, za otkriće sam saznala čitavu nedelju pre nego što je informacija dospela u medije. Tako sam se našla među prvima koji su imali prilike da vide ovo epohalno otkriće. Snimanje je bilo teško zbog nepovoljnih vremenskih uslova i činjenice da se skelet nalazi u ugljenokopu, na ivici 30 metara visoke litice, pa je prostor za manevar izuzetno sužen. Kako bi se sagledale stvarne dimenzije, bilo je potrebno uključiti ljudske figure, a i sačekati pravi momenat za snimanje, jer je na svega tridesetak kvadratnih metara, kolike su dimenzije sonde u kojoj se nalazi skelet, stalno bio veliki broj arheologa, radnika i predstavnika medija. Sve ovo zahtevalo je obaveznu upotrebu ekstremno širokougaonog objektivna, a ja sam koristila Tokinu 12-24 mm na fotoaparatu Nikon D 200."

Svetlana Dingarac rođena je 1971. godine u Beogradu. Od 1998. usputni hobi i velika ljubav prema fotografiji prerasta u pravu strast, izvor prihoda i glavno zanimanje, jer danas radi kao slobodni fotograf. Poslednje četiri godine fotografise pretežno u inostranstvu, radeći na projektima u Brazilu, Siriji, Kambodži, Zelenortskim ostrvima, Grčkoj i SAD-u. Fotografije i tekstove objavljuje u *Jat Review* i *Ilustranoj Politici*. Do sada je učestvovala na preko sto pedeset kolektivnih izložbi u zemlji i inostranstvu. Član je ULUPUDS-a i Foto-saveza Srbije gde ima zvanje KMF FSS.

U fokusu

NAJBOLJE FOTOGRAFIJE ČITALACA OVOG MESECA

ŽELJKO ĐURIĆ, SMEDEREVO
"MILOŠ I NJEGOVA PORODICA"

"Fotografija je nastala u Pločičkom Ritu, jednom od mojih najomiljenijih foto-destinacija. Prvo zbog blizine mesta u kojem živim, a drugo, zbog zanimljivih, i pre svega, dobrih i srdačnih ljudi koji tamo žive. Prilaz je moguć čamcem s Dunava, ili preko sela Pločice. Mali Miloš živi sa svojom mnogobrojnom porodicom. Komunikacija s njima je bliska i srdačna, tako da je režiranje scena moguće, što mi inače predstavlja izvestan problem u drugim prilikama. Volim, naime da najveći deo fotografije završim pri samom snimanju, a u

Photoshopu doradim neophodno. Posetili smo Rit 2008. godine u zimu, ne sećam se tačno datuma. Prilikom snimanja ove fotografije koristio sam Nikon D300 i "Sigmin" objektiv 18-50 mm f 2,8 Ex DC Macro."

Rođen je 1965. u Valjevu. Osnovnu i srednju školu završio je u Lazarevcu, Bogoslovski fakultet SPC u Beogradu, a od 1996. godine je paroh u Smederevu. Fotografijom se bavi od studenskih dana, a od 2006. počinje da izlaže. Učestvovao je, otprilike, na sedamdesetak izložbi u zemlji i inostranstvu. Najviše voli da fotografše ljude i njihove sudbine, običaje, nadanja, veru...

ROBERT SEMNIC, NOVI SAD
"DOLINA VULKANA KRAFLA"

"Svaki iskreni zaljubljenik u prirodu, a pogotovo ljubitelj fotografije, ne može da se vrati isti nakon posete Islandu, geološki najmladoj teritoriji na našoj planeti. Pored brojnih gejzira, izuzetno su zanimljivi vulkanski krateri i pseudokrateri kao što je i ovaj s jezerom u dolini vulkana Krafla. Reč je o panorami iz tri fotografije, snimljenoj unutar pustinjske oluje, ali se to ne primećuje (bojao sam se za objektiv)."

Robert Semnic rođen je 1966. godine u Dubrovniku. Oženjen je i ima troje dece, po zanimanju je lekar - radiolog. Fotografijom se intenzivno bavi od 2003. godine, član je FKVS Vojvodine i ima zvanje fotoamatera I kategorije. Do sada je imao dve samostalne izložbe.

KATARINA GAJIĆ, KRUŠEVAC
"JEKAC"

Visila je naopačke... Zainterosovana prizorom pojurila sam gore i nogama čvrsto stala na plafon baš na korak ispred nje. U narednom trenutku osetila sam blesak usled koga sam zbunjeno pala na pod. Taj tresak me je vratio u stvarnost, odnosno u krevet na kome sam spavala. Ovako sam je upamtila.

Rođena je 1990. godine. Živi u Kruševcu, gde je nedavno završila društveno-jezički smer Gimnazije. Fotografijom se bavi nešto više od godinu dana. Pored fotografije voli da crta, čita i putuje.

SENKA PAUNOVIĆ, SARAJEVO
"MRTVA PRIRODA"

"Riva u Poreču. Bačena otkinuta riblja glava. Šetam. Gledam oko sebe i fotoaparatom bilježim zanimljive detalje. Groteskna scena otkinute riblje glave na pustoju ulici - mrtva priroda. Pokušaj da čipom zabilježim nešto interesantno."

Fotografijom se bavi poslednjih četiri, pet godina, član je AUFBIH i sarajevske Foto-grupe "F8". U svom radu koristi Nikon D50, objektiv 55 mm i snima najčešće u Program Modu.

SIGMA

MADE IN JAPAN

AKCIJA

345

18-200mm F13.5-6.3 DC OS

375

310

17-70mm F2.8-4.5 MACRO

FOTOPREMA

FOTO OPREMA d.o.o
011/7129-136
Surcinski put 1/o
Novi Beograd
www.foto-oprema.com

AXELFOTO.COM

AXELFOTO d.o.o
011/361-75-52
Sarajevska 86
Beograd
www.axelfoto.com

BM FOTOFOTO

BM FOTO d.o.o
011/311-99-88
Junija Gagarina 149 lok. 40
TC TOP SHOP, Novi Beograd
www.bmfoto.co.yu

BM FOTO d.o.o
021/522-778
Dunavska 12 (pasaz)
Novi Sad
www.bmfoto.co.yu

ColorFoto

COLOR FOTO
032/310-319
9 Jugovića 30
32000 Čačak

OTVOREN CFFKS

6. 6. 2009. CFFKS – CENTAR ZA FOTO I FILMSKU KULTURU SRBA, BEOGRAD

CFFKS svečano je otvoren u prostorijama kluba u Požeškoj 124, u Beogradu. Za ovu priliku priređena je klupska izložba, koja je prema Pravilniku FSS četvrtog ranga. Geza Lenert, MF FSS, doneo je odluku o dodeli nagrada. Prvu nagradu dobio je Saša Lazarević Kornić za Kolekciju fotografija, "Kad stanem na ludaju", od kojih je jedna objavljena u majskom, 59. broju časopisa *Refoto*, kao najbolja fotografija čitalaca. Dve druge nagrade dobili su Boris Mrđa za fotografiju "Mamac" i Slavica Dejanović za fotografiju "Dolls Have Dreams Too" (naslovna strana *Refoto* br. 54). Tri treće nagrade dobili su Vladimir Maksimović, Zoran Kokanović i Nada Kokanović. Ova izložba gostovaće uskoro i u Novom Sadu. Centar okuplja zaljubljenike u foto i filmsku umetnost svih uzrasta i otvoren je za prijem što većeg broja članova iz svih krajeva zemlje i inostranstva. Osim druženja, Centar će razvijati edukaciju članova i izlagačku delatnost, kao i saradnju s časopisom *Refoto*.

D. BABOVIĆ

ZAUSTAVIMO TRENUTAK!

FOTO-KLUB FON, 25 – 31. 5. EVROPSKA KUĆA, NIŠ

Izložba polaznika sedme škole kreativne fotografije u organizaciji niškog Foto-kluba FON otvorena je 25. maja u galerijskom prostoru Evropske kuće i trajala sve do 31. maja. Na izložbi je predstavljeno 112 fotografija 28 polaznika škole. Na samom otvaranju govorili su predavači sedme škole fotografije, Jovica Krstić i Goran Švabić, koji su publici u nekoliko rečenica objasnili značaj fotografije za omladinu i podelili školarcima diplome o završenoj školi kreativne fotografije. Otvaranje kao i cela izložba bila je posećena a publika je uživala gledajući fotografije mladih niških amatera.

Serijski crno-belih fotografija, pejzaža, portreta i life fotografija obeležila je ovu izložbu i učinila je prirodnijom i šarenijom. Posetioci su nadahnuti i sa pozitivnim komentarima izlazili sa izložbe. Školarci su uspešno da raznovrsnom tematikom svojim fotografijama ispičaju milione priča na ovako malom

mestu, a koje prate sudbine svih nas danas. Već unazad četiri godine Foto-klub FON dva puta godišnje organizuje izložbu svojih polaznika nakon završetka kursa fotografije. Ove izložbe predstavljaju jedinstvenu priliku da školarci pokažu svoj talenat kao i motivaciju za dalji rad.

Profesori su se trudili da teorijsku nastavu učine što interesantnijom, pa su donoseći različite knjige i fotografije značajnih fotografa, upoznali školarce sa istorijom fotografije, načinom korišćenja analognih i digitalnih fotoaparata kao i najboljom tehnikom fotografisanja i što boljom obradom fotografije. Predavači: Ivan

Radović, Miomir Cvetković i Saša Đorđević, Srđan Pavlović i Ivan Tošić. Organizacioni tim sedme škole kreativne fotografije čine: Dragana Stanković, dragana2007@gmail.com i Stevan Ristić, stevica84@yahoo.com, kojima se mogu obratiti svi zainteresovani za sledeću školu kreativne fotografije.

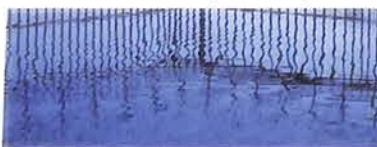
najave

PRIPREMILA: JELENA MATIĆ

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15

IZLOŽBA FOTOGRAFIJA

VLADIMIR ČURČIN, 30. 6 – 10. 7. GALERIJA "SINGIDUNUM", BEOGRAD
Na izložbi će biti prikazana serija fotografija Vladimira Čurčina nastalih od 2006. do 2008. godine na obalama Save i Dunava, u okolini Beograda. Akcenat je stavljen na treperenje, igru boja i refleksiju svetlosti s površine vode. "U vodenom površini odslikavaju se mostovi, rečna plovila, plavetnilo neba i čarolije svetla grada, uzbuđujući besprekornim i suptilnim varijacijama, kao u muzici. Urbana pozadina je

sintezom apstraktnog i figuralnog postavljena u drugi plan, jer je Vladimir fotografijom pozeleo da nam pruži utočište – oazu zelenila i tišine." (Zorica Đermanov)

SVUDA OKOLO, BENOA PJER

11 – 25. 8. GALERIJA "OZON", BEOGRAD
Na izložbi koju organizuje Francuski kulturni centar u Beogradu biće prikazane fotografije i video-materijali Benoa Pjera, umetnika – posmatrača stvarnosti, čiji rotacioni pogled hvata deliče sveta koji je u neprestanom pokretu. On iz tih prikaza izvlači fragmente slika koje se nadovezuju i s nama deli višestruki pogled na svet koji ga okružuje u vidu oniričnih i zvučnih instalacija.

BEOGRAD, INSPIRACIJA KOJA TEČE

NIKOLA VUKOJEVIĆ, 3 – 16. 7. GALERIJA "73", BEOGRAD
Reke i mostovi samo su neki od motiva kolor i crno-belih fotografija Nikole Vukojevića, koji je poput mnogih drugih autora pokušao da pruži svoje viđenje naše metropole. Po rečima autora teksta kataloga Bratislava Ljubišića: "Nikola je strpljiv i izbirljiv. Od sto "skljocanja" jedno je možda pravo. Jer, nezaustavljivo se gomilaju misli, a one nisu puke činjenice: ima li u snimljenom "detalju" dovoljno istorije, onog "sada" i "mene". Ako sve to bude "tu", onda će biti i "vas". To je zahtev, ono što se ne može izbeći."

ŠEST MESECI

TAMASH TOT, 9. 7 – 9. 8. 2009. UGAO DUNAVSKE I BEOGRADSKOG KEJA, NOVI SAD
Izložba fotografija "Šest meseci" prikazuje vojnički život iz prve perspektive, od ustajanja, jutarnjih vežbi, preko obedovanja, radova i obuke do slobodnih aktivnosti. Kao jedan od vojnika, Tot neposredno beleži i prenosi atmosferu iza zidova

4. MEĐUNARODNA FOTO KOLONIJA SIĆEVO 2009.

19 – 23. 5. SIĆEVO

U organizaciji Foto-kluba FON iz Niša i Niškog kulturnog centra u periodu od 19. do 23. maja ove godine, po četvrti put održana je Međunarodna Foto-kolonija Sićevo. Likovna Kolonija Sićevo je najstarija umetnička kolonija u Jugoslaviji, ujedno i na Balkanu. Tvorac ideje o formiranju kolonije bila je slikarka Nadežda Petrović još daleke 1905. godine. Od 1991. godine kolonija dobija međunarodni karakter, i otvorena je za umetnike različitih generacija i estetskih opredeljenja. Doslavno već više od veka dugoj tradiciji, i ove godine domaćini Sićeva ugostili su umetnike, ovoga puta istaknute fotografe iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Bugarske. Među gostoljubivim

meštanima, u prijatnoj atmosferi i živopisnom ambijentu gosti su bili u prilici da pogledom kroz svoje objektivne zabeleže predele Sićevačke klisure, Jelašničke klisure, Niške banje kao i kulturno istorijske spomenike i svakodnevni život grada Niša, kao i sela Gradište, gornje i donje Studene i samog sela Sićeva. Fotografije nastale na ovoj koloniji kao i na prethodne tri, govore o kulturnom i istorijskom nasleđu ove srpske oblasti, prirodnim lepotama i načinu života i rada meštana, i ostaće kao trajni dokument, i ne samo sa idejom da se sada otrgne od zaborava, već i da se predstavi ljudima širom Srbije, a i van granica iste.

U okviru ove kolonije, pored mnogobrojnih motiva za fotografisanje, učesnici su imali prilike i za međusobno upoznavanje i druženje i vrednu razmenu iskustava iz oblasti fotografije. U septembru ove godine organizator će prirediti izložbu fotografija nastalih na ovogodišnjoj koloniji, koja će nakon Niša biti predstavljena i drugim gradovima u Srbiji. M.M.M.

GLEDALAC REPORTER

3 – 20. 6. HOL ZGRADE RTS-A, BEOGRAD

Redakcija Jutarnjeg programa i Beogradske hronike RTS-a pokrenula je konkurs fotografija pod nazivom GLEDALAC – REPORTER. Slanjem fotografija koje su nastale u neobičnim i apsurdnim situacijama gledaoci su aktivno učestvovali u realizaciji ove dve emisije. Pristiglo je više od 2.000 radova snimljenih fotoaparatom i mobilnim telefonima. Autori najboljih dvanaest fotografija su nagrađeni, dok je izbor od dvesta fotografija bio izložen u holu RTS-a. Drugi krug konkursa je završen i akcija se nastavlja, pa ovim putem pozivamo i naše čitaoce da se uključe i svojim radovima podignu na još viši nivo kvalitet ovog konkursa, koji putem televizije popularizuje fotografiju.

BOJANA DESPOTOVIĆ

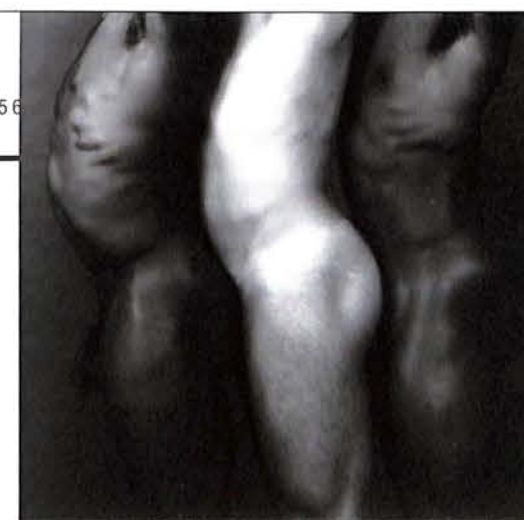
16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6

30 31 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27

kasarne. Na otvorenom, fotografije formata 90x60 cm štampane na šatorskim krilima razvučene preko ograde Doma vojske u Novom Sadu. Otvaranje će biti 9. jula 2009. godine u 19 časova na uglu Dunavske ulice i Beogradskog keja. Fotografije se mogu pogledati u narednih mesec dana na ogradi Doma vojske kao i na: www.phoTo.org adresi nakon otvaranja izložbe.

ROBERT MAPPLETHORPE

1. 7. – 15. 8. 2009. GALERIJA TR3, TRG REPUBLIKE 3, I NARODNA GALERIJA, CANKARJEVA 20, LJUBLJANA, SLOVENIJA
U čast jednog od najvažnijeg konceptualnog američkog fotografa svoje generacije, Roberta Mapplethorpe, preminulog pre dvadeset godina, poznatog po svom

ROBERT MAPPLETHORPE

brilijantnom oku i nekompromisnim fotografijama, biće izloženo 117 fotografija podeljenih u dve celine, u dve galerije u Ljubljani. U prvoj galeriji biće prikazani, između ostalog i rani radovi umetnika – portreti njegove muze Patti Smith, kao i ostalih lica iz sveta umetnosti, muzike i prijatelji. A u

Narodnoj Galeriji biće prikazane fotografije cveća i neoklasičnih skulptura koje je autor radio pred kraj života. U okviru izložbe, na dan otvaranja od 17 i 30 h, u Muzeju će biti održan i javni razgovor sa urednicima magazina *Fotografija*, kako i sa Michael Wardom i Stout Eric R. Johnsonom iz fondacije Robert Mapplethorpe iz Njujorka.

INTERNACIONALNI FOTO-KONKURS SOLUN

Fotografski centar iz Soluna, Grčka, pokrenuo je internacionalni foto-konkurs na temu: "Mesto, zemlja,

lokalitet, lokacija, pozicija" u okviru "Fotobijenala Solun 2010". Sve prijave pošaljite na adresu: katselis@the.forthnet.gr (u subject upišite "TOPOS-PLACE"). E-mail treba da sadrži fotografije male rezlucije, CV, prateći tekst (ako ga ima), i ostale podatke i instrukcije ako je, na primer, u pitanju instalacija kao i sve podatke za kontakt. Odštampane fotografije treba poslati poštom na adresu: Stavros Dagtzidis, 8, Ag.Spyridonos str., 55337 Triandria, Thessaloniki, Greece. Rok za prijem radova: 15. 9. 2009. Pozivu mogu da se odazovu svi fotografi ili da ih preporučuje organizatori sličnih festivala, kustosi galerija, kritičari... Više informacija na: www.fkth.gr katselis@the.forthnet.gr.

KONKURS ZA NAJBOLJU DIGISKOPING FOTOGRAFIJU 2009

ORGANIZATOR: SWAROWSKI OPTIK
Rok: 31. 10. 2009.

Uslovi: učesnici moraju imati više od 18 godina; može se koristiti bilo koji teleskop s komercijalnog tržišta. Najboljih 20 fotografija biće objavljeno na sajtu i u godišnjaku "Digiskoper godine 2009". Svaka od tih fotografija biće plaćena 300 evra.

Nagrade:
1. nagrada: kompletan sistem – Swarovski Optik teleskop, okular i adapter;
2. nagrada: dvogled Swarovski Optik iz EL serije (najbolji na svetu!);
3. nagrada: Swarovski Optik džepni dvogled.
Dodatne informacije mogu se dobiti na: www.digiscoperoftheyear.com.

FOTOFINIS

Takmičenje se sastoji iz kvalifikacionog i finalnog dela. KVALIFIKACIONI DEO
Rok: 20. 7. 2009.

Rezultati kvalifikacija 26. 7. 2009.
Pravo učešća imaju svi fotografi sveta. Svaki učesnik na konkurs šalje četiri fotografije kao odgovor na zadate teme 1. "Život ulice"; 2. "Krug"; 3. "Boja"; 4. "Prozori". Primaće se digitalne fotografije u RGB, JPG formatima od minimum 5 megapiksela.

Fotografije slati snimljene na CD-u, uz prijavu, na adresu: Omladinski savet Niša, Vožda Karadžića 16, 18000 Niš (za FotoFinis) ili postaviti na sajtu: www.fotofinis.org. Participacija za učešće na takmičenju za autore iz Srbije iznosi 800 dinara, a za autore iz inostranstva – 15 evra. Po isteku roka za prijavu, fotografije primljene na takmičenje biće prikazane na sajtu: www.fotofinis.org. Međunarodni žiri od 24 člana ocenjuje fotografije, od 21. do 25. jula, i odabira 24 najuspešnijih autora koji će učestvovati u FINALNOM takmičenju 14. 15. i 16. avgusta u Nišu. Žiri će izabrati po 24 fotografije iz svake teme koje će biti prikazane na izložbi tokom finalnog takmičenja.

Odabrani autori moraju potvrditi dolazak u Niš do 3. avgusta. Organizator obezbeđuje smeštaj i hranu tokom boravka u Nišu. Troškove dolaska u Niš snose autori.

FINALNO TAKMIČENJE:

Učestvuju 24 prvoplasirana autora iz kvalifikacija – tj. njihove zamene u slučaju nepotvrđenog dolaska. Fotografi imaju pred sobom 24 zadate teme i 24 sata na raspolaganju za potragu za dobrim fotografijama u vezi s tim temama. Nakon predviđenog vremena, predaju se fotografije (po jedna iz svake teme), koje potom bodeži žiri. Pobjednika određuje najviši ukupan zbir. Glavna nagrada je laptop računar.

MEĐUNARODNI SALON 2009, CLUB PHOTO DE MORESTEL, FRANCUSKA

PATRONAT: FIAP

Rok: 12. 8. 2009.

Tema: slobodna.

Sekcije: a) crno-beli print; b) kolor-print.

Format: 30 x 40 cm na tankoj podlozi.

Participacija: 18 evra za jednu sekciju, 23 za dve.

Adresa: Club photo de Morestel, Chez M. Paul Petit, Les Petites Roches, 38510 Morestel, France.

13. KINESKI MEĐUNARODNI SALON FOTOGRAFSKE UMETNOSTI, KINA

PATRONAT: FIAP, CPA

Cilj izložbe jeste da predstavi dostignuća u fotografiji širom planete poslednjih godina i promovise talentovane fotografe u raznim temama, stilovima i školama.

Autori čiji radovi osvoje zlatnu, srebrnu i bronзанu FIAP medalju biće pozvani na otvaranje izložbe i gostovanje u Kini, na nedelju dana, o trošku organizatora.

Rok: 15. 8. 2009.

Tema: slobodna.

Sekcije: a) kolor-print; b) crno-beli print.

Format: generalni print maksimum duže strane 25 cm; kvadratni print 20 x 20 cm, panorama 50 cm na dužoj strani. Fotografije moraju biti bez podloge.

Fotografi iz inostranstva mogu učestvovati s radovima u digitalnoj formi, rezolucije minimum 2.400 piksela na dužoj strani. Slati na

adresu: gjbcpa@cpanet.cn; gjbcpa2@cpanet.cn
Učešće je besplatno.

Adresa za slanje printova: International Liaison Department, China Photographers Association, 61, Hongxing Hutong, Dongdan, Beijing 100005 China.

9. MALMO INTERNATIONAL EXHIBITION OF PHOTOGRAPHIC ART 2009, ŠVEDSKA

PATRONAT: FIAP, PSA

Rok: 29. 8. 2009.

Tema: slobodna.

Sekcije: a) crno-belo ; b) kolor.

Dozvoljeno 4 fotografije po autoru.

Format: digitalni, jpeg, 1.024 x 768 piksela, 300 dpi, ne veće od 1 MB.

Fotografije se predaju on-lajn na sajtu: www.fim.se.

Participacija: za jednu sekciju 15 evra, za dve 18.

2. MEĐUNARODNI SALON DIGITALNE FOTOGRAFIJE "NARAVA 2009", KOČEVJE, SLOVENIJA

PATRONAT: FIAP, FZS, PSA

Rok: 20. 8. 2009.

Teme: a) sloboda i b) "Priroda".

Format: digitalni, jpeg, na CD-u, s dužom stranom 1.600 piksela, 300 dpi.

Dozvoljeno je poslati po četiri fotografije po temi.

Participacija: za jednu sekciju 15 evra, za dve 20.

Radove slati na adresu: Fotografsko društvo Grča Kočevje, Rozna 39, 1330 Kočevje, Slovenija.

10. MEĐUNARODNO TAKMIČENJE DIGITALNE FOTOGRAFIJE 2009/DVF, NEMAČKA

PATRONAT: FIAP, DVF, PSA

Rok: 31. 8. 2009.

Tema: slobodna.

Dozvoljeno četiri fotografije po autoru.

Format: digitalni, jpeg, na CD-u, 1.400 x 1.050 piksela, 72 dpi, ne veće od 1,5 MB.

Participacija: za autore do 21. godine učešće besplatno, za

ostale 15 evra.

Osim medalja, sledeju i novčane nagrade.

Adresa: Fotofreunde Blaustein e.V. "10. International Digital Imaging Competition 2009", Ulrich Schneider, Johannes Kern Weg 5, 89134 Blaustein, Germany.

Fotografije se mogu slati i preko sajta: <http://www.fotofreunde-blaustein.de>, ili elektronskom poštom: digi2009@fotofreunde-blaustein.de.

12. MEĐUNARODNO NEKONVENCIONALNO FOTOGRAFSKO TAKMIČENJE "FOTO ODLTOT", POLJSKA

PATRONAT: FIAP

Odlot – "Izbezumljivanje" – jeste izraz u slengu koji se odnosi na stanje uma udaljenog od realnosti, socijalnih konvencionalnosti, normi i obrazaca ponašanja.

Rok: 10. 8. 2009.

Sekcije: slobodna, eksperiment i digitalna.

Format: minimum 20 x 30 cm print do 50 x 70 cm, kolor ili crno-beli.

Broj radova po autoru je četiri.

Participacija: 10 evra, plaćanje na bankovni račun: BIC Kredyt bank SA, No: PL 42150011001216500096130000 KRDBPLPW.

Adresa: Wojewódzki Dom Kultury, ul. S. Okrzei 7-35-959 Rzeszów – POLAND, sa naznakom "Foto Odlot".

12. MEĐUNARODNI ETNOFESTIVAL FOTOGRAFIJE I FILMA "PAUNOVO PERO", GOSPODINCI

PATRONAT: FSS

Rok: 1. 8 – 15. 8. 2009.

Teme: a) "Plesni folklor"; b) "Leto"; c) "Sepija" (stare fotografije snimljene do 1965)

Format fotografije: digitalni, JPEG, na CD-u, minimum 2.000 piksela po dužoj strani, 72 dpi, u najvećem kvalitetu.

Film: trajanje filma 20 minuta, na DVD-u. Nagrađuju se: film u celini, scenario, režija, montaža, kamera i muzika.

Adresa: KID "Pčesa", Narodnog fronta 10/III, 21000 Novi Sad. Kontakt: 021/450-609, 064/19-09-456;

e-mail: pcesa@eunet.yu.

4. MEĐUNARODNI SALON UMETNIČKE FOTOGRAFIJE "POKROVA PHOTOVERNISSAGE 2009", UKRAJINA

PATRONAT: FIAP

Rok: 20. 8. 2009.

Sekcije: a) "Portret"; b) slobodna; c) "Priroda".

Format: digitalni, JPEG, na CD-u, maksimum 2.000 piksela po dužoj strani, 300 dpi, u najvećem kvalitetu.

Četiri fotografije po sekciji.

Participacija: za jednu sekciju 15 evra, za dve i tri 20 evra.

Adresa: Alexander Kharvat, p.o. box 35, Rivne – 28, Ukraine, 33028.

"BUCOVINA MILENIUL III" MEĐUNARODNI SALON UMETNIČKE FOTOGRAFIJE, SUCEAVA, RUMUNIJA

PATRONAT: FIAP

Rok: 3. 8. 2009.

Sekcije: slobodna i fotožurnalizam.

Po četiri fotografije po sekciji.

Format: digitalni, JPEG ili TIFF, na CD-u, minimum 2.000 piksela po dužoj strani, 300 dpi, ne veće od 10 MB.

Participacija: 20 evra za jednu sekciju, 40 za dve. Popust od 10 odsto za grupe od 5 autora i više.

Adresa: Mihai Petru Ungureanu, Uniunea Artistilor fotorafi din bucovina, STR Tipografiei Nr. 4, BL. A5, S.C.C. AP. 4, 720044 Suceava, RO-Romania.

"BEREGA 2009", MEĐUNARODNA IZLOŽBA FOTOGRAFIJE RYAZAN, RUSIJA

PATRONAT: FIAP

Rok: 15. 8. 2009.

Tema: slobodna.

Sekcije: crno-beli print; kolor-print; digitalne fotografije.

Četiri fotografije po sekciji.

Format: print veličine 30x40 cm, uključujući i paspartu. Podloga ne sme biti deblja od 1 mm. Digitalni fajlovi u JPEG formatu, sRGB profilu, maksimum 2.000 piksela na dužoj strani.

Participacija: 12 evra za jednu sekciju, svaka sledeća po 4 evra.

Adresa: Russia, 606037, Nizhny Novgorod region, Dzerzhinsk, ul. Samokhvalova, 8-47, Usov Alexander.

MEMORIJAL "DRAGOLJUB TOŠIĆ"

KONKURS ZA IZLOŽBU FOTOGRAFIJA AUTORA DO 23 GODINE

U znak sećanja na profesora Dragoljuba Tošića, koji je najveći deo života posvetio mladima, časopis *Refoto* ponovo pokreće konkurs za najboljeg mladog fotografa.

Pozivamo sve autore koji do 1. aprila 2010. navršavaju 23 godine života da nam pošalju fotografije koje moraju predstavljati celinu, tj. predlog izložbe.

Primaće se od 30 do 50 fotografija na papiru minimalnog formata 18 x 24 cm.

Stručni žiri odabiraće najkvalitetniju izložbu, za koju će biti obezbeđen galerijski prostor i sav prateći materijal – izrada povećanja, štampanje kataloga i pozivnica i objavljivanje u časopisu *Refoto*.

ROK ZA PRIJEM: 1. 12. 2009. GODINE.

izložbe

PROJEKAT PHOTOSHOCK – "ONE DAY" LOMO FESTIVAL

18. 6. 2009. GRADSKI SKVOT A.K.C. MEDIKE, ZAGREB

Projekt "Photoshock" je serijal grupnih izložbi fotografske udruge "Bulb" koja uz organizaciju kvartalnih foto izložbi izdaje i internetski foto časopis "BULB magazine". Glavne organizatorice Photoshocka su Martina Škrobot i Marina Paulenka koje su do sada organizirale četiri skupne izložbe fotografija u sklopu ovog projekta u Zagrebu te "Best of Photoshock" u Osijeku kao presjek najboljih fotografija svih izložbi. Cilj projekta "Photoshock" je okupljanje

BORIS STROMAR

prvenstveno mladih, ali i svih ostalih amatera i profesionalaca fotografa i ostalih kreativaca koji svoje stvaralaštvo pohranjuju u baze

Internet stranica, blogova i magazina pri čemu nemaju prilike za izlaganje svojih radova u galerijskim prostorima. Objavljivanjem fotografskih natječaja na danu temu, organiziramo skupne izložbe fotografija pri čemu želimo na jednom mjestu okupiti fotografsku scenu u svrhu širenja poznanstva, druženja, razmjene iskustava, promoviranja mladih umjetnika i poma-

INA BULAJA

ganje njihova djelovanja te jačanje fotografske scene u Hrvatskoj. Iznimno velika posjećenost, medijska pratnja, dobra glazba, hrana, piće i društvo, značajka su naših otvorenja. Tim fotografske udruge BULB (Martina

KATARINA JAKLIN

Škrobot, Marina Paulenka, Krešimir Zadravec i Robert Gojević) organizirao je One day LOMO festival. Budući da je u Hrvatskoj lomografija sve popularnija, odlučili smo ovo Photoshock okupljanje posvetiti autorima koje je lomo "groznica" zahvatila. Godine 1984. proizveden je prv LOMO kompakt automat fotoaparata. Drago nam je što se Photoshock 5 odvija u vrijeme proslave 25. -te godišnjice koja se obilježava lomo-

MARIN MESTER

zabavama diljem svijeta. Objavili smo natječaj, javilo nam se mnoštvo kreativnih autora, a mi smo odabrali njih petnaest, a kao gost izlagač pridružila nam se Mare Milin. M. ŠKROBOT

MAJA MILIC

TEA FILIPI

LES RENCONTRES D'ARLES PHOTOGRAPHIE 2009

7. 7 – 13. 9. ARLES, FRANCUSKA

Iako deluje nemoguće za pročitati i izgovoriti, naziv najvećeg svetskog festivala fotografije odavno je postao prepoznatljiv. On je sinonim za mnoštvo odličnih izložbi, seminara, projekcija, "portfolio review" i još mnogo zanimljivih sadržaja. Ove godine, festival slavi jubilej, tj. četrdeset godina postojanja pa će svakako biti izuzetan. Pored čak šezdeset izložbi od kojih su mnoge organizovane u čast festivala i ljudi zaslužnih za njegovo postojanje, treba napomenuti da je glavna "zvezda" festivala čuveni izdavač fotografskih knjiga Robert Delpire koji je učestvovao u izdavanju preko pet stotina knjiga, mahom foto-monografija. Takođe, još jedna atrakcija biće retrospektivna izložba Vili Ronisa (Willy Ronis) kao i izložbe dva velikana francuske fotografije Žan Klod Lemanjia (Jean Claude Lemagny) i Lusiena Klerga (Lucien Clergue). Festival svake godine dodeljuje i vredne nagrade autorima za istaknuta dela u fotografiji u protekloj godini. Najbolji fotograf dobija nagradu od 25.000 evra dok dve najbolje fotografske knjige (jedna u oblasti savremene a druga istorijske fotografije), dobijaju 8.000 evra. Takođe, dodeljuju se nagrade mladim autorima, tj. novootkrivenim talentima. Kao specijalan gost na festival dolazi američki fotograf Nan Goldin poznata po vrlo intimnim i iskrenim dokumentarnim fotografijama. Ona

će prikazati svoju kolekciju fotografija i predstaviti fotografe-goste po njenom izboru. Tu je i retrospektivna izložba Dvejn Majklsa (Duane Michals), pa izložba Judžin Ričardsa (Eugen Richards), Martina Para (Martin Parr), Naoje Hatakejame (Naoya Hatakeyama)... Pored izložbi značajan deo festivala je i "portfolio review" (kritika portfolia) u kom odabrani fotografi imaju priliku da svoje radove prikažu renomiranim fotografima, kustosima, urednicima... U program festivala naknadno je ubačena knjiga i istoimena izložba Rene Burija (Rene Burri) pod nazivom "Black out New York", u kojoj su objavljene fotografije snimljene u novembru 1965. kada je u celom Njujorku nestalo struje. Bez ikakve dileme, ako imate vremena, malo novca i mnogo ljubavi prema fotografiji ne propustite ovaj praznik fotografije.

I. TOMANOVIĆ

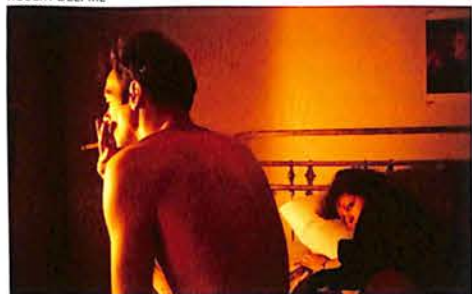
NAOYA HATAKEYAMA

WILLY RONIS

ROBERT DELPIRE

NAN GOLDIN

RENE BURRI

YANG YONGLIANG

konkursi

PRIPREMILA: MARIJA MILOVANOVIĆ-MAKSIMOVIĆ

5. MEĐUNARODNO FOTO-TAKMIČENJE I IZLOŽBA UMETNIČKE FOTOGRAFIJE "VN – 09", VIJETNAM

PATRONAT: FIAP
U organizaciju Ministarstva kulture, sporta i turizma Vijetnama
Rok: 8. 8. 2009.
Tema: slobodna.
Fotografije moraju biti snimljene nakon 2007. godine.
Sekcije: crno-bela i kolor.
Format: digitalni, JPEG, 30 x 45 cm, 300 dpi na CD-u. Četiri fotografije po sekciji.
Participacija: 10 evra po autoru.
Adresa: Department of FineArts, Photography and Exhibition (BTC "VN-09"), 38 Cao Ba Quat St., Ba Dinh Dist. Hanoi, Viet Nam

56. SINGAPORE INTERNATIONAL PHOTOGRAPHY AWARD 2009

PATRONAT: FIAP
Rok: 10. 8. 2009.
Sekcije: a) crno-belo slobodna; b) kolor slobodna; c)

"Putovanja"; d) "Eksperiment"; e) "Priroda".
Format: digitalni, JPEG, minimum 2.000 piksela na dužoj strani.
Participacija: jedna sekcija – 15 američkih dolara, dve – 20, svaka sledeća po 10 američkih dolara.
Prijavnice se mogu naći na adresi: www.pss1950.org i www.sipa.org.sg.
Adresa: The Photographic Society of Singapore, Mr. Mike Khoo Yong Chuan, 56th SIPA Chairman, 30 Selegie Road, Selegie Arts Centre Building, Singapore 180030, Republic of Singapore.
Info: khoo.photography@gmail.com.

3. HRVATSKI MEĐUNARODNI DIGITALNI SALON OSIJEK 2009.

PATRONAT: FIAP, FPE, PSA, HSE, ISF
Rok: 3. 9. 2009.
Sekcije: A) slobodna; B) kreativna.
Format: digitalni, JPEG dimenzija 20 x 30 cm, 300 dpi.
Fotografije se šalju na elektronsku adresu: fotosalon.osijek2009@gmail.com.
Participacija: jedna sekcija – 10 evra, dve – 15.
Više informacija na: www.fotoklubosijek.hr.

2. UNNCD MEĐUNARODNO FOTO-TAKMIČENJE, ARGENTINA

U ORGANIZACIJI KONVENCIJE UJEDINJENIH NACIJA PROTIV ŠIRENJA PUSTINJA, KAKO BI SE PODIGAO NIVO SVESTI ŠIRE POPULACIJE O DEGRADACIJI PLODNE ZEMLJE I ŠIRENJU PUSTINJA I NJENIH SOCIJALNIH KONSEKVENCI.
Fotografije treba na konceptualan i umetnički način da opisuju borbu čoveka u zaštiti plodne zemlje ili vode, ili vezu između ljudi i eko-sistema sušnih predela.
Za prve tri nagradene fotografije sleduju novčane nagrade od 1.000 do 1.500 evra.
Rok: 17. 7. 2009.
Format: digitalni, 800 x 600 piksela, 72 dpi, tri fotografije po autoru.
Fotografije slati elektronskom poštom na adresu: photo@unnccd.int.
Internet-adresa: www.unnccd.int.

PRIPREMILA: JELENA MATIĆ

Tamara Amhoff-Windeler

DVOJE PO DVOJE

(Two by Two)

/izdavač: JANSSEN VERLAG, 2003; **/jezik:** ENGLJSKI I NEMAČKI; **/format:** 25 X 33,2 CM; 128 STRANA; VIŠE OD 100 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA PREKO CELE STRANE; **/povez:** TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM; **/cena:** 2.050 DINARA; **/mesto prodaje:** KNJIŽARA "PLATO XL".

Tamara Amhof-Vindeler jedna je od poznatijih nemačkih modnih i akt-fotografa. Fotografijom je počela da se bavi nakon studija psihologije i umetnosti. Kao modni fotograf radila je u Parizu, Njujorku, Londonu. Pored modne fotografije specijalnost su joj ženski, ali i muški, bilo grupni ili pojedinačni aktovi snimljeni u studiju. Knjiga predstavlja crno-belu seriju muško-ženskih aktova, inspirativnih kako zbog tehnike, tako i zbog dinamičnosti i senzualnosti. Pored fotografija, u knjizi se nalazi tekst informativnog karaktera.

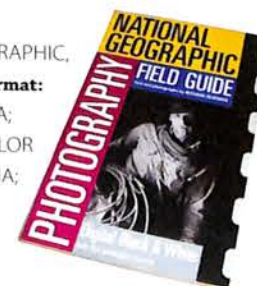
Richard Olsenius

NACIONALNA GEOGRAFIJA: VODIČ ZA DIGITALNU CRNO-BELU FOTOGRAFIJU

(National Geographic: Field Guide Digital Black and White)

/izdavač: NATIONAL GEOGRAPHIC, 2005; **/jezik:** ENGLJSKI; **format:** 13,2 X 20,8 CM; 160 STRANA; OKO 120 CRNO-BELIH I KOLOR FOTOGRAFIJA I ILUSTRACIJA;

/povez: MEK; **/cena:** 1.419 DINARA; **/mesto prodaje:** KNJIŽARA "MAMUT".

Namenjena početnicima, knjiga pripada dobro poznatoj ediciji foto-vodiča *Nacionalne geografije* koju smo predstavili u jednom od prethodnih brojeva časopisa. Nekadašnji urednik časopisa *Nacionalna geografija* Richard Olsenius tokom svoje dugogodišnje fotografske karijere pretežno se bavio crno-belom fotografijom. U ovom lako čitljivom vodiču, Olsenius je zainteresovanima ponudio korisne informacije u vezi s digitalnom crno-belom fotografijom. Tekst informativno-edukativnog karaktera prorađen je fotografijama njegovih manje-više poznatih kolega poput Brajana Petersona (Brian Peterson) ili Nika Kelša (Nick Kelsh). Pored digitalne fotografije, Olsenius je iskoristio priliku da se pozabavi i klasičnim foto-aparatima i tehnikom.

Milan Živković

ULICA BANATSKA

Dragoslav Mirković

MORE...OBALA...LJUDI...

Branislav Brkić

KINA – FOTO-ZAPISI IZ VELIKE ZEMLJE

/izdavač: HELIKON, 2008; **/jezik:** SRPSKI I ENGLJSKI; **/format:** 11,5 X 16 CM; 132 STRANE I 90 STRANA; 54 CRNO-BELE FOTOGRAFIJE I 45 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA; **/povez:** MEK; **/mesto prodaje:** HELIKON PUBLISHING, BANATSKI BRESTOVAC.

Monografije džepnog formata u izdanju "Helikona" predstavljali smo u nekoliko navrata. Podsećanja radi, u pitanju su knjige džepnog formata rađene po uzoru na poznatu ediciju "Photo Poshe". Do sada su objavljene: Danilo Cvetanović: "Aktovi", 2006; Đorđe Bukilica: "Topla ljudska reka", 2007; Goran Malić: "Lični pogledi", 2007, i Tomislav Peternek: "Život/Life", 2008. Svi naslovi prate izložbe pomenutih autora. Takav je slučaj i s monografijama Dragoslava Mirkovića "More...Obala...Ljudi...", Milana Živkovića "Ulica Banatska" i "Kina - foto zapisi iz velike zemlje" Branislava Brkića. Prva obuhvata seriju fotografija nastalih u Boki Kotorskoj, a predstavljenu na izložbi održanoj tokom oktobra i novembra prošle godine u Banatskom Brestovcu. Kao i u slučaju monografije Tomislava Peterneka: "Život/Life", 2008, tekstualni deo autorke Milanke Todić preveden je i na engleski jezik. Za razliku od Mirkovićeve, monografija Milana Živkovića, iako je, takođe, objavljena povodom izložbe u Banatskom Brestovcu, održane tokom aprila i maja 2006. godine, ne predstavlja katalog izložbe, kako autor napominje, "već jedan novi prikaz iste teme sa novim, banatskim motivima".

Fotografije Branislava Brkića nastale su oktobra 2008. godine tokom njegovog boravka u Narodnoj Republici Kini, u provinciji Guanši, koja je tri puta prostornija od Srbije i nalazi se na obali Južnog kineskog mora. Svaka fotografija u ovoj knjizi ima i kratak prateći tekst na srpskom i engleskom jeziku, koji nam daje dodatne informacije.

Helmut Newton

SUMO

(Sumo)

/izdavač: TASCHEN, 2009; **/jezik:** ENGLJSKI, FRANCUSKI I NEMAČKI; **/format:** 26,7 X 37,4 CM; 480 STRANA; PREKO 350 KOLOR I CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA; **/povez:** TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM; **/cena:** U NAJAVI OKO 9.999 DINARA; **/mesto prodaje:** KNJIŽARA "MAMUT", OD JULA.

Pre tačno deset godina Izdavačka kuća "Tašen", na čelu s osnivačem Benediktom Tašenom (Benedict Taschen), izdala je do tada jednu od najvećih i najbogatijih monografija posvećenih nekom fotografu – Helmut Njutn: "Sumo". Izrada ovog gigantskog izdanja čije su dimenzije iznosile 50 x 70 cm, a masa 30 kg, trajala je tri godine. Pored Benedikta Tašena i njegovog tima saradnika na knjizi su radili Helmut Njutn i njegova supruga Džun Njutn (June Newton), koja je ujedno i njena urednica. Štampana u svega 10.000 primeraka, svaka s potpisom Helmuta Njutna, knjiga je prodavana po ceni od 15.000 dolara. Na zvaničnom sajtu Izdavačke kuće "Tašen" već duže vreme stoji da je rasprodata. Deset godina nakon ovog originalnog poduhvata, "tašenovci" su počeli da misle i na širu publiku. Knjiga je u manjim dimenzijama i nepromenjenom konceptu reprintovana. Novo izdanje biće u julu dostupno i domaćim ljubiteljima ovog autora. Podsećanja radi, u pitanju je zaista jedna od najboljih monografija ikone nemačke i svetske fotografije XX veka, u kojoj se nalaze Njutnov najznačajnije fotografije od početka fotografske karijere, zaključno s nekim od poslednjih radova.

Thomas Marnet

KIŠNA ŠUMA FOTOGRAFSKO PUTOVANJE

(Rainforest, A Photographic Journey)

/izdavač: DK DORLING KINDERSLEY, 2006; **/jezik:** ENGLJSKI; **/format:** 25,2 X 30,1 CM; 360 STRANA; OKO 500 KOLOR-FOTOGRAFIJA; **/povez:** TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM; **/cena:** 3.177 DINARA; **/mesto prodaje:** KNJIŽARA "MAMUT".

Švajcarski fotograf Tomas Marnet od svoje dvadeset četvrte godine, kada je posetio Australiju, isključivo fotografishe raznolikost biljnog i životinjskog sveta kišnih šuma. Urađena u saradnji s Benom Morganom (Ben Morgan), koji je autor tekstualnog dela, knjiga predstavlja jedinstveni, ujedno i inspirativni portfolio Marnetovih najboljih pretežno makrofotografija raznovrsnih biljaka i životinja, snimljenih, između ostalog, na Papui Novoj Gvineji, Novom Zelandu, zatim u Ekvadoru.

SVETISLAV V. DRAGOVIĆ

Afokalni dodaci

Zvuči vrlo atraktivno da nosite mali fotoaparatus, koji u osnovnoj verziji ima ograničene mogućnosti, ali u zadnjem džepu imate neki magični dodatak koji postavljen na naš mali fotoaparatus postaje svemoćan, skoro kao D-SLR! Nažalost, stvari ne stoje tako

Slon u zoološkom vrtu. Snimljen normalnim telezoomom na fotoaparatusu, na gornjoj, i afokalnim teledodatkom, na donjoj slici. Vidi se da povećanje slona nije onoliko koliko daje dobar teleobjektiv, ali u nekim situacijama može da bude korisno i toliko.

Kada su se pojavili prvi digitalni fotoaparatusi, nekoliko tada postojećih D-SLR modela bili su preskupi i nepristupačni većini onih koji sada ponosno nose digitalce s puno dopunskih objektivna i megapiksela. Najbolje što se nekada moglo kupiti bili su fotoaparatusi koje sada zovemo "Prosumer" digitalni fotoaparatusi ili kako bismo srpski rekli, "napredniji" fotoaparatusi. To su modeli iz serije: Canon G, zatim Nikon Coolpix P, Sony W, Panasonic Lumix i drugi. Zvuči vrlo atraktivno da nosite mali fotoaparatus, koji u osnovnoj verziji ima ograničene mogućnosti, ali u zadnjem džepu imate neki magični dodatak koji postavljen na naš mali fotoaparatus postaje svemoćan, skoro kao D-SLR! Nažalost, stvari ne stoje tako.

Jasno je da ti napredniji fotoaparatusi, tj. bolji od onih za totalne početnike, nalaze svoje mesto i u torbama ili džepovima iskusnijih fotografa, i profesionalaca i amatera. Ko god da je nosio punu torbu objektivna i D-SLR kućiste zna da to nije lak posao, niti je tako lako da se fotoaparatus izvadi iz torbe i pripremi za snimanje. Mali fotoaparatus ima šanse da uvek bude pri ruci i da omogućiti da se ne propusti nijedna pogodna situacija

za snimanje, makar i sa smanjenim mogućnostima. Ako smo se već rešili za jednu takvu malu, a svemoćnu spravicu, onda nismo daleko od želje da joj proširimo mogućnosti. Imao sam prilike da koristim te afokalne dodatke i rado ću vam izneti utiske o tome. Ovo neće biti nikakav test, nego obično opisivanje utisaka korisnika. Pre svega, vrlo je praktično da na nekom putovanju ili odmoru imate uz sebe manji fotoaparatus koji ne "odvaljuje" rame, a koji će uvek biti pri ruci. Ako taj fotoaparatus snabdemo nekim širokougaonim dodatkom ili teledodatkom, eto nama proširenih mogućnosti – zar ne? Tim pre što takvi dodaci nisu tako veliki i teški kao odgovarajući dopunski objektivni.

DIGITALNI I OPTIČKI ZUM

Moram da napomenem da mnogi mali digitalci pored optičkog zum objektivna, koji se kreće u rasponu između 35 mm i manje, do 120 mm ili više, imaju još i takozvani digitalni zum. On nije ništa drugo nego memorizovanje isečka slike, čime se samo smanjuje rezolucija, a ne dobije se ništa više od onoga što svako može da uradi na računaru u kasnijoj obradi. O tim digitalnim "zumovima" imam loše

U situacijama kada ne možete da se udaljite od objekta, lepo može da posluži i afokalni širokougaoni dodatak koji, u ovom slučaju, omogućava da se uhvati više od okoline fontane. U ovom slučaju dodatak je bio 0,8 x, pa je objektiv od 35 mm efektivne žižne daljine postao 28 mm. Postoje ovakvi dodaci i s faktorom 0,65 x, što daje odličan širokougaoni objektiv – od 35 mm postaje 22,5 mm, a to je već jako široko.

Teleafokalni dodatak ne impresionira mnogo, ali dobijeni efekat može da bude dovoljan da se ne uznemiri snimljena životinja.

Otac i sin, snimljeni teledodatkom, izgledaju kao da su fotografisani pravim teleobjektivom, s obzirom na malu dubinsku oštrinu i "slepljenu" perspektivu.

mišljenje, ali izgleda da foto-marketing mnogo insistira na njima, pa oni najnepošteniji čak i ne definišu kolikog je raspona optički zum i da li ga uopšte ima, a koliki je digitalni zum. Takvo ponašanje smatram varanjem kupaca, ali srećom, nijedna od poznatih firmi to ne radi. Lepo je imati optički zum velikog raspona, ali za to mora i da se plati, cenom ili ograničenjima. Na primer, Canon G9 ima optički zum od osrednjih 35 mm do odličnih 210 mm, dok G10 ima od 28 mm (odlično!) do 140 mm (za mnoge razočaravajuće malo). Ja ne bih bio baš razočaran tim ograničenjem, pošto maksimalna ekvivalentna žižna daljina od 210 mm nije za svacije ruke, a za veliku većinu snimaka nije ni potrebna, dok je širokougaoni objektiv od ekvivalentnih 28 mm već ozbiljan širokougaoni objektiv.

Koliki god da vam je optički zum, zaboravite na digitalni bezvredni "zum". Ali, ako želite da proširite mogućnosti svog digitalca, razmislite o dopunskom afokalnom dodatku. On produžava žižnu daljinu i nudi telefoto efekat ili skraćuje žižnu daljinu i istovremeno povećava vidni ugao.

OPTIČKI DODACI NA TRŽIŠTU

Kao i kod objektivna, u prodaji se mogu naći firmirani proizvodi koji nose ime proizvođača fotoaparatusa, ali i neki koji ne nose takvo ime. Budući da je tu reč o nekom polurešenju, a ne o objektivu kojim treba da se snimaju zahtevne fotografije, ne bih posebno preporučio firmirane proizvode (to isključivo zavisi od dubine vašeg džepa). Samo treba izbegavati optičke dodatke za video-kamere, pošto su obično mizernih karakteristika.

Za ozbiljne digitalce firme nude, pre svega, priključak uz pomoć specijalnog prstena.

Najgore od svega jeste što taj prsten nije isti čak ni kod iste serije. Na primer, za model G1 Canon je imao jednu konstrukciju prstena, za G3 drugu, za G9 treću. Tačno je da su sve one poboljšane u odnosu na prethodnu verziju, ali sâm optički dodatak ostaje isti, a ovi novi prstenovi teraju vas samo u dodatni trošak.

Kada govorimo o troškovima, širokougaoni, tele i makro optički dodaci plus adaptacioni prsten nisu najjeftinija stvar na svetu. Tu mora da se potroši dosta para, otprilike kao za jedan dobar D-SLR objektiv. S druge strane, postoje i držači s magnetom, koje ipak ne bih preporučio jer centriranje objektivna ne može da bude postignuto u zadovoljavajućoj meri. Jeste da su praktični, ali su i manje vredni.

KVALITET SNIMAKA S AFOKALNIM DODACIMA

Ovde važi poslovice "Koliko para, toliko i muzike". Niti imamo široki ugao kod kratkih dodataka, niti imamo neki teleobjektiv kod produžavanja žižne daljine. Najveća prednost ovih afokalnih dodataka ostaje u proširenju mogućnosti naprednijeg digitalca koji ste možda nabavili iz nekih legitimnih razloga, tako da ne morate da uzdišete kada vidite nekoga sa D-SLR objektivima. Od ove dve vrste afokalnih dodataka više volim one koji produžavaju žižnu daljinu od onih koji je skraćuju uz veći vidni ugao. Najviše zbog toga što se teledodaci mogu lepo koristiti prilikom snimanja portreta, gde maksimalna oštrina nije najvažnija osobina, dok širokougaoni dodaci pate od jake buraste

Kada se snimaju panorame, dodatak za skraćivanje žižne daljine pomaže da s manjim brojem snimaka napravimo zadovoljavajuće panorame. Ovdje je sa tri snimka, uz pomoć softvera Panorama Maker 4 firme "ArcSoft", za tren oka napravljena sasvim prihvatljiva panorama Kalemegdanskog parka. Bez širokougonaog dodatka, panorama za istu širinu morala bi da bude napravljena od najmanje četiri snimka.

Crkva Ružica na Kalemegdanu. Snimljena s minimalnom žižnom daljinom ugrađenog zum objektivna na fotografiji gore, s afokalnim dodatkom 0,65 x, na donjoj fotografiji, čime je dobijen lep širokougonaoni efekat.

Hala beogradskog aerodroma "Nikola Tesla", snimljena u panorami. Korišćenjem afokalnog dodatka za skraćenje žižne daljine dobila je više od gornjeg i donjeg dela. Ovakva kakva je, ima sasvim dobru perspektivu. Sve fotografije: Svetislav V. Dragović

distorzije. Uopšte, ovo važi za sve široke objekte: što je veća udaljenost od optičkog centra sistema, to je distorzija veća. Svi objektivni s retrofokusom – praktično svi širokougonaoni objektivni, pate od distorzije, to je neminovno. Samo kod objektivna iz profesionalne serije to je na efikasan način smanjeno, dok je kod ovih afokalnih dodataka izraženiije.

Kada sam od širokougonaoni snimaka napravljeneh s afokalnim dodatkom pravio panoramu, primetio sam nešto vrlo interesantno: ta dva snimka ili više onih koji sačinjavaju panoramu poništavaju jedan drugom distorziju, pa fotografija dobija na kvalitetu. Bočne fotografije ostaju s distorzijom sa po jedne strane, ali to se može odseći.

Nisam probao, ali ova distorzija verovatno može da se koriguje u Photoshopu komandom filter-distort-lens distort. U stvari, od pojave D-SLR pristupačnih po ceni, nisam ni koristio ove dodatke. Ipak, s malim "Sony" fotoaparatom volim da ih imam. Zakačim ga za pojas, zajedno s rezervnom baterijom, stativom itd. (pogledajte prošli broj), a ti optički dodaci nisu veliki za nošenje, pa ih nosim, zlu ne trebalo. Pamтите, kada snimate, zatvorite blendu više nego obično jer njihova korekcija ne može da se poredi s korekcijom "golog" objektivna. Posle svega, bolje je imati ih ako vam zatrebaju, nego ih nemati, no nisu neophodnost.

OGRANIČENJA PRILIKOM SNIMANJA

Izgled vašeg lepog malog digitalca se menja. Ovi dodaci su u odnosu na sam fotoaparat – veliki. Od korišćenja ugrađenog blica – nema ništa. Ili koristite spoljašnji blic, ako imate

posebnu papučicu za priključak, ili zaboravite na njega i postanite na prečac ozbiljan fotograf (ja, na primer, ne volim blic). Ovi dodaci, osim toga, imaju mnogo veći prečnik filtra, ali samo radi njih ne bih nabavljao filter, ukoliko ga već ne posedujem u onoj gomili sitnog pribora koji se kod svakog fotografa sakuplja tokom godina.

Prednosti posedovanja adaptacionog prstena jesu da se na taj prsten, i onda kada ne koristite dodatke, mogu direktno prikačiti filteri koje možda imate radi korišćenja uz ugrađeni objektiv, jer je taj prečnik jedna od standardnih mera. Kod Canona je 58 mm, Sony ima 37 mm, mala ali i dalje standardna filterska dimenzija. Znači, mogu da se stave odgovarajući polarizacioni ili efekat-filteri, koje normalno ne možemo da stavimo na mali fotoaparat, zbog posebne konstrukcije objektivna.

Ako se već odlučite za afokalne dodatke, moja preporuka jeste da širokougonaoni dodatkom postavite osnovni objektiv UVEK na najkraću žižnu daljinu, a teledodatkom UVEK na najdužu žižnu daljinu. Snimanje obavite kao da imate objektivne fiksne žižne daljine, to jest, ne pokušavajte da zumirate u bilo kom pravcu.

ZAKLJUČAK

Sve u svemu, afokalni dodaci povećavaju vaše mogućnosti ako koristite mali digitalni fotoaparat, ali lično ne bih trošio neke velike pare na njih. Sada su mali, praktični digitalni refleksi fotoaparati i dovoljno mali i dovoljno moćni, pa je bolje čuvati pare za njih.

G-SHOCK

CASIO. TICKS JUST LIKE YOU. Spring '09 Summer '09 g-shock.eu

MEETS THE HIGHEST DEMANDS.

RISEMAN GW-9200

WITH MULTIBAND 6 RADIO RECEPTION, SOLAR POWERED AND TWIN SENSOR MEASUREMENT OF ALTITUDE, AIR PRESSURE AND TEMPERATURE.

S&L JEWELRY & WATCHES
INFO TEL:
(011) 312 9615
(011) 316 4713

© MARKO GEORGIEV, "PUSTINJSKA OLUJA", BAGDAD, SEPTEMBAR 2009

© MARKO GEORGIEV, "ŠIITSKE ŽENE U IZBEGLIČKOM KAMPU U BAGDADU", AVGUST 2007

© MARKO GEORGIEV, "SAHRANA VOJNOG LIDERA PO PEŠČANOJ OLUJI", BAGDAD, SEPTEMBAR 2008

Adrenalinska zavisnost

MARKO GEORGIEV

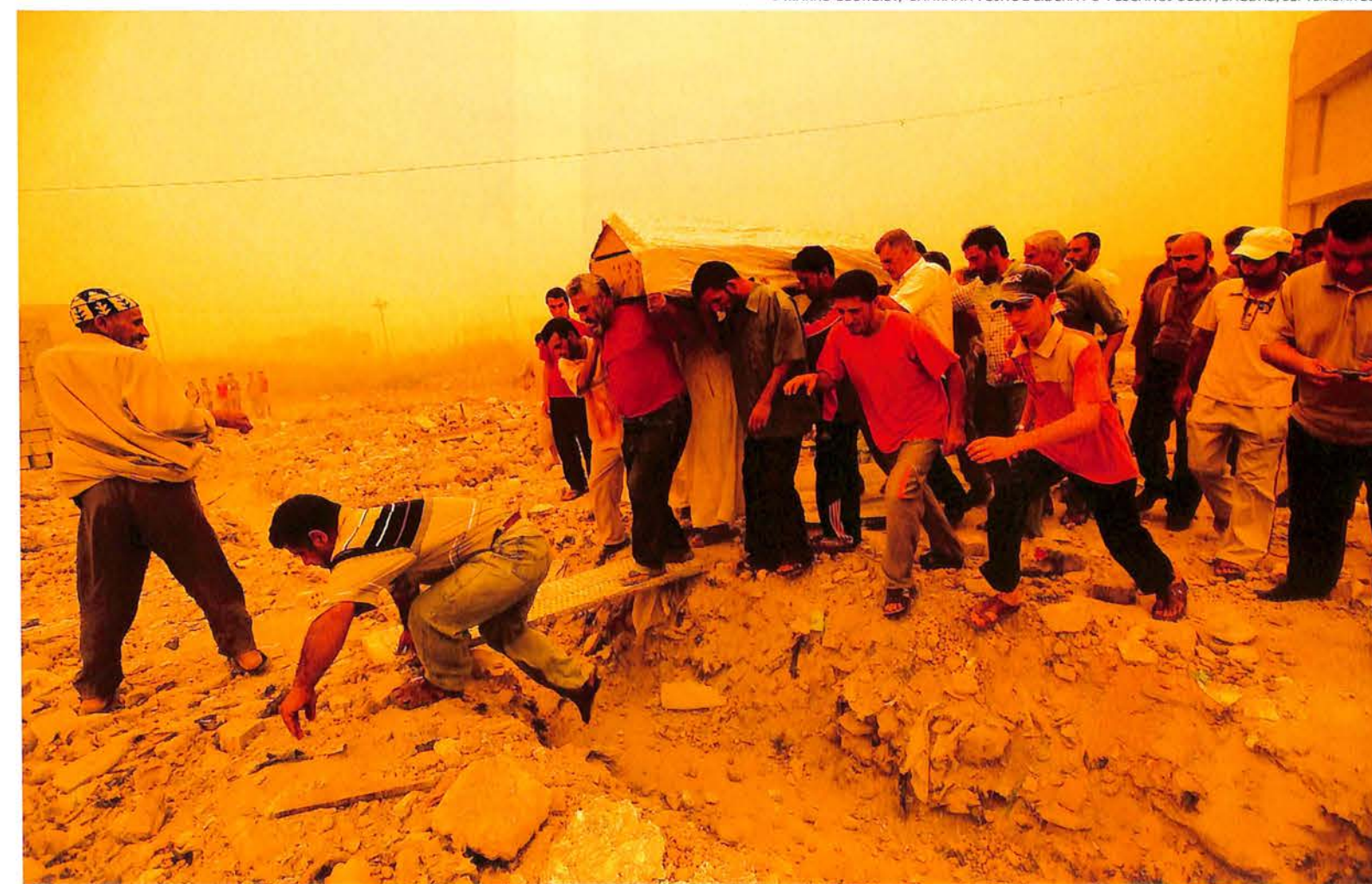
Živi u koferima čekajući sledeći radni poziv. Svet mu je kuća, a izazov način življenja u njoj. Nekoliko puta pokušava da se ukotvi u luci gde je rođen, u Makedoniji. Sve to, pak do prve adrenalinske krize. A kad ona dođe, onda traži kartu za povratak na američko tlo gde nastavlja borbu za ostvarenje sna

Marko Georgiev živi svaki dan kao da mu je prvi na planeti i radeći za prestižni *Njujork tajms* (*New York Times*) pokušava da da doprinos svetskoj fotografiji. Svestan da fotoaparati troše telo, on rešava da troši realnost, zamrzavajući je na fotografijama koje ostaju večne. Njegova priča izgleda kao dečja igra, u kojoj se on, ponekad, opasno igra. Od njujorške modne revije, preko uragana, do ratišta u Iraku. U neizvesnosti jutarnjeg kolegijuma pronalazi sebe, čoveka koji priča priču univerzalnim jezikom fotografije.

Bio je nestašan momak sa skopskog asfalta čija je slabost paraglajding. U potrazi za novim, ličnim visinama, otišao je preko "bare" da završi studije umetnosti. Vratio se kući u nevrete – krajem devedesetih godina prošlog veka, kada je svojim objektivom bio svedok

kosovske izbegličke krize i konflikta u Makedoniji. Tada je počeo da objavljuje fotografije u magazinu *Forum*, u kojem je za kratko vreme postao i urednik fotografije.

Jedno popodne, u proleće 2003. godine, bacio je novčić da bi rešio Šekspirovsko pitanje "To be or not to be", spakovao kofer i potražio sreću hiljadama kilometara daleko od makedonskog neba. I kao svaka američka priča, i ova je predvidljiva – vije se od pepela do zvezda. Šarmantni prodavac skija u sportskom dućanu na Menhetnu sanjario je o fotoreporterskom pozivu. Neumorno je slao svoju biografiju na poznate i manje poznate adrese, iščekivajući svojih pet minuta. Želeo je da živi kao pravi Njujorčanin. Međutim, neslavni budžet dozvoljavao mu je samo stan u pristupačnijem Nju Džerziju i jeftine restorane. U njih

© MARKO GEORGIEV, "ZAROBLENJENICI NA KONTROLNOM PUNKTU", FALUDŽA, AVGUST 2007

© MARKO GEORGIEV, "IZBEGLIICE U KAMPU", BAGDAD, AVGUST 2007

© MARKO GEORGIEV, "DECA IGRAJU FUDBAL ISPRED KONTROLNOG PUNKTA", BAGDAD, 2007

© MARKO GEORGIEV, "ZATVORENICI U BAGDADSKOM ZATVORU. NEKI SU MESECIMA ZATVORENI BEZ IKAKVOG SUDENJA", SEPTEMBAR, 2007

bi, posle posla, ulazio euforično, s fotoaparatom preko ramena, upoznavao internacionalice koji dele njegovu sudbinu i glasno uzvikivao: "Fotoaparat je bolest, ali i protivotrov". Slučajno poznanstvo s čovekom iz najvećih dnevnih novina u Nju Džerziju daje mu šansu da fotografiše sahranu porodice stradale u požaru. Od svih angažovanih fotoreportera Marko je snimio najbolje fotografije i tako dobija ponudu da radi za agenciju AP (Associated Press). To je bio samo početak njegove karijere na Kolumbovom kontinentu. Ova agencija otvorila mu je kontakte s *Njujork tajmsom* (*New York Times*) i prve zadatke za njihovu redakciju. Iza svakog ugla u milionskom gradu tragalo se za nezaboravnom fotografijom. Dan se pretvarao u noć, a noć je otkrivala lica koja kriju tajne preživljavanja u urbanoj džungli. Nov obrt u Markovoj karijeri i izazov

za uredništvo *Njujork tajmsa* stiže s ponudom drugih dnevnih novina – *Njujork dejlj njuza* (*New York Daily News*). S distance, taj period 2004. godine Marko naziva aukcija, koja je bila sasvim suprotna slici koju je živio godinu dana ranije. Ne želeći da izgubi mladog reportera, redakcija *Njujork tajmsa* bacila je udicu. Nebeske visine po kojima je jurio s paraglajdingom naučile su Marka da se penje pažljivo, bez naglog uzletenja. "Rešio sam da budem slobodan fotograf koji najčešće radi za *Njujork tajms*. Kao fotograf u njihovim novinama dobijaš sve – platu, opremu, auto, plaćene troškove, ali, s druge strane, oni poseduju tebe i tvoje fotografije. I da napraviš najbolju fotografiju na svetu – ona nikad neće biti tvoja. Zato sam rešio da budem slobodan fotograf i da nikad ne znam kada će stići nov posao" – kaže Marko.

Njujork tajms jedan je od najprestižnijih američkih dnevnih listova. Njegov dnevni tiraž iznosi milion i sto hiljada primeraka, a internet-izdanje dostiže i do 14 miliona čitalaca dnevno. Od 1851. godine do danas osvojio je 98 Pulicerovih nagrada, više od bilo koje novinske redakcije na svetu. Vođen novinarskom premisom "Biti na pravom mestu u pogrešno vreme", Marko je za 14 meseci u *Njujork tajmsu* fotografisao dve paklene uraganske sezone, tj. pet uragana: Francis, Ivan, Katrina, Rita i Vilma. "Kad god bi me poslali na zadatak, bio sam presrećan i uzbuđen. Ukrčan u autu na praznom autoputu ka "oku" uragana, gledao sam stotine hiljada ljudi koji u suzama beže od vrtloga u suprotnom pravcu od mog, a ja sam pitao sebe šta radim u toj priči. Ipak, prepričati priču svetu danas je retka privilegija koja je

© MARKO GEORGIEV, "POLICAJAC SPAŠAVA ŽENU IZ NJENOG DOMA POSLE URAGANA KATRINA", NJUORLEANS, AVGUST, 2005

© MARKO GEORGIEV, "SPAŠENI PREŽIVELI STANOVNICI IZ POPLAVE NAKON URAGANA KATRINA ČEKAJU TRANSPORT", NJUORLEANS, 2005

© MARKO GEORGIEV, "MRTVA TELA OSTAVLJENA DA TRUNU ISPRED KONVENCIONALNOG CENTRA", NJUORLEANS, AVGUST, 2005

data meni. Fotografisanje uragana isto je kao i fotografisanje rata, samo ne bežiš od metka, nego od letećih znakova i projektila koji su nošeni brzinom od 300 km/h. U Nju Orleansu (New Orleans) bio sam jedini fotograf koji je uspeo da uđe u grad. Bilo je potrebno dvanaest dana dok uslovi nisu dozvolili da uđu druge ekipe. Cela infrastruktura bila je uništena, ništa nije funkcionisalo, sve je bilo po principu snadi se i pošalji fotografije. "To sam i radio" – kaže Marko. U njemu možete osetiti iskonsku želju za svakom novom provokacijom i pored toga što pamti kako izgleda imati glavu u torbi u Nju Orleansu i kako za samo jedan sekund vetar otkida zidove koji ruše sve pred sobom. U Nepalju je fotografisao demonstracije dok ga je samo kaciga štitila od kiše kamenica. Prošle godine u Basri, u Iraku, našao se u opkoljenoj bazi s britanskim vojnicima, kada su oko njih pale 74 minobacačke granate. Sve ovo samo je mali deo Markove potrage za pravom fotografijom pri traganju za istinom s mesta događaja.

Markova potreba da odgovori adrenalinu ne iznenađuje. Jedan je od osnivača makedonskog Paraglajding kluba "Vertigo". Letenje i prijatelji iz Kluba omogućili su mu da pronade balans u svim dešavanjima o kojima svedoči putem objektivu. "Fotografija i letenje odneli su me do najuzasnijih i najlepših mesta na svetu. Distance tuge i radosti. Dok sam radio, išao sam na mesta gde ljudi umiru, a dok sam leteo, uživao sam u raskošnim mestima ispunjenim životnom lepotom. U jednom momentu bio sam u Oldunezu, u Turskoj, leteći s prijateljima iznad nezamislivo lepog pejzaža, a nedelju dana kasnije bio sam u Nju Orleansu, gde je za nekoliko sati umrlo 1.400 ljudi." Koračajući ka visinama, večna tajna života tiho proganja. I možda je jednostavna magija suštine – da radiš ono što te čini srećnim i da nemaš poteškoća da to ostvariš. Marko Georgiev jedan je od privilegovanih kojima se to dogodilo. "Koliko god da sam daleko od granica Makedonije, toliko dublje osećam da mi fali.

© MARKO GEORGIEV, "MUŽ TEŠI ŽENU NAKON ŠTO SU IH SPASILI IZ NJIHOVOG POPLAVLJENOG DOMA", NJUORLEANS, AVGUST, 2005

Što sam više kod kuće, to mi više nedostaje tranzitna zona na nekom svetskom aerodromu. Godinama unazad vraćam se i bežim iz zemlje" – kaže Marko.

Recesija je odradila svoje. Kao da vlada zatišje pred buru, neizvesnost čiji ishod niko ne zna. Savršena šansa da Marko predahne posle pet godina intenzivnog rada za *Njujork tajms*. Podeljen među osećanjima i ponudom za svetsku karijeru, rešava da ostane kod kuće, zasad. Intenzivno radi na usavršavanju novinarskog aspekta svog posla jer je siguran da je vebnovinarstvo budućnost, pa zato prilagodava svoj rad novim tehnologijama. Uz osmeh komentariše: "Neće biti recesije novinarstva, ali drastična promena sledi, zato se i ja menjam." Adrenalinska zavisnost ostaje dok su prijatelji u iščekivanju kada će kupiti novu kartu za povratak u Ameriku, a javnost znatiželjno čeka novu svetsku priču koja treba da bude ispričana na stranicama *Njujork tajmsa*.

ANA ZAFIROVA

Zavodljiva LINIJA TELA

PRAKSA NA DELU

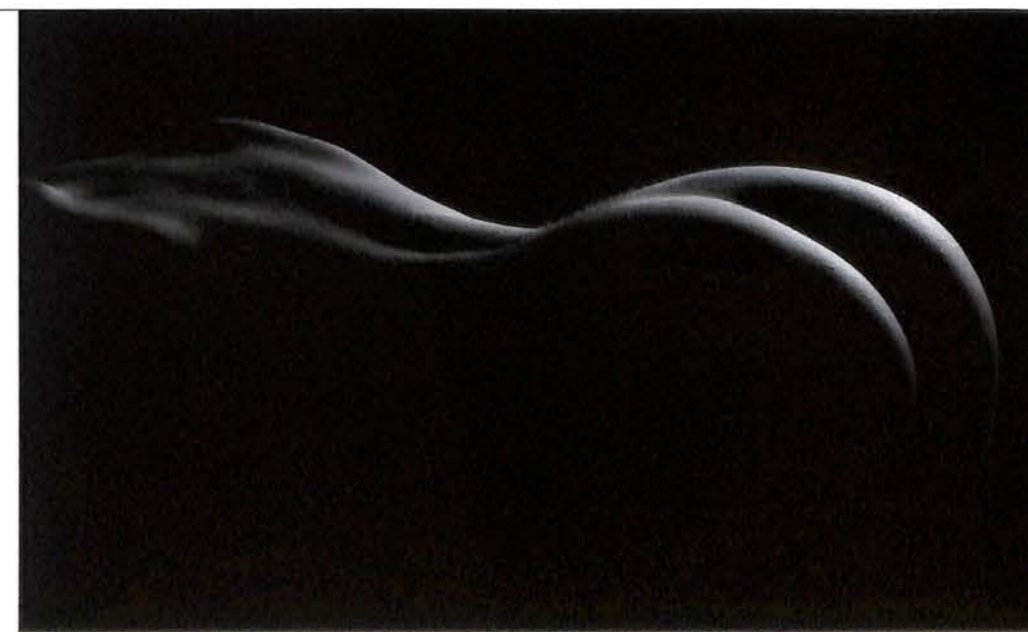
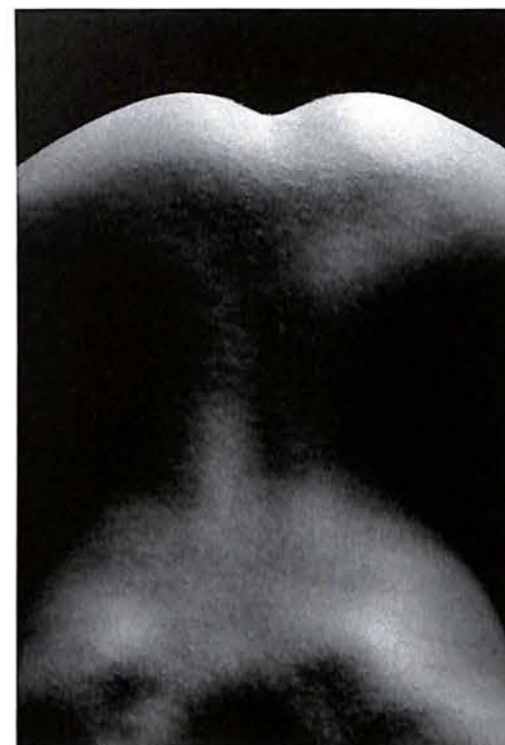

JEDNO SVETLO

Snimanje smo započeli tako što smo model osvetlili samo jednim svetlom visoko postavljenim iznad njene glave. Ovakvo svetlo moglo bi se okarakterisati kao "teško" i zahtevno za rad jer, pored toga što ističe formu, veoma naglašava sve nepravilnosti kože. Ovakvo svetlo idealno je za prikazivanje tela u uprošćenoj formi, tj. kroz osnovne geometrijske oblike (krug, trougao, kvadrat) koje postizemo izdvajanjem delova tela naspram tamne površine. Pod ovakvim osvetljenjem fotografije najviše liče na fotografije, a potencijalna asocijativnost i simboličnost mogu biti i njihov najbolji aspekt, tj. ono što će privući pažnju i terati vas da ih iznova gledate i otkrivete.

Nezaobilazni aspekt akt-fotografije jeste erotika, koja može da varira od vrlo suptilne do veoma izražene, na granici s pornografijom. Do koje mere ćete je uključiti zavisi isključivo od vaše mere ukusa, cilja i namene fotografije. Treba imati na umu da je manje uvek više, pa tako erotikom nazivamo izazivanje, otkrivanje kroz sakrivanje ili samo naslućivanje. Igra toplo-hladno ovde je ključna, a od njene uspešnosti zavisice i reakcije gledalaca.

Kada imate na raspolaganju samo jedno svetlo, njegov karakter možete vrlo lako promeniti postavljanjem difuzera ispred svetla, grida ili klapni za usmeravanje, a ključna je i udaljenost od modela, jer što je udaljenije – to je mekše i pokriva šire područje, a što je bliže – to je kontrastnije i praktično "spaljuje" teksturu kože (idealno za crno-bele fotografije).

Samo nekoliko godina nakon pronalaska fotografije pojavile su se dagerotipije koje prikazuju nago ljudsko telo. "Zabranjena" tema uvek je privlačila sve umetnike, a fotografija je, možda, izvukla iz nje maksimum. Brojni su načini predstave ljudskog tela, a mi smo krenuli od najjednostavnijeg – prikazivanje forme uz pomoć svetla različitog "karaktera"

Najzad smo došli i do najatraktivnije teme u fotografiji – snimanje akta! Iako toliko privlačna, ova tema veoma je teška i zahtevna i, po našem iskustvu, najmanje zastupljena u vašim radovima. Razloga za to je puno, a mi ćemo ovim prilogom pokušati da vam pomognemo u rešavanju jednog problema, tj. nedoumice "Da li ću umeti da snimim dobru akt-fotografiju?". Da biste to zaista i uradili, morate da imate barem osnovno fotografsko znanje i iskustvo jer snimanje akt-fotografije podrazumeva rad s modelom, a da bi taj rad tekao opušteno, ne smete preterano da razmišljate o tehničkim aspektima fotografije. U načelu, što manje iskustva imate, opredelite se za što jednostavnije snimanje (svetlo, scena, poze, poznat

model...). Ali, pre nego što se upustite u ovu avanturu, razmislite zašto želite da snimate aktove i šta želite da prikazete tim fotografijama. Jedan od odgovora može biti i ovaj citat iz teksta Mitra Trninića o akt-fotografiji koji se ovom temom bavio pre nekoliko godina, tačnije 2002, u broju 9 našeg časopisa. "Pa šta je onda zadatak akt-fotografije? Da li je to samo prikazivanje lepote ljudskog tela, oba pola i na svim nivoima? Možda odgovor leži u činjenici da telo mora biti prikazano s određenom i beskrajom smelošću, bilo ono lepo ili ružno, snagom fotografskog doživljaja tako da, kada posmatrač stoji pred njim, bude obogaćen za saznanje o čoveku samom. "Ono" bi trebalo biti prikazano tako da se radujemo posmatrajući ga, ali takođe i da s njim patimo i tako postanemo deo događaja."

PRVI KORACI

Najčešći pristup aktu jeste čista studija forme, koju preporučujemo za prva istraživanja u akt-fotografiji. Ljudsko telo može biti lepo ili ružno, ali zanimljive forme možete pronaći u oba slučaja. Za to vam je neophodno adekvatno svetlo i puno vremena za istraživanje. Studija forme najčešće podrazumeva prikazivanje delova tela koji u određenom odnosu, pozi, kreiraju neobične, interesantne i često asocijativne forme. Suština tih "isecanja" delova tela jeste postavljanje tela van njegovog konteksta i svodenje na osnovne geometrijske oblike. Ova igra možda zvuči komplikovano, ali je u suštini najlakša jer se zasniva samo na dva estetska elementa fotografije: oblik (i forma kao njen trodimenzionalni aspekt) i svetlo.

BOČNO SVETLO

Priču o jednom svetlu "proširili" smo tako što smo ga postavili bočno u odnosu na model i sa druge strane dodali difuznu belu površinu (stiropor). Na taj način i dalje smo imali kontrastno svetlo, ali s više detalja na telu i većom trodimenzionalnošću. Ipak, ovakvo svetlo i dalje je veoma zahtevno, pa morate biti pažljivi s odabirom kadra i poze.

Bočno svetlo odlično je za snimanje muških aktova jer dobro prikazuje muskulaturu, koja je na ovom snimku dobro definisana zahvaljujući dodatnoj šipki koja je pomogla modelu da napne mišiće. Model je okrenut bočno, ka svetlu, a reflektujuća površina lepo je rasvetlila delove u senci.

Na ovaj način i mi smo započeli naše snimanje u studiju. Angažovali smo dva modela: ženski i muški, i ušli u studio našeg saradnika Nenada Petrovića. Ženski model je naša prijateljica, a muški je njen prijatelj, pa je atmosfera vrlo brzo postala opuštena. Ako prvi put snimate akt-fotografije, izuzetno je važno da imate dobar odnos s modelom, pa tako izaberite prijateljicu/prijatelja ili pak profesionalnog modela koji će vam pomoći sa sugestijama oko poza, a najverovatnije neće imati tremu, što se za vas sigurno ne može reći!

I još jedna važna napomena. Pre nego što počnete s fotografisanjem, postarajte se da model potpiše ugovor o dozvoli za snimanje i reprodukovanje njenih/njegovih fotografija za tačno određenu svrhu (onu koja je vama potrebna). Na Interenetu možete pronaći tzv. Model Release (na primer, jedna od stok agencija nudi PDF koji možete skinuti i odštampati: www.istockphoto.com/docs/modelrelease.pdf).

SVETLO

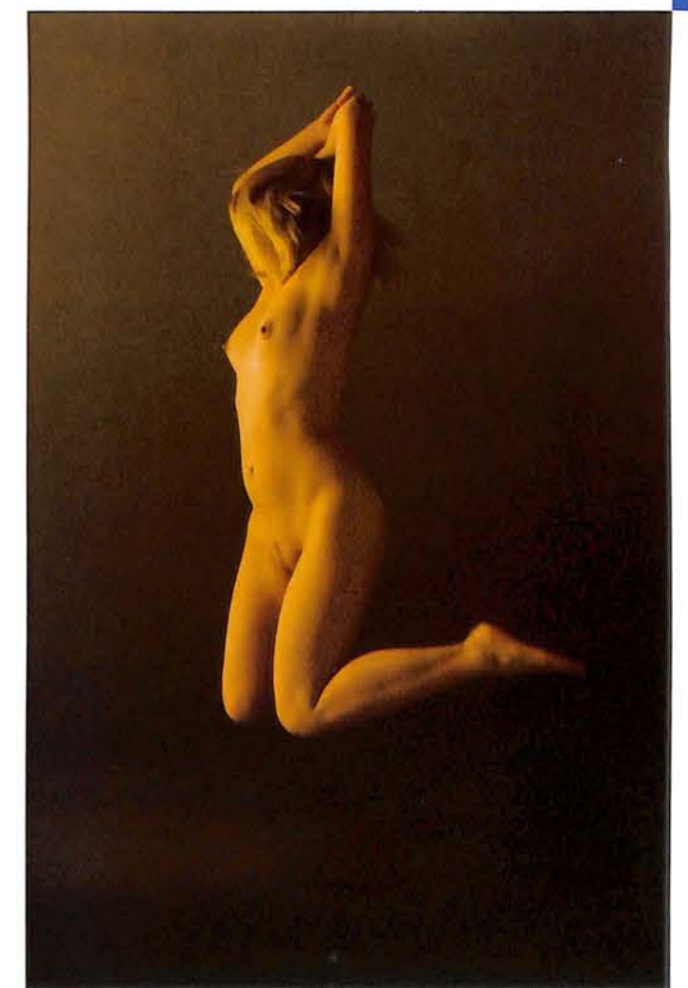
Za ovu svojevrsnu vežbu iz akt-fotografije odlučili smo da krenemo samo sa jednim svetlom i da postepeno dodajemo još svetla i reflektujućih površina kako bismo pokazali promene u definisanju tela, kreiranju plastičnosti ili pak dvodimenzionalnosti, promeni odnosa tela i pozadine, promeni strukture kože i celokupnog doživljaja tela. U jednom snimanju pokušali smo da dočaramo suštinsku važnost svetla i njegove brojne promene: broj svetlosnih tela, intenzitet, ugao osvetljenja modela...

KARAKTER SVETLA

Jedan od najvažnijih aspekata svetla jeste njegov karakter. Snimanje smo započeli ostrim

DIFUZNO BOČNO SVETLO

Isto bočno svetlo iz prethodnog primera usmereno je uz pomoć grida – mreže (Honey Comb) postavljenog na Beauty Dish. Umekšano je kroz belu difuznu foliju, a sa druge strane beli stiropor rasvetljavao je senke. Povremeno je korišćeno i zadnje bočno svetlo koje dodatno ističe figuru i izdvaja telo od pozadine. Ovakvo svetlo idealno je za prikaz cele figure, a možete ga koristiti i za prikaz detalja uz naglašenu teksturu kože.

Pored statičnih poza, model možete snimiti u pokretu, recimo, u skoku. Na taj način telo se izdužuje i napinje, pa samim tim izgleda vrlo lepo. Fotografije vrlo lako i brzo možete konvertovati u crno-belo, čime ćete dodatno naglasiti formu jer boja neće odvlačiti pažnju. Ako model ima neke mane i nepravilnosti na koži, naknadni retuš biće obavezan u nekom od editora za obradu fotografije ili uz pomoć dodatka specijalno namenjenog retušu kože (o tome smo pisali u nekoliko navrata). O naknadnom retušu u Photoshopu biće više reči u sledećem broju.

usmerenim svetlom i postepeno dodavali difuzna svetla i brojne reflektujuće površine. Na kraju smo došli do potpuno "belog" svetla, tj. svetlo je bilo toliko difuzno i ujednačeno da je sve delovalo veoma nežno i belo. Ukratko – od "low key" (preovlađuju tamni tonovi) fotografije, došli smo do "high key" (preovlađuju svetli tonovi) fotografije. Na primerima vidite da se prikaz ljudskog tela drastično razlikuje.

"Low key" svetlo odlično ističe muskulaturu i izražajne forme, a takođe je dobro i za prikaz teksture kože. No, vrlo je surovo prema svim nedostacima kože, pa bubuljice, mladeži, strije, celulit – često postaju problem koji naknadno mora da se reši u Photoshopy, već čuvenim alatima: Clone Stamp ili Healing Brush.

"High key" svetlo, nasuprot tome, vrlo je blagonaklono prema koži jer praktično "ispegla" sve nepravilnosti, ali zato eliminiše trodimenzionalnost, pa je neophodno da razmišljate o igri dvodimenzionalnih ravni, a ako model ima svetlu kosu, sve postaje belo. Ovakvo svetlo izuzetno je pogodno za snimanje ženskog akta (i koristi se često kod tzv. glamur akta), ali zato kod muškog akta skoro da i ne mogu da ga zamislim, mada je Giorgio Gruizza, čiji smo portfolio objavili u *Refoto* br. 52, snimio odličan muški akt pod "High key" osvetljenjem. Ipak, osvetljenje između ove dve krajnosti daje najviše kreativnih mogućnosti i najbliže je realnoj predstavi tela, pa smo ga samim tim i najviše koristili.

SVETLO I SENKE

Za razliku od "Low i High key" svetla koje nas lako odvede u apstrakciju, "klasično" svetlo za akt podrazumeva dobru definisanost forme, izraženu plastičnost tela i izdvojenost od pozadine. Ovakvo svetlo prikazuje telo najbliže onom kako ga znamo iz realnosti, pa je najbolje

Korisna napomena: kada radite s papirnim pozadinama poželjno je da imate neku vrstu zaštite za cipele da je ne biste isprljali (tako je ekonomičnije). Za to vam idealno mogu poslužiti hirurške navlake za cipele (obično su zelene). Možete ih kupiti u svakoj apoteci.

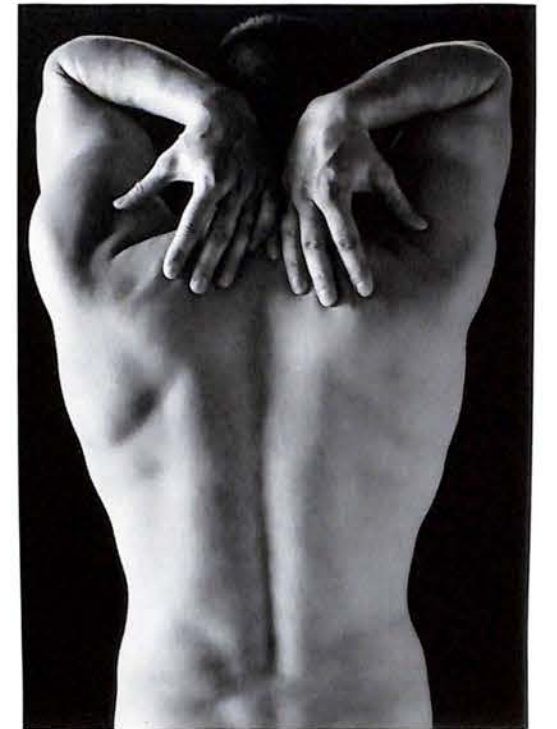
Na sve tri fotografije prikazane su ženske grudi na tri različita načina. Grudi su veoma privlačan deo ženskog tela, ali vrlo lako mogu delovati vulgarno i suviše nametljivo. Selektivan fokus, izraženo zrno, dodat kolor, neobičan ugao snimanja... doprineće interesantnom i drugačijem pogledu.

RAD S MODELOM

Za uspešnu fotografiju, pored dobrog svetla, presudna je i vaša komunikacija s modelom. Ponekad ćete morati da pridete vrlo blizu ili da modelu praktično pokažete neku pozu (vašu zamisao). Na primer, kada snimate s objektivom od 50 mm pri punom otvoru blende f/1,4 (fotografija dole), razdaljina između modela i vas iznosi tek 30-40 cm. U takvoj situaciji nema mesta nervozi, tremi... i neophodno je da stalno komunicirate s modelom da bi atmosfera bila što prijatnija i opuštenija.

koristiti ga tako da istakne najatraktivnije, najzanimljivije aspekte vašeg modela: bilo da su lepi ili ružni. To isključivo zavisi od toga šta želite da prikazete. Ne zaboravite da i staro ili debelo telo može da bude potpuno fascinantno ako uspete da otkrijete njegovu specifičnu estetiku. Igra svetla i senke ovde je primarna i njihova kontrola i dobra definisanost vaš su osnovni zadatak.

DEFINISANOST MUSKULATURE

Sve tri fotografije snimljene su uz pomoć dva svetla (fleš-glave) i jedne velike reflektujuće površine (beli stiropor). Glavno svetlo usmereno je gridom, ali je omekšano belim difuznim ekranom (može biti od paus-papira) postavljenim između svetla i modela. Drugo svetlo od nazad izdvaja model od pozadine i dodatno definiše formu. Muskulatura modela veoma je izražena, a kroz tri različite obrade u Photoshopy vidite kako ista postavka svetla može da kreira različite atmosfere. Od udaljenosti i karaktera reflektujuće površine (srebrna odbija svetlo mnogo jače i kontrastnije u odnosu na belu koja daje izrazito difuzno) zavisi i definisanost forme tela.

RASPRŠENO SVETLO

Glavni izvor i dalje je bočno svetlo, s tim da smo dodali još jedno bočno (fleš je usmeren ka beloj reflektujućoj površini) i pozadina je osvetljena tako da bude sasvim bela i delimično "baca" svetlo na model. Model je praktično "okupan" svetlom, skoro podjednako sa svih strana, pa koža deluje baršunasto. Na ovim fotografijama naknadni retuš kože skoro da nije ni rađen (uklonjeni su samo mladeži i neke sitne nepravilnosti). Telo kao porcelanska figura – najbolji je opis karaktera ovakvog svetla, pa se samim tim često koristi za "Beauty" akt-fotografiju, kao i u reklamne svrhe kada koža treba da izgleda savršeno. Za ovakvo svetlo najviše pogoduju "čiste" kompozicije, jednostavnih formi, koje bismo mogli okarakterisati kao minimalizam. Mi smo uključili i jedan od tradicionalnih rekvizita za snimanje akta – stolicu, tj. fotelju koja daje pomalo staromodan izgled fotografiji.

DRUGAČIJA POZADINA

Na gornjem primeru stakleni zid poslužio je kao difuzer za svetlo i dao je apstraktan ton fotografiji (telo se tek nazire). Na primeru desno imao je ulogu pozadine koja je osvetljena od nazad, a svetlo na model pada bočno i reflektuje se od belog zida. Tzv. crnac (crna tkanina na ramu) određuje dokle će padati bočno svetlo na figuru. Na donjem primeru korišćena su dva bočna svetla da definišu liniju tela i naknadno su obojena u Photoshopu.

"NEŽNO SVETLO"

Ovaj lirski međunaslov upućuje na svetlo koje je isključivo namenjeno snimanju ženskog akta upravo zbog svog "nežnog" karaktera. Skoro potpuno eliminiše teksturu kože, čini je glatkom i lepom, ali eliminiše i trodimenzionalnost. Pažljivim "doziranje" odnosa glavnog i pomoćnog svetla možemo da utičemo na definisanost forme jer što je kontrast veći, više se ističe forma, i obrnuto. Kod ovakvog svetla bitno je da bude difuzno, a to lako možete postići i kod kuće ako imate bele zidove, tako što ćete usmeriti svetla ka zidovima. Na taj način možete da kreirate svojevrsan svetlosni tunel, tj. kutiju. Ovakvo svetlo prijace skoro svakom, pa ne morate biti zahtevni kada je model u pitanju. Pokušajte da snimate i staro, naborano telo, ali obavezno vodite računa o dostojanstvu osobe koju snimate.

UZ DODATAK REKVIZITA

Za mnoge dosadan rad u studiju možete oplemeniti raznim rekvizitima, dodacima koji će uticati na karakter svetla i kreirati sasvim nove atmosfere i prikaze tela. S obzirom na to da smo radili u profesionalnom studiju, našli smo rekvizite koji nisu baš često dostupni, a veoma su zanimljivi. Ogroman stakleni zid užasno je težak i da nema točkice, ne bi bio pokretan uopšte! Iskoristili smo ga na dva načina: kao pozadinu i raspršivač svetla i kao uzorak za kreiranje apstraktnih formi akta. Pošto ćete ga teško naći u studiju, najverovatnije možete da ga iskoristite "na terenu", tj. u nekom enterijeru. Postoje i stakleni zidovi u boji, što može izgledati vrlo interesantno.

Kao drugi rekvizit poslužila je providna plastična folija u rolni, koju smo zakačili na stativu i zamolili model da se uz nju priljubi. Na taj način dobili smo interesantnu apstraktnu formu u kontrastu s jasno definisanom kosom. Pored svega ovoga možete koristiti i neki prozirni tekstil, paus-papir, providnu foliju za domaćinstvo, ogledalo (naprskano vodom, namazano uljem), lateks... O svemu ovome biće više reči u narednom broju, u kome ćemo se posvetiti emotivnom prikazu akta kada telo koristimo da predstavimo neku ideju, osećanje, atmosferu, a ne da se bavimo samo njegovom formom. Sve korišćene rekvizite namerno smo tretirali kao neku vrstu pozadine ili difuzera za svetlo da bi studija figure i dalje bila primarna, ali ipak raznolika. U našem slučaju, rekviziti su samo uticali na karakter svetla, ali ne i na karakter modela.

Odraz u ogledalu poprskanom vodom može biti vrlo intrigantan i privlačan. Možete fokusirati na samu površinu ogledala (kapljice vode) ili na telo (fotografija gore). Širkougaoni objektiv daje iskrivljene linije i pomerenu perspektivu, ali ako se koristi na pravi način, rezultat je veoma zanimljiv i neobičan.

NEOBIČNI UGLOVI

Još jedan od načina da snimate interesantan akt jeste upotreba neobičajenog objektiva (za tu oblast fotografije) kao što je, na primer, širokougaoni. Inspiraciju možete pronaći u akt-fotografijama čuvenog britanskog fotografa Bila Branta (Bill Brandt), koji je snimio vrlo dinamične ženske aktove na plaži izrazito širokougaonim objektivom. I francuski fotograf Žan Lu Sijef (Jean Loup Sieff) često je koristio taj objektiv koji mu je pomogao da naglasi vitke i izdužene linije modela. I pored ovih izuzetno uspešnih fotografija, budite veoma obazrivi pri snimanju širokougaonim objektivom jer su iskrivljenja i

čak prave distorzije sasvim uobičajena stvar, ali ne uvek i dobra i opravdana. Pokušajte da izbegnete stvaranje karikature, već iznenadite gledaoce sasvim novim pogledom na ljudsko telo – promenite mu ustaljenu percepciju, iznenadite ga! I ekstremni telezum objektiv daće neobičan ugao, s tim što telo tada prelazi u skoro čistu apstrakciju. Mala dubinska oštrina, koju ćete imati u ovom slučaju, može biti ključni faktor za izbor ovog objektiva. U sledećem broju osvrnućemo se na snimanje karaktera tela, a ne samo njegove forme.

IVANA TOMANOVIĆ
Fotografije snimili:
Milan Živković, Nenad Petrović i Ivana Tomanović

KONKURS Akt-fotografija

Ako ste početnik, pokušajte da sledite naša uputstva za snimanje akta i pošaljite nam najuspelije radove. Ako ste već iskusni u ovoj temi, pošaljite nam neke od vaših najoriginalnijih pogleda na akt. Rok za prijem fotografija je do **10. 8.**, a najbolje radove objavićemo u septembarskom broju. Fotografije možete poslati i preko naše veb-prezentacije: www.refoto.co.rs.

Rešenje za važne poslovne odluke

AB Soft poslovni informacioni sistemi

Savremeni ERP
informacioni sistemi

Mobilni uređaji

Upravljanje ljudskim resursima

Web aplikacije

Proverena platforma – MS SQL Server

Microsoft
GOLD CERTIFIED
Partner

ABSoft

Kako da budemo pametni(ji)!

WARNING

Silver Efex Pro has identified that the active layer is a Smart Object and will now operate as a Smart Filter. The Brush button will be deactivated, and the effect will be applied to the current layer.

Do not show again

OK

Upozorenje da će Silver Efex posao obaviti kao Smart Filter

MILAN ŽIVKOVIĆ

Pojavom programa kao što su Aperture ili Lightroom, u naše digitalne laboratorije počeo je da se uvlači nov sistem rada koji od milja nazivamo nedestruktivnim. Doduše, često sam se šalio da je postprodukcija kao meduza Gorgona, ona kojoj nakon odsecanja jedne glave izrastu tri nove, jer se svakim danom broj dodataka utrostručuje. Ujedno, rad na obradi fotografija nikada nisam smatrao destruktivnim, mada kada pogledate većinu fotografija na kojima su ženski modeli – više i nisam toliko siguran. U pokušaju da pomiri različite tendencije, "Adobe" je uveo veliki broj opcija sa zajedničkim prefiksom Smart

travično stvorenje, pomenuto u uvodu, obezglavio je Persej i to okrenut leđima, gledajući je na kao ogledalo uglačanoj površini svog štita – kako se ne bi skamenio od direktnog pogleda. Možda je i za sve nas došlo pravo vreme da okrenemo leđa poznatim metodama, da ne kažem navikama, i probamo nešto novo, nešto o čemu do sada nismo razmišljali, a pokazalo se sasvim sigurno kao dobro. Čak sam i ja (jer nisam veliki ljubitelj silnog učenja novih programa) popustio shvatajući da pojedini argumenti, kao što su: skoro obavezno povećanje veličine fajlova i eventualni gubitak prostora na diskovima, kao i povećanje vremena rada na ogromnim fajlovima, gube smisao jer cena prostora nikada nije bila niža, a obrada nekada nezamislivo velikih TIF ili PSD formata danas je dečja igra za moderne računare.

RAD PAMETNIM OPCIJAMA

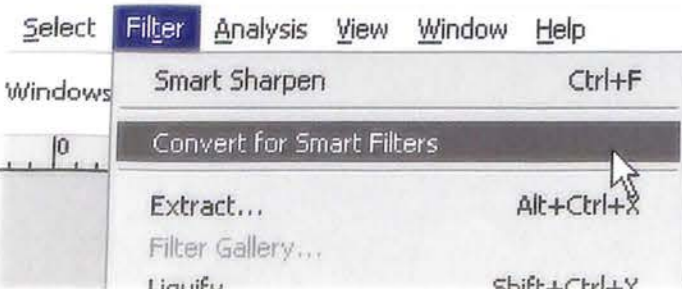
Ideja o "pametnim" slojevima verovatno je nastala nakon pojave takozvanih vektorskih slojeva kada je Photoshop dobio mogućnosti crtanja raznih objekata ili njihovog kreiranja od

tzv. patova. Ove opcije imao je, do tada, samo Illustrator, program namenjen radu vektorskim objektima. Ako ovome dodamo i mogućnost čuvanja teksta u vektorskom obliku, kombinovanja bitmape, teksta i vektorskih objekata postaje višestruko. Prvi na listi pametnih mogućnosti svakako je rad pomoću Adjustment Layera ili slojeva za podešavanje, o čijoj praktičnoj primeni više možete pročitati u tekstu Igora Ilića u ovom broju. Jedna od najvažnijih pametnih alatki jeste mogućnost neograničenog skaliranja objekata, što u praksi znači da fotografija tokom celog procesa zadržava isti kvalitet. Pretpostavimo da radite naslovnu stranu nekog kataloga i premeštate objekte, pri čemu menjate i njihovu veličinu. Do pojave pametnih objekata svaka promena dimenzija uticala je, u manjoj ili većoj meri, na kvalitet slike, a najdrastičniji primer bili su logotipi, kojima je najčešće teško pronaći adekvatno mesto i veličinu. Ukoliko smo ih doveli na neke male dimenzije, a ponovo nam trebaju u punoj rezoluciji, mogli smo samo da ih učitamo ponovo, to jest ubaci-

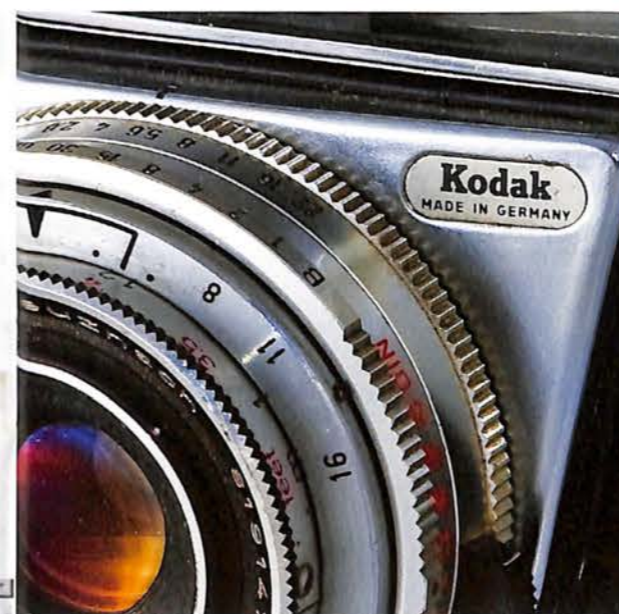
mo kao nov sloj maksimalnog kvaliteta – jer im je smanjivanje nepovratno uništilo kvalitet. Najjednostavniji način da proverite šta se dešava prilikom skaliranja jeste da pametan objekat smanjite, duplirate i da kopiju rasterizujete. Nakon toga povećajte oba sloja i videćete koliki je gubitak kvaliteta na sloju koji nismo "opametili".

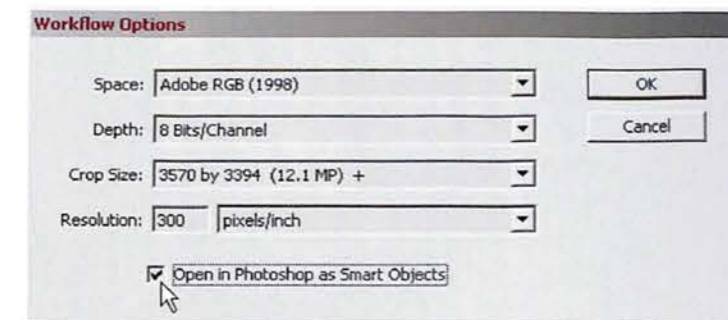
Pretvaranje sloja u "pametni" objekat veoma je jednostavno i svodi se na dva klika mišem: prvo desnim tasterom otvorimo Context meni, a zatim kliknemo levim na opciju Convert to Smart Object. Sloj dobija markicu u donjem desnom uglu.

Prvi način konverzije u Smart Objects nalazi se na ovom mestu

Nakon kopiranja i konverzije jednog sloja u Smart Object smanjio sam oba sloja po visini i to sa 30 na 3 centimetra. Potom sam ih povećao na originalnu veličinu i izvukao ovaj detalj reprodukovao 1:1. Vidljiva je velika razlika u kvalitetu slike koji je nepovratno izgubljen kod sloja koji je preživeo promenu veličine i najboljeg kvaliteta sačuvanog u "pametnom" sloju.

Mesto koje je neophodno označiti kako bi RAW fajlove otvarali kao Smart Object

ovom opcijom neophodno da uključite opciju Sample All Layers i izaberete Ignore Adjustment Layers kako slojevi ne bi uticali jedni na druge.

MASKE SLOJA

Pored pomenutih, nije za potcenjivanje ni mogućnost rada maskama i to maskama sloja i vektorskim maskama. Maske sloja funkcionišu sa slojem u kojem su kreirane i nemaju nikakve veze s eventualnim alfa kanalima koje smo možda sačuvali. Za razliku od načina rada sa selekcijom (maskom iz alfa kanala koju smo učitali), gde su promene konačne, primena maski sloja samo vizuelno uklanja delove slike, a realno ih ne briše već samo sakriva. Na taj način moguća je bilo kakva intervencija, u bilo kom trenutku i bilo kojim od ponuđenih alata za obradu, što vam može uštedeti mnogo vremena ako je posao koji radite takav da ne možete da se odlučite. Na identičan način funkcioniše i krop, to jest odsecanje viška slike, koji primenjen na pametni sloj ostavlja mogućnost naknadnog "izvlačenja" originalne fotografije.

"PREPAMETNI" PROGRAM CAMERA RAW

Programeri korporacije "Adobe" nisu zaboravili Camera Raw, za fotografe svakako najvažniji deo programa Photoshop. Unutar osnovnih podešavanja ostavljena je mogućnost izbora: Open in Photoshop as Smart Objects. Na ovaj način dobićemo fotografiju koju je moguće skalirati do mile volje, a ujedno imate jedinstvenu mogućnost korekcije, kao da otvarate originalni RAW fajl. Dovoljno je kliknuti desnim tasterom, izabrati opciju Edit Contents i otvoriće se ponovo kontrolni prozor programa Camera Raw. Jasno je vidljiv način na koji je ovo postignuto: ubacivanjem (embedded) podataka RAW formata u sam fajl, odnosno, pametni sloj iz kojega je moguće izvući sliku pomoću dodatnih opcija kao što je Export Contents. Sličan sistem postoji i u okviru programa Adobe Digital Negative (DNG), koji nudi mogućnost čuvanja originalnog RAW fajla u okviru novog s ekstenzijom .DNG, kao i njegovu ekstrakciju u originalni oblik – ako nam to ikada zatreba. Postoji i veoma korisna opcija Replace Contents, kojom je moguće kompletno zameniti sliku u odabranom sloju uz pogodnost da na nju budu primenjena sva podešavanja koja smo uradili do tada.

"SMART" FILTERI

Ukoliko primenimo filter na objekat koji smo konvertovali, on će automatski postati Smart Filter, i obrnuto (primena opcije Smart Filter pretvara sloj u Smart Object). Ono što je nama najkorisnije jeste da u bilo kom trenutku možemo uraditi korekciju i podesiti jačinu, poništiti dejstvo filtera na sliku ili kontrolisati njihovu interakciju. Bezmalob svi filteri koji se nalaze na originalnoj paleti mogu se iskoristiti uz pametne slojeve i objekte, a većina novijih dopuna (Plug-in) takođe se dobro "slaže" s novim opcijama. Kombinacijom rasterizovanih slojeva i rezerve u vidu pametnih slojeva (koje možemo čuvati u okviru digitalne fotografije) naš rad postao je mnogo udobniji i sigurniji. Na Smart objekte moguća je primena i Shadows&Highlights opcije, a veoma je zanimljivo i to što na posebnom, Smart sloju možete upotrebiti sve alatke za retuš, čime su obezbeđene sve vrste naknadnih korekcija, ukoliko je to potrebno. Na ovaj način lako možemo uporediti izgled neretuširane i obrađene fotografije. Ne zaboravite da je za rad

OBRADA PAMETNIH OBJEKATA

Ukoliko pokrenemo opciju Edit Contents na sloju koji nije nastao otvaranjem RAW fajla, već onog kreiranog na "normalan" način, tada nije moguće raditi direktno. Umesto toga pojavljuje se nov fajl koji je potrebno sačuvati na istom mestu gde je i fajl koji obrađujemo. Željene korekcije primenimo na novu sliku, a u trenutku nakon njenog zatvaranja sve promene biće prenete na "pametni" sloj. Iako, na prvi pogled, izgleda rogozbatno i pomalo čudno, kada se naviknete, videćete da ovakav način rada ne predstavlja problem.

ISKORISTITE OPCIJU PLACE

Moram pomenuti da pored nama uobičajenih bitmapiranih slojeva postoje i oni vektorski, koje na fotografiju ili u nov fajl ubacujemo komandom Place. U praksi to znači da formatiramo kao što su vektorski .EPS ili .AI postavljamo na sliku i u nov sloj, dok je obrada vezana za otvaranje Illustratora. Iako to nije osnovna namena, Photoshop je sada moguće iskoristiti kao alat za kompletnu pripremu za štampu. Ako vam je rad u Illustratoru ili Indesignu nepoznat, kompletan posao uz samo malo muke možete obaviti u programu koji znate, a konačni rad sačuvate kao .PDF koji će tekstove, vektorske logotipe ili razne forme sačuvati u vektorskom obliku – to jest, u najboljem kvalitetu. Komandom Place možemo ubaciti i bitmapu, odnosno bilo koju fotografiju koja će nakon toga imati najbolji mogući kvalitet u bilo kom trenutku. To ne znači da kada je sloj "pametna" fotografiju možemo povećavati bez granica, već da ako sam na fotografiju 13x18 centimetara ubacio fotografiju 45.7x30.5, njenim smanjivanjem neću izgubiti kvalitet koji je fotografija imala na početku. Svaki naš pametni objekat ili sloj možemo duplirati na već poznate načine: Layer > New Layer Via Copy ili skraćenicom Ctrl+J. Ukoliko niste do sada koristili ovu komandu, moram da vam napomenem da je njome moguće skratiti put i za kopiranje jer zamenjuje komande Ctrl+C i potom Ctrl+V. Drugi način jeste povlačenje na ikonicu Create New Layer u donjem redu kontrolnog prozora. U sledecem broju pokazaću vam praktičnu primenu pametnih objekata i slojeva.

KRŠENJE PRAVILA

Fotografija je prepuna pravila koja bi fotografu početniku trebala pomoći da napravi bolju i interesantniju fotografiju. Smiju li se ta pravila prekršiti?

Još na prvom predavanju u sustavu fotografskih tečajeva, koje sam osmislio tako da tvore malu fotografsku školu, svojim učenicima govorim o tome na koji način fotografija funkcionira na jednoj općenitoj razini. Bez suvišnog ulaženja u detalje, možemo reći da se fotografija sastoji od tri osnovne komponente. Te komponente su: 1. tehnička, 2. estetska, 3. psihološka. Početnici ih savladavaju upravo ovim redom kako smo ih naveli. Obično se započinje nekim tehničkim znanjem, kako bi uopće imali mogućnost stvoriti fotografiju. Nakon prvih grešaka to se znanje polako produbljuje tako

da fotografije postaju sve bolje, u tehničkom smislu. Kad se dostigne određeni nivo kvalitete, započinje se uočavati potreba za estetskim doradivanjem fotografije. Fotografije više nisu mutne, neoštre, loše eksponirane i slično, ali im i dalje nedostaje nešto što je teško definirati. Tada se najčešće započinje s učenjem pravila kompozicije. Kad se i to znanje usvoji, imamo tehnički i estetski dobro izvedenu fotografiju, ali opet joj u većini slučajeva nešto nedostaje, a to je pobuđivanje emocije u gledatelju. Vizualno ugodna i tehnički savršena fotografija i dalje treba neku dodatnu komponentu koja će emocionalno angažirati gledatelja.

Pravilo: Ne fotografirati portret iz premale udaljenosti

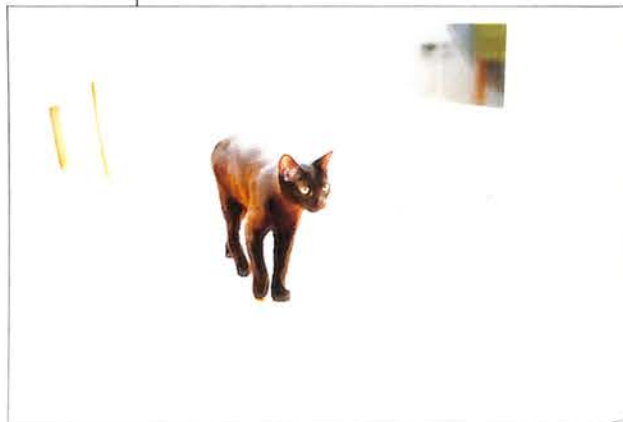
Mala udaljenost od osobe koju fotografiramo u kombinaciji s neobičnim kutom snimanja (u ovom slučaju iz gornjeg rakursa) mogu kreirati vrlo dojmljiv portret. Naravno, neophodno je da pazite na moguća iskrivljena lica koja mogu osobu pretvoriti u karikaturu (osim ako vam je baš namjera). Fotografija: Damir Tiljak, "Ljuba"

Pravilo: Ne pomicati fotoaparat dok fotografirate

Osnovna karakteristika breze je vitkost, Ines je tu značajku dodatno naglasila tako da je prilikom fotografiranja koristila dužu ekspoziciju. Brzina zatvarača bila je postavljena na 1/4 sekunde. Prilikom fotografiranja Ines je skočila u zrak i tek u tom trenutku pritisnula okidač. Tako je nastala ova prekrasna fotografija, koja podsjeća na impresionističko slikarstvo. Gotovo svi gledatelji ove fotografije prvo pomišljaju na obradu u popularnom programu Photoshop i najčešće je tako i procjenjuju, no Ines je kao pravi majstor baratanja fotoaparatom ovu impresivnu fotografiju snimila u samo četvrtini sekunde, a ne provodeći sate za ekranom svog računala. Fotografija: Ines Lojna Funtak, "Breza"

Pravilo: Ekspozicija uvijek mora biti točna

Jedno od zlatnih pravila fotografije glasi da ekspozicija mora biti u granicama normalnih vrijednosti, tako da fotografija ima što je moguće veći raspon tonova. Ovo je pravilo kojeg je teško kršiti, pretamne i presvijetle fotografije jako teško komuniciraju s gledateljem na čitljiv način. No, kad je objekt snimanja "crna rupa" koja naprosto guta svjetlo, prevelika ekspozicija može dati zanimljive efekte. Tako crni mačak Srećko kao da lebdi u praznoj bjelini nekog sna, a samo zato jer je ekspozicija višestruko veća nego što bi trebala biti, pa su svi predmeti u prostoriji naprosto izgubljeni u poplavi svjetla. Fotografija: Damir Tiljak, "U snovima"

Pravilo: Ekspozicija uvijek mora biti točna

Ova apstrakcija nastala ekspozicijom od čak 13 sekundi snimljena je iz automobila u pokretu. Plameni trag kojeg je ostavio "meteor" i koji vodi u centar eksplozije zapravo je ulična rasvjeta. "Vatrena stihija" nastala je kao posljedica "udara" svjetla različitih automobila koji su se u tom trenu zatekli na cesti. Fotografija: Damir Tiljak, "Udar meteora"

Fotografija kao medij jednostavno iskazuje potrebu za komunikacijom, a ljudi zbog iste te potrebe vole gledati fotografije. Ovu kompleksnu interakciju između fotografa, fotografije i gledatelja nazvali smo psihološkom komponentom. Ona je ujedno i najteža za savladati jer ju je gotovo nemoguće naučiti na isključivo

teorijski način. Neki se manji dijelovi mogu naučiti, no ono bitno može se usvojiti samo iskustvom i radom. Kad se taj dio konačno usvoji, potreba za prve dvije komponente naizgled nestaje jer fotografija koja komunicira ne mora biti tehnički savršena, niti mora biti složena prema pravilima

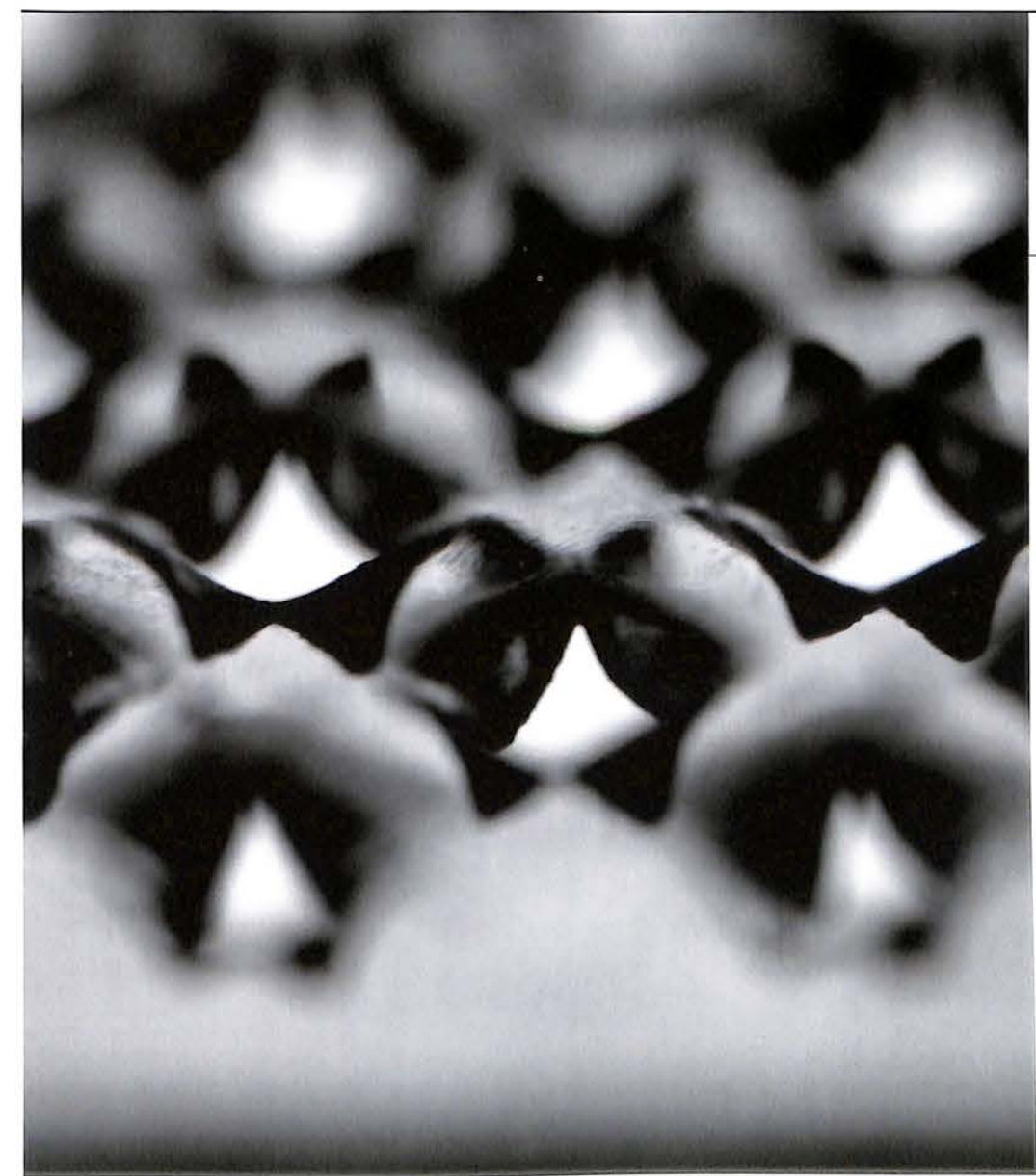

Pravilo: Ne fotografirati u izvor svjetla

Ovo pravilo često i lako se krši, a kao što vidite, daje vrlo efektne fotografije. Naravno, ekspozicija mora biti kompromis između jako svijetlih i tamnih dijelova i isključivo zavisi od vaše odluke šta je primarno na snimci. Fotografija: Damir Tiljak, "U zalazak sunca"

Pravilo: Mora biti jasno šta je fotografirano

Na ovoj sugestivnoj apstrakciji kao da cijela obitelj mačića izviruje iz košare. Pa ipak, radi se ponovo o običnom i svakodnevnom kućnom predmetu, ribežu za ribanje hrane. Valentina je majstorica sugestivne apstrakcije koju najčešće ostvaruje putem biranja zanimljivih detalja, njihovim registriranjem uz pomoć makrofotografije, precizno odabranim kutom snimanja i pažljivom kontrolom svjetla. Fotografija: Valentina Bunić, "Slagalica"

kompozicije. No, nemojte se zanositi da možete preskočiti prva dva stadija. U mnogim knjigama koje se bave kompozicijom stoji uputa da kompozicijom treba dobro ovladati, pa je nakon toga zaboraviti. Slična je stvar i sa tehničkim aspektima. Iskusan fotograf više ne razmišlja koju kombinacija parametara treba postaviti na fotoaparatu, kao što iskusan vozač ne mora gledati u mjenjač da bi saznao u kojoj brzini vozi, sve mu naizgled dolazi samo, ali dolazi mu zato što je to napravio tisućama puta. Sve se svodi na trening zahvaljujući kome reakcija postaje spontana, svi teško naučeni tehnički i estetski aspekti smještaju se u podsvijest i egzistiraju na nivou instinkta. Sada je fotograf spreman usvajati psihološku komponentu.

Psihološka komponenta je najkompleksniji dio fotografije, no kao i sve u životu, egzistira na nekoliko nivoa. Neki se vrlo brzo dosjete kako izazvati jak emocionalni odziv kod gledatelja, pa krenu fotografirati uznemirujuće prizore stradalih osoba. Drugi se, pak, okrenu na drugu stranu, pa fotografiraju prirodne ljepote koje oduzimaju dah. Tu su i prizori s djecom koji također spadaju u emocionalno jake fotografske teme. Ne možemo za sve fotografije

tog tipa reći da su kič, no većina ih je idejni kič, jer je autor u samom startu često zacrtao upravo taj put, znajući da će takva fotografija uz najmanji uloženi trud izazvati najveću reakciju. Samo mali postotak fotografa može iz praktično svake teme napraviti fotografiju koja će na njoj svojstven način komunicirati s gledateljem i izazvati potreban emocionalni odziv. Takvi su fotografi ne samo majstori svog zanata nego i istinski umjetnici.

Kako započeti s učenjem te treće, toliko bitne komponente? Jedan od načina je kršenje ustaljenih fotografskih pravila. Pravila ima različitih i dolaze iz različitih sustava, koji su na neki način povezani s fotografijom. Najveći broj pravila koja se danas koriste dolazi iz dizajna – pa se tako čak fotograf ne naziva fotografom nego fotografskim dizajnerom. On to svakako i je, ako nije ovladao korištenjem treće komponente, no suština određenih područja fotografije ipak je umjetnost. Prvo moramo shvatiti da je fotografija jedno ogromno područje, pa tako dokumentarni ili reportažni fotograf treba više vježbati refleks nego razvijati psihološki pristup fotografskom djelu, no kad govorimo o fotografiji koja ima tendenciju iskoraka prema umjetničkoj formi, pravila treba kršiti. Postavlja se pitanje kako?

Mogli bismo reći da postoje pravila i za kršenje pravila, i to doista i je tako. U početku treba kršiti što manje pravila odjednom i treba ih kršiti s razlogom. No u konačnici treba prekršiti i ta pravila i držati se samo jedne jedine upute, naglašavam, upute, a ne pravila, a ta uputa glasi: kršite ih kreativno i u funkciji teme koju fotografija prikazuje.

Kako biste sve ovo bolje shvatili evo i nekoliko primjera. Kad krenemo kršiti pravila, moji studenti najčešće započinju s pravilom koje je najlakše prekršiti, a ono glasi: fotoaparata se ne smije pomicati za vrijeme snimanja, osim za praćenje objekta u pokretu. Tu je i druga izvedenica tog pravila: fotoaparata mora biti na stativu ako je vrijeme osvjetljavanja predugačko. Ova je pravila vrlo lako prekršiti, svaki dan svjedočimo stotinama fotografija kod kojih je fotoaparata stresen prilikom okidanja, no to su slučajne nefunkcionalne greške. Ponovimo još jednom: pokret fotoaparata mora biti u funkciji tematike koju fotografija prikazuje, što bi se moglo postaviti i na drugi način – treba naglasiti osnovnu karakteristiku objekta kojeg fotografiramo. Pravilo kojeg osobno najviše mrzim glasi: objekti koje fotografiramo moraju biti prikazani na način da zadržavaju svoj smisao. Jako puno osoba koje prakticiraju fotografiju i

Pravilo: Ne pomicati fotoaparata dok fotografirate
Ponekad, noću, kad je Mjesec pun, a nebeski svod čist, pogledamo u Mjesec i vidimo usamljen lik kako nas gleda preko praznine svemira. Nešto nam se stegne u grlu, a srce kao da preskoči otkucaj. Sličan, ali gotovo suprotan dojam ostavlja ova fotografija. Obrisi lica koji kruže užarenom prazninom, kao da su potpuna suprotnost hladnoj, crnoj praznini noći po kojoj kruži naš Mjesec. Ovo kao da je njegova sestra, Mjesečica! Princip je isti, pokretanje fotoaparata prilikom ekspozicije, no ovaj put pokret je bio kružni, a sve u cilju kako bi se naglasio oblik lica. Pokret fotoaparata jednostavno prati oblik svojstven modelu i naglašava njegov bijeg iz prazne vreline!
Fotografija: Anamarija Hildebrand, "Mjesečica"

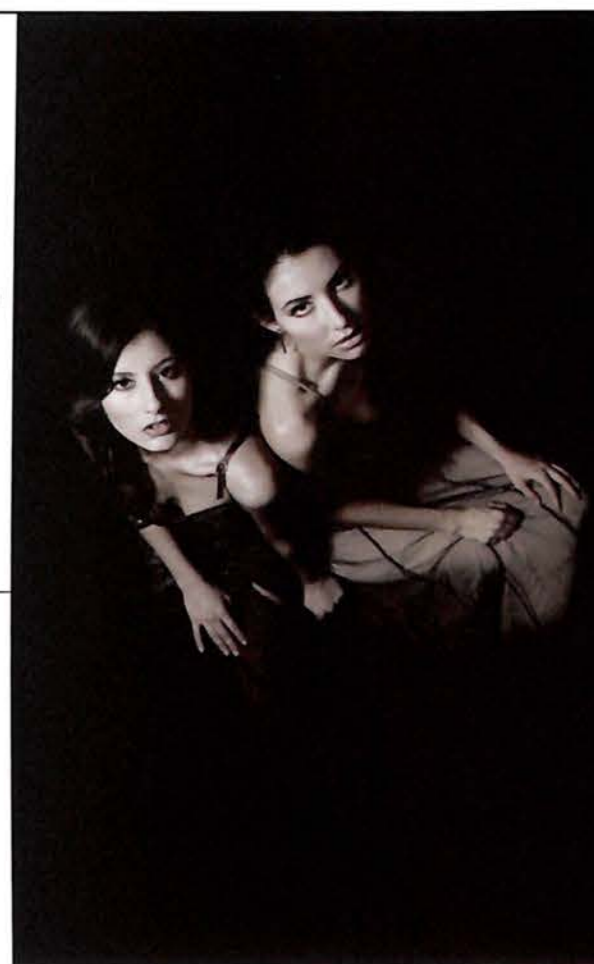

Pravilo: Mora biti jasno šta je fotografirano
Ako se još sjećate glazbenog odgoja, možda se sjećate i kako izgleda F-ključ. Dio ljuske zaostao nakon guljenja i dva odbačena komadića krumpira bilo je sve što je Heleni trebalo za ovu fotografiju. Ponekad obični predmeti, kao što su to otpaci od pripreme ručka, mogu stvoriti zanimljive asocijacije. Sve što je potrebno jeste fotograf koji zna gledati i povezati ono što je vidio s izgledom buduće fotografije.
Fotografija: Helena Cuculić, "Krumpirova simfonija"

Pravilo: Ne pomicati fotoaparata dok fotografirate
Još jedna fotografija koja je nastala pomicanjem fotoaparata, po vertikali, za vrijeme nastanka slike. Spomenici trebaju biti monumentalni, a njihova monumentalnost raste s njihovom visinom. Tako je impresija ovog spomenika znatno izraženija zbog primijenjene tehnike snimanja. Naročito je zanimljivo kako je autor uspio spomenik ostaviti prepoznatljivim u okruženju koje je naprosto razmrljano u jutarnjoj magli. Razlog tome je dobro baratanje ekspozicijom, koja je sačuvala izvorni kontrast između tamne mase spomenika i praznine neba, te pozicija snimanja zahvaljujući kojoj je spomenik prije svega i postavljen u takav odnos prema nebu.
Fotografija: Ninoslav Hećej, "Jutro"

Pravilo: Ne pomicati fotoaparata dok fotografirate
Panning je naziv za praćenje objekta u pokretu tako da se kretanje fotoaparata uskladi s kretanjem objekta, da bi objekt u pokretu bio precizno registriran na fotografiji. Posljedica takve akcije su zamućeni objekti koji se ne kreću istom brzinom kao fotoaparata. Prilikom snimanja ove fotografije Šime nije mogao primijeniti tu tehniku jer nije moguće istovremeno uskladiti s većim brojem objekata u pokretu. Ipak je protivno svim pravilima pokrenuo fotoaparata i tako stvorio impresivnu iluziju brzine i dinamike leta jata galebova.
Fotografija: Šime Lugarov "Galebovi"

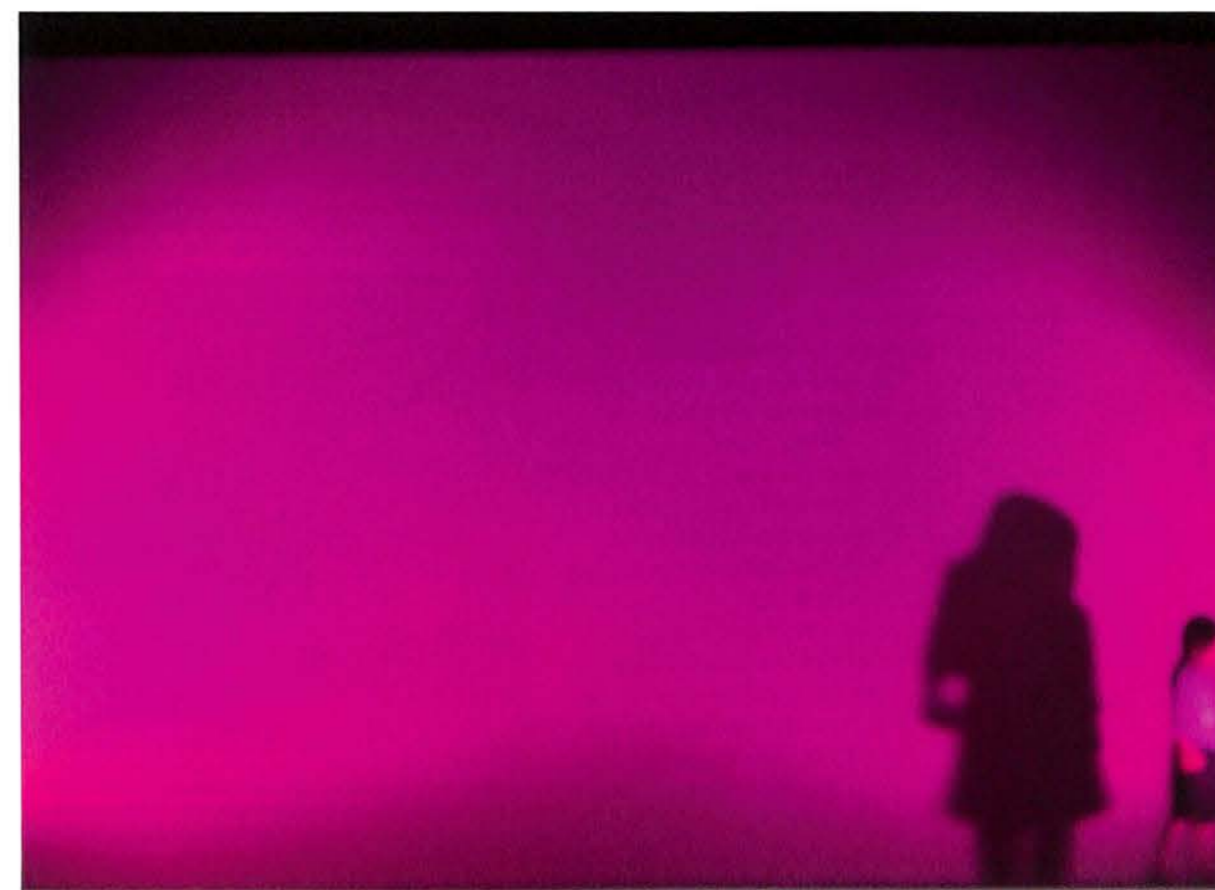

Pravilo: Ne fotografirati portrete iz premale udaljenosti
I ovdje je fotograf bio preblizu modela i praktično je "visio" nad njihovim glavama. Svjetlo kao da je "pušteno" samo kroz neki mali otvor ali sve to zajedno djeluje vrlo dobro, drugačije i s određenom dozom mistike. Fotografija: Damir Tiljak, "Sestre"

dalje smatraju da je fotografija preslika fizičke stvarnosti – ne shvaćaju da je fotografija kao umjetnička forma preslika autorovog viđenja svijeta, autportret autorove psihologije. To što fotografija najlakše od svih vizualnih medija generira izrazitu prepoznatljivost objekta, ponekad možemo više smatrati njezinom manom nego prednošću. Apstrakcije mogu biti izuzetno snažne vizualne forme. Već smo kod primjera pokretanja fotoaparata vidjeli da su objekti snimanja na rubu prepoznatljivosti, na granicama apstrakcije. Kako je fotografija ukorijenjena u stvarnom svijetu, jer na kraju ona nastaje kao optička projekcija realnosti na neki medij, ponekad je dobro zadržati naznake te realnosti koje sugeriraju identitet apstrakcije –

takvu formu slike nazvao sam sugestivna apstrakcija. Za razliku od potpune apstrakcije, sugestivna apstrakcija daje određeni vizualni ključ za dekodiranje slike, no u konačnici promatrač je taj koji odlučuje da li će tim ključem otključati značenje slike koju promatra. Na taj se način gradi slojevitost identiteta tumačenja slike, koju zapravo stvaraju promatrači svojim pristupima i načinima promatranja. Siguran sam da ste iz ovih primjera shvatili osnovni princip kršenja ustaljenih fotografskih pravila i da ćete, ako se samo malo više opustite, pronaći načine i situacije u kojima ćete i vi uspješno prekršiti neko od pravila.

DAMIR TILJAK

Pravilo: Držati se ustaljenih pravila kompozicije
Najpoznatija estetska pravila su razno-razna pravila kompozicije. Ova je fotografija prekršila cijeli niz tih pravila, od zlatnog reza, trećina i sličnih pravila o prostornom smještanju objekta, pa do pravila da objektu koji se kreće treba ostaviti prostora za kretanje, ili da se primarna točka interesa ne smije nalaziti uz rub kadra jer će izvesti pogled izvan okvira slike. Unatoč tome, ovdje imamo jednu izuzetnu fotografiju koja funkcionira kroz nedovršeno platno našeg uma. U jednom trenutku ona djeluje umirujuće, u drugom potencira samoću, pa tako djeluje pomalo tužno. Ponekad pak djeluje prijeteće, kao da će sjena napasti djevojčicu koja pokušava pobjeći, ali je zaustavlja rub kadra. Značenje se mijenja kako se mijenja naše raspoloženje.
Fotografija: Darija Tripalo, "Prijateljice"

Izrada foto-albuma - iz kućne radinosti 2

Iako ovakve veštine fotografu samo naizgled nisu neophodne, jer u svako doba može otići i kupiti album ili posao dati knjigovjescu, samostalni rad ima i velikih prednosti. Za početak, možete eksperimentirati formatima i izgledom, a ujedno i neograničenim izborom materijala. Uživanje u samostalnom radu možete posmatrati kao bonus

Tekst u br. Refoto 59 odnosio se na jednostavan rad klamericama (popularno zvanim heftalice) koje daju veliku brzinu i udobnost u radu, ali imaju jedan ograničavajući faktor – debljinu naše knjige ili albuma. Sve što je deblje od pola centimetra teško možemo spojiti na ovaj način. Pored poznatih, jedino nam preostaje mogućnost spajanja spiralamama, metalnim ili plastičnim. Sada na scenu stupaju knjigovezačke tehnike koje ćemo malo prilagoditi našim jednostavnim "štapom i kanapom" metodama, materijalima i alatu koji je moguće pronaći u kući.

SPAJANJE LEPLJENJEM

Jedna od najčešće korišćenih metoda jeste spajanje stranica lepljenjem, takozvano lajmovanje. Kao i kod većine ostalih zanatskih poslova i ovde postoje mali trikovi jer, ako stranice pokušamo da spojimo jednostavnim premazivanjem površine spoja lepkom, album neće biti dovoljno otporan i najverovatnije će nakon nekoliko otvaranja popustiti, a strane će početi da ispadaju. Pitanje je kako da nateramo lepak da uđe unutar listova tako da spoj bude jak i elastičan. Trik koji ćemo iskoristiti jeste da

Štipaljka namenjena pridržavanju pozadine i uopšte radu u studiju veoma je dobra i kada treba pridržavati papire tokom pripremnih radnji za njihovo spajanje u knjigu ili album.

listove zajedno savijemo kao lepezu, a kompletan postupak vidite u nastavku. Važno je iskoristiti stvari koje već imate u kući tako da male stege, velike i snažne štipaljke ili čak delovi foto-opreme mogu biti od koristi. Meni za ovakav posao obično služe dve male stege, ali sam počeo intenzivno da koristim ono što mi je stalno pri ruci, a to su univerzalne Manfrotto SuperClamp stege kojima je lako obezbediti i sigurno pričvrstiti listove u onom kritičnom trenutku – dok lepak ne počne da se suši. Dobro je da pri ruci imate i parčiće tvrdog i debljeg kartona, šperploče ili akrilnog stakla koje ćemo iskoristiti za pridržavanje i kao zaštitu od tragova koje bi stege ostavile na papirima. Jedna od najekonomičnijih varijanti jesu dva plastična lenjira koje je moguće oprati ukoliko ih umažemo lepkom, a dovoljno su čvrsti da se papiri ne pomeraju i ne dozvoljavaju stvaranje tragova pritiskanja.

IZBOR MATERIJALA

Prva stvar o kojoj moramo da vodimo računa jeste izbor adekvatnog lepka. Najbolje je koristiti pravi knjigovezački lepak, takozvani librokol, jer on nakon sušenja ostaje elastičan i više nego čvrst. Kao zamena može poslužiti i lepak za drvo (drvofix) koji ima slična svojstva kao knjigovezački lepak. Kao dodatno ojačanje knjigovesci koriste trake od gaze, koja služi kao svojevrsna armatura. Njih lepimo tako što četkom nanosimo lepak preko gaze koja je porozna. Postoji još jedan mali trik koji je moguće iskoristiti pre lepljenja gaze, a to je zasecanje skalpelom površine leda knjige, koja smo prethodno namazali lepkom, tako da napravimo mesta koja će biti gruba i na kojima će se lepak bolje držati. Prilikom lepljenja apsolutno treba izbegavati lepkove s organskim rastvaračima čija isparenja ne dozvoljavaju duži rad u zatvorenom ili lepkove za papir koji postaju neelastični i lako pucaju. Organski rastvarači iz lepka mogu pogubno delovati i na štampu, pogotovu onu urađenu laserskim štampačima u boji, jer je otapaju.

SPAJANJE ŠIVENJEM

Ukoliko nemamo odgovarajući lepak ili želimo da dodatno pojačamo spojeve, onda koristimo tehnike šivenja, koje zahtevaju više i veštine i opreme. Najgrublja varijanta koju je ujedno i najlakše uraditi jeste da listove probijemo običnim tankim ekserima, nakon čega kroz rupe provučemo kanap ili tanku pčelarsku žicu. Namerno sam naglasio da je to gruba varijanta jer probijanje listova ekserom obično dovodi do ružnog proboja, to jest delimičnog pucanja ivica. Nakon prošivanja moguće je delimično izravnati ove rupe tako što ćemo ih udariti čekićem sa zadnje strane. Elegantnija varijanta jeste korišćenje bušilice i tanke burgije, idealno je da bude prečnika 1 mm, a nakon prošivanja dobijamo izuzetno čvrst spoj.

A GDE SU KORICE?

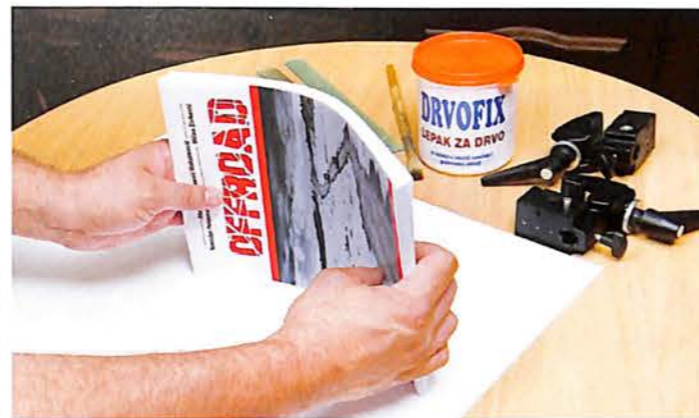
Ukoliko ste se zapitali šta se desilo s koricama, odgovor je da ovu priču shvatite kao takozvani meki povez i osnovu, a o tome kako da sami napravite korice i spojite ih s uvezanim listovima u tvrdi povez – biće reči u sledećem broju.

M. ŽIVKOVIĆ

Dodatno ojačavanje leda knjige postizemo lepljenjem trake od gaze ili sličnog materijala. Ona ujedno sprečava cepanje naše knjige, to jest uzdužno odvajanje stranica.

POSTUPAK 1 – SPAJANJE LEPLJENJEM

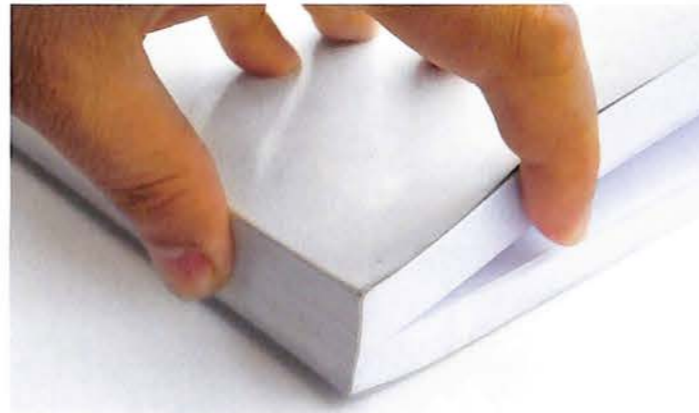
Za početak, neophodno je stranice izravnati na ravnoj površini. Ukoliko neka "beži", dovoljno je saviti i otpustiti papire, potom ih blago udarimo o površinu stola kako bi se složili. Ponekad je dovoljno snažno dunuti tako da se između listova stvori tanki sloj vazduha po kojem će papiri skliznuti na svoje mesto.

Kada "uštosujemo" papire, pričvrstimo ih stegom, a ukoliko je nemamo, postavimo našu buduću knjigu na ivicu stola i opteretimo je tako da listovi ne mogu da se pomeraju i "beže". Vodimo računa o tome da polovina strana visi s ivice jer će nam to biti neophodno za pravilno lepljenje.

Kako bismo lepak naneli na svaku stranicu, koristimo tehniku "lepeze" tako što prvo savijemo štos papira nadole. Na taj način otvaramo prostor po ivici listova i stvaramo površinu na koju ćemo prvo naneti lepak. Odmah nakon toga savijamo sve listove na suprotnu stranu i ponovo premazujemo lepkom. Stavljamo traku gaze kao ojačanje.

Ispravimo stranice i blago ih pritisnemo tako da ponovo dobijemo ravnu površinu takozvane rikne (hrbat ili leđa knjige). Kako nam višak lepka ne bi iscurio i umažao stranice, stavimo dva lista papira da malo štrče napred i potom snažno opteretimo našu knjigu. Obavezno je sušenje od barem jednog dana, nakon čega možemo ukloniti nepotrebne listove i dodati, to jest zalepiti korice od tankog kartona. Lepljenje obavimo tako što ponovo namažemo leda knjige i mali deo prvih, praznih strana. Na taj način pojačavamo osnovni spoj i osiguravamo korice. Mala varijacija u izgledu moguća je izradom desetak centimetara dužih korica koje nakon lepljenja savijemo prema unutra.

POSTUPAK 2 – SPAJANJE ŠIVENJEM

Spajanje šivenjem svakako je najsigurniji način povezivanja pojedinačnih strana. Ja sam odlučio da napravim album od oštampanih kontaktnih kopija fotografija koje čuvam u računaru. Prvi korak jeste pažljivo obeležavanje mesta koja je neophodno probušiti kako bismo provukli konac ili pčelarsku žicu.

Bušenje je najbolje uraditi burgijom čiji prečnik nije veći od 1 mm jer, u suprotnom, strane se mrdaju, pa moramo koristiti deblji kanap – što nam otežava rad. Tanka burgija zahteva preciznost u radu jer je veoma lako polomiti je. Srećom, nisu skupe, pa je pre početka posla dobro kupiti nekoliko komada.

Nakon pažljivog bušenja, gde treba paziti da ne probušimo podlogu, u rupe je dobro ubaciti igle kako bismo sprečili pomeranje stranica, a i bili sigurni da je štos papira probušen do kraja. Igla koju koristimo mora odgovarati prečniku rupe, to jest ušica ne sme biti veća jer ćemo onda morati da je izvlačimo kleštama.

Nakon prošivanja i konstantnog zatezanja konca kako bi spoj bio čvrst, neophodno je vezati čvor. Ja ga uvek osiguravam kapljicom cijanoakrilatnog (super) lepka koji daje veoma siguran spoj. Ukoliko lepkom namažete nekoliko centimetara kraja konca, on će nakon kratkog vremena postati toliko čvrst da ga možete koristiti i kao iglu.

GRANICE DIGITALNE MANIPULACIJE u reportažnoj fotografiji

U januaru ove godine, na izboru za fotografiju godine u Danskoj, tročlani žiri zatražio je od trojice fotografa iz kategorije reportaže, da dostave originalne .RAW snimke radi procene manipulacije u Photoshopu. Jedan od njih odazvao se pozivu – i bio diskvalifikovan! To je bio prvi takav slučaj u 35 godina dugoj istoriji ovog izbora, i pokrenuo je iznova staro pitanje dopunjeno novim akcentima: dokle smeju da dosežu granice manipulacije u reportažnoj fotografiji?

Fotograf o kome je reč zove se Klavs Bo Kristensen (Klavs Bo Christensen) i bio je diskvalifikovan posle procene da su njegove fotografije pretrpele "preteranu obradu u Photoshopu". Potpuno je nesporno da, u odnosu na neobrađene, fotografije iz njegove reportaže imaju gotovo nadrealne boje. Ako bismo išli linijom manjeg otpora, složili se sa žirijem i većinom ljudi na internet forumima i blogovima, stvar bi bila jednostavna. Fotografija se pretežno shvata ili kao umetnost, ili kao dokument (reportaža), pri čemu ovo potonje shvatanje podrazumeva da ona mora biti lišena svake manipulacije koja sprečava sagledavanje sveta onakvim kakav jeste. Dopuštene su samo izmene koje ste nekad mogli da izvedete na filmu ili na papiru u mračnoj komori. Sve deluje jasno i logično. Eh, kada bi to zaista i bilo tako!

ZABLUDA O REALNOSTI

Pre nego što razmotrimo pomenuti slučaj, vratimo se u prošlost. Istorijski gledano, fotografija je oslobodila likovnu umetnost potrebe da stvari prikazuje realno, jer je posedovala sposobnost preciznog beleženja scene pred objektivom. Upravo je ta sposobnost postala temelj zablude da je scena ispred objektivna potpuno realna, a nju je u rečenicu sazeo slavni Ansel Adams: "Slikarskim platnima ne veruje svako, ali fotografijama ljudi veruju".

Istini za volju, fotografija, kao medij, nikada i nije bila lišena mogućnosti manipulacije. Bilo da je u pitanju manipulacija sadržajem ili kontekstom, fotografiji se može verovati tek koliko i čoveku koji ju je snimio. Razvoj tehnike samo je olakšao i "demokratizovao" manipulaciju. Ako je u devetnaestom veku bilo mnogo teže intervenisati na sadržaju, utoliko su intervencije bile uverljivije – ili su u protivnom odmah bile odbacivane, tako da se i nije moglo raspravljati o neuspehim pokušajima. Pogledajmo nekoliko poznatih

slučajeva manipulacije sadržajem, koji su nastali mnogo pre najludih snova o Photoshopu.

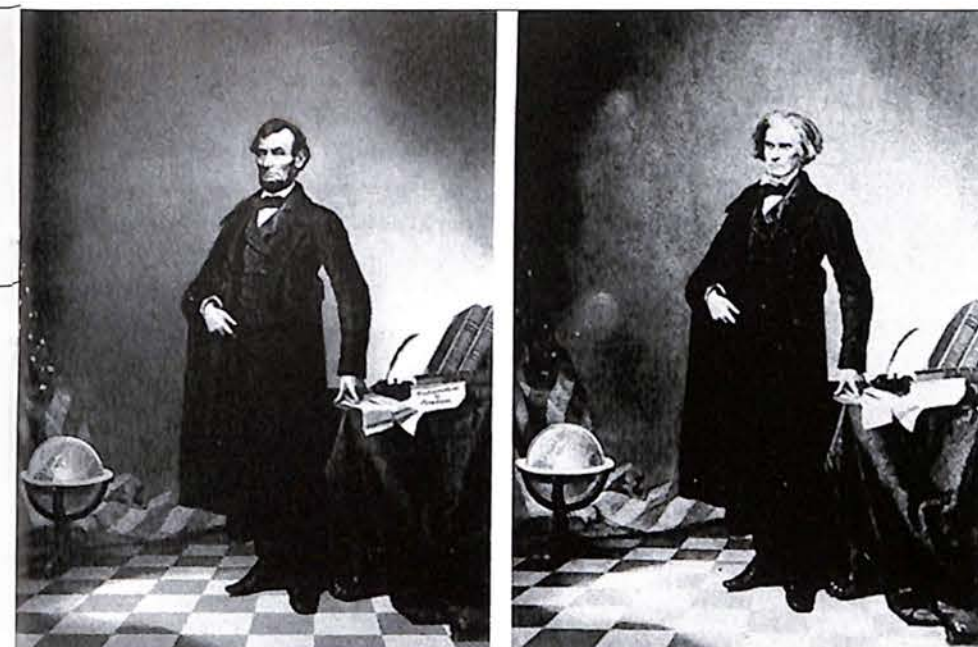
KRATKA ISTORIJA MANIPULACIJE

Prve godine nakon pronalaska fotografije protekle su u istraživanju kako bi se dobila osetljivija emulzija dužeg trajanja, efikasniji način fiksiranja, bolji kontrast, ukratko, bolja fotografija. U tom periodu, dagerotipije i talbotipije (kalotipije) korišćene su kakve jesu, ili kao podloga za litografiju. Tako je, na primer, Anastas Jovanović (1817–1899), srpski slikar, litograf i fotograf, nezadovoljan dagerotipijama, koristio talbotipije kao predložak za izradu litografija znamenitih savremenika: Njegoša, Vuka Karadžića, Jovana Sterije Popovića, Miše Anastasijevića i drugih.

Uslovi za istinsku manipulaciju sadržajem fotografije stvaraju se pojavom staklenih ploča kao podloge za negative. Član britanskog Kraljevskog društva, Džon Heršel (John Herschel), kao i Nieps de Sent-Viktor (Claude Félix Abel Niépce de Saint-Victor), rođak pronalazača fotografije Niseфора Nijepse (Joseph Nicéphore Niépce), pravili su emulzije od albumina – belanceta od jaja pomešanog s kalijumovim jodidom. Osetljivost je bila

niska, ali su fotografije bile veoma kvalitetne i pogodne za "obradu". Sastavljanjem albuminskih ploča mogle su se napraviti i za današnje prilike zapanjujuće montaže (primer 1). Do kraja devetnaestog veka, od fotografije kao svedoka vremena izdvaja se piktorijalizam – pokret čiji su pobornici koristili ekstremne metode manipulacije kako bi, pre svega, naglasili razliku između njihove umetnosti i pukog beleženja stvarnosti. Oni su upotrebljavali širok spektar tehnika, od objektivna mekanog fokusa i manipulacija u tamnoj komori, do direktnog grebanja negativa iglama. Piktorijalistički zanos prekida jedna od perjanica pokreta, američki fotograf Alfred Stiglic (Alfred Stieglitz), i označava povratak "čistoj" fotografiji i jedinstvenim kvalitetima medija: oštrom, detaljnom, trenutnom i preciznom prikazu scene ispred objektivna.

Primer 1 – Ova fotografija mračne tematike, koja prikazuje mladu devojkicu na izdisaju, nastala je oko 1858. godine. Autor je Henri Pič Robinson, a sastavljena je od pet albuminskih negativ-ploča. Spoj je načinjen tako da ni najbolji majstor Photoshopom, danas, ne bi mogao izvesti ubedljiviju iluziju.

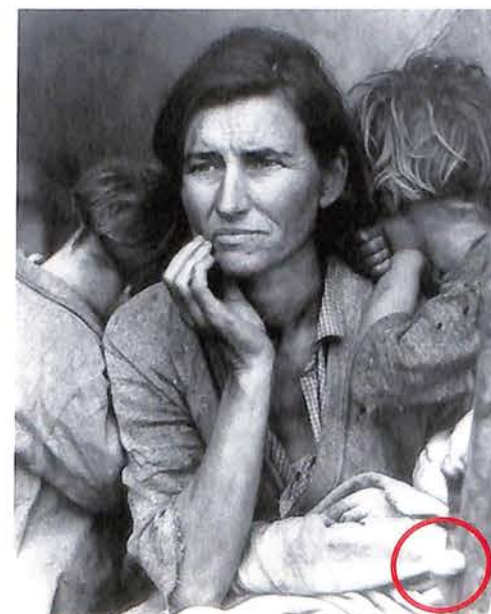

Na slici 2 prikazan je prvi javno dokumentovani primer manipulacije, najverovatnije učinjen albuminskim pločama, čuveni Linkolnov portret iz 1860. godine. Tražeći odgovarajuću, herojsku pozu, nepoznati umetnik, namerno ili ne, ironično je sastavio Linkolnovu fotografiju koju je načinio Metju Brejdi (Mathew Brady) i njegovu glavu postavio na telo Džona Kalhuna (John C. Calhoun), poznatog zagovornika ropstva.

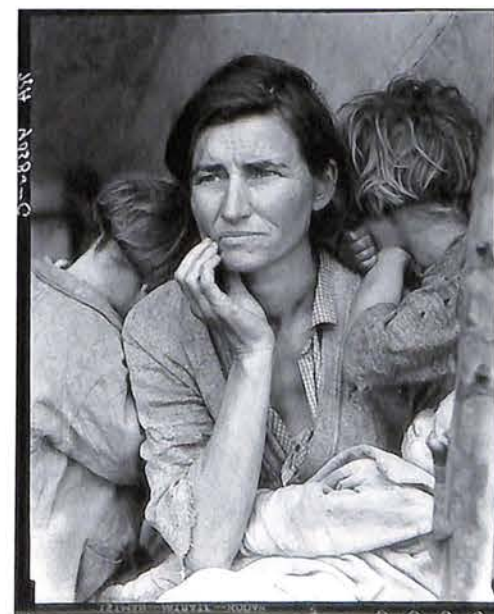
Verovatno najpotpuniji izraz ovakvog shvatanja fotografije dala je Grupa f/64, sastavljena od umetnika sa sličnom idejom, među kojima su bili: Edvard Veston (Edward Weston), Ansel Adams, Imodžin Kaningem (Imogen Cunningham), Henri Swift (Henry Swift) i Vilard Van Dajk (Willard Van Dyke). Grupa je izdala i Manifest, iz kog citiram izvod: "Grupa f/64 ograničava svoje članstvo na osobe koje teže da definišu fotografiju kao umetničku formu jednostavnom i direktnom prezentacijom čisto fotografskim metodama. Grupa neće izlagati radove koji nisu u skladu sa standardima čiste fotografije. Čista fotografija definisana je kao ona koja ne poseduje tehničke, kompozicione ili idejne kvalitete,

izvedene iz bilo koje druge forme umetnosti. Stvaralaštvo "piktorijalista", s druge strane, označava privrženost principima umetnosti koji su direktno povezani sa slikarstvom i grafičkim umetnostima." Na osnovu ovoga moglo bi se lako pomisliti kako je Grupa f/64 bila skup puritanaca koji su se najstrože klonili i stideli trikova u mračnoj komori, ali to nije bilo ni blizu istine. Ansel Adams je, na primer, svoje majstorstvo u mračnoj komori opisao u izuzetno uticajnoj knjizi "Kopija" (The Print), a i ostali članovi grupe bili su izvanredno vešti manipulatori. Oni su se od prethodnika razlikovali isključivo u tome što su isticali jedinstvenu prirodu medija, umesto da je prikrivaju.

Primer 3 – Neretuširana fotografija Dorotee Lang "Iseljenička majka" (Migrant mother) iz 1936. godine. Crvenim kružićem označen je palac koji je retuširan.

Primer 3a – Konačna verzija fotografije na kojoj se nalazi tada tridesetdvoletna Florens Owens Tompson (Florence Owens Thompson), samohrana majka koja se, za vreme Velike depresije, iselila iz Kalifornije i uputila na zapad tražeći posao kako bi prehranila svoje sedmero dece. Fotografija je ubrzo postala simbol teškog života, patnje za vreme krize i ikona majčinstva, pa je razumljiv bes javnosti kada je otkriveno da je njen sadržaj bio predmet manipulacije.

RELATIVIZACIJA POJMOVA

Sve dok fotografiju tretiramo kao umetnost, problema s manipulacijom nema. On se javlja kada je prezentujemo kao dokument. A linija između umetnosti i dokumenta bila je maglovita već od trenutka kada je Škotlandanin Džon Grison (John Grierson), koji se smatra ocem britanskog i kanadskog dokumentarnog filma, 1920. godine upotrebio termin "dokumentaran". Prema njegovom shvatanju, svrha dokumentarnosti jeste da kod gledalaca stvori "naročit sklop misli i osećanja". Najveći broj poznatih fotoreportera usvojio je ovo stanovište, prihvatajući se uloge svedoka koji beleže zanemarene nepravde savremenog života. Nažalost, ovakvo shvatanje već znači da se svaka reportaža radi iz određenog ugla, to jest da predstavlja unapred određeni stav koji nikad ne može biti sasvim objektivni, niti se može braniti u smislu prostog realizma. Dakle, pored tehničkih, stvoreni su i "filozofski" preduslovi manipulacije. Čuvena fotografija Dorotee Lang (Dorothea Lange), "Iseljenička majka" (Migrant mother), iz 1936. godine, prvi je slučaj koji je doveo u pitanje poštenje fotoreportera, i stvorio u javnosti puno besa, otvarajući istovremeno široku raspravu oko toga sme li se intervenisati na sadržaju. Problem je nastao kada je otkriveno da je Dorotea retuširala "zalutali" palac u dnu fotografije (primeri 3 i 3a). Polemika je još jednom pokazala da su granice između umetnosti i reportaže isušive neodređene. Istovremeno je uticala na porast svesti u javnosti kako sama mogućnost manipulacije zapravo znači da se fotografiji ne može bezrezervno verovati. Od tog trenutka do pojave prve verzije Photoshopa proteći će još 54 godine – više od pola veka! Ubrzo potom, najveća filmska mašinerija na svetu, Holivud, obručke prihvata prefinjene metode manipulacije, usavršava ih i stvara nove umetnike – majstore retuša kao što je bio Džordž Hurel (George Hurrell). Holivud je time ustanovio manipulaciju kao pravilo, relativizujući tako u potpunosti pojmove "dokumentarnosti", "objektivnosti" i "reportaže".

MANIPULACIJA KONTEKSTOM

Ako je Holivud ustanovio manipulaciju, da li ju je Photoshop omasovio? Reportažnom fotografijom, nažalost, moguće je najgrublje manipulirati i bez tehničkih zahvata na sadržaju. Finski fotograf i teoretičar, Peteri Sulonen (Petteri Sulonen), lepo je sazeo problem na svojoj internet-stranici opisujući prirodu vizuelnih umetnosti kao "kameleonsku". Razumevanje slike izrazito je subjektivno i direktno zavisi od posmatrača – njegovog porekla, starosti, obrazovanja, osećanja, ličnih iskustava i stavova... To istovremeno znači da se, ciljanjem na zajedničke osobine velikih grupa ljudi, njihovim osećanjima može efikasno upravljati preko manipulacije kontekstom fotografije. Sulonen

na svojoj strani http://www.prime-junta.net/pont/Pontification/p_Why_Most_Landscapes_Suck/_Why_Most_Landscapes_Suck.html?page=3 daje primer pomoću fotografije nasmešenog mladog čoveka, jednom rukom oslonjenog na kamion označen arapskim pismom. Ona sama po sebi ne bi bila zanimljiva prosečnom posmatraču. Ali, uz odgovarajući potpis, odnos posmatrača prema slici može biti drastično izmenjen. Pogledajmo ponovo istu fotografiju, ovog puta sa sledećim potpisom: "Fotografija bombaša samoubice koju je objavila grupa Abu Musaba al-Zarkavija, identifikovanog kao Džihad Saif-ul-Islam, snimljena dok se pripremao za akciju na policijsku stanicu u Sadr Sitiju. U eksploziji su poginule 43 osobe, od kojih osmoro dece." Sada kad nam je, kao posmatračima, poznat kontekst fotografije, više je ne možemo gledati istim očima. Ubačen je nov element koji nikoga ne može ostaviti ravnodušnim. Problem je samo u jednom – potpis nije istinit! Pogledajmo kako se menja odnos prema fotografiji kada odbacimo lažni potpis i stavimo nov: "Sirijac Mohamed Obeid, vozač humanitarne organizacije CFS u Iraku, ubijen na američkom vojnom kontrolnom punktu kraj Faludže. Prema saopštenju američke vojske, on nije zaustavio vozilo uprkos više puta ponovljenim signalima i hicima upozorenja. Naknadna istraga pokazala je da su na njegovom kamionu otkazale kočnice. Za sobom je ostavio suprugu i petoro dece." Promenom potpisa menja se i percepcija fotografije tako da kod posmatrača izaziva direktnu emotivnu reakciju. No, ni ovaj potpis nije istinit. Pravi potpis glasi: "Sirijski

© Peteri Sulonen

kamiondžija, srećan što je uspeo da prođe kroz planinski prelaz u Liban tik pre iznenadne snežne oluje koja je blokirala put."

POVRATAK U BUDUĆNOST

Vratimo se sada u digitalno doba, Kristensenu i njegovim fotografijama zbog kojih je diskvalifikovan. Kada pogledate sporne fotografije, odluka danskog žirija učiniće vam se opravdanom. Pa, ipak, ona otvara nekoliko pitanja koja dobro ilustruju ogromnu promenu nastalu uvođenjem nove tehnologije. Počnimo najpre pitanjem motiva – zašto je Kristensen svoje fotografije obradio na ovakav način? On nije nepoznat i neiskusni fotoreporter. Naprotiv, ima trinaest godina iskustva u reportažnoj fotografiji, nagrađivan je, više puta samostalno je izlagao. Neposredno nakon Haitija, dobio je zadatak snimanja na festivalu u Indiji, koji doslovno pršti od boja (<http://www.digitaljournalist.org/issue0904/sc.html>), pa se ne bi moglo zaključiti da je to učinio zbog mladalačke nesigurnosti ili straha da će ostati bez posla.

Onda, možda zbog prenatrženosti ega? Ili novih tehničkih zahteva? Kao što rekosmo, svet se izmenio. Pre prve verzije Photoshopa, februara 1990. godine, dnevni listovi koji su objavljivali kolor-fotografije na novinskom papiru najlošijeg kvaliteta, bili su veoma retki na globalnom nivou. Kada je počela "kolor-revolucija" podstaknuta razvojem digitalne tehnike, kvalitetna fotografija iziskivala je pripremu s prenatrženim bojama, kako bi one izgledale "normalno" na takvom papiru. Da li Kristensenova estetika predstavlja žrtvu novih tehničkih zahteva u izmenjenom svetu?

Pomenuli smo već da je svaka procena realnosti subjektivna. Ono što je fotograf prikazao obradom više može biti izraz onoga što je iskusio ili osetio nego onoga što je zaista i video. Uostalom, ni .RAW dokument nije potpuno precizan izraz realnosti, već je samo nesavršen pokušaj da se mehaničkom napravom obuhvati što je moguće veći broj detalja ispred objektiva. Žiri koji je odlučivao o Kristensenu, takođe je morao toga biti svestan. U predigitalno doba verovatno nikome ne bi palo na pamet da, na primer, traži negative na uvid kako bi se uverili koliko je manipulirano izrađenom kopijom. Osim toga, pred takmičenje definisano je novo pravilo: "Fotografije priložene za "Fotografiju godine" moraju biti verna prezentacija onoga što se dešavalo ispred kamere za vreme ekspozicije. Fotografije se mogu naknadno obrađivati u skladu s uobičajenom praksom. To znači, isecanje, dosvetljavanje, zatamnivanje, konverzija u crno-belo, kao i normalne korekcije ekspozicije i boja koje služe očuvanju originalnog izraza. Arbitri i izložbena komisija zadržavaju pravo da zatraže na uvid .RAW dokumente, trake, negative i/ili slajdove. U

slučajevima kakve sumnje, fotograf može biti isključen iz takmičenja." Naizgled dobro pravilo, koje bi se moglo prepisati i za druga takmičenja. Ali, kako onda možemo raznobojni svet konvertovati u crno-belo i to tretirati kao "vernu prezentaciju onoga što se dešavalo ispred fotoaparata za vreme ekspozicije"? Kazna za preterano zasićenje boja, ali ne i za potpuno oduzimanje zasićenja? Otkud ovaj kriterijum? Nije li on samo zaostatak iz predigitalnog doba i postojanja crno-belih filmova? Stav branilaca odluke žirija možda je najefektnije sumirao jedan od učesnika u raspravi, Majk Džonston (Mike Johnston), poznati fotograf koji drži svoj internet-blog (The Online Photographer), sledećim rečima:

"Naravno, nije problem u Photoshopu (ili kakvom drugom editoru fotografija), niti u manipulacijama u mračnoj komori. Ali, kod fotoreportaže očekuje se da ta sredstva budu upotrebljena kako bi se povećala tačnost i vernost fotografije sceni – a ne da bi se ona umanjila. Čini se da je baš tu greška gospodina Kristensena, a ne u alatu koji je koristio. On je sebe učinio sumnjivim svedokom, preterujući svojom manipulacijom do granice nerealnog, podrivajući realnost zarad jeftinih efekata, umesto da o njoj izvesti uz odgovarajuću dozu nepristrasnosti."

Nažalost, sama ideja da se nešto može manipulacijom učiniti "tačnijim i vernijim" u startu podrija logiku objektivnosti i beleženja realnosti. Džonstonova tvrdnja zapravo otvara pitanje (kao u primeru Dorotee Lang) da li mi, u stvari, govorimo o dozvoljenom ili prihvatljivom stepenu manipulacije, a ne o njenom odsustvu iz reportažne fotografije. Ako je tako, moramo onda da se zapitamo ko može da proceni do koje je mere Kristensen preterao s bojama? Gde je ta fina granica između realnog i nerealnog? Kako nju može odrediti žiri ako se nijedan član nije nalazio na mestu snimanja i u trenutku ekspozicije? Ostaje, na kraju, još jedna mogućnost, koju je predočila Heder Folkner (Heather Faulkner), fotoreporter iz Australije i predavač na Umetničkom koledžu Univerziteta "Grifit", u Kvinslendu. Ona pretpostavlja da se Kristensen odlučio na ovakav korak jer smo mi, čitaoci, posmatrači, prestali da reagujemo na "realistične" dokumente. Vratite se i ponovo pogledajte Kristensenove fotografije. Zapitajte se da li bi neobrađene uopšte bile vredne vaše pažnje, i dobićete odgovor na njenu teoriju.

REDEFINISANJE KRITERIJUMA

Teško je ponuditi rešenje bez rizika optužbe o pristrasnosti. Naša namera nije bila da branimo Kristensenov postupak, niti da sugerišemo žiriju šta je trebalo da čini. Svrha ovog teksta jeste da ukaže, pre svega, na to da su se pravila igre žestoko izmenila ulaskom u digitalnu eru. Novo doba donelo je i novo shvatanje "realnosti". Jedan predlog rešenja mogao bi se svesti na razgraničenje same definicije manipulacije.

© Klavs Bo Christensen, iz serije "Haiti"

Trebalo bi odvojiti tehničku manipulaciju fotografijom (koja ne utiče suštinski na sadržaj), kojoj treba precizno odrediti granice, od manipulacije samim sadržajem fotografije, koja je potpuno nedopustiva. No, i ovde bismo verovatno brzo došli do zida relativizacije, i do iste ove situacije na nekom drugom konkursu za najbolje fotografije.

Ali, duh je već pušten iz boce. Ako već nije moguće suditi prema kriterijumima iz pre digitalnog doba i držati se stare logike, onda je potrebno definisati nove kriterijume s punom svešću o toj promeni. Za tako nešto potrebno je postaviti još jedno pitanje: da li je reportaža danas uopšte moguća bez doze "umetničke manipulacije"? Ako jeste, trebalo bi nove kriterijume definisati veoma precizno, ili u suprotnom prepustiti gledaocu da sam proceni stepen realnosti scene, na isti način kao što ga je, ranijih godina, sam procenjivao na crno-belim fotografijama. Neka u ovom drugom slučaju sami gledaoci procene koliko je Kristensen preterao s bojama i manipulacijom opšte osvetljenosti scene, i koliko je njegovo preterivanje uticalo na sadržaj i duh reportaže. Jesu li te boje i kontrast suštinski "oblikovali" utisak gledalaca o životu na Haitiju? Jesu li one nedopustive imajući u vidu da je na Danskom konkursu za "Fotografiju godine" među pobednicima bilo još "sumnjivih" radova koji su nagrađeni priznanjima (<http://www.aaretspressefoto.dk/>). A na ovoj adresi možete pročitati komentare brojnih fotografa kao i videti .raw fajl jedne od diskvalifikovanih fotografija – http://theonline-photographer.typepad.com/the_online-photographer/2009/04/danish-photojournalist-accused-of-excessive-photoshopping.html Priznajim u tom slučaju da objektivnosti nema i oslonimo se na subjektivni osećaj. Poslušajmo reči slavnog slikara Pabla Pikasa: "Boje su samo simboli. Stvarnost se može naći jedino u svetlosti." Saznavši odluku žirija, razočarani Klavs Bo Christensen zarekao se da će ubuduće na konkurse sličnog tipa slati isključivo crno-bele fotografije.

IZGUBLJENO POVERENJE

Moramo se na kraju dotaći i Photoshopa. Džonston je savršeno u pravu kada tvrdi da nije problem u alatu, već u njegovoj upotrebi. Svakoga dana pred oči nam izlazi ogroman broj fotografija koje podležu različitim standardima. Na jednoj strani su, na primer, modni časopisi, reklama i komercijalna fotografija, gde se manipulacija otvoreno izdiže, (zlo)upotrebljava, i to predstavlja javnu tajnu. Na drugoj strani je reportažna fotografija, gde je svaka manipulacija, u principu, zabranjena. U takvoj situaciji izrasta nova generacija "konzumenata" koji nemaju razloga da reportažnoj fotografiji veruju za dlaku više nego modnoj, reklamnoj, komercijalnoj ili umetničkoj. Photoshop je, dakle, samim svojim postojanjem uticao na radikalnu promenu svesti. Uprkos napretku, u toj velikoj promeni ponešto smo i izgubili. Autor ovog teksta imao je nedavno priliku da sretne devojku s očima različitih boja. Rastali smo se bez snimka. Ko bi danas poverovao da takva fotografija nije obrađena Photoshoppom?

LJUBOMIR ZLATANOVIĆ

Postoje li granice Photoshopa?

Upozoravaju se svi koji se nalaze blizu reka da je primećen i čak fotografisan čudovišni šaran, dužine više od pet metara, koji je uz to postao mesojed i tamani vodene ptice, a zbog svoje veličine potencijalno je opasan i za decu

HUSEIN ŠLJIVO, "Attack", zlatna medalja FIAP-a. Detalj otkriva montažu

KAKO SMO (I KOME) UZELI MERE?

Dimenzije smo saznali pažljivim merenjima jer ptica liska (latinski naziv *Fulica atra* – može vam biti od pomoći pri pretraživanju veba) ima dužinu od oko 40 centimetara, a šaran (*Cyprinus carpio*) s tolikim ustima imao bi baš takve mere, to jest dužinu od oko pet metara. Primitili ste da sam iskoristio izraz "imao", jer ovako nešto ne postoji, tako da nećemo dizati nikakvu Orvelovsku paniku. Ova fotografija u stvari je montaža, i to loša, jer kada se bolje zagledate u fotografiju, otkrićete da najsvetlija mesta, takozvana vršna svetla nastala kao odblesci sunca, imaju sivkasti ton dobijen prilikom mekog brisanja jednog od slojeva tokom montaže. Sada je verovatno najzanimljivija stvar pitanje zašto dižem toliko buke oko ove montaže s nazivom

"Attack", kada su skoro sve digitalne fotografije na ovaj ili onaj način obrađene. Hajde da, za početak, rastumačimo šta se nalazilo na originalnim fotografijama od kojih je napravljena ova "priča". Kada u vodi ima malo kiseonika, ribe izlaze na površinu i gutaju vazduh, a u vreme parenja liske vole da trče površinom vode i šepure se. Nije prvi put da se kombinacijom dve "bezazlene" fotografije dobije potpuno drugačija poruka, ali je glavno pitanje kako je ta fotografija pronašla svoje mesto i čak dobila glavnu nagradu na salonu koji kao temu ima prirodu. U stvari, pored polemike koja se podigla oko novinske fotografije, ova rasprava ima veze s izložbom pod patronatom FIAP-a (Svetska fotografska organizacija), na kojoj važe veoma stroga pravila kada su u pitanju pojedine teme.

KO JE KRIV?

Da li je u pitanju greška organizatora, žirija ili je pak odgovornost isključivo na savesti autora? Razgovarao sam prvo sa žirijem i dobio veoma logične odgovore: niko od njih nije biolog i tako nešto najverovatnije bi trebalo da bude briga organizatora, a montažu jednostavno nisu primetili. S druge strane, organizatori se drže nepisanog pravila da se pred žiri iznosi sve što stigne, ponekad čak i fotografije koje

ni temom a ni dimenzijama ne predstavljaju odgovor na propozicije konkursa. Delegatima je posao da paze na nepravilnosti u radu organizatora i žirija tako da ni oni ne prihvataju odgovornost. Kako do sada nismo pronašli "krivca", preostao nam je jedino autor koji verovatno nije obraćao pažnju na pravila i moram priznati da nije bio jedini jer je najmanje još jedna od nagrađenih fotografija sumnjiva – zbog toga što je maltene nemoguća u prirodi. "Zaštitni prsten" je takođe montaža, doduše malo bolje izvedena, ali ipak vidljiva i to opet na izdajničkim talasima. Nemoguća je zato što nijedna ptica ne želi da brine o tuđim ptičima, posebno ako izgledaju drugačije. Na izložbi u Banatskom Brestovcu tema je "Priroda", a uz propozicije je išao i dodatak koji objašnjava šta se, po FIAP regulativama, sme, a šta ne. Citiraću samo jednu rečenicu iz teksta kojim se definiše šta je, po pravilima FIAP-a, fotografija prirode: "Bilo kakva manipulacija ili modifikacija originalne fotografije ograničena je na minimalne intervencije i retuš koji ne sme na bilo koji način izmeniti sadržaj originalne scene". To znači da bi fotografija trebalo da bude odraz realne scene s minimalnim korekcijama u kontrastu i intenzitetu boja. Ipak, sve ovo se ne poštuje ili se poštuje u maloj meri, jer čak i članovi pojedinih žirija preferiraju "napucane" boje kakve je teško pronaći bilo gde.

REŠENJE

Do sada sam učestvovao u brojnim raspravama o tome kada fotografija prerasta u kategoriju digitalne umetnosti. Kako smanjiti mogućnost ovakvih grešaka pitanje je samo naizgled bez odgovora. Igrom slučaja, proveo sam osamnaest godina u Prirodničkom muzeju i ovakve stvari mi odmah padnu u oči što, sasvim logično, ne treba očekivati od drugih koji nisu imali veze s biologijom i ekologijom. Verovatno ni ja ne bih reagovao da je u pitanju lokalna izložba, da nema pravila i toliko potrebnog patronata. Ovako možemo samo da se nadamo da neki od učesnika izložbe ne uloži žalbu FIAP-u. A rešenje za ovako koncipirane izložbe moglo bi biti u obaveznoj izjavi kojom autor fotografija pod moralnom (i čak materijalnom) odgovornošću izjavljuje da je njegovo delo nastalo kao čista fotografija i da je ispunio osnovne normative za učešće na izložbi. Nakon toga može se uložiti maksimalni napor za postizanje vrhunskih dela u oblasti fotografije prirode – ali one prave.

MILAN ŽIVKOVIĆ

VODOZEMCI I GMIZAVCI SVETA

U Zavodu za zaštitu prirode Srbije, u Novom Sadu, 25. maja otvorena je Peta međunarodna izložba fotografija, koju povodom obeležavanja Evropskog dana parkova organizuje Nacionalni park "Fruška gora"

Tema ovogodišnje izložbe bili su vodozemci i gmizavci sveta. Prijavilo se 126 autora iz 27 zemalja, sa preko 800 fotografija a izloženo je 40 odabranih fotografija. Vodozemci i gmizavci su, krajnje neopravdano, dve najmanje omiljene grupe životinja na planeti. Obe ove grupe u svesti većine ljudi stvaraju osećaj odbojnosti i straha. Osnova ovih predrasuda leži u nepoznavanju njihovih stvarnih vrednosti i uloge u prirodi, kao i u preuveličavanju opasnosti koja može da nam pretili od njih. Danas je poznato oko 6.000 vrsta vodozemaca i oko 6.500 vrsta gmizavaca, koji čine neodvojivi deo bogatstva živog sveta. Više fotografija možete pogledati na: www.naturefg.com.

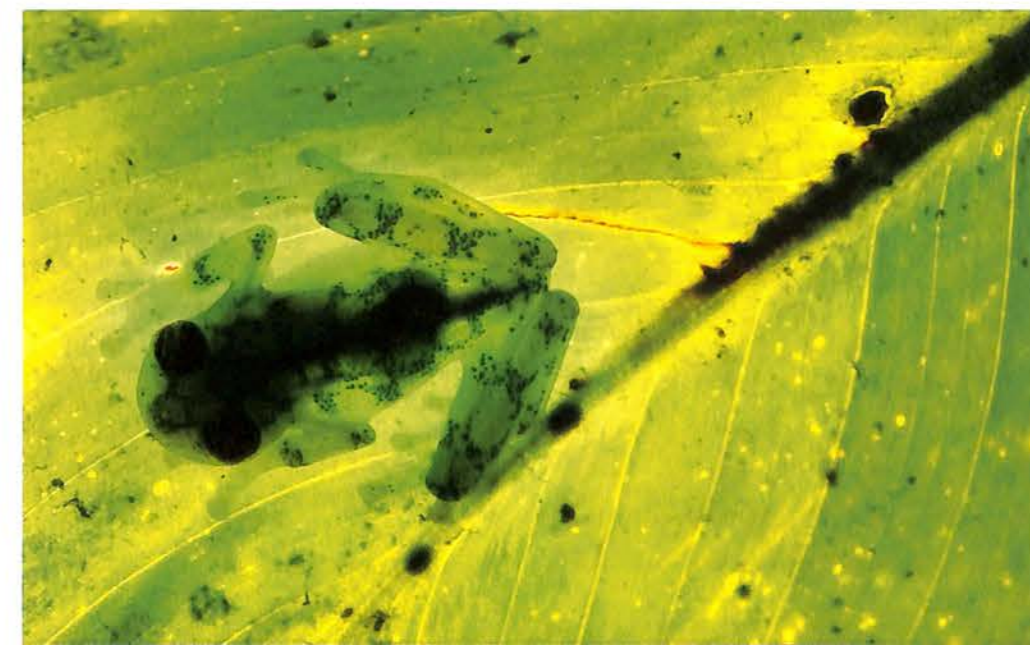
D. SAVIĆ

LEW SCHARPF, USA, "Anolis carolinensis"

ENRIQUE RAMOS LÓPEZ, Španija, "Iguana iguana"

LUIS LOURO, Portugal, "Hyalinobatrachium valerioi"

Aleksandar Nedić, kategorija "Arhitektura"

Photodays 2009 – Rovinj

Festival fotografije "Photodays" koji se po drugi put održao u Rovinju, 5. i 6. 6, donio je mnoštvo izložbi, radionica i prezentacija, kao i nove laureate u raznim kategorijama. "Photodays Rovinj" pokrenula je tvrtka "Astoria" koja se bavi izdavaštvom, grafičkim i veb dizajnom, te organizacijom projekata poput ovog festivala. Najpoznatiji su široj javnosti po izdavanju časopisa "Livingstone", koji redovito predstavlja hrvatske fotografe

Vrlo važan partner u organizaciji ovako velikog festivala je "Maistra" kao generalni pokrovitelj i Turistička zajednica grada Rovinja koja je prepoznala potencijal kulturnog turizma i promocije ovog prekrasnog istarskog gradića kroz fotografiju. Uz njihovu pomoć uspjeli su ostvariti ovako ambiciozan projekt kakav ne postoji, ne samo u Hrvatskoj nego i na širem području čitave regije. "Photodays Rovinj" prvi put se održao prošle godine i bazirao se na godišnjem natječaju za hrvatsku fotografiju. Mogao bi se nazvati i nul-tim festivalom jer se, osim druženja i nekoliko već viđenih prezentacija, te foto-safarija po Rovinju, nije mnogo događalo. Upriličena je svečana dodjela nagrada, no nije bilo ni jedne izložbe, pa čak ni one najavljenе koja je trebala prezentirati finaliste natječaja. Ove godine festival je pokazao svoje mnogo zanimljivije lice i prave ambicije organizatora. Počevši od samog žirija koji je okupio respektabilna svjetska imena pa do zanimljivih izložbi, gostujućih predavača i voditelja radionica.

PRVI DAN

Festival je otvoren press konferencijom i otvorenjem izložbe finalista ovogodišnjeg natječaja, čime su otvorene i ostale izložbe: u Galeriji Batana izložba Hrvatske novinske fotografije 2008, a na rovinjskoj rivi velika izložba na otvorenom od preko 400 fotografija velikog formata agencije "Cropix", dnevnika *Novi list*, magazina *Gloria*, časopisa za fotografiju *FotoMag* i Hrvatskog foto-saveza. Odmah nakon otvorenja, uslijedilo je predavanje Deana Žvorca na temu Kolor menadžment, te radionice Vanje Šolina pod pokroviteljstvom Hasselblada na temu "Portretiranje" i osebujne autorice Mare Milin na temu modne fotografije. U isto vrijeme održan je i pregled portfolia (portfolio review), sjajna novina u Hrvatskoj, a vrlo popularna praksa u svijetu koja omogućava fotografima da prezentiraju svoj rad uglednim kustosima, predstavnicima agencija ili pak dobiju povratnu informaciju od kolega fotografa sa respektabilnim iskustvom. Ovogodišnji učesnici bili su Natalija Bajrić,

Luka Baljkas, kategorija "Portfolio" i fotograf godine

Marija Braut – dobitnica nagrade za životno djelo, izložba u crkvi Sv. Tome Apostola

MARIJA BRAUT

Rođena u Celju, 1929. g. Od 1941. g. živi, školuje se i radi u Zagrebu. Fotografski početak 1967, u atelieru Toše Dabca, učenik i suradnik do 1970. Od 1968. do 1972. radi kao fotograf u Galerijama grada Zagreba. Nakon toga postaje samostalni umjetnik. Od 1969. član ULUPUH-a, Foto-kluba Zagreb, te Gro Art Photo Club-a. Član ZUH-a do umirovljenja 1988. Prva samostalna izložba u Galeriji Studentskog centra (s P. Dabcem). Od tada samostalno izlaže preko stotinjak izložbi u zemlji i inozemstvu. Sudjeluje na mnogim skupnim izložbama – Foto-klub, ULUPUH, Zagrebački salon itd. Suraduje u časopisima, publikacijama pretežno umjetničkog likovnog sadržaja (katalozi i monografije likovnih umjetnika). Dobitnica je nagrade grada Zagreba, nagrade "Toše Dabca" te nagrade ULUPUH-a za životno djelo.

predsjednica agencije "Visualeyes" koja zastupa fotografe i bavi se foto-produkcijom, Rejner Opoku (Reiner Opoku), ugledni kustos i član ovogodišnjeg žirija, Enriko Bosan (Enrico Bossan), dokumentarni fotograf i urednik magazina *Colors*, i Tomislav Jurica Kačunić iz marketinške agencije "Bruketa i Žinić". Većernji sati bili su rezervirani za otvorenje izložbe Hasselblad Masters u Zavičajnom muzeju grada Rovinja i ovogodišnje dobitnice nagrade za životno djelo – Marije Braut u crkvi Sv. Tome Apostola. Dan je zaključen bogatom večerom i zabavom za uzvanike i finaliste natječaja na prekrasnoj obali Crvenog otoka.

DRUGI DAN

Već je u 10 sati započela radionica mladog, ali vrlo nadarenog i uspješnog španjolskog modnog fotografa Paka Peregrina (Paco Peregrin), a na temu modne fotografije održao se i Okrugli stol koji je moderirala autorica ovog izveštaja (Sandra Vitaljić) uz sudjelovanje poznatih hrvatskih fotografa: Mare Milin, Vanje Šolina, Brune Kazinotti i stilista i fotografa Romana

Deckera. Publici se predstavio i vlastitom prezentacijom ugledni američki fotograf Patrik Helk (Patrick Hoelck), koji je na "Photodays" letio dvadeset i dva sata iz Los Andelesa gdje živi i radi (portretira velike svjetske zvijezde i snima video-spotove za glazbenu industriju). Cijelo poslijepodne na ulicama Rovinja događale su se prezentacije, te Photodays i Sony nagradna foto-ruta i bilo je teško stići na sva događanja. Organizatori su svoj ambiciozni projekt stisnuli u dva dana, a čini se da bi već sljedeće godine festival mogao biti produžen uz mnoštvo novih sadržaja. Festival je kulminirao svečanom dodjelom nagrada za najbolje fotografije u prošloj godini, uz televizijski prijenos na Hrvatskoj televiziji, što dodatno popularizira i valorizira fotografiju kao medij.

NAGRAĐENI

Najboljima su proglašeni: Nina Đurđević u kategoriji "Izdavaštvo", Igor Sambolec za kategoriju "Novinska fotografija", Sandra Vitaljić u kategoriji "Oglašavanje", a čak dvije

Canon

PROFESIONALNI
CANON DSLR APARATI
OD SADA SA
GARANCIJOM OD 3 GODINE *

3 GODINE
GARANCIJA

Axel Foto d.o.o
Sarajevska 86
11000 Beograd
011/3617-562

BM Foto d.o.o
Jurija Gagarina 149 lok. 40
TC TOP SHOP, Novi Beograd
011/311-9988

Foto Oprema d.o.o
Surčinski put 1/o
11070 N. Beograd
011/7129-136

Color Foto
9 Jugovića 30
32000 Čačak
032/310-319

* Važi samo za sledeće modele:
EOS 40D, 50D, 5D, 5D Mk II, 1D Mk III
* Garancija za EOS 450D je 2 godine

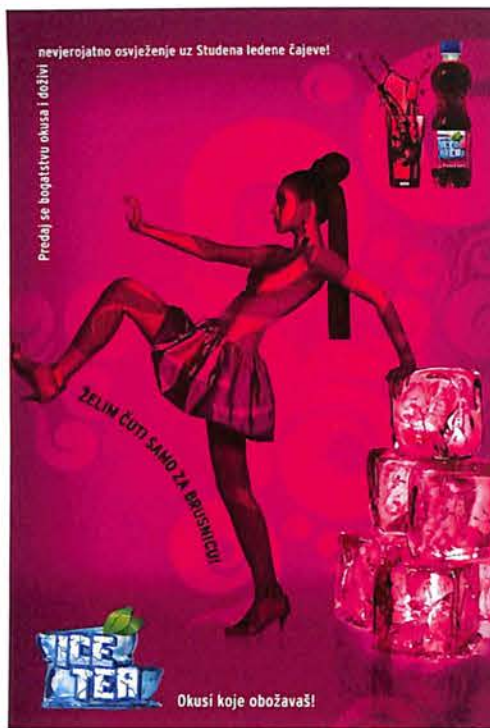
nagrade osvojio je Aleksandar Nedić za kategorije "Generirana fotografija" i "Arhitektura". Damir Bortek nagrađen je za najbolju erotsku fotografiju, Bruna Kazinotti za modnu, a u kategoriji "Priroda" pobjedio je Mario Šebetovsky, dok je u kategoriji "Ljudi" najbolje ocjenjen rad Maria Javorčića. Za slobodnu temu nagradu je dobio Davor Šarić, za fotomografiju Ivan Posavec. Luka Baljkas imao je najbolji portfolio, a samim time proglašen je fotografom godine.

MALO KRITIKE

Na žalost, ono najbitnije i razlog zbog kojeg se sve događa – fotografija i ovaj nacionalni natječaj, bilo je nešto nižeg nivoa nego ostatak manifestacije. Kvaliteta radova finalista predstavljenih na zajedničkoj izložbi daleko je od svjetskih standarda. To se razlikuje od kategorije do kategorije, no istakla bih novinsku i erotsku fotografiju kao dvije najlošije kategorije. Ne znam da li organizator nije dovoljno uspio mobilizirati hrvatske novinske fotografe da se prijave na natječaj ili pak žiri nije prepoznao kvalitetne radove, no kada u isto vrijeme možete pogledati izložbu natječaja za Novinsku fotografiju 2008. u Galeriji Batana – pitate se zašto tih radova nema u finalu "Photodays".

Erotska fotografija pak svojim nazivom odbija svakog iole ozbiljnijeg fotografa da se prijavi u tu kategoriju. Akt kao kategorija polučila bi puno bolje radove i finalni odabir. Svesti bavljenje tijelom u fotografiji samo na erotiku, nedopustivo je.

Žao mi je što nismo imali priliku vidjeti kompletne portfolije finalista kategorije Portfolio, jer na osnovu tri ili četiri fotografije ne možete puno zaključiti, pogotovo što je to kategorija iz koje se izlučuje laskava titula "Fotograf godine". Nekome sa titulom tog kalibra trebalo bi, u najmanju ruku, omogućiti da samostalno izlaže na sljedećem Photodays. Ne bi bilo loše uvesti i nagradu publike, no za to bi bilo

Sandra Vitaljić, kategorija "Oglašavanje"

Bruna Kazinotti, kategorija "Modna fotografija"

potrebno izložiti, uz finaliste, čitav uži izbor od deset autora. Takva bi izložba postala najrelevantniji presjek godišnje fotografske produkcije u Hrvatskoj. U ovom trenutku "Photodays" balansira između napredne amaterske fotografije i nešto profesionalnih kategorija, no tom natječaju prijete opasnost od odustajanja profesionalnih fotografa koji se, uglavnom, ne vide u tom rasporedu. Hrvatskoj nedostaje upravo godišnja nagrada za profesionalnu fotografiju, dok amaterskih natječaja ima mnogo u organizaciji fotoklubova sa dugogodišnjom tradicijom, te raznih foto-portala. Nadam se da "Photodays" neće propustiti tu priliku jer je pionirska uloga ovog festivala od iznimne važnosti za budućni razvoj hrvatske fotografije. Mladi autori obrazovat će se kroz izložbe i radionice na Photodays, te je na organizatorima da shvate ovaj potencijal i svoju odgovornost i daju sve od sebe. Festival Photodays na odličnom je putu i treba mu samo još malo redefriranja.

Šetnje kamenim ulicama Rovinja s izložbe na izložbu, druženje s kolegama fotografima, razmjenjivanje mišljenja i ideja, još su me jednom uvjerile da je ova manifestacija od iznimne važnosti za razvoj hrvatske fotografije, a sam grad Rovinj ima ljepotu i potencijal jednog Arlesa u Francuskoj, u kojem se već 40 godina održava fotografski festival "Rencontres d'Arles".

SANDRA VITALJIĆ

Igor Sambolec, kategorija "Novinska fotografija"

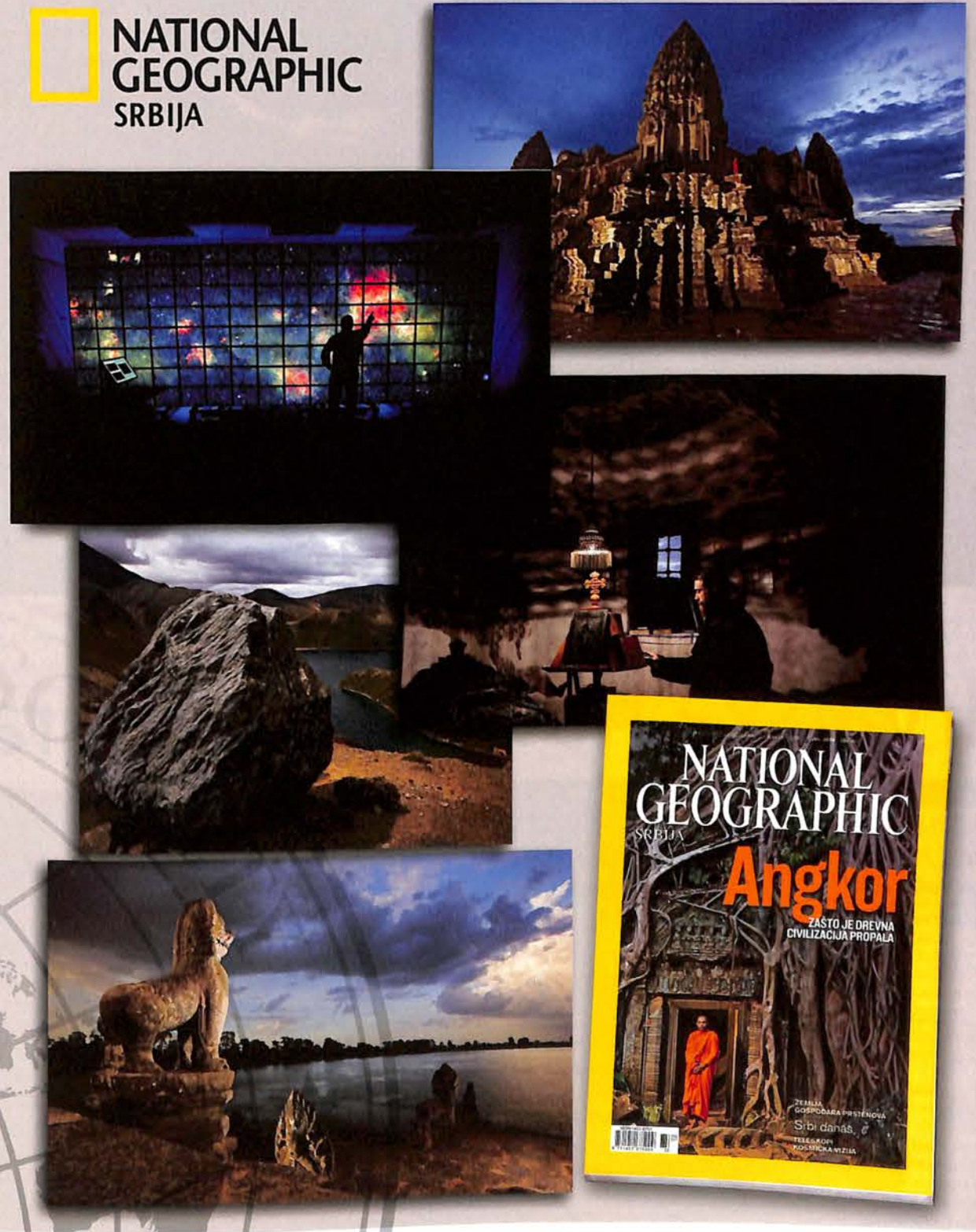
Brojni proizvođači foto-opreme iskoristili su ovaj festival da promovišu svoje proizvode

Izložba finalista ovogodišnjeg natječaja

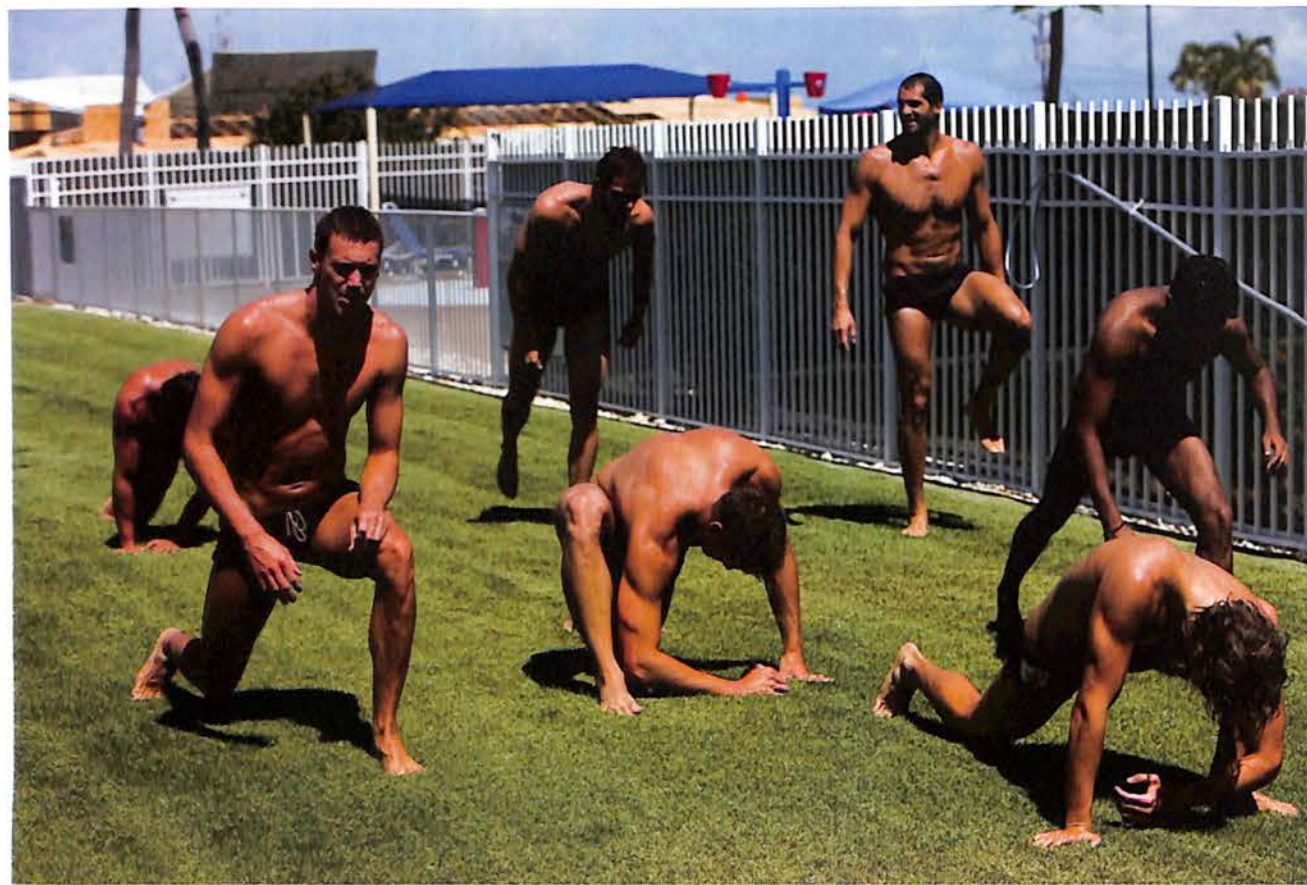
NOVI BROJ U PRODAJI

NATIONAL GEOGRAPHIC SRBIJA

■ SVAKOG MESECA ZAJEDNO OTKRIVAMO SVET ČASOPIS NATIONAL GEOGRAPHIC Srbija

A.D. 1888

[Desno] © Željko Hladika/*Večernji list* Zagreb, 16. 12. 2008. Detalj sa retrospektivne izložbe Josipa Račića u Modernoj galeriji.

Najbolja fotografija u kategoriji SPORT
© Matko Stanković/*Gloria*
Tavernier, Key Largo, Florida, 2. 6. 2008. Plivački reprezentativci nekoliko zemalja, uključujući i hrvatske plivače Duju Draganju i Gordana Kožulja, zajednički se pripremaju na Floridi za Olimpijske igre u Pekingu.

Tu je nastao veliki problem jer su sponzori vršili pritisak da pobjednik bude iz njihovih redova, što je rezultiralo negodovanjem konkurentskih medijskih kuća koje su uveliko i bojkotirale sam natječaj. Trebalo je punih pet godina da sazrije shvaćanje da takav natječaj nije kvalitetan i ne čini dobro fotoreporterskoj struci. Početkom 2009. godine Zbor se sa novim snagama okreće proširenju na pet kategorija, sa ukupno šest godišnjih nagrada, i međunarodnom žiriju čiji sastav će uvijek uključivati jednog člana koji razumije hrvatske fotografske okvire, ali nije izravno uključen u svakodnevni rad, tj. ne poznaje direktno većinu autora. Važna nova smjernica jeste biranje najboljih fotografija, a ne autora, što je također bio kamen spoticanja. Propozicije natječaja od ove godine imaju i jedan dodatni okvir, o kojem je bilo mnogo rasprave u fotoreporterskim krugovima. Fotografije

prijavljene na natječaj moraju biti snimljene u Hrvatskoj ili imati direktnu poveznicu sa Hrvatskom. U prijevodu, ako nisu snimljene unutar hrvatskih granica, na slikama moraju biti Hrvati bilo gdje na svijetu, ali dozvoljene su i fotografije iz primjerice hrvatskog svetišta u Međugorju u BiH na kojima ne moraju nužno biti Hrvati, ali postoji direktna poveznica sa Hrvatskom. Namjera ovakvog okvira je jačanje značaja većine hrvatskih fotoreportera koji dnevno naprave velike stvari unutar Hrvatske, ali na natječajima ih često izguraju hrvatski fotoreporteri koji su ili zaslužili ili imaju veću priliku putovati svijetom. Natječaj dakako ne isključuje kolege koji često putuju van granica, već samo ograničava tematiku. Primjer je i najbolja fotografija u kategoriji Sport sa hrvatskim plivačima na Floridi. Sve što ne ulazi u ovakve okvire uvijek se može plasirati na druge natječaje poput World press photo.

© Danijel Soldo/*Cropix* Slavonski brod, 24. 12. 2008. Mija (10) i Marija (13) nalaze se već nekoliko godina u Domu za napuštenu i nezbrinutu djecu. Neka djeca iz Doma preko božićnih blagdana odlaze u posjet rodbini, prijateljima ili čak roditeljima. Ove godine Mija i Marija ostat će u Domu, gdje će s još nekolicinom djece istog uzrasta dočekati Božić. Njihovo mišljenje o ostanuku u Domu za praznike slično je bezličnosti krajolika koji se odražava u prozorskom staklu.

[Desno] Posebna pohvala žirija © Petar Fabijan/*Novi list* Rijeka, 14. 9. 2008. Broj 9 Vučetić postiže izjednačujući pogodak za ekipu "Rikard Benčić" protiv ekipe "Cres" u utakmici 1. županijske lige.

[Gore] Posebna pohvala žirija © Bernard Čović/*Vjesnik* Zagreb, 18. 12. 2008. Predsjednik Stjepan Mesić sjedi ispod portreta Josipa Broza tijekom posjete Savezu antifašista grada Zagreba povodom Dana antifašista.

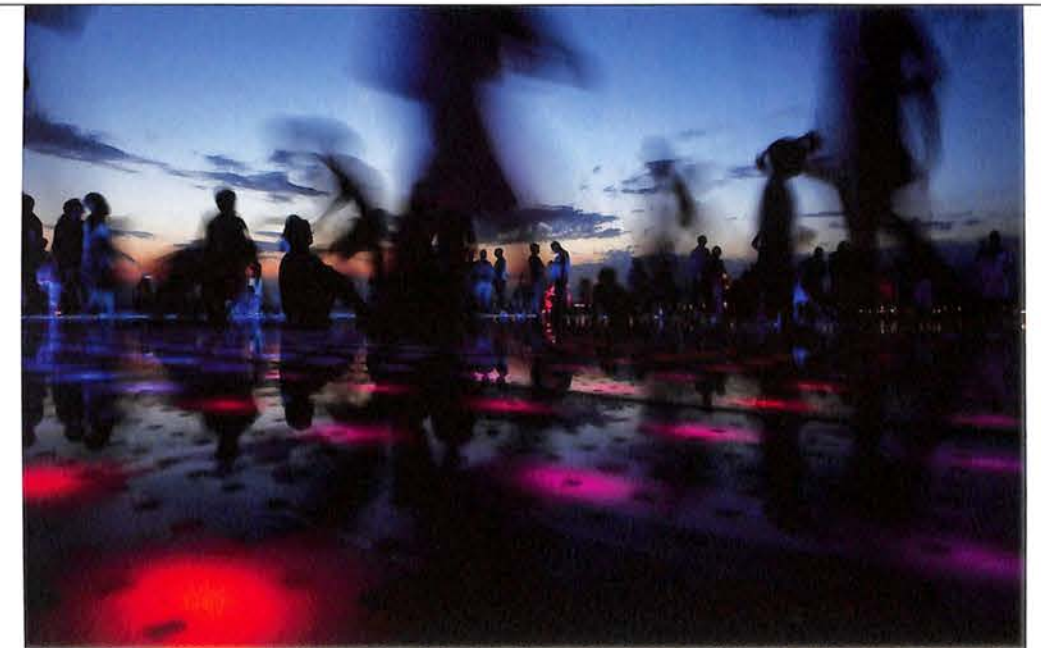

[Levo] Nagrada IVAN FABIJAN – najbolja fotografija u kategoriji PORTRET, KULTURA I UMJETNOST © Matko Stanković/*Gloria* Dubrovnik, 24. 8. 2008. Glumac Kevin Spacey na terasi hotela "Excelsior".

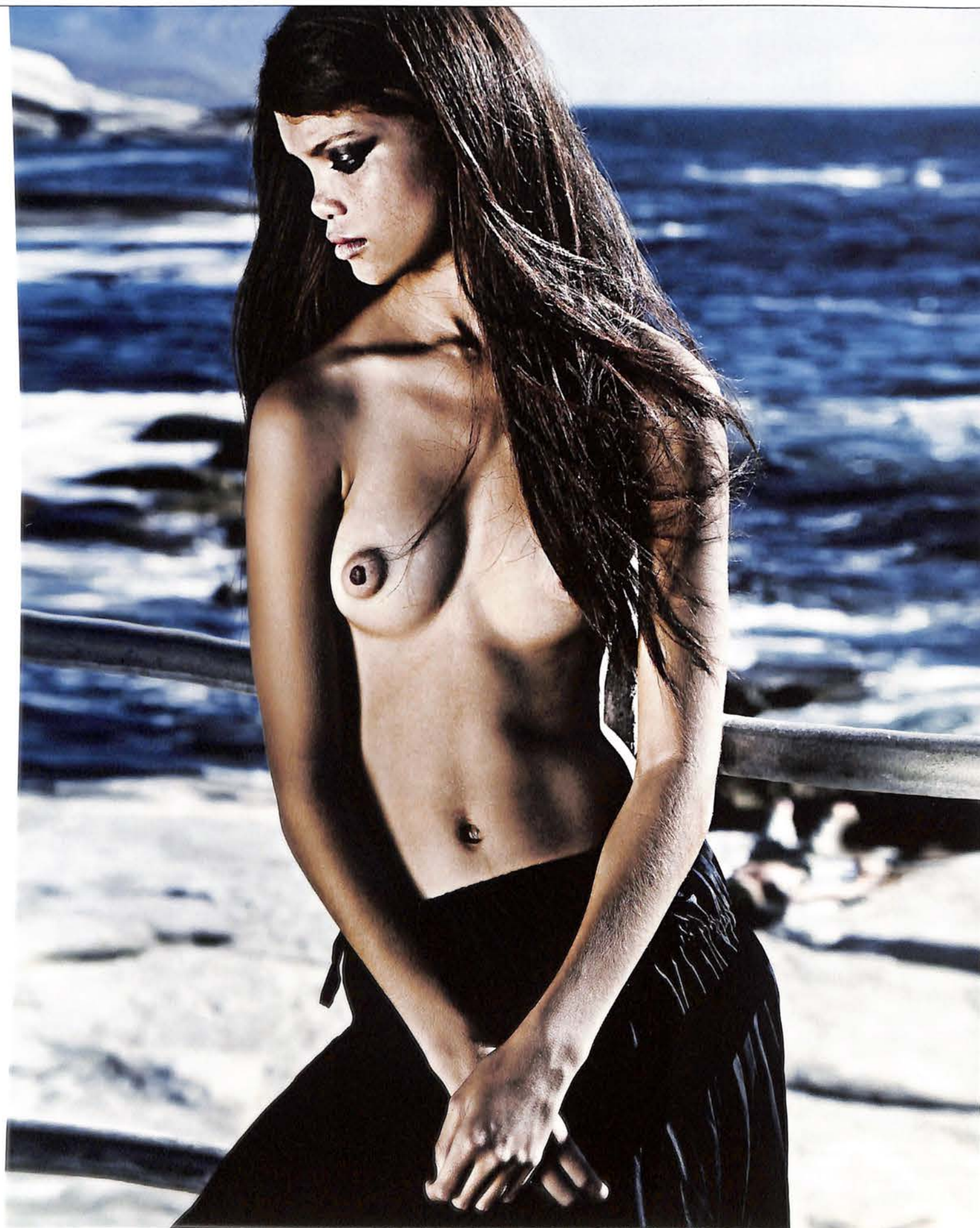
[Dole] © Jure Mišković/*Cropix* Zadar, 7. 7. 2008. Detalj sa instalacije "Pozdrav suncu" u blizini zvučne instalacije "Morske orgulje". Osim što skuplja sunčevu energiju, Pozdrav suncu privlači i veliki broj turista.

Prve procjene nakon provedbe natječaja pokazuju da je poslano više prijava i radova i da autori zastupaju više poslodavaca nego ikad do sad. Time smo uspješno utrli put oživljavanju hrvatske fotoreporterske scene i na nama je da nastavimo i pojačamo napore. No, daleko smo od nekakvih ideala, problematika koja muči hrvatske fotoreportere široka je i dijeli sudbinu novinarstva i medija općenito. Smanjenje tiraže, reorganizacija medija, nove tehnologije – u takvoj oluji teško se snalaze i dugogodišnji profesionalci, a novopečene kolege teško pronalaze ono zadovoljstvo i smisao u fotoreporterstvu koje su starije generacije toliko puta osjetile. Zato je u teškim vremenima važno da se osjeti zajedništvo i kroz udruge poput Zbora fotoreportera pokaže da smo zajedno jači i da, ipak, na horizontu ima dovoljno svjetla.

IGOR NOBILO

U POTRAZI ZA SVETLOM

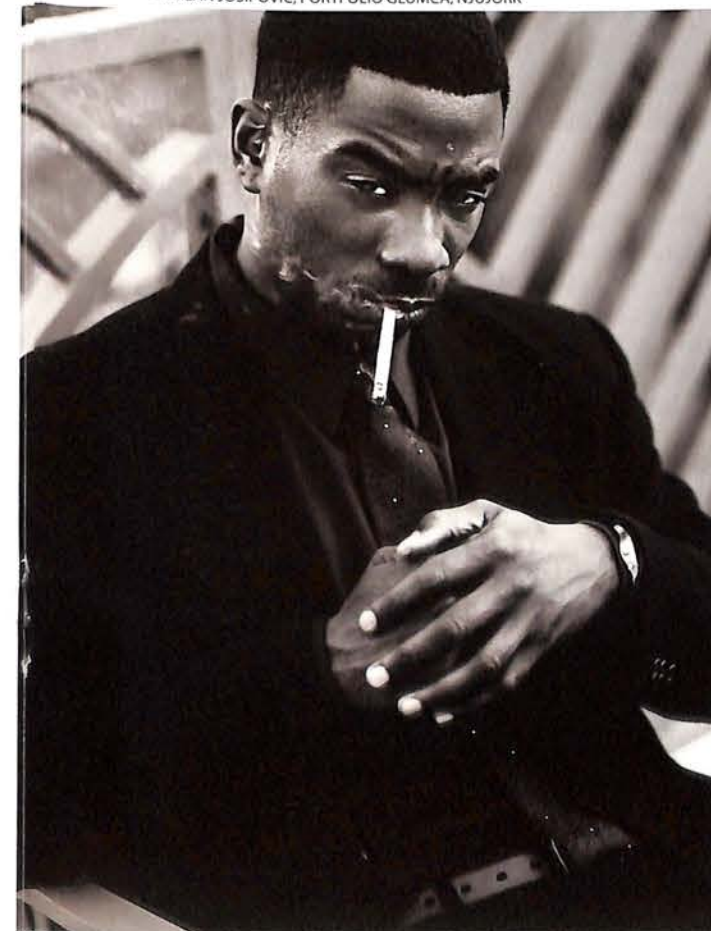
© MILAN JOSIPOVIĆ, KEJPTAUN

Milan Josipović

Prelepa lica, odlično svetlo, uvek delimično sanjiva atmosfera, prirodne i pomalo prigušene boje... Sve to deo je portfolija Milana Josipovića, rođenog Nišlije, koji luta po svetu skoro dvadeset godina u potrazi za dobrim svetlom

Milan Josipović pripada tzv. "srednjoj" generaciji fotografa (rođen 1964), koja iza sebe ima već obiman fotografski opus, ali i dalje se razvija, menja i, ono najvažnije, konstantno usavršava. Iako je već dugo u poslu, pred njim su mnogi izazovi koji fotografski posao čine uzbudljivim i nepredvidivim. Tome doprinosi i njegovo usmerenje ka ljudima, ka portretu koji ga fascinira još od početka bavljenja fotografijom. Vratimo se na to vreme, na Milanovo upoznavanje s fotografijom i prve komercijalne zadatke. Iako je oduvek bio fasciniran fotografijama iz časopisa koje je mnogo čitao, ili bolje reći gledao, nije mu padalo na pamet da postane fotograf! Početkom devedestih odlazi na prelepo grčko ostrvo Santorini. Tamo je snimio nekoliko rolni filma i dobijen rezultat veoma mu se dopao. Od tog trenutka shvatio je da je to ono čime želi da se bavi u životu. Činjenica da se to desilo na prelepom ostrvu gde je svaki detalj savršen kadar, a svetlo fantastično, dobrim delom pomogla je da njegove prve fotografije izgledaju veoma dobro.

© MILAN JOSIPOVIĆ, PORTFOLIO GLUMCA, NJUJORK

© MILAN JOSIPOVIĆ, PORTFOLIO MANEKENA ZA AGENCIJU ELITE, MAJAMI

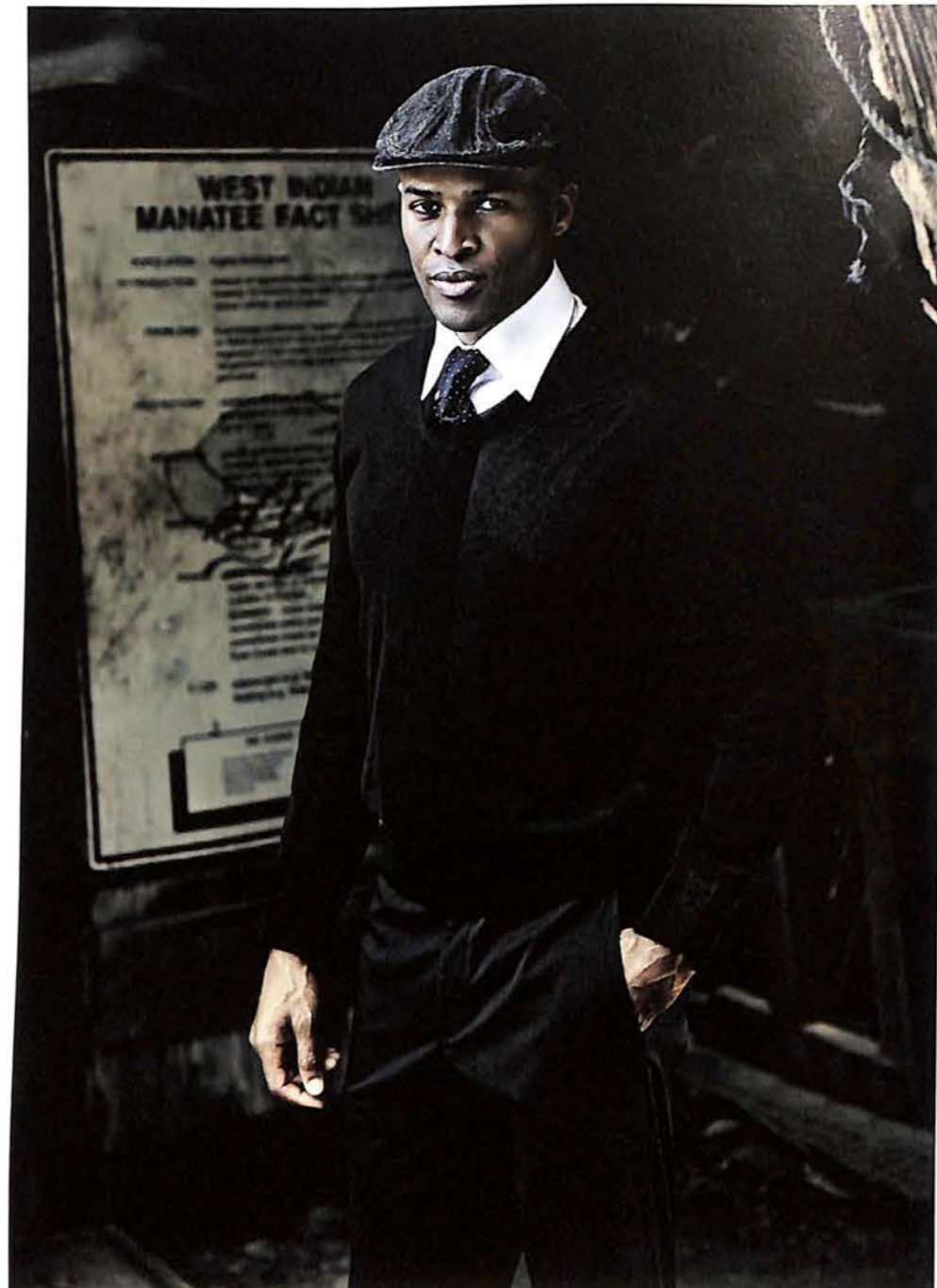

© MILAN JOSIPOVIĆ, AD KAMPANJA ZA FIRMU KATRIN FASHION, KEJPTAUN

S obzirom na to da je ceo grad ofarban u belo, imao je zapravo ogroman "light box" (svetlosni tunel) gde god da je fotografisao. U to vreme nije ni znao koliko je bitno imati lepo difuzno svetlo i da prirodno svetlo daje odličnu osvetljenost uz neku reflektujuću površinu – u Milanovom slučaju bili su to belo okrećeni zidovi i bedemi gradića Santorini. To je, naravno, shvatio tek kada je napustio grčka ostrva. Ohrabren ovim uspešnim prvim koracima u fotografiji, krenuo je da snima portrete turista koje je uspeo odlično i da naplati. Tako se od samog početka bavljenja fotografijom osećao kao profesionalac.

Nedugo zatim, u Atini, upisuje školu fotografije koja traje dve godine – Fotografikos Kiklos. Jedan od profesora zvao se, verovali ili ne, Platon! Ta škola imala je neverovatnu biblioteku sa preko 2.500 knjiga o fotografiji. Tu je i otkrio fotografe koji mu postaju uzori: August Sander, Herbert List, Hoyningen Huene, Paul Strand, Imogen Cunningham, Edvard Weston, kao i mnogi drugi.

Nakon deset godina provedenih u Grčkoj otišao je u SAD, u Njujork i Majami, i tamo proveo dve godine radeći mahom tzv. testove za manekene (portfolio). Između ostalih, radio je i za čuvene modne agencije kao što su: Next, Elite, Ford, MC2, Wilhelmina... Taj posao dosta dobro je plaćen, između 300 i 500 američkih dolara, a uglavnom, fotograf ima slobodu da radi kako god želi. Uz dva do tri portfolija nedeljno mogu da se plate svi računi i ostali troškovi života, a svako snimanje omogućava eksperimentisanje, nova istraživanja i konstantan rad s modelima. Milanu je to bilo izuzetno važno jer mu je portret i dalje bio glavna preokupacija. Stvaranjem tuđih portfolija radio je ujedno i na svom. Paralelno s testovima počeo je da radi i modnu fotografiju, koja je neodvojivi i prirodni nastavak fotografisanja za portfolija

© MILAN JOSIPOVIĆ, PORTFOLIO MANEKENA ZA AGENCIJU FORD, NUJORK

© MILAN JOSIPOVIĆ, AD KAMPANJA ZA FIRMU KATRIN FASHION, KEJPTAUN

manekena. Za razliku od slobode u radu koju oni donose, snimanje kataloga za određenog klijenta koji (misli da) zna šta želi, unapred je definisan, a ispuniti zahtev klijenta ovde je primaran cilj. Iako Milan sebe vidi, pre svega, kao portretnog fotografa, često snima modne fotografije, a naročito tokom poslednje tri godine od kad živi u Kejptaunu, u Južnoafričkoj Republici. Najčešće snima reklamne kampanje za modne kompanije. S obzirom na to da mu je porodica trenutno u Nišu, živi na relaciji Niš – Kejptaun.

Bilo da snima portrete ili modu, najviše voli prirodno svetlo, mada u poslednje vreme, kao dopunsko svetlo koristi fleš-rasvetu i HMI filmsko osvetljenje koje daje svetlost temperature identične dnevnoj svetlosti od 5.600 K. Najčešće fotografiše između pet i sedam časova po podne, jer voli toplinu večernjeg sunca. Milan kaže da se uz samo jedan reflektor, i naravno, lepo prirodno svetlo, mogu postići vrlo dobri rezultati. Kada koristi dopunsko svetlo, trudi se da to ne izgleda previše uočljivo, već da bude sastavni deo scene i primarne atmosfere

© MILAN JOSIPOVIĆ, AD KAMPANJA ZA FIRMU PS FASHION, PATERNOSTER, JUŽNA AFRIKA

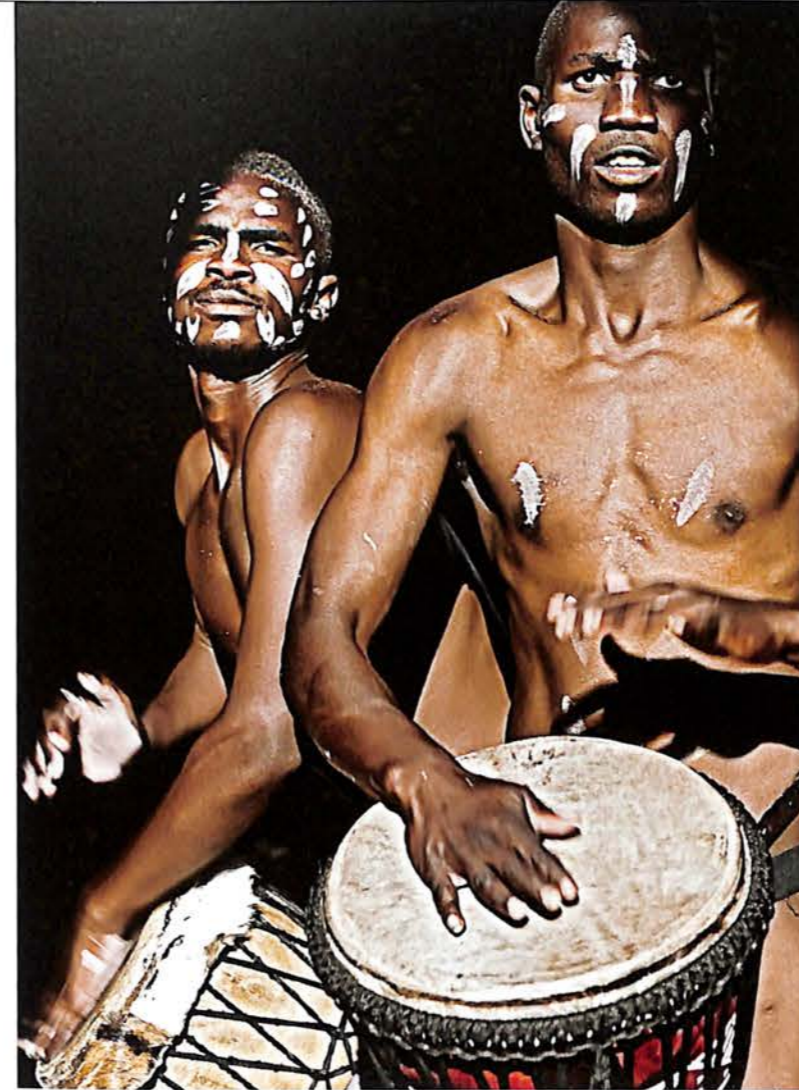
koju ona daje. Inspiraciju za takav način osvetljenja najviše pronalazi u filmovima. Putujući po svetu Milan je shvatio da se svetlo veoma razlikuje od podneblja do podneblja. Sunce je sunce, rekli bismo, ali atmosferski uslovi i te kako utiču na njegov intenzitet i karakter. On smatra da je "najkvalitetnije" svetlo na grčkim ostrvima i u Kejptaunu jer visok atmosferski pritisak i konstantni vetar daju izuzetnu vidljivost i prelepo saturisane boje. U martu ove godine bio je na još jednom predivnom mestu s odličnim svetlom – na Maldivima. Tamo je portretisao VIP goste prestižnog hotela "Huvafen Fushi". Izložba tih fotografija biće organizovana u Londonu, u julu. Trenutno priprema fotografije za štampanje na velikom formatu.

Pristup i odnos prema fotografiji Milan Josipović formirao je na početku fotografske karijere. Shvatio je vrlo brzo da biti dobar fotograf ne znači puno ukoliko nemate interesantnu ideju koju znate kako da upakujete i, naravno, prodate. Iako taj deo mnogi fotografi ne vole, pa ni on, praksa dokazuje da konstantno morate raditi na sopstvenoj promociji da biste karijeru izgradili, a potom i održali. Uz posao u Južnoj Africi, jedna od opcija koju trenutno razmatra jeste otvaranje fotografskog studija u Beogradu. Do sada je uradio nekoliko kataloga za naše modne kompanije, koji su visoko ocenjeni i dobro primljeni, što, čini se, otvara nova vrata u poglavlju fotografskih putešestvija Milana Josipovića, ovoga puta u rodnoj zemlji. www.milanjosipovic.net

IVANA TOMANOVIĆ

© MILAN JOSIPOVIĆ, PLEME ZULU, JUŽNA AFRIKA

© MILAN JOSIPOVIĆ, PLEME ZULU, JUŽNA AFRIKA

© MILAN JOSIPOVIĆ, PLEME ZULU, JUŽNA AFRIKA

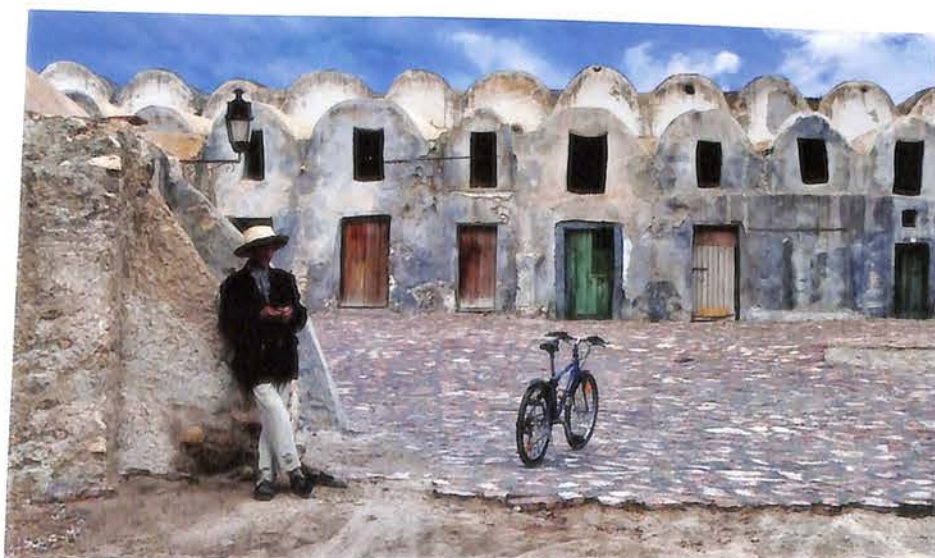
© MILAN JOSIPOVIĆ, AD KAMPANJA ZA FIRMU "HUYAFEN FUSHI" SPA RESORT, MALDIWI

Lazar Leković, "Train romance"

DANI FOTOGRAFIJE, Čačak 2009

Manifestacija posvećena fotografiji u našoj zemlji održava se po sedmi put. Tokom četiri dana posetioci su imali priliku da prisustvuju velikom broju predavanja, pogledaju mnoge video-prezentacije i projekcije, i čak sedam izložbi fotografija, od kojih je jedna posvećena savremenoj fotografiji Bosne i Hercegovine. Pored mnogo druženja bio je održan i obavezni foto-izlet

Zoran Stoilković, "Men in blue"

U konkurenciji pojedinačnih fotografija 122 autora poslala su 474 rada, a za izlaganje je odabrano 85 fotografija od 62 autora. Prvu nagradu za pojedinačnu fotografiju dobio je Lazar Leković; dve druge nagrade dele Milenko Savović i Fadil Šarki, a tri treće nagrade za fotografiju pripale su Branislavu Backoviću, Zoranu Stoilkoviću i Draganu Baboviću. Pohvaljeni su: Branko Jakovljević, Dragan Ivić i Željko Đurić.

Za kategoriju serije (kolekcije) prispelo je 97 kolekcija, dok je za izlaganje odabrano 15. Prvu nagradu dobio je Fadil Šarki, dve druge nagrade dele Darko Đoković i Saša Lazarević, a tri treće nagrade za kolekciju dobili su Raša Milojević, Marko Prelić i Sanja Knežević. Pohvaljene su kolekcije: Branke Savić, Dragana Babovića i Čedomira Biukovića.

Bogdan Dinić

Fadil Šarki, "Čovek i pas"

Aleksa Vukomanović, "Hram"

Sanja Knežević, "Mali Romi 2"

Darko Đoković, "Mladari"

U okviru Dana fotografije održana je i 28. republička omladinska izložba fotografija. U kategoriji autora do 16 godina prvu nagradu za pojedinačnu fotografiju dobio je Vladimir Stanković, drugo mesto dele David Nedeljković i Andrija Stamenković, a tri treće nagrade dodeljene su: Stojanu Čokanu, Dušanu Paviću i Bojani Đorđević. Pohvaljene su fotografije Katarine Čupurdije, Marije Radenković i Katarine Stanković. U kategoriji B nalaze se radovi omladinaca do 21 godine, a najbolji su bili: Aleksa Vukomanović, drugo mesto dele Bogdan Dinić i Nemanja Živković, tri treće nagrade dodeljene su Aleksandru Radlovačkom, Aleksi Simijonoviću i Milici Šolajić. Pohvaljene su: Jovana Đorđević i Jana Gligorijević.

FOTOGRAFSKI DUO HIISHII NA SNIMANJU VEJKBORD FILMA "HIPNOSE"

Akcija na vodi

Krajem prošle godine, između oktobra i decembra, u neprestano osunčanoj Antaliji u Turskoj, sniman je film "Hipnose", prvi srpski film o ekstremnom sportu vejbordingu (wakeboard), koji je ujedno i jedan od najvećih projekata s ovih prostora tog tipa, a, takođe, i proizvod domaće produkcije koji je rađen na međunarodnom nivou

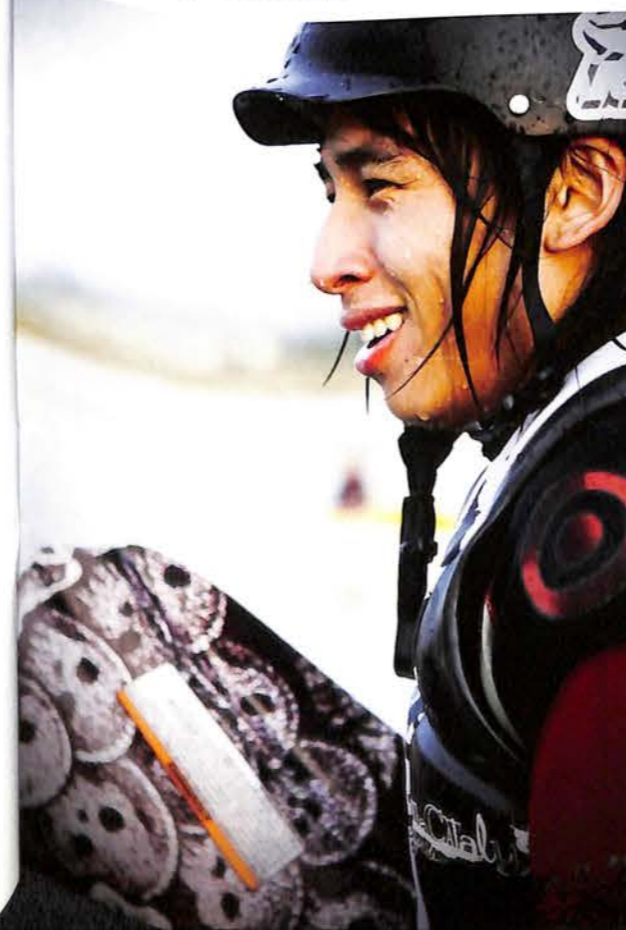

© HIISHII, VOZAČI U OPUŠTENJOJ "VOZNIJ"

Kompletna produkcija filma delo je ambicioznog tima iz našeg podneblja, a inicijator svega bila je kompanija "Rope", koja se bavi proizvodnjom i plasiranjem opreme za ekstremne sportove, kao i popularizacijom tog sporta. Posebno je interesantno da su ovaj projekat podržali najbolji vozači vejborda na svetu, tačnije njih šesnaest iz čak dvanaest zemalja sveta, i time omogućili da ovaj film postane jedan od međunarodno najperspektivnijih danas. Ekipu od oko dvadeset ljudi koji su radili na filmu činili su, pored snimatelja, asistenata, producenata, i naša dva poznata fotografa ekstremnog sporta, prepoznatljiva pod nazivom Hiishii: Katarina Batuta i Uroš Višekruna. Oni su pokrivali kompletno snimanje filma od šezdeset dana kao jedini i ekskluzivni fotografi. Evo i njihove priče i iskustva koje su tamo stekli i doživeli...

"Naravno da smo odmah prihvatili takvu ponudu koja je san za većinu fotografa ekstremnog sporta. Nismo imali vremena ni da pogledamo u foto-torbu i proverimo da li je sve spremno, već je došao dan kada smo sedeli u avionu na putu za Antaliju... Naš zadatak bio je izuzetno zahtevan svih četrdeset i pet dana boravka. Film je bio sastavljen iz četiri dela, tj. od četiri grupe po četiri vozača koji su vozili naizmenično i smenjivali se svake dve nedelje. Snimanja su bila organizovana svakodnevno i to od ranog jutra (od 6 sati), kada je svetlo izrazito mekano, do kasnog popodneva (17-18 časova), kada sunce zađe iza jedva vidljivih planina na horizontu i povremeno nam pokloni prelepe zalaske sunca koji su bili idealna pozadina za siluetu vozača dok vozi vejbord. Pored toga, najbitniji segmenti naših snimanja bile su "one-on-one" akcije (u našem slučaju "one-on-two"), kada bismo između dva zakazana snimanja filma (ujutru i predveče) organizovali i radili snimanja sa svakim od vozača posebno...

Oni su radili za nas, a mi za njih. Svaki trik (akrobacija koju izvode dok voze dasku na vodi) morao je biti uhvaćen u pravom trenutku, s unapred osmišljenim kadrom i kompozicijom. Jedna od uzbudljivijih akcija bila je kada smo radili snimanja na "kickeru" (jedna vrsta skakaonice) i fotografisali sedeći ili stojeći u čamcu bukvalno ispred te skakaonice, dok su nam vozači preletali preko glave, ponekad na odstojanju od samo pedeset centimetara. Posle jednog takvog snimanja Lior Sofer iz Izraela rekao je da mu nije bilo svedjedno kada nas je video tik ispod svoje daske dok preleće skakaonicu. Vremenski uslovi uglavnom su bili zadovoljavajući, a mi smo imali zadatak da fotografiramo svaki dan. Za četrdeset i pet

© HIISHII, TATSUNAI AYE (ITALIJA) - NEPOSREDNO POSLE SKOKA

© HIISHII, ANDY KOLB (NEMAČKA) - JEDAN OD NAJBOLJIH VEJJSKEJTERA (WAKESKATER)

© HIISHII, DOMINIK GUHRS (NEMAČKA) - MLADA NADA SVETSKOG VEJKBORDINGA

© HIISHII, NICK DAVIES (VELIKA BRITANIJA) - NAJBOLJI VOZAČ NA SVETU DOK IZVODI JEDAN OD SVOJIH TRIKOVA

© HIISHII, DANIEL FETZ (NEMAČKA) – SKOK SNIMLJEN U SEKVENCI (DVADESET I DVE FOTOGRAFIJE)

dana snimili smo oko 50.000 fotografija. Srećom, sva foto-oprema služila nas je vrlo dobro: Canon 1D Mark III, dva tela Canon 40D i kompletan raspon objektivna, uglavnom Canon. Najveću ulogu svakako je odigrao Canon 1D Mark III sa svojih deset megapiksela u kombinaciji s objektivom Canon EF 70–200 mm, f/2,8L IS USM objektivom, koji nam je u odličnom servo modu s nekoliko brzina rada omogućio da gotovo svaki trik vozača bude sekvencijalno uhvaćen savršeno i bez greške. Za one malo ekstremnije kadrove koje smo snimali iz vode ili iz čamca veoma blizu samim vozačima, koristili smo širokougaone objektivne Canon 24 mm, f/1,4 i Sigma 10–20 mm, f/4–5,6. S obzirom na to da uvek radimo u paru, uspeli smo da se raspodelimo na sve dobre lokacije za fotografisanje i ujedno svaku akciju imamo snimljenu iz dva različita ugla. I sami se bavimo ovim sportom, pa smo imali mogućnost da povremeno fotografisemo u akciji, tj. vozeći dasku odmah pored vozača. Još jedan deo našeg posla bila je svakodnevna

© HIISHII, VUKAŠIN ČUPIĆ (SRBIJA) – NAŠ NAJBOLJE VEJKBORDER

selekcija najboljih fotografija, zatim njihovo sortiranje, kao i postprodukcija. To je moralo biti veoma dobro organizovano jer smo znali da zbog velikog broja fotografija kasnije ne bismo mogli da se snademo i maksimalno dobro ih obradimo. Naravno, taj posao nastavio se i kasnije, tačnije, posle završetka snimanja trebalo nam je četiri meseca da sprovedemo kompletnu postprodukciju odabranih fotografija, kao i njihovu kasniju distribuciju... Uporedo s početkom distribucije filma, širom sveta organizovane su promocije i prodaja DVD izdanja koje sadrži i naše fotografije. Tri svetska vejkbord časopisa objavila su naše fotografije na naslovnim stranama i reportaže na deset strana, dok je *Refoto* jedini časopis kod nas koji je dobio ekskluzivno sve fotografije sa snimanja. U Beogradu je održana velika premijera filma u "Tuckwood" bioskopu, a mi smo prikazali najbolje fotografije u okviru dve izložbe, prve u Galeriji "O3one" (u sklopu premijere filma) i druge koja je bila postavljena u Supermarket Urban Storeu. Odabrane fotografije možete videti na: www.hiishii.com.

HIISHII

© HIISHII, DANIEL FETZ (NEMAČKA) – VEČERNE SNIMANJE (U ČAMCU JE UROŠ VIŠEKRUNA)

© HIISHII, DOMINIK GUHRS (NEMAČKA) – "SECE" VODU PREMA SKAKAONICI

Nikon SHOP

Vuka Karadžića 7a, 011 30 34 373

Sve prikazane cene su sa PDV-om, plaćanje u dinarskoj protivvrednosti. Prodavac zadržava pravo promena cena bez prethodnog obaveštenja.

D5000 Set

- REZOLUCIJA 12.3 MegaPiksela
- OSETLJIVOST ISO 200 - 3.200 (ISO 6.400 H1)
- MONITOR TFT LCD dijagonale 2.7 inča (6,9 cm) sa promenljivim uglom
- NAČIN SNIMANJA Auto, P, S, A, M i 19 programa sa scenama
- BR. AF TAČAKA 11
- BR. SNIMAKA U SEC. 4
- MERENJE SVETLA 3D color Matrix merenje II, Centralno, Spot
- BATERIJA punjiva Li-jon (En-EL9a) sa punjačem
- TIP KARTICE SD kompatibilan sa SDHC
- DIMENZIJE 127 x 104 x 80 mm
- TEŽINA 560 gr (bez baterija i mem. kartice)

SET: fotoaparata sa objektivom AF-S DX 18-55mm f/3,5-5,6G ED VR

2 godine garancije!

79.900 din

Proširite svoje vidike

Novi D5000. Snimajte fotografije i HD filmove novim fotoaparatom. Izazovite perspektivu.

COOLPIX P90

42.900 din

COOLPIX S230

19.900 din

D700

Živi prikaz slike (Live View)

- REZOLUCIJA 12.1 MegaPiksela
- OSETLJIVOST ISO 200 - 6.400 (Hi mode do ISO 25600)
- MONITOR TFT LCD dijagonale 3.0 inča (7,6 cm)
- NAČIN SNIMANJA P, A, S, i M
- BR. AF TAČAKA 51
- BR. SNIMAKA U SEC. 5
- MERENJE SVETLA 3D color Matrix merenje II, Centralno, Spot
- BATERIJA punjiva Li-jon (En-EL3e) s punjačem
- TIP KARTICE CompactFlash tip I
- DIMENZIJE 147 x 123 x 77 mm
- TEŽINA 995 gr (bez baterija i mem. kartice)

+poklon battery pack MBD10

2.299 €

Zašto fotografišemo telo?

U rubrici "Praksa na delu" već ste imali prilike da vidite razne tehnike snimanja akt-fotografije. Akt je studija ljudskog tela, analizira njegovu formu. Način na koji se mi, fotografi, možemo baviti ljudskim telom, međutim, ne mora da se drži ovog isključivo likovnog pristupa. Ljudsko telo pogodno je za analizu i kritiku ljudskog života uopšte

POSTOJI LI GRANICA?

Čuveno pitanje koje se nekako najviše potencira na fotografijama (golog) ljudskog tela, a koje zapravo može da se primeni i u drugim oblastima, jeste o granici – između lepog i ružnog, moralnog i nemoralnog. U tom smislu se klasična akt-fotografija često smatra moralno-opravljanom vrstom bavljenja ljudskim telom, jer ga tretira isključivo kao formu, pa nema mesta za kritiku morala. S druge strane, dešava se da se fotografije koje ističu seksualnost u bilo kom smislu odbacuju kao "umetnost nižeg ranga". Rezultat takve podele jeste da se mladi autori ne motivišu da istražuju sve aspekte života koji potiču ili se završavaju na telu, već se zadržavaju na "sigurnim", prihvatljivim aktovima. Ne postoji čvrsta granica između moralnog i nemoralnog, ona stalno varira. Na globalnom, lokalnom i individualnom nivou. Debata o tome mogla bi da popuni čitavu knjigu. Zapravo, o toj temi pisane su brojne knjige, citirani filozofi i mislioci. Kada se priča o tome da li je fotografija ljudskog tela "prihvatljiva" ili ne, to se uvek mora zasnivati na, između ostalog, analizi publike kojoj je fotografija prezentovana, način na koji je to urađeno i u kom kontekstu (o kontekstu smo pričali u prošlom broju). Trebalo bi posmatrati i percepciju golog tela u društvu uopšte, jer se upravo u tim korenima formira i stav pojedinca. Tako je u nekim društvima svako prikazivanje gole kože neprihvatljivo i smatra se erotskom provokacijom, dok se u drugim prihvata, čak i promovise (nudistički kampovi, plaže, klubovi). Pokušaj davanja univerzalnog pravila o tome da li je, i kakvo prikazivanje tela moralno ili ne, u samom startu osuđeno je na neuspeh.

IDEALIZACIJA

Čisto likovna studija svakako je opravdan, a i vrlo zahvalan način proučavanja ljudskog tela. Ističe "lepe" forme i oblike, podseća nas na to koliko je priroda savršeno uredila tako kompleksan organizam. Nažalost, stiće se utisak da fotografi često idealizuju ljudsko telo. Retko vidamo studije "ružnog" tela, nepravilnosti na koži, staro ili po nečemu neobično telo. Modeli se pažljivo biraju tako

da odgovaraju normama lepog, traže se uglovi koji će dodatno istaći tu lepotu, a koriste se i razne tehnike kako bi se prikile razne fizičke "mane". Može se reći da je to zato što niko ne želi da gleda ružne motive, da svi mi težimo ka nekom "idealnu". Ali, to takođe izgleda i kao nesprenost fotografa da ubedi posmatrača da je podjednako važno analizirati svako telo, svaku osobu. Ne samo lepe, savršeno građene žene. A tu stižemo i do druge teme.

LJUBAV PREMA ŽENAMA?

Fotografišući ženske aktove, bez obzira na to da li su oni klasični aktovi ili nešto drugo, mnogi fotografi navode "ljubav i poštovanje prema ženama" kao osnovni motiv – pokretač. Ali taj ogroman broj fotografija ženskog tela (naspram poprilično malog broja muških aktova) nesumnjivo utvrđuje položaj žena u društvu kao objekta posmatranja. Retke su fotografije na kojima je dostojanstvo nage žene zaista prikazano. Skoro je bila izložba aktova kojima fotograf želi da izrazi svoju veliku ljubav prema ženama, ali su fotografije mahom prikazivale gole žene snimane iz gornjeg rakursa, često na krevetu, sa skrivenim licima... To nije ljubav prema ženskim

Studijski akt nije nimalo lako fotografisati. Pored toga što modela morate "izmuciti" da pravi veliki broj različitih pokreta dok ne dođete do onog koji vam se sviđa, treba ga i osvetliti tako da napravi zanimljiv splet svetla i senki. To preplitanje površina, kao i jasno isticanje linije figure, od najveće su važnosti za uspešan akt. Da je na ovoj fotografiji figura jasnija (počevši od stopala, do desne butine), verovatno bi i ceo utisak bio jači. Svi ti detalji još su bitniji kada pored likovnosti ne vidimo ništa drugo. Nije nam jasno zašto je žena u tom pokretu, a ne shvatamo ni gde se tačno nalazi (možda pozornica?). Dakle, ostaje samo da nas privuče lep pokret i lep odnos površina, a ako tu omanemo, fotografiju možemo smatrati neuspešnom. Fotografija: Darko Stanimirović

osobama, već ljubav prema ženskom telu koje je "potčinjeno" muškarcu. Ona se stidi, zato i sklanja glavu. Ona je na krevetu, dostupna, a mi je posmatramo odozgo. Zato je u fotografiji ljudskog tela vrlo bitno kako joj pristupamo. Neutralna pozadina navodi nas da upravo u tom telu, u njegovim fizičkim osobinama otkrijemo poruku. To ume da bude problem ako ne vidimo ništa osim proste reprodukcije delova tela, ma koliko ono bilo lepo osvetljeno i komponovano. Može nam se svideti jedna fotografija ili dve takve fotografije, ali šta nam to otkriva stota ili hiljadita fotografija nečijeg stomaka, s oštrim bočnim svetlom i crnom pozadinom? Ona nas može nakratko uzbuditi, možemo se diviti nečijem izgledu, ali šta kada to prođe? Ako se bavimo studijom figure, moramo videti zašto je baš ta figura

specifična, šta nam to novo može otkriti? Da li želimo da naglasimo pokretljivost, tromost, savitljivost, snagu, slabost, glatkoću ili hrpavost? Da li ispitujemo ekstreme ljudskog tela, ili se bavimo studijom normalnih, uobičajenih pokreta? Položaj tela i pokret otkrivaju mnogo toga. Da li se devojka na krevetu stidi, ili je ponosna? Da li je na kolenima ili stoji? Da li je muškarac u laganom ili grčevitom pokretu, da li se potenciraju mišići ili linija figure? Sve to mora biti vrlo jasno posmatraču, inače će taj akt biti samo još jedan lepo osvetljen snimak nečijeg tela. A takvih je odavno previše.

U ZDRAVOM TELU ZDRAV DUH

A kakvo je stanje duha u bolesnom, istrošenom ili povređenom telu? Kao što smo rekli, akt je isključivo studija figure. Ali, među fotografijama sigurno ima onih koje veoma zanima upravo kritika društva, a ljudsko telo je vrlo pogodno

Nemamo često priliku da ovako detaljno posmatramo debelo telo. Ali, Isidora se nije zadržala na prostoj fascinaciji, već je otišla i korak dalje – prikazavši ga kako lebdi. Sve to možda i ne bi moglo da funkcioniše da žena ne drži ruku preko očiju, što ovdje ne znači skrivanje od kamere, već se može shvatiti kao predstava sna. Ona sanja, ili meditira, i u tom stanju pobija svu logiku. Ubeđuje nas da je sve moguće. Ovaj akt, iako je lako mogao biti samo "lepa" reprodukcija neobičnog tela, pokazuje nam više od toga. Bilo da ga shvatimo kao humorističan ili sarkastičan, on će svakako ostaviti jak utisak. Fotografija: Isidora Bojović

za to. Tako se možemo baviti procesom starenja, bolestima koje ostavljaju vidljive fizičke promene (npr. gojaznost ili anoreksija), nasiljem u porodici, plastičnom hirurgijom i sl. Isto tako možemo se baviti i drugim procesima koji ne prave fizičke promene na telu, ali "koriste" telo, kao što su sport, plaćeni i neplaćeni seksualni odnosi itd. Sve bi to pomoglo u shvatanju "upotrebe" tela u savremenom društvu. Inspiracija se, takođe, može crpeti i iz opšteg koncepta nenošenja odeće. Naturizam je pokret čiji koreni vuku do nemačke filozofije iz ranog dvadesetog veka, a bavi se ljudskom povratku prirodi, zdravljem i rekreacijom. Tako bi, recimo, serija portreta naturista mogla biti i u službi kritike društva. Da li smo se suviše otuđili od prirode, ili je naturizam samo bukvalno shvatanje povratka prirodi? U svakom slučaju, telo se može upotrebiti kao motiv koji pokreće mnoga druga pitanja, a ne samo kao goli objekat fascinacije. Sve te studije mogu podrazumevati više ili manje otkriveno telo, ali je njihova glavna svrha da opišu način na koji se razni društveni procesi reflektuju na telu. Oni možda ne bi bili aktovi u klasičnom smislu, ali bi nam o telu mogli reći više od akta. To mogu biti: reportaža, serije portreta ili klasičnih aktova na ujednačenoj pozadini. Može se raditi na lokaciji, u ambijentu koji će doprineti boljem razumevanju poruke. Pristup je potpuno slobodan, kao i uvek.

ZAKLJUČAK

Bavljenje ljudskim telom može umnogome pomoći u razumevanju društva u kom živimo. Nažalost, na našoj sceni nema mnogo podrške za takve teme, što se može videti po konkursima na temu akta, kao i izložbama koje retko kada sadrže kompleksniju analizu ljudskog tela. Opšta je dominacija fotografija lepih ženskih figura na crnoj pozadini, osvetljenih oštrim bočnim svetlom, koje su pravi primer svođenja tela na objekat posmatranja, i potpuno ignorisanje svih problema savremenog društva koji se ogledaju na telu. S druge strane, nema prikazivanja tela u seksualnom kontekstu, kao da ne prihvatamo da se ono i na taj način upotrebljava (prostitucija, fetiš/sado-mazo grupe, homoseksualnost i transseksualnost...). Možda mi i nismo neki kritičari društva, već mu konstantno podilazimo lepim, ustaljenim i prihvaćenim šablonima?

DARKO STANIMIROVIĆ

SONY

455-

SONY A200 KIT 18-70mm

545-

SONY A200 KIT 18-70mm + 55-200mm

515-

SONY A300 KIT 18-70mm

640-

SONY A350 KIT 18-70mm

885-

SONY A700 (body)

2595-

SONY A900 (body)

AXELFOTO d.o.o. 011/361-75-52 Sarajevska 86 Beograd www.axelfoto.com
 BM FOTO d.o.o. 011/311-99-88 Jurija Gagarina 149 lok. 40 Beograd www.bmfoto.co.yu
 FOTO OPREMA d.o.o. 011/7129-136 Surcinski put 1/o Novi Beograd www.foto-oprema.com

www.sony.co.rs

Dirk Jan Visser i učesnici radionice na uvodnom predavanju

Dirk Jan Visser

WORLD PRESS PHOTO U BEOGRADU

Radionica za pamćenje

Konačno je i World Press Photo izložba stigla do Beograda i to zahvaljujući dobroj volji Ambasade Holandije u Srbiji, Kancelariji OEBS-a u Beogradu i Domu omladine Beograda. U okviru te izložbe održana je i radionica sa 16 fotografa mlađe i srednje generacije, koju je vodio Dirk Jan Visser, holandski fotograf i stalni saradnik NRC Next, jednog od najtiražnijih listova u toj zemlji

Radionica je trajala dva dana, s tim da su odabrani fotografi imali oko dve nedelje da se pripreme tako što im je putem Interneta dat zadatak da naprave seriju fotografija na temu "obnova" u najširem smislu. U radionici su učestvovali: Sanja Knežević, Čila David, Marko Risović, Dušan Grubin, Nemanja Jovanović, Samir Delić, Davor Konjikušić,

Elmir Habibović, Mikirem Ameti, Driton Salihu, Aleksandar Anđić, Milovan Milenković, Darko Cvetanović, Vladimir Gogić i Milan Obradović. Posle uvodne reči Femke van der Valk, organizatorke iz Fondacije World Press Photo, koja je dala opšte informacije o Fondaciji i samoj izložbi, prvog dana radionice Dirk Jan Visser objasnio je način rada slobodnog foto-

grafa u Holandiji i prikazao reportaže koje je snimio u raznim delovima sveta, uz priču o načinu na koji je došao do njih. Drugi dan bio je predviđen za prezentaciju rada svakog učesnika pojedinačno, uz objašnjenje zbog čega su odabrali baš tu priču i na koji način su je realizovali. Pokušaćemo da dočaramo kako su se "snašli" pojedini učesnici.

Marko Risović, "Legionar"

Milan Obradović, "Tramvajski depo"

Aleksandar Anđić, "Tito danas"

Samir Delić, "Godišnji skup na Pešteru"

Nemanja Jovanović, "Beogradske prostitutke"

Prvog dana, vođa radionice Dirk Jan Visser održao je kratko uvodno predavanje o svom radu, uz prezentaciju svojih fotografija, kao i novina za koje je te reportaže snimao. Sledećeg dana svaki od učesnika radionice predao je svoju reportažu o kojoj su, pored Dirka, diskutovali i svi ostali fotografi.

Sanja Knežević uzela je za temu preseljenje romskih porodica iz Univerzitetskog naselja. Jednu fotografiju iz te reportaže odabrali su svi učesnici i Dirk Jan Visser za objavljivanje u listu NRC na pune dve strane, dok je na blogu internet-stranice istog lista vođa radionice svakog dana prikazivao rezultate rada na njoj. Marko Risović ispričao je vrlo potresnu priču o čoveku koji pokušava da se ponovo ukloppi u društvene tokove posle boravka u francuskoj Legiji stranaca. Aleksandar Anđić bavio se uspomenom na Tita i štafetu, Milovan Milenković uzeo je za temu nov broj nedeljnika Vreme (za koji inače radi), Darko Cvetanović ponovnu izgradnju Avalskog tornja, Vladimir Gogić napravio je zanimljivu priču o sapunu "Maršal" koji bi ponovo trebalo da se proizvodi ručno u Zrenjaninu. Samir Delić pronašao je obnovu u susretima ljudi na vašaru u okolini Novog Pazara gde i živi, Nemanja Jovanović ispričao je priču kroz zapažanja oko Karadordeve ulice u Beogradu, u koju se preselio pre kratkog vremena, Čila David prikazala je priču o obnovi fudbalskog stadiona Vojvodina...

Učesnici radionice imali su zadatak da sami, u grupama od po četvoro, proberu iz priča do 12 najboljih fotografija i taj su izbor potom svaki ponaosob prokomentarisali s vođom radionice. Na pitanje da li je zadovoljan rezultatima ostvarenim na radionici, Dirk Jan Visser samo je kratko odgovorio: "Vi, ovde u Srbiji – imate jako dobre fotografe!"

IMRE SZABÓ

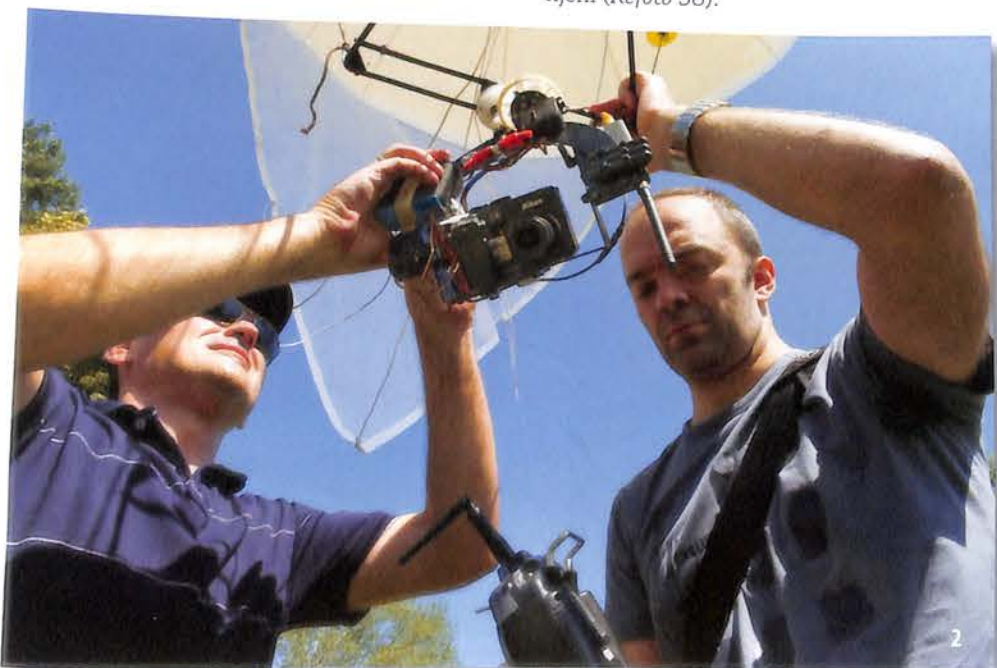
BESPILOTNI leteći fotoaparati

Da li je to ptica? Ili je avion? Pa to je superfotoaparati! Našalili smo se malo s uvodom iz filma "Supermen" jer smo imali priliku da prisustvujemo sklapanju i probnom fotografisanju pomoću jednog od prvih balona napunjenih helijumom i namenjenih snimanju iz vazduha

AEROFOTOGRAFIJA

Fotografisanje s visine oduvek je bilo interesantno, pre svega zbog prikaza poznatih objekata iz jedne potpuno nove i drugačije vizure-perspektive. Ljudi, obično, ovakve fotografije donose kada putuju avionom, ali one služe samo za uspomenu jer su stakla aviona previše debela, pa i kada nisu izgrebana (što je čest slučaj i predstavlja dodatni problem), fotografije nisu preterano upotrebljive. Do sada smo vam prikazali fotografije francuskog autora Jana Artisa-Bertrana (Yann Arthus-Bertrand, *Refoto 42*), koji u svom radu koristi sve vrste letelica (najviše helikoptere), i našeg fotografa Dragoljuba Zamurovića, koji je prvo snimao leteći na motornom zmajuj kojim je upravljao njegov prijatelj, a potom je počeo samostalno da leti pomoću balona napunjenog toplim vazduhom. Ujedno je i prvi iskoristio mogućnost fotografisanja uz pomoć helijumskog balona i to kada je dobio zadatak da snimi ilustracije za tekst o svetlosnom zagađenju, a noćni letovi zakonom su zabranjeni (*Refoto 58*).

RC BALONI U SRBIJI

U našoj zemlji postoji firma "RC-Zepelin" (www.rc-zepelin.com) koja proizvodi kompletnu opremu: od projektovanja i sklapanja balona, do sistema kontrole, kako balona, tako i fotoaparata. Možda će vam se učiniti čudnim to što smo pomenuli kontrolu balona, ali najveći modeli dugi nekoliko metara imaju motore pomoću kojih ih pokrećete i upravljate.

ŠTA SMO KORISTILI?

Balon koji je podigao naš Nikon P6000 (provedeno može da podigne i teže fotoaparate) nosi oznaku Aerial Photo System MA-01-09 E i ima oblik spljoštene lopte dimenzija 2,5 x 2 metra. Puni se sa samo 6,5 m³ helijuma i spada u takozvane ekonomske sisteme čija cena (bez fotoaparata) malo prelazi 2.000 evra. Na balon je prikačen nosač fotoaparata koji ima radio kontrolisani sistem za pozicioniranje fotoaparata, zumiranje i okidanje, kao i za bežično slanje video-signala s fotoaparata do kontrolnog uređaja na zemlji gde na displeju veličine 7 inča vidite ono što biste videli da držite fotoaparati ispred sebe. Standardno uz ovaj sistem stiže i 100 m najlonskog kanapa koji drži balon na mestu. Oblik balona je takav da veoma dobro podnosi slabiji vetar, a stabilizaciji doprinosi i "zavesa" od tila koja kao vetrokaz okreće i drži balon u smeru suprotnom od pravca duvanja vetra. Fotografije su snimljene u .RAW, to jest .NRW formatu, a s obzirom na to da Nikon P6000 ima čak 13,5 megapiksela, nakon obrade više su nego prihvatljive – pogotovu kada su snimljene pod ovakvim uslovima s puno svetlosti. Sve u svemu, bilo je to veoma zanimljivo snimanje koje bi svako od onih koji su mu prisustvovali voleo što pre da ponovi.

M. ŽIVKOVIĆ

U zavetrini ispod Brankovog mosta balon je napunjen helijumom i proverene su i podešene sve veze (1). Potom je na gondolu koja nosi uređaje za daljinsku kontrolu pričvršćen fotoaparati Nikon P6000 (2). Poslednja provera sistema izvedena je dok se balon polako uzdizao put neba. Na kontrolnom ekranu vidi se velika slika LCD displeja fotoaparata (3).

Ortogonalno fotografisanje (7)
 Veoma zanimljivo izgledaju i fotografije snimljene tako što je fotoaparatusmeren pravo na dole, što bez ikakvih problema dozvoljava dobro dizajnirani nosač. Na fotografiji vidimo Brankov most snimljen s visine od oko 50 metara, a detalj je izvučen zumiranjem. Crna tačka je senka balona.

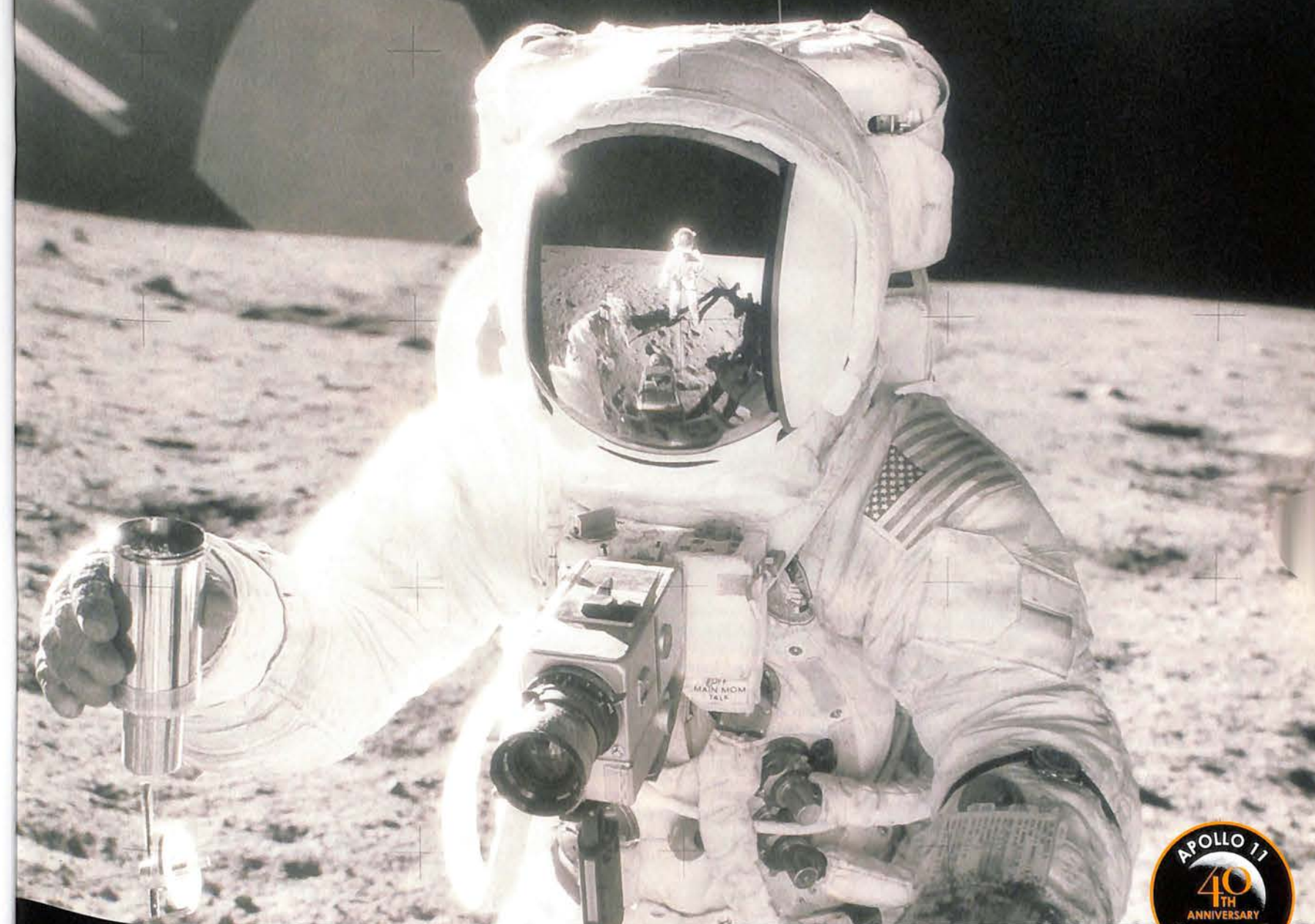
Problemi s konopcem (8)
 Mali problem pri snimanju može da se pojavi ako se ispred objektivapojavi linija užeta, ali kako je ono veoma tanko, retuširanje je jednostavno i brzo. Kako je balon vezan užetom, prilikom okretanja fotoaparata ono može da uđe u kadar, ali se i taj problem može prevazići nešto komplikovijom konstrukcijom nosača fotoaparata koji se okreće oko užeta.

Naknadna "uštimavanja" (9)
 Kako je ovo bio prvi let ovog balona nakon uvezivanja i poravnavanja konopaca, pričvršćivanja i obezbeđivanja svih vezova, ipak je bilo neophodno i nekoliko manjih intervencija na uređajima. Balon smo prvi put povukli dole kada smo shvatili da je ostao uključen autofokus, jer kada je on isključen (a na kompaktnom Nikon P6000 fotoaparatu postoji mogućnost izbora načina fokusiranja), okidanje je trenutno, što prilikom fotografisanja po vetru, kakav smo imali na snimanju, može biti velika prednost. S obzirom na to da je za spuštanje i ponovno podizanje balona potrebno nekoliko minuta, ovo nije problem.

Kvalitet fotografija (10, 11)
 Na donje dve fotografije možemo videti koliko je visok kvalitet fotografija koje je danas moguće snimiti "ozbiljnijim" kompaktnim fotoaparatom. Iz slike dimenzija 52 x 39 cm (koliko se dobije otvaranjem u Camera Raw programu) izvučen je detalj dimenzija 15 x 10 cm.

Upoznajte čoveka
 iza fotoaparata.

Da proslavimo 40 godina prvih fotografija sa meseca i predstavimo novi H3DII-60, pozivamo ograničeni broj fotografa da se pridruže astronautu Apola 11 Bazu Oldrinu i našim dizajnerima u Svemirskom centru Kenedi na ekskluzivnom vikendu seminara, profesionalnih treninga i fotografija van ovog sveta sa svim plaćenim troškovima. Ulogujte se na: www.hasselblad.com/behindthecamera za više informacija.

Budite sa Hasselbladovim timom dizajnera u NASI!

Kupite H3DII-50 ili H3DII-60 pre 21. avgusta 2009, i pridružite nam se u Svemirskom centru Kenedi u septembru. Prostor je ograničen, požurite.

- Ova ponuda uključuje:
- Specijalni Hasselbladov jednodnevni Univerzitet
 - Povratnu avio kartu do Orlanda, u Floridi
 - Dva puna pansiona
 - Obilazak NASA centra i gala večeru sa Oldrinom
 - Učešće u NASA foto takmičenju sa vrednom Hasselbladovom opremom kao nagradama
- I još mnogo više!

HASSELBLAD
 Taking Photography Further

TOTAL DESIGN
 HASSELBLAD PARTNER IN SERBIA, BOSNIA AND HERZEGOVINA, MONTENEGRO & MACEDONIA
www.totaldesign.rs

REFOTB
 HASSELBLAD DEALER
www.refotb.com

Čitaoci su testirali

Čitaoci časopisa ReFoto imali su prilike da celodnevno testiraju novi model Nikon D5000 i evo nekih utisaka i fotografija sa tog zanimljivog druženja

U lepom ambijentu restorana "Freska", ulica Vuka Karadžića, čitaoci ReFoto časopisa prvo su se upoznali s fotoaparatom u teoriji, tj. članovi Nikon tima, uz kratku prezentaciju, pokazali su novine i najinteresantnije opcije koje Nikon D5000 nudi. Nakon tog kratkog upoznavanja, svaki učesnik testa dobio je fotoaparat na korišćenje tokom celog dana, da bi ga polako i neometano isprobao. Oko 19 h društvo se ponovo okupilo da bi vratili fotoaparate ali zajedno s punim memorijskim karticama. Dok su se fotografije s kartica snimale na CD koji je svako odneo sa sobom, učesnici su popunili kratak upitnik iz koga smo izdvojili najinteresantnija zapažanja. Takođe, objavili smo i neke od najuspešnijih fotografija koje će bolje od svih reči pokazati da je to bio jedan vrlo uspešan i zanimljiv dan!

Pokretni displej je veoma koristan. Posebno kada sam izbjegavao sunce koje je bilo direktno.

Ono što mi se dopalo jeste velika brzina u svakom pogledu, velik spektar živih boja i detalja. D-light jako dobro radi svoje.

Marko Solomun, Mostar

Deneš Sereš

Ovako je izgledala promocija jedne od grupa testiranja

U nekim situacijama gde bih kod drugih fotoaparata morao da legnem na zemlju, ovde sam samo rotirao ekran. Veoma retko snimam filmove fotoaparatom. Samo u nekim posebnim prilikama, ali sa HD videom, e to bih stvarno činio češće.

Ne sviđa mi se mali grip, posle sat vremena osetio sam mali bol u ruci.

Voleo bih da posedujem ovaj fotoaparat, jer smatram da bi podigao moje fotografije na viši nivo.

Alesandro Simić, Banatsko Karadordevo

Aleksandar Kos

Nikon D5000 ima odličnu ergonomiju. Raspored tastera je dobar. Prilično je brz i tih. Baterija je trajala prilično dugo. Lak je za rad iako je pun zanimljivih funkcija. Displej je veoma pametan detalj pomoću koga je moguće fotografisati iz nemogućih uglova.

Cela ova akcija je odlična. Vi ste profesionalni i komunikativni. Ideja i način prezentacije su super!

Vladimir Ilić, Beograd

Goran Savić

Nenad Zlatanović

Mislim da mu je mana brzina. Zahvalna sam na prilici koju ste nam pružili i smatram ovaj način testiranja veoma korisnim.

Slavica Dejanović, Temerin

Slavica Dejanović

Za ulazak u D-SLR svet trenutno najbolja opcija!

Nenad Zlatanović, Beograd

Marko Solomun

Rukovanje je pregledno i prilično jednostavno. Veoma mi je pomogla opcija HELP jer do sada nisam koristio D-LSR fotoaparat.

Uživao sam fotografišući sa fotoaparatom NIKON D5000.

Aleksandar Kos, Beograd

Nenad Panić

Jedan divno proveden dan! Hvala!

Goran Savić, Smederevo

Dragan Dimitrijević

Jovan Jarić

Kolekcija 2009
NOVA IZDANJA PC PRESS-a

Knjiga
Office i Vista na radnom mestu

Dupli DVD - 8 GB
iPC 2008+
Elektronska arhiva časopisa PC, od aprila 1995. do novembra 2008.

DVD **ePC 1000+**
Dopunjeno i prošireno elektronsko izdanje knjige PC1000

SPECIJALNI POKLON:
Naručite ePC1000+ DVD i dobićete besplatno knjigu PC1000 – ujedinite najbolje iz oba sveta, lako čitanje na papiru i lako pretraživanje sa DVD-a

Pozovite telefonom 011/276-5533 ili poručite na www.pcpres.rs

PC-PRESS

PRIREĐIO: IMRE SZABÓ

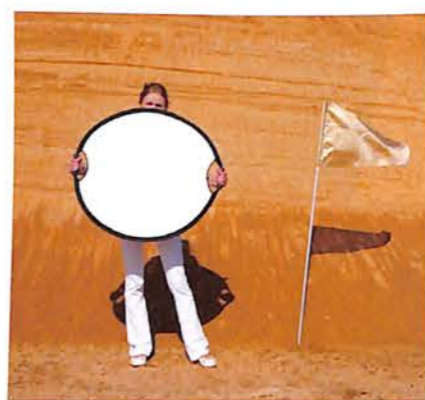
Sony REFLEKSNi SONY ZA POČETNIKE

"Sony" je odlučio da ponudu refleksnih digitalnih fotoaparata Alfa serije proširi za čak tri nova modela koja su namenjena početnicima i onim manje zahtevnim korisnicima. U reklamnoj kampanji za njih kažu da su lepi, brzi i jednostavni, a to su Alpha 230, 330 i 380 – refleksni digitalni fotoaparati sa "živom" slikom i pokretnim displejom na poleđini. Ovi modeli trebalo bi da se pojave u radnjama polovinom jula. Alfa 230 najavljen je kao najmanji i najlakši refleksni digitalni fotoaparati na svetu sa senzorom APS C veličine, koji ima i funkciju samočišćenja. Druga dva modela malo su robustnija i model 330 ima senzor od 10,2 miliona piksela (isto kao i onaj prethodni), a onaj drugi, s oznakom 380, u sebi ima senzor sa 14,2 miliona piksela. Zna se da će se prvi aparat prodavati za 550 evra, drugi za 600, a treći za 750 evra. Sve druge informacije naši čitaoci mogu pronaći na: www.sony.rs.

I NOVI OBJEKTIVI

Uz najnovije refleksne digitalne fotoaparate "Sony" je izneo na tržište i seriju sasvim novih objektiv, sve s novim SAFM motorom (Smooth AF Motor), koji omogućava tiho, brzo i precizno uoštravanje. To su: standardni zum objektiv **DT 3,5-5,6/18-55 mm** koji će se prodavati za 200 evra, ali ako se kupuje u kompletu s nekim od gore navedenih fotoaparata, za njega treba doplatiti samo 50 evra. **DT 4-5,6/55-200 mm** jeste sledeći u nizu telesum objektiv čija će cena biti 275 evra, ili samo 200 evra ako bude u kompletu s nekim od kućišta fotoaparata. Za zahtevnije korisnike tu je i nov, svetlosno veoma moćan **DT 1,8/50 mm**, koji je na APS senzoru laki portretni objektiv ekvivalenta 75 mm, a cena će mu biti 164 evra. Tu je i nov makroobjektiv **DT Macro 2,8/30 mm**, čija će cena biti 220 evra, a uz sve to pojavio se i nov sistemski blic **HVL F20AM**, čija je brojka vodilja 20 i kojim može da se upravlja i bežično. Informacije za sve ove objekte, kao i još dosta novog pribora, možete pronaći na sajtu: www.sony.rs.

California Sunbounce ZILBERICA ZA NOVO SUNCE

Najnovija "alatka" poznatog proizvođača dodatne opreme za osvetljavanje u prirodi, California Sunbounce, predstavljena je ovih dana kao proizvod nazvan "Sun-Mover". To je, u stvari, savitljivi usmerivač odbijenog svetla poznatiji kod nas kao "zilberica", zbog toga što se u filmskoj industriji koristi nemački naziv "Silberblende". Dimenzije ove zilberice su 85 x 79 cm i novo je to što ima obložene drške sa obe strane koje će omogućiti asistentima da se izbore i s jačim vetrom. Postoje dva modela, zebra/beli za tople tonove, čija je cena 89 evra, i srebrno/beli za neutralne tonove i njegova cena iznosi 79 evra. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.sunbounce.com.

Sharp SOLARNA ČELIJA

"Sharp" je u Japanu predstavio supertanki solarni modul čije su veličine 67,5 x 41 x 0,8 mm i koji daje 300 mW struje od 4,5 V, a kojim će biti moguće punjenje litijum-jonskih baterija svih mobilnih uređaja, od telefona, pa do fotoaparata. Proizvodnja ovih modula trebalo bi da započne u julu i planirana je količina od 100.000 komada mesečno, a proizvođače uređaja komad bi koštao nešto manje od 25 evra. Detaljnije informacije mogu se pronaći na <http://sharp-world.com>.

Epson NOVI MULTIFUNKCIJSKI EPSONI

Najnoviji uređaji Epson Stylus SX serije ujedno su i štampači i skeneri i kopir aparati, ali je posebno vođeno računa o tome da kvalitet štampe bude odgovarajući zahtevima fotografa. Modeli SX 210 i SX 410 imaju čitače kartica i displej dijagonale 3,8 cm kod 210 i 6,3 cm kod 410 modela, dok će oni koji se odluču za model SX 110 biti uskraćeni i za čitače kartica, ali i za displej. Cena će im biti 80 evra za SX 110, 100 evra za SX 210 i 110 evra za model SX 410, a isporučivaće se od sredine juna zajedno s novim softverom za laka poboljšanja fotografije. Model SX 210 ima i mogućnost pravljenja pdf fajla ili i-mejla jednim pritiskom na dugme. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.epson.rs ili www.bsprocessor.com.

Garmin GARMIN S FOTOAPARATOM

Da nisu samo mobilni telefoni s fotoaparatom u sebi, niti su samo fotoaparati opremljeni GPS navigacionim sistemima, pokazuje i najnoviji model "Garmin" navigacionog sistema, proizvođača koji je i kod nas našao široku primenu, Garmin Oregon 550. U sebi ima senzor od 3,2 miliona piksela i opremljen je displejom osjetljivim na dodir dijagonale tri inča. Pored toga što će vas ovaj mobilni uređaj otporan na udarce i vlagu odvesti na pravi put, njime se mogu snimiti i veoma lepe fotografije.

U svakoj od njih beleže se i tačne koordinate na kojoj su one snimljene. Za sada se zna samo cena ovog uređaja na američkom tržištu i ona iznosi 550 USD, dok se detaljnije informacije o ovome mogu pronaći na veb-sajtu: www.garmin.com.

Panasonic ADAPTERI ZA PANASONIC G

Kao pribor uz najnoviji Panasonic G mikročetvorotračinski sistem digitalnih fotoaparata ponuđeni su i adapteri za objektivne s Leica M i R bajonetom. Ukoliko ga poseduju, korisnici ovog sistema mogu da iskoriste vrhunski kvalitet ove optike. Adapter za M-objektive ima naziv DMW-MA2M, dok je oznaka za R-objektive: DMW-MA3R. Ovim adapterima moguće je uoštravanje uz pomoć MF assist funkcije na fotoaparatu, koja će povećati polje koje se uoštrava prilikom ručnog rada. Cenu ovih adaptera još nismo saznali, ali se naši čitaoci o svemu mogu informisati na: www.panasonic.co.rs.

BRŽE SDHC KARTICE

"Panasonic" je odlučio da u junu ponudi tržištu najnoviju seriju SDHC memorijskih kartica velikog kapaciteta i velike brzine. Ove kartice namenjene su, pre svega, digitalnim fotografima i video-filmadžijama koji koriste HD rezoluciju. To će da budu tri produkcije: zlatna, srebrna i plava, s kapacitetom između 2 i 32 gigabajta. Zlatna serija biće najbrža i u klasi je 10 s maksimalnim protokom od 22 megabajta u sekundi, srebrna je tek nešto sporija i u klasi je 4 sa 20 MB/s, dok je plava s protokom od 10 MB/s. Cene za sada nisu saopštene, ali s obzirom na njihov konstantni pad iz dana u dan, verovatno će biti sasvim prihvatljive. Detaljnije informacije o ovim karticama mogu se pronaći na: www.panasonic.co.rs.

Somikon MINI-VIDEO

Trend kompaktnih modela izgleda da polako kreće i u video-svet, a ne samo u proizvodnji sve manjih kompaktnih digitalnih fotoaparata. Tako je Mini Action Cam iz "Somikona" minijaturna video-kamera smišljena na zahtev onih koji snimaju, pre svega, sportove i koja se stavlja na čelo poput onih baterijskih lampi koje noću koriste biciklisti, ili poput rudarskih lampi. Ova kamera teška je samo 84 grama, zapisuje pomoću CMOS senzora video-zapis u AVI formatu rezolucije 640 x 480 piksela, ima svoju memoriju od 32 gigabajta, ali je ona proširiva SDHC memorijskim karticama do 8 gigabajta. Koristi 3 AAA baterije, a objektiv je s fiksnim fokusom i slika se ne može odmah pregledati bez prebacivanja u računar, jer kamera ne poseduje displej. Ali, zato je cena vrlo prihvatljiva i čak je sada sa 90 spuštena na 50 evra ako kupujete u nemačkom lancu prodaje "Pearl", preko Interneta, što se može videti na: www.pearl.de/a-PX2182-1122.shtml.

Samsung MOBILNI SA 12 MILIONA PIKSELA

Kada su se pojavili prvi digitalni fotoaparati, nije se moglo ni sanjati o ovim silnim milionima piksela, a kamoli o mobilnim telefonima s fotoaparatom u sebi koji ima 12 miliona piksela. A Samsung Pixon 12 je upravo takav i to čak ne ni prvi, jer je pre njih i "Sony-Ericsson" najavio za poslednji kvartal ove godine "Satio" telefon koji će isto imati senzor za snimanje fotografija sa 12 miliona piksela. Sa svim elementima ovog "Samsungovog" telefona upravlja se preko velikog displeja osjetljivog na dodir, a blic koji je ugrađen u njega može da prati čak dva snimka u sekundi. Ovaj telefon automatski bira najpogodniji program prema sceni koju će sam prepoznati, a u njemu je, i kako proizvođač kaže, vrlo kvalitetan objektiv koji pokriva ekv. 28 mm, a fotografije se snimaju na Micro SD memorijske kartice kojih sada ima i od 16 gigabajta. Dimenzije telefona su 108 x 53 x 14 mm, a napaja se iz baterije koja ima 1.000 mAh. Cena ovog telefona koji bi u prodaji trebalo da se pojavi u avgustu još nije poznata. Detaljnije informacije mogu se pronaći na veb-sajtu: www.samsung.com.

Pentax K7, A NIJE PLANINA

Ime najnovijeg "Pentaxovog" refleksnog digitalnog fotoaparata neodoljivo me podseća na planinski vrh K7, odnosno istoimeni film o njegovom osvajanju. Reč je o najnovijem modelu ovog proizvođača sa CMOS senzorom od 14,6 miliona piksela, veličinom 23,4 x 15,6 mm i displejom dijagonale tri inča, koji je vidljiv pod svim uglovima do 170 stepeni. Ako uzmemo u obzir i sve ostale karakteristike – "Pentax" je osvojio sam vrh ovim fotoaparatom. Elementi koji ga čine spakovani su u čvrsto magnezijumsko kućište, na kome su svi otvori zaštićeni tako da u njega ne može da prodre ni prašina, a ni voda (mada to može i znači i da je vodootporan i da se s njim može i zaroniti!). Oko bajoneta, kao i na sastavu baterijskog paka i kućišta, postavljen je prosti koji štiti od ulaska prašine i vode. Senzor ima mogućnost samočišćenja, a ovim fotoaparatom moguće je i video-snimanje u HD rezoluciji 1.280 x 720 piksela, u 16:9 formatu i sa 30 sličica u sekundi. U tražilu ovog fotoaparata vidi se bezmalo cela slika, a u serijskom okidanju moguće je snimiti 5,2 fotografije u sekundi u punoj rezoluciji i RAW formatu, dok je bafer za one koji se odluče da rade u JPG formatu dovoljan za čak 40 fotografija snimljenih zaredom. Svetlomer ovog fotoaparata uzima podatke sa 77 polja, dok autofokus meri sa 11 tačaka. Predviđena cena u zemljama Evropske unije mu je 1.449 evra, a u prodaji će se pojaviti u drugoj polovini juna. Detaljnije informacije mogu se pronaći na www.pentax.com ili www.bti.co.rs.

Voigtlaender NOKTON 1,1/50

Nemački "Voigtlaender" predstavio je svoj najnoviji normalac s Leica M-bajonetom Nokton 1,1/50 mm, izuzetne svetlosne moći. Prema navodima Ringfoto lanca koji će ga prodavati, ovaj objektiv izvanredno "crta" i veoma malu dubinsku oštrinu na punom otvoru blende. U prodaji bi trebalo da se pojavi od juna, a cena mu i nije baš toliko previsoka u odnosu na kvalitet. Predviđeno je da se prodaje za 1.000 evra. Detaljnije informacije o ovom objektivu mogu se pronaći na: www.voigtlaender.de.

OLYMPUS PEN E-P1

Nije kompaktni. Nije SLR. To je Pen

Ovako glasi slogan za najavu novog "Olympusovog" digitalnog fotoaparata E-P1, koji se oslanja na tradiciju Olympus Pen fotoaparata. Ovi analogni fotoaparati bili su popularni pre pedeset godina, a nudili su savršen spoj jednostavnosti, stila i karakteristika

Model E-P1 nasljednik je ove tradicije, ali u digitalnoj tehnologiji i prvi "Olympusov" model mikročetvorotračinskog sistema. On zadivljuje neverovatno malom veličinom, retro stilom i lakoćom upotrebe, a uzima sve pogodnosti od D-SLR kvaliteta. Na prošlogodišnjoj Fotokini u Kelnu videli smo prototip ovog digitalnog fotoaparata, da bi se ovo leto konačno i pojavio nakon velikog interesovanja i misteriozne najave.

Ima Live MOS senzor rezolucije od 12,3 miliona piksela, nov TruePic V procesor, sistem za čišćenje senzora od prašine, a sistem za stabilizaciju slike omogućava fotografisanje 4EV dužim ekspozicijama. Osetljivost možemo da biramo od 100 do ISO 6.400, a može istovremeno da snima u JPEG i RAW formatima. Ima troinčni displej dijagonale 7,6 cm i biće dostupan u dve stilske varijante (srebrna i bela).

U kontinuitetu može da snima do 14 fotografija u RAW formatu, brzinom od tri snimka u sekundi. Kada snimamo video-zapis, on traje 5 minuta u HD kvalitetu (1.280 x 720 p), sa 30 sličica u sekundi u AVI formatu, u standardnom 4:3 i široko-ugaonom 16:9 odnosu sa zvukom u stereo kvalitetu. A, kako neke uspomene posebno dobro izgledaju na zidu, fotografije velike rezolucije mogu da se snimaju blagim pritiskom na dugme i dok se snima video-zapis. Nasledio je mogućnost podešavanja velikog broja parametara kao i "Olympusovi" D-SLR fotoaparati, među kojima je i Šest Art filtera koji se mogu primenjivati i na video-zapis. Za početak, "Olympus" je ovaj nov sistem obogatio sa dva nova objektivna: M. ZUIKO DIGITAL 17 mm 1:2,8 "Palačinka" (34 mm*) i M. ZUIKO DIGITAL ED 14-42 mm

1:3,5-5,6 (28-84 mm*), kao i adapterima koji omogućavaju korišćenje starih OM objektivna i ostalih objektivna iz četvorotračinskog sistema. U budućnosti, sigurno, možemo očekivati i veću ponudu objektivna namenjenih ovom novom sistemu, a može da koristi "Panasonic" objektivne i adaptere. S ovim adapterima možete koristiti i Leica objektivne M i R serije s kojima je "Olympus" udruženo radio na ovom novom sistemu. Napravljen je nov blic FL-14 u identičnom stilu kao i fotoaparati, a može da koristi i žičani daljinski okidač RM-UC1.

Nema ugrađeno optičko tražilo, ali je na raspolaganju eksterno tražilo VF-1 koje se postavlja u šinu za blic. Za napajanje koristi punjivu Li-jon bateriju, a fotografije snima na SD/SDHC memorijsku karticu. Ovaj fotoaparati biće u prodaji u julu, cena tela biće 700 evra, set s objektivom M. ZUIKO DIGITAL ED 14-42 mm 1:3,5-5,6 je 800 evra, a u setu s objektivom M. ZUIKO DIGITAL 17 mm 1:2,8 "Palačinka" i optičkim tražilom treba izdvojiti 900 evra. Detaljan test možete očekivati u našem sledećem broju. Više informacija o ovom interesantom konceptu i fotoaparatu možete naći na sajtu: www.olympus.co.rs.

B. BJELICA

At the heart of the image

Ljeto 2009

COOLPIX

fototeh

Prisavlje 2, 10000 Zagreb Tel / 01 61 96 609
prodaja@fototeh.hr - www.fototeh.hr

CANON EOS 500D

Puno, puno PIKSELA

BORIS BJELICA

Prvi "Canonov" D-SLR fotoaparat namenjen entuzijastima, koji može da snima i video-zapis u HD kvalitetu. Posедуje impresivnu rezoluciju od 15,1 miliona piksela, Digic 4 procesor poslednje generacije i kvalitetniji displej. Mogućnosti koje nudi su impozantne, cena je nešto jača od očekivane, ali hajde da otkrijemo šta za nju dobijate i da li će moći da ostane popularan kao i njegovi prethodnici.

Za napajanje koristi litijum-jon LP-E5 bateriju od 1.050 mAh, koja omogućava da snimate oko 400 fotografija, od kojih je polovina snimljena njegovim blicem. Može da koristi nosač baterija s vertikalnim rukohvatom BG-E5, isti onaj koji ima i njegov prethodnik EOS 450D. On nam omogućava upotrebu šest baterija formata AA ili jednu ili dve Li-jon baterije.

Potpuno je kompatibilan svim "Canonovim" EF i EF-S objektivima. Prodavače se samo telo fotoaparata i u kompletu s objektivom EF-S 18-55 mm f/3,5-5,6 IS koji može biti dobar za one koji nemaju prevelike zahteve i ne nameravaju ozbiljnije da se bave fotografijom.

Nov Canon 500D predstavlja interesantno osveženje u popularnoj EOS seriji i pojavio se samo četrnaest meseci nakon prethodnog modela. Ova najprodavanija kategorija D-SLR fotoaparata zahteva stalno osveženje da bi se ostalo u vrhu, što je "Canon" učinio s novim modelom koji ima istu, impresivnu rezoluciju CMOS senzora od 15,1 miliona piksela i Digic 4 procesor poslednje generacije kao veći brat EOS 50D. Video-zapis sa HD kvalitetom je nešto što se prvi put pojavilo kod Canon 5D Mark II, ali ovo je prvi model iz EOS serije koji poseduje ovu karakteristiku, a namenjen je početnicima. Cena od oko 800 evra za telo ili 880 evra u kompletu s objektivom 18-55 mm, f/3,5-4,6 IS i nije u ovom momentu konkurentna u odnosu na ostale D-SLR fotoaparate u ovoj kategoriji, a vrlo je mala razlika između njega i EOS 50D, ali sam siguran da će se u narednim mesecima ona korigovati naniže.

U RUCI: Po izgledu i dimenzijama skoro da se i ne razlikuje od svog prethodnika EOS 450D, a ima identičan raspored dugmadi. Promenjena je uloga dugmeta "WB" za podešavanje balansa belog kojim se sada aktivira živi prikaz slike i snimanje video-zapisa, a umesto gornjeg položaja džojstika podešava se balans belog. Postavljanje osnovnih parametara koji utiču na kvalitet snimljenih fotografija i rukovanje može se opisati kao tipično za EOS modele, tako da je lako razumeti zašto dobro leži u ruci i izgleda stvarno solidno.

Može da koristi bežični daljinski okidač RC-1 i RC-5, žičani RS-80 E3.

Pored klasičnog video-izlaza ima i HDMI video-izlaz za prikaz slike na televizorima velike rezolucije, koji će omogućiti visok kvalitet prezentacije snimljenih fotografija.

Ukoliko ste imali prilike da koristite 450D ili njegovog prethodnika, odmah ćete primetiti da je 500D mnogo bolji jer su rukohvat i mesto za plac na zadnjoj strani fotoaparata obloženi mnogo lepšom gumom.

Displej zaista dominira na zadnjoj strani fotoaparata, a ima iste dimenzije od tri inča kao njegov prethodnik, ali s rezolucijom od 920.000 tačaka. Znači da ćete imati jasniji prikaz fotografije i menija. Pritiskom na dugme označeno sa "SET" možete da se krećete po podacima prikazanim na displeju i bez ulaska u meni postavljati željene parametre, što je novina kod ovog modela.

STANDARDNE OPCIJE: Pritiskom na dugme kojim se aktivira živi prikaz slike podiže se ogledalo i na displeju se vidi 100 odsto prikaz kadra sa simulacijom korekcije ekspozicije, prikaza histograma i pomoćnih vertikalnih i horizontalnih linija koje olakšavaju kadriranje. Živi prikaz slike može da se uveća do deset puta radi kontrole oštine, a izostravanje se obavlja ručno ili pritiskom na dugme označeno zvezdicom. Ovu opciju možete aktivirati samo u sledećim režimima rada: P, Av, Tv, M, A-DEP. Postoje dva automatska režima izostravanja kod živog prikaza slike, a to su: klasičan način kada se spušta ogledalo da bi bio dostupan AF senzor za izostravanje i nov sistem sličan onome koji imaju i kompaktni digitalni fotoaparati, a zasnovan je na detekciji kontrasta. Ovo izostravanje je jednostavnije pošto nema potrebe da se ogledalo spusti u donji

položaj i odmah se vide efekti rada autofokusa. Ako snimamo ljude, možemo aktivirati izostravanje s prioritonom na lice. Kada se koristi živi prikaz slike izostravanje je i dalje sporije od onog kada se koristi kadriranje kroz tražilo. Nema tihi način rada kao što to ima EOS 50D, tako da svaki put kada se napravi snimak čuje se karakterističan zvuk rada ogledala.

Kao i svi "Canonovi" D-SLR fotoaparati novije generacije poseduje sistem za automatsko čišćenje prašine s površine senzora. Ovaj sistem koristi vibracije visoke frekvencije koje otklanjaju prašinu s površine low-pass filtera. Svaki put kada isključite ili uključite fotoaparat, na displeju se pojavljuje animacija koja nam govori da je ovaj sistem aktivan.

VIŠE PIKSELA: CMOS senzor od 15,1 miliona piksela sa APS-C formatom daje 1,6x faktor isečka, tako da objektiv koji dobijate u kompletu s fotoaparatom 18-55 mm IS, ovde daje efektivan opseg žižne daljine od 28 do 88 mm. Isto kao i EOS 50D, ima proširene karakteristike ISO osetljivosti do čak ISO 12.800. Digic 4 procesor pomaže da fotoaparat kontroliše nivo šuma s najvišim ISO osetljivostima i dobro radi sa standardnim opsegom od ISO 100 do 3.200. Proširena osetljivost od ISO 12.800 pokazuje mnogo više šuma (nego što očekujete), ali je ova opcija korisna kada snimate u uslovima sa slabim svetlom. Automatski je moguće postaviti ISO osetljivosti u opsegu od ISO 100 do ISO 1.600, ali se ne može definisati i kontrolisati minimalna brzina zatvarača i opseg ISO osetljivosti.

Digic 4 procesor takođe omogućava brzinu snimanja od 3,4 snimka u sekundi, do 170 snimaka u JPEG formatu ili 9 fotografija u RAW formatu s najbržom SD memorijskom karticom.

Dok se ranije "Canonovim" D-SLR fotoaparatima zameralo na kvalitetu displeja, to kod novog EOS 500D nije slučaj. Njegov displej s dijagonalom od tri inča sada ima rezoluciju 920.000 piksela, što je oko četiri puta više nego što je imao njegov prethodnik. Displej daje realnu reprodukciju boja i veoma oštar prikaz snimljenih fotografija čak i kada ga gledamo pod uglom. To omogućava da pregledamo snimljene fotografije s uživanjem, a i mnogo udobnije fotografisanje kada koristimo živi prikaz slike.

Tražilo pokriva 95 odsto kadra i slika u njemu je dosta jasna, a na njegovom displeju moguće je videti i ISO osetljivost.

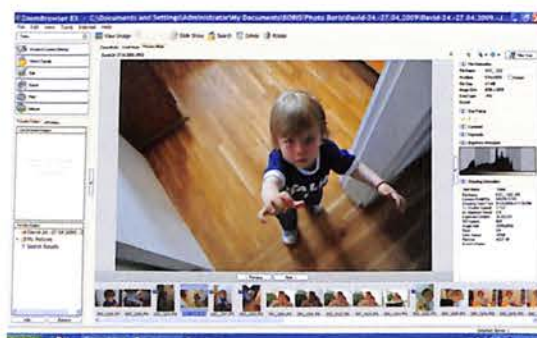
Novo je da se pritiskom na dugme označeno sa "SET" može kretati po podacima prikazanim na displeju i bez ulaska u meni postavljati željeni parametri.

HD VIDEO: Video-zapis u HD kvalitetu je nova mogućnost kod D-SLR fotoaparata i razmišljanje da se kupi D-SLR fotoaparati koji može da snima i video-zapise može izgledati čudno. EOS 500D omogućava punu HD 1.080 p rezoluciju, ali samo sa 20 snimaka u sekundi, i bolje je koristiti HD sa 720 p rezolucijom jer se tada snima 30 snimaka u sekundi. Brzinu kojom se procesira pun HD video većina računara ne može da postigne. Na primer, na karticu do 4 GB možete snimiti 12 minuta u HD 1.080 p rezoluciji ili 18 minuta u HD 720 p rezoluciji. Preporučujem da koristite brže SDHC memorijske kartice i one većeg kapaciteta ako planirate da snimate mnogo video-zapisa. U poređenju sa HD amaterskim kamerama, daleko veći senzor na ovom fotoaparatu obezbeđuje

čistiju sliku, bolji dinamički oseg, zasićenije boje i fantastične ISO karakteristike tokom snimanja u uslovima kada je svetlo slabo.

DOBRE ISO KARAKTERISTIKE: Fotografije snimljene ovim fotoaparatom imaju vrlo dobru reprodukciju boja i impresivan opseg tonova. Nivo šuma je očekivan za ISO 12.800, ali ne uništava fotografiju i ostavlja vam mogućnost da iskoristite ovakve fotografije. Sa ISO 6.400 nivo šuma je niži i fotografije mnogo bolje izgledaju. Samo za fotografije do ISO 400 može se reći da su praktično bez vidljivog šuma. Generalni zaključak jeste da ima više nego solidne ISO karakteristike, o kojima smo ranije mogli samo da sanjamo.

S fotoaparatom dobija se bogat softverski paket nazvan "Canon EOS Solutions Disk", koji fotografima nudi sve što im je potrebno za upravljanje snimljenim fotografijama i njihovu obradu. Sadrži: Digital Photo Professional 3.3, ZoomBrowser EX 6.1, Photostitch 3.1, EOS Utility 2.3, Digital Photo Professional i Picture Style Editor. Digital Photo Professional služi za obradu snimljenih fotografija u sirovom RAW formatu i ima veliki broj parametara na koje možemo da utičemo. Ostali programi pomoći će da snimljene fotografije organizujete i pregledate, kontrolišete rad fotoaparata uz pomoć računara i sastavljate panoramske snimke. U ovom paketu softvera nalazi se i Picture Style Editor koji, kao što mu i ime govori, služi za kreiranje vlastitog stila izgleda fotografije podešavanjem oštine, kontrasta, saturacije i tona boja. Kreirani stil može se snimiti i kasnije koristiti prilikom konvertovanja RAW formata u fotoaparatu ili Digital Photo Professional softveru.

Toččić za izbor ekspozicijskih režima ima još dva nova režima rada: jedan je označen kao "CA" (Creative Auto). To je kreativna automatika koja omogućava jednostavnu kontrolu dubinske oštine i osvetljenosti prednjeg i zadnjeg plana pomeranjem odgovarajuće skale kod podešavanja na displeju. Drugi položaj ovog toččića omogućava snimanje video-zapisa.

! UTISAK

"Canon" je zaista napravio odličan fotoaparati koji je lider po rezoluciji u svojoj klasi i s ostalim mogućnostima koje ima može činiti svakog korisnika srećnim. Mogućnost da snima i video-zapis u HD kvalitetu izgleda da mu je znatno povećala cenu u poređenju s prethodnikom EOS 450D, a nešto je skuplji i od najbližeg konkurenta Nikon D5000 koji ima manju rezoluciju senzora, ali zato ima pokretni displej. Siguran sam da će se cena smanjiti kada se veći broj ovih modela nađe u prodavnicama, tako da je najbolje da malo pričekate s kupovinom ovog fotoaparata.

+	Veliki i kvalitetan displej, živi prikaz slike, snimanje video-zapisa, rezolucija od 15,1 MP, dobre ISO karakteristike, informacija o osjetljivosti u tražilo.
-	Izoštavanje kod živog prikaza slike sporije je od klasičnog i nema tihi način rada, AF ne radi pri snimanju video-zapisa, ugrađeni blic ne može da kontrolise daljinski eksterne bliceve, cena bi trebala da bude niža.

OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET FOTOGRAFIJE	★★★★★
SOFTWARE I OPREMLJENOST	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	CANON EOS 500D
Cena (sa PDV)	83.600 din. (880 evra) set s objektivom 18-55 IS
Priključak za objektiv-bajonet	Canon EF i EF-S
Faktor uvećanja žižne daljine	1,6x
Tip senzora / veličina	CMOS / 22,3 x 14,9 mm
Odnos strana senzora	1,5 (3:2)
Maksimalni efektivni broj piksela	15,1 milion piksela
Format u kojem snima	JPEG, RAW, RAW + JPEG, Quicktime MOV
Tražilo	pokriva 95 odsto vidnog polja s uvećanjem 0,87 x, korekcija dioptrije -3 do +1 m ⁻¹
Displej	TFT LCD od tri inča (7,62 cm) sa 920.000 piksela
Autofokus / krstastih senzora / osjetljivost za ISO 100	sistem sa 9 AF polja / jedan krstasti / -0,5 do +18 EV, izoštavanje na bazi kontrasta kod živog prikaza slike na displeju
AF osvetljivač	koristi svetlo ugrađenog blica
Brzina zatvarača	30 s do 1/8.000 s i B
Sinhronizacija blica	1/250 s
Ekspozicijski režimi rada	Auto, CA, P, Av, Tv, M, A-DEP, video i šest programa sa scenama
Merni sistem	procenjeno u 35 zona, parcijalno (9 % na centralnom delu), merenje s naglaskom na centar i spot (4 % na centralnom delu)
Ekvivalentna osjetljivost (ISO)	Auto (100-16.000 raspon zavisi od režima rada), ručno od 100 do 3.200 / 6.400(H1) i 12.800(H2)
Korekcija ekspozicije	+/-2 (korak 0,3 EV ili 0,5 EV)
Korekcija snage blica	+/-2 (korak 0,3 EV ili 0,5 EV)
AutoBracketing	tri snimka s korakom +/- od 0,3 do 2EV
Balans belog	Auto, 6 definisanih opcija i prethodno izmereni
Bracketing / fino podešavanje balansa belog	da / da
Ugrađeni blic	GN 13 (ISO 100) i pokriva polje objektivna do 17 mm (ekv. 27 mm)
Blic TTL sistem	E-TTL II
Tip memorijske kartice	SD / SDHC
Daljinski okidač	elektronski žičani RS-60 E3/ bežični RC-5 ili RC-1
Nosač baterija s vertikalnim rukohvatom	da (BG-E5)
Kontrola dubinske oštine	da
PictBridge standard	da
Živi prikaz slike na displeju	da
Stabilizacija slike	ne
Priključi	USB 2.0, video-izlaz, HDMI
Napajanje	Li-jon baterija LP-E5 (1.050 mAh) ili šest AA baterija sa BG-E5
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	400 snimaka (kada se ne koristi živi prikaz slike)
Dimenzije / masa (bez baterija i objektivna)	129 x 98 x 62 mm / 475 g
Sadržaj kutije	Li-jon baterija LP-E5, punjač LC-E5, kabl, USB i video kabl, poklopac za telo i CD s programima
Informacije	Fotooprema, 011/71-29-136, www.foto-oprema.com, www.canon.rs

KARAKTERISTIKE

Vreme spremnosti za rad	0,15 s
Vreme zapisa na memorijsku karticu / veličina ²	JPEG 0,8 s / 6 MB RAW 1,2 s / 20,2 MB RAW+JPEG 2 s / 25,2 MB
Brzina kontinualnog fotografisanja	3,4 snimka u sekundi

NATIONAL GEOGRAPHIC SRBIJA

NOVA AVANTURA SVAKOG MESECA NE PROPUSTITE PRILIKU - PRETPLATITE SE!

JEDNOGODIŠNJA PRETPLATA

12 BROJEVA

NG majica + NG korice

ZA SAMO 2.490 dinara

DVOGODIŠNJA PRETPLATA

24 BROJA

NG ranac + NG korice

ZA SAMO 4.990 dinara

Naš član možete postati na veoma jednostavan način:

Izabrani iznos uplatite na račun 265-1100310004042-48. U polje poziv na broj upišite NGM. Svrha uplate: Pretplata na časopis NGM. Korisnik: Adria Media Serbia d.o.o. Nakon uplate popunite kupon koji se nalazi ispod i pošaljite ga zajedno sa fotokopijom uplatne na adresu Adria Media Serbia d.o.o., Oml. Brigada 88a, 11070 Beograd. Kada registrujemo Vašu uplatu, stići će Vam izdanje magazina National Geographic za sledeći mesec, sertifikat o članstvu, a naknadno i poklon za članove. Ukoliko želite, sertifikat o članstvu i poklon možete da preuzmete i lično u našim prostorijama.

Informacije o pretplati: ☎ +381 11 2079 962

http://www.nationalgeographic-srbija.com/pretplata.htm

Možete se učlaniti ili pokloniti članstvo dragoj osobi koja će uživati u najboljem časopisu na svetu!

Podaci o uplatiocu

Ovim neopozivo naručujem
 jednogodišnje članstvo
 dvogodišnje članstvo

U žuto polje upišite naziv poklona koji ste izabrali

Ime i prezime _____
 Ulica i broj _____
 Mesto i poštanski broj _____
 Telefon _____ E-mail (ukoliko imate) _____
 Svojeručni potpis _____

NATIONAL GEOGRAPHIC SRBIJA

Podaci o korisniku

popunite samo ukoliko poklanjate članstvo

Ime i prezime _____
 Ulica i broj _____
 Mesto i poštanski broj _____
 Telefon _____ E-mail (ukoliko imate) _____

Široko, šire...

Iako je pun format od 35 mm ponovo u modi i kod "Nikona", on ne zaboravlja svoju mnogo brojniju porodicu korisnika D-SLR fotoaparata sa DX formatom senzora. Nov ekstremni širokougaoni zum objektiv pokriva još veći vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od 15 do 36 mm za format od 35 mm

NIKON AF-S 10-24 mm
F/3,5-4,5 G DX

Još jedan "Nikonov" objektiv iz DX familije namenjen je APS-C veličini senzora. Ako je potrebno, možete ga koristiti i na fotoaparata koji imaju FX format senzora (pun format od 35 mm) ili koriste film, ali ćete imati, na žižnoj daljini od 10 mm, kružnu sliku. Dobre rezultate bez vinjetiranja na punom formatu možete imati samo u rasponu od 18 do 24 mm. Nov ekstremno širokougaoni zum objektiv zameniče skuplji, ali po optičkom kvalitetu odličan objektiv Nikon AF-S 12-24 mm f/4 G DX, koji ima fiksnu svetlosnu jačinu f/4, ali pokriva manji vidni ugao. Korisnici "Nikonovog" DX formata ranije su morali da potraže objektiv u rasponu žižne daljine 10-24 mm kod nezavisnih proizvođača kao što su: "Sigma", "Tokina" i "Tamron".

SLIČNOSTI I RAZLIKE: Na prvi pogled teško da ćete primetiti mnogo razlika u izgledu u poređenju s njegovim prethodnikom. Ima malo širi prsten za zumiranje, koji se s prstenom za izoštravanje nalazi na istom mestu i omogućava dobar i komforan rad. Ima i skalu s postavljenim udaljenostima. Čini se da je "Nikon" napravio objektiv nešto jeftinije konstrukcije i tako dobio nižu cenu u odnosu na 12-24 mm, čija je konstrukcija bila po "profi" standardima. Iako više plastična, ona ne deluje nimalo jeftino. Zumiranje se ne obavlja unutar objektivu kao kod njegovog prethodnika, već se pomera prednja grupa sočiva. S druge strane, i nije baš uvek neophodno da imamo "tenk" od objektivu koji će trajati desetinama godina, a i objektiv za DX format nećete koristiti na profesionalnim telima, već se ona preporučuje za fotoaparate kao što su D5000, D90 i D300. Ima i gumeni prsten oko bajoneta koji sprečava da u fotoaparatu prodiru čestice prašine i prljavštine u područja spoja s fotoaparatom.

EKSTREMNO ŠIROKO: Kada se stavi na neki od "Nikonovih" D-SLR fotoaparata sa DX formatom, senzor čija je veličina 24 x 18 mm pokrivaće vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od 15 do 36 mm

za format od 35 mm, što je prilično široko. Pokriva veći vidni ugao – obuhvata žižnu daljinu od 10 mm u odnosu na ranijih 12 mm, koliko je imao njegov prethodnik. Međutim, nema više fiksni maksimalni otvor blende od f/4, već za najširi položaj objektivu ona iznosi f/3,5, a za drugi deo opsega je f/4,5. Autofokus je brz, tih i tačan zahvaljujući SWM motoru i nesmetano se može koristiti i na jeftinijim "Nikonovim" D-SLR fotoaparata D40, D40x, D60 i D5000 koji nemaju ugrađen motor za automatsko izoštravanje u svom telu. Moguće je i direktno ručno izoštravanje bez potrebe da se prebacuje sklopka na ovakav režim rada.

Već standardno za objektivu ove kategorije, koristi prečnik filtera od 77 mm, koji se ne okreće kada se izoštrava, a senilo HB-23 s mekanom torbicom dobija se u kutiji s objektivom.

DOBRA OŠTRINA: Dobro je što "Nikon" nije štedeo puno u optičkoj konstrukciji objektivu. Burasta distorzija više je izražena za žižnu daljinu od 10 mm, dok je za žižne daljine u rasponu od 15 do 24 mm veoma dobro kontrolisana. Snimljene fotografije oštre su čak i pri najvećem otvoru blende, a dobro je izbalansirana razlika između periferne i centralne rezolucije. Dobar antirefleksni sloj na sočivima i uz korišćenje senila pruža nam mogućnost lagodnog fotografisanja u kontrastu

! UTISAK

Ako fotografirate pejzaže, enterijere ili prosto volite objektivu koji pokriva širi vidni ugao, a imate neki od "Nikonovih" D-SLR fotoaparata sa DX formatom senzora, onda se ovaj mora nalaziti u vašoj torbi. Ima dobre optičke karakteristike, veću distorziju za žižnu daljinu od 10 mm, ali je jeftiniji od prethodnika, pošto je cena ranije mnoge odbijala da kupe baš "Nikonov" objektiv za svoj D-SLR fotoaparatus.

jer se veoma retko pojavljuju neželjeni refleksi. Za maksimalni otvor blende vinjetiranje na DX formatu je neznatno, a hromatska aberacija je neprimetna, što doprinosi dobroj reprodukciji boja.

B. BJELICA

► TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	NIKON AF-S 10-24 mm F/3,5-4,5 G DX
Cena (sa PDV)	79.990 dinara
Bajonet	Nikon F
Žižna daljina	10-24 mm
Ekvivalentna žižna daljina za format od 35 mm	15-36 mm (1,5 x)
Maks. otvor blende	f/3,5 (10 mm) i f/4,5 (24 mm)
Minimalni otvor blende	f/22 (10 mm) i f/29 (24 mm)
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva)	14 / 9 (3 asferična i 2 ED)
Broj lamelica blende	7
Stabilizator slike	ne
Minimalna daljina izoštravanja	0,24 m
Maksimalno povećanje	0,2 x
Prečnik filtera	77 mm
Senilo	HB-23
Dimenzije / masa	82,5 x 87 mm / 460 g prednji LC-77, zadnji poklopac LF-1, senilo HB-23 i mekana torbica CL-1118
Sadržaj kutije	REFOT B, 011/64-56-151, www.refot.com
Informacije	

► OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★
KVALITET OPTIKE	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

- + Brz, tačan i tih autofocus s direktnim ručnim izoštravanjem, dobar kvalitet snimljenih fotografija, ekstremni raspon žižne daljine.
- Izraženija distorzija za žižnu daljinu od 10 mm, konstrukcija je manje profesionalna.

CANON EF-S 18-200 mm 1:3,5-5,6 IS

Pratilac na putovanju

Objektivi koji pokrivaju veliki raspon žižne daljine popularni su kod fotografa jer samo jedan objektiv postaje odličan pratilac na putovanju i svakodnevnom fotografisanju. Ovaj je namenjen isključivo "Canonovim" D-SLR fotoaparata s manjim APS-C formatom senzora i pokriva vidni ugao koji odgovara ekvivalentnoj žižnoj daljini od 29 do 320 mm kod formata od 35 mm

Ovaj objektiv pojavio se prošle godine kao pratilac modela EOS 50D, što i nije bilo iznenađenje jer se to od "Canonu" očekivalo i tražilo mnogo ranije. Jedan od primera dobrog uspeha ove kategorije objektivu jeste "Nikonov" AF-S DX VR 18-200 mm f/3,5-5,6G IF ED, na kojeg su kanondžije bile ljubomorne prethodnih godina i mogli su jedino da se zadovolje objektivima koje su proizvodili "Sigma" i "Tamron". U čemu je onda tajna popularnosti ove kategorije superzum ili ultrazum objektivu? Vrhunski optički kvalitet nije sigurno, a ni velika svetlosna jačina, već činjenica da ne morate stalno menjati objektivu jer jedan kompaktan objektiv pokriva veliki raspon žižne daljine. Ovaj "Canonov" objektiv s rasponom od jedanaest puta sigurno privlači interesovanje velikog broja fotografa različitih kategorija. Namenjen je isključivo "Canonovim" D-SLR fotoaparata sa 1,6 puta manjim sensorom od formata od 35 mm, tj. onima koji podržavaju EF-S bajonet. Vidni ugao koji pokriva ovaj objektiv odgovara ekvivalentnoj žižnoj daljini od 29 do 320 mm kod formata od 35 mm.

Kvalitetno je izrađen, dobre je konstrukcije i završne obrade i prepoznatljivog je dizajna – podseća na "Canonov" superzum objektiv 28-200 mm za pun format od 35 mm. Fizička dužina objektivu od 102 mm za žižnu daljinu od 18 mm povećava se na 162 mm kada je objektiv postavljen na žižnu daljinu od 200 mm. S obzirom na raspon objektivu, konstrukcija s dužom izvlakom je neophodna. Zbog toga je ovaj objektiv, kada je maksimalno izvučen, osetljiviji na fizička oštećenja. Objektivu s velikom prednjom izvlakom, kada se nose na ramenu, izvuku se sami od sebe. Da se to ne bi dešavalo, "Canon" mu je s donje strane dodao kočnicu koja zaključava objektiv na žižnoj daljini od 18 mm, tj. na njegovu najkraću dužinu. Kada se stavi na telo fotoaparata, EOS 50D savršeno je uravnotežen, ali zahvaljujući relativno maloj masi dobro se uklapa i s telima kao što su EOS 450D i EOS500D.

Kretanje pri zumiranju je linearno, a kako se izoštravanje obavlja kretanjem unutrašnje a ne prednje grupe sočiva, nesmetano možete koristiti filtere kao što je polarizacioni. U sklopu bajoneta nalazi se gumeni prsten koji sprečava prodor prašine, i omogućava da se ovaj objektiv stavi na druge "Canonove" D-SLR fotoaparate koji imaju veći senzor i ne podržavaju EF-S objektivu. Pomalo me razočaralo to što za automatsko izoštravanje koristi prostiji mikrosistem, a ne USM motor koji postoji, na primer, kod objektivu slične klase kao što je objektiv EF-S 17-85 mm 1:4-5,6 IS USM. Prsten za zumiranje dovoljno je veliki i ugodan

za korišćenje. Prsten za ručno izoštravanje je uzak, nema skalu s postavljenim udaljenostima i nije moguće direktno ručno izoštravanje bez prethodnog postavljanja prekidača za izbor načina izoštravanja na "M". Odmah ispod njega nalazi se prekidač za uključivanje/isključivanje stabilizacije slike.

DOBRA STABILIZACIJA: Optička stabilizacija slike (IS) koju poseduje ovaj objektiv novije je generacije i dozvoljava fotografisanje sa četiri stepena dužim ekspozicijama. Sistem za stabilizaciju slike iznenađujuće dobro funkcioniše i uspevalo mi je da snimim oštre fotografije iz ruke i s ekspozicijom od 1/6 s, iako je to znatno duža ekspozicija od one koju preporučuje proizvođač. Za veći procenat oštrih fotografija s dužim ekspozicijama, ipak, držite se preporuka proizvođača. Zahvaljujući minimalnoj deklarisanom daljini izoštravanja od 0,45 m (mada je ona i nešto manja od one koje je "Canon" deklarirao i iznosi 35 cm), što je, na primer, radna udaljenost od samo 15 cm od prednje grupe sočiva, moguće je snimiti i veoma sitne predmete. Kao i svi zum objektivu s većim rasponom ima manju svetlosnu jačinu koja se kreće između f/3,5, kada je objektiv postavljen na žižnu daljinu od 18 mm, i f/5,6, kada je u položaju od 200 mm, što nije smetnja jer ekspozicije mogu biti duže. Međutim, ne može dati toliko malu dubinsku oštrinu poželjnu za fotografisanje portreta i dobijanje jako izražene pozadinske neoštine kao svetlosno jači objektivu. Koristi filtere prečnika 72 mm, a senilo EW-78D kupuje se odvojeno.

DOBAR KOMPROMIS: Konstrukcija objektivu s većim rasponom, uvek ima kompromisa kada je u pitanju optički kvalitet. Fotografije snimljene u kombinaciji s fotoaparatom EOS 50D imaju dobar kontrast i dobru reprodukciju boja. Na žižnoj daljini od 18 mm i s maksimalnim otvorom blende f/3,5 ima odličnu centralnu oštrinu, ali ona postepeno opada ka ivicama kadra. Rezultati su nešto bolji kada se ide prema žižnoj daljini od 50 mm, da bi zatim opet došlo do malog pada u oštini kada zakorači u teleopseg objektivu. Generalna ocena jeste da se najbolji rezultati na svim žižnim daljinama dobijaju ako blendu zatvorite za dva stepena od maksimalnog otvora. Hromatska aberacija je najjače izražena za žižnu daljinu od 18 mm, ali je na sredini raspona mogo bolje kontrolisana. Burasta distorzija jače je izražena za žižnu daljinu od 18 mm, a za žižnu daljinu od 50 mm postaje jastučasta i za telepoložaj objektivu razumnija i manje uočljiva.

B. BJELICA

► TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	CANON EF-S 18-200 mm 1:3,5-5,6 IS
Cena (sa PDV)	55.575 din. (585 evra)
Bajonet	Canon EF-S
Žižna daljina	18-200 mm
Ekvivalentna žižna daljina za format od 35 mm	28,8-320 mm (1,6 x)
Maks. otvor blende	f/3,5 (18 mm) i f/5,6 (200 mm)
Minimalni otvor blende	f/22 (18 mm) i f/36 (200 mm)
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva)	16 / 12
Broj lamelica blende	6
Stabilizator slike	da
Minimalna daljina izoštravanja	0,45 m
Maksimalno povećanje	0,24 x
Prečnik filtera	72 mm
Senilo	EW-78D
Dimenzije / masa	79 x 102 mm / 600 g
Sadržaj kutije	prednji i zadnji poklopac Fotooprema, 011/712-91-36, www.foto-oprema.com, www.canon.rs
Informacije	

► OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★
KVALITET OPTIKE	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

- + Raspon zuma od 11x, stabilizacija slike, prekidač za blokiranje zuma, dobra centralna oštrina.
- Nema US motor, distorzija i oštrina na ivicama na žižnoj daljini od 18 mm, senilo se ne dobija s objektivom.

! UTISAK

Objektiv koji su kanondžije dugo iščekivali može se smatrati idealnim pratiocem na vašim putovanjima jer pokriva veliki raspon žižne daljine, ima odličnu stabilizaciju slike i solidne optičke karakteristike koje su bolje od objektivu koji se dobijaju u kompletu s telom. Ako stavimo na stranu sve ono na čemu je "Canon" želeo da uštedi i učini ovaj objektiv jeftinijim i dostupnijim većem broju korisnika, reč je o odličnom objektivu kod kojeg je napravljen dobar kompromis između cene, mogućnosti i optičkog kvaliteta.

CANON POWERSHOT D10

Peraja obavezna

Već nekoliko godina pojedini proizvođači u ponudi imaju kompaktne fotoaparate bez posebnih kućišta i skupih dodataka s kojima možete roniti, fotografisati pod vodom i na kiši, po mrazu... Uglavnom su to bili fotoaparati sa tzv. periskopskim objektivima, skromnih dimenzija i relativno skromne cene. Do ove godine "Canon" nije imao takvo nešto u ponudi, ali to se promenilo s pojavom modela D10 na tržištu

nženjeri iz meni omiljene japanske megakompanije odlučili su da ovog puta budu drugačiji od drugih i zbog toga je D10 i čudan i dobar u isto vreme. Zašto? Za razliku od konkurencije, D10 nije nastao kao "voden" model, već je u pitanju Ixus spakovan u podvodno kućište koje mu omogućava da radi pod vodom, po hladnom vremenu i da padne s visine od metar i dvadeset bez posledica.

SPOLJA: Prvo što upada u oči kada se fotoaparat uzme u ruke jeste objektiv koji viri napolje i gleda kroz nešto što najviše podseća na prozor podmornice. Zahvaljujući takvoj konstrukciji, objektiv se prilikom uključivanja ne izvlači, što znači da je spreman za rad posle manje od sekunde. S obzirom na to da živim na dnu davno osušenog panonskog mora i da mi podvodne mogućnosti nisu od prevelikog značaja, meni je samo ta osobina trenutnog uključivanja "vredna za sve novce". Mnogo je lepo imati fotoaparat koji se uključuje između vadenja iz džepa i podizanja do visine očiju. Druga lepa stvar u vezi s konstrukcijom objektivna na D10 jeste to što je kvalitet slike, pogotovo po čoškovima, daleko bolji nego kod sličnih modela koje nudi konkurencija. Nažalost, objektiv je relativno skromnog raspona, tj. 35–105 mm i mnogima će nedostajati malo širine, ali je sreća u nesreći to što je maksimalni otvor blende na najširem položaju f/2,8. Brzina autofokusa je dobra, a zanimljivo je to što ne varira mnogo u zavisnosti od svetlosnih uslova. Fotoaparat može da fokusira gde mu se kaže, ali i da prepoznaje lica. Kao što savremeni trendovi nalažu, postoji i optička stabilizacija slike, koja radi odlično i neophodna je u uslovima lošeg svetla.

Iznad objektivna, iza nečega što bi se moglo nazvati difuzorom, nalazi se prilično jak blic i u uslovima lošeg svetla, kakvi vladaju, recimo, na 10 metara pod vodom, tako dobro rešen blic spašava stvar. Kontrole su generalno iste kao na drugim "Canonovim" modelima, uz nekoliko manjih izmena poput kontrole zuma pomoću dugmadi sa zadnje strane i izbora režima pomoću dugmeta, a ne točkića. Koristi fotoaparata nije baš mnogo elegantno i najveća mana jeste nepostojanje ručkova, što pod vodom može da predstavlja problem. Zahvaljujući rešenju "bayonet" kopčama, kaiš za nošenje koji se može zakačiti na bilo koji od četiri čoksa koji su na vrhu, što u praksi znači da fotoaparat može biti

vezan za levu ruku, dok se normalno koristi desna. Na D10 nema optičkog tražila, ali je zato displej dijagonale 2,5 inča zaista dobar i vidljivost je odlična i na suncu.

IZNUTRA: Canon D10 ne može se podičiti baš velikim brojem kontrola koje su na raspolaganju fotografu, tj. pored automatike i predefinisanih scena postoji još samo programski režim rada. Automatika je kod D10 nešto izmenjena u odnosu na ranije modele jer fotoaparat ne procenjuje samo svetlosne uslove već prepoznaje i samu scenu i na osnovu toga bira parametre. Kada je u pitanju kvalitet fotografija sa D10, priča je veoma slična onome što je rečeno o drugim modelima sa senzorom te veličine (1/2,3") i s toliko piksela. U praksi će sve do ISO 400 izgledati odlično, čak i u štampi na većem formatu, dok se ISO 800 ili 1.600 može upotrebiti samo u situacijama kada će fotografija biti ili loša ili je neće biti. Situacija bi verovatno bila bolja da je korisniku omogućen izbor kada je redukcija šuma u pitanju jer D10, kao i većina drugih modernih kompaktnih fotoaparata, tu mogućnost bukvalno zloupotrebljava i previše pravi akvarele. Ljubitelji snimanja video-klipova biće razočarani jer D10 može da dobaci samo do VGA rezolucije (640x480) sa 30 fps, dok od HD-a, makar u 720p, nema ni traga ni glasa, što je velika šteta jer se zna da je njegov DiGIC IV procesor u stanju to da izgura.

SRĐAN ABDEE ABDJEVIĆ

UTISAK

Canon Powershot D10 još jedan je u nizu dobro osmišljenih i odlično realizovanih modela, koji nema nijednu veliku manu i radi baš onako kako treba. U pitanju je jedan od fotoaparata koji je zaista lepo imati uvek pri ruci jer zahvaljujući robustnosti predstavlja odličnog saputnika koji ne samo što može da zaroni nego se ne plaši ni najvećeg pljuska, a može i da se smrzne a da ne ispusti dušu. Jedina prepreka za većinu potencijalnih kupaca ovog fotoaparata jeste njegova cena, ali ovog puta ona nije u disparitetu s njegovim mogućnostima.

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	CANON POWERSHOT SD10
Cena (sa PDV)	36.100 din. (380 evra)
Efektivna rezolucija	12,1 milion piksela
Senzor	CCD, 1/2,3 inča
Objektiv	3X, 35–105 mm
Maksimalan otvor blende	F 2,8–4,9
Minimalna daljina izostravanja	3 cm
Stabilizacija slike	da, optička
Format upisa	JPEG
Režimi rada	Auto, prepoznavanje scene, P, predefinisane scene
Merenje svetla	na čitavoj površini kadra, centralno i spot
ISO raspon	Auto, ISO 80–1.600
Video-zapis	VGA (640x480)
Displej	2,5 inča
Tip memorijske kartice	SD/SDHC
Tip baterije	NB-6L
Trajanje baterije po CIPA specifikaciji	220
Dimenzije / masa	104 x 67 x 49 mm / 190 g
Sadržaj kutije	trakica za nošenje, uputstvo, softver, baterija, punjač, USB i AV kabl
Garancija	1 godina
Informacije	PIN Computers, www.pinsoft.com i www.canon.rs

KARAKTERISTIKE

Vreme spremnosti za rad	manje od 1 s
Vreme zapisa na memorijsku karticu	oko 1 sekunde / 6 MB
Brzina kontinualnog fotografisanja	1,1 sličica u sekundi

OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET FOTOGRAFIJE	★★★★★
SOFTVER I OPREMLJENOST	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

+	Mogućnost rada u ekstremnim uslovima, kvalitet fotografija na nižim ISO vrednostima, sveukupna brzina rada, optička stabilizacija.
-	Cena, ergonomija, nepostojanje većeg broja ručnih kontrola, nema HD video, najširi položaj objektivna je ekv. žižnoj daljini od 35 mm.

OLYMPUS µ TOUGH-8000

Digitalni Rambo

Moramo biti fer prema "Olympusu" i reći da je on prvi koji je počeo da proizvodi izdržljive i vodootporne kompaktne digitalne fotoaparate. Novi µ Tough-8000 je mnogo napredniji od svojih prethodnika. Fotoaparat ima zaista lep dizajn s neravnim površinama, a ako vam je to važno, on se proizvodi u tri različite boje (čelično plava, platinasto srebrna i ponoćno crna). Ima najbolje karakteristike u pogledu izdržljivosti, u ovoj kategoriji digitalnih fotoaparata, i s njim možete roniti na dubinama do 10 m. Oni kojima ovo nije dovoljno, mogu kupiti i podvodno kućište s kojim se može roniti do dubine od 40 m. Kvalitet izrade je takav da je otporan na padove, kao i na veoma niske temperature. Neće se zalediti do -10 stepeni Celzijusa i izdržaće pritisak od čak 100 kg.

LUPNI ME: Ima rotirajući komandni točkić za izbor glavnih režima snimanja i krstasti raspored dugmadi ispod njega, koja su dobro zaštićena od prodora vode, peska, pa zato i nisu tako udobna za rukovanje. Posедуje, međutim, veoma neobičan i jedinstven "TAP" kontrolni meni, kojim možemo birati određene parametre lupkanjem fotoaparata. Kada ga malo lupnete, s desne strane možete birate način rada blica, s leve makrorežim rada, a kada malo prstom lupnete po displeju, videćete snimljenu fotografiju. Ovo sve omogućava vrlo intuitivan rad i pomaže vam kod podvodnog fotografisanja. Fotoaparat poseduje inteligentni automatski režim rada (iAuto) koji pokazuje pet najčešće korišćenih scena i nakon toga automatski postavlja ekspoziciju, fokus i ostale parametre koji odgovaraju toj sceni. Detekcija lica

takođe je na raspolaganju kod ovog fotoaparata i pomaže vam da odredite tačan fokus i ekspoziciju za snimanje portreta. Ima i LED osvetljivač koji obezbeđuje svetlo kod podvodnog i makro snimanja, gde je vrlo teško koristiti blic. Na zadnjoj strani fotoaparata nalazi se displej od 2,7 inča Hyper Crystal III, na kome možete videti mnoštvo detalja pošto mu je rezolucija 230.000 tačaka i vrlo je dobra platforma za kadriranje, pregledanje i rad s menijima. Na displeju se pored standardnih informacija za "Olympusove" kompaktne digitalce može videti i živi histogram, kao i informacija o pritisku i dubini na kojoj ronite.

MANE I VRLINE: Videli smo da je po robustnosti ovaj fotoaparat u samom vrhu, a ostaje nam da proverimo kakav je kvalitet snimljene fotografije. Optički zum mu je 3,6 x, što daje uvećanje koje je ekvivalentno vidnom uglu 28–102 mm kod formata od 35 mm, ali i relativno slab maksimalni otvor blende f/3,5 za najširi položaj objektivna i f/5,1 za telepoložaj objektivna. Ima dupli sistem za stabilizaciju slike, koji smanjuje mogućnost da vam fotografije budu neoštre usled iznenadnog pomeranja fotoaparata. Efektivna rezolucija od 12 miliona piksela jeste imponzantna za jedan kompaktni digitalni fotoaparat, ali je kvalitet snimljene fotografije dobar do osetljivosti ISO 400, dok se iznad ove osetljivosti primećuje povišen šum. Distorzija je blago primetna na najširem delu opsega objektivna, a reprodukcija boja je odlična. Režim snimanja video-zapisa kod njega nije u HD kvalitetu kao što bi se očekivalo za ovaj fotoaparat.

B. BJELICA

UTISAK

Ovaj fotoaparat sigurno je zaslužio svoje ime jer je najizdržljiviji digitalni fotoaparat na svetu i odličan je izbor za sve one koji fotografišu u ekstremnim uslovima. Cena jeste visoka za jedan kompaktni fotoaparat, ali možda je jeftinije u startu dati više novca za njega nego trajno uništiti vaš obični kompaktni digitalac u dodiru s vodom ili peskom. S njim se možete oprobati i u fotografisanju pod vodom, a kvalitet snimljenih fotografija je prihvatljiv kada se ima u vidu da je snimano kompaktnim digitalcem.

tehnika
DIGITALNI KOMPAKтни FOTOPARATI

Ovaj mali, ali jako izdržljivi digitalni fotoaparat može biti jedini način da zabeležite vaše letnje avanture na moru, reci i svugde gde ima vode, peska i ostalih smrtnih neprijatelja običnog digitalnog fotoaparata. Dobro se pokazao i na hladnoći, pa kada dođe zima – možete ga koristiti dok se ne smrznete

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	OLYMPUS µ TOUGH-8000
Cena (sa PDV)	38.000 din. (400 evra)
Odnos strana senzora	CCD, 1/2,33 inča
Efektivna rezolucija	12 miliona piksela
Objektiv	3,6 x, 5 – 18,2 mm (ekv. 28–105 mm)
Maks. otvor blende	f/3,5–f/5,1
Min. daljina izostravanja	2 cm
Stabilizacija slike	da (pomeranje sezora)
Format u kojem snima	JPEG
Ekspozicijski režimi rada	Auto, i-Auto i 19 programa sa scenama
Merni sistem	ESP na čitavoj površini i spot
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	Auto i ISO 64/100/200/400/800/1.600
Video-zapis: dužina / format / maks. rezolucija	10 s (xD), neograničeno (mikro SD) / AVI / 640 x 480 piksela, 30 / 15 snimaka u sekundi
Displej	2,7 inča (6,9 cm) sa 230.000 piksela
Tip memorijske kartice	interna 45 MB, xD ili MicroSD s adapterom
Tip baterije	Li-jon LI-S0B
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	260 snimaka
Dimenzije / masa (bez baterija i objektivna)	95 x 61,7 x 21,5 cm / 185 g
Sadržaj kutije	traka za nošenje, Li-jon LI-S0B baterija, AC adapter (FIAC), USB i video kabl, MicroSD adapter MASD-1 i CD s programom Olympus Master 2
Informacije	Olympus, 011/22-22-900, www.olympus.rs
Garancija	2 godine

KARAKTERISTIKE

Vreme spremnosti za rad	2 s
Vreme zapisa na memorijsku karticu / veličina JPEG	1,5 s / 5,6 MB
Brzina kontinualnog fotografisanja	1 snimak u sekundi

+	Kompaktan i otporan na ekstremne uslove, meni na srpskom jeziku, ekv. žižna daljina od 28 mm, podržava mikro SD/SDHC preko adaptera.
-	Kvalitet fotografije s visokim ISO osetljivostima, svetlosno slab objektiv, nema HD kvalitet video-zapisa.

OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET FOTOGRAFIJE	★★★★★
SOFTVER I OPREMLJENOST	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

FUJIFILM FINEPIX F200 EXR

Inteligentni senzor

"Fujifilm" poznat je po tehnologiji Super CCD senzora koja opstaje godinama, a nedavno se pojavila njena osma generacija

Kod svojih najranijih digitalnih fotoaparata "Fujifilm" je razvio tehnologiju izrade senzora nazvanu Super CCD i tokom godina on je unapređivao procesore i određene efekte ove tehnologije. Osnovni princip u izradi nije se mnogo menjao, tako da je senzor imao jedinstvenu konstrukciju koja je pomagala da se dobiju što bolji dinamički opseg i što više detalja na fotografijama. FinePix F200 EXR nagovestio je da stiže nov, revolucionarni Super CCD EXR senzor koji ima jedinstvene mogućnosti za fotografisanje u specifičnim situacijama. To je moguće zahvaljujući novom, drugačijem rasporedu mozaičnog filtera u boji, novom metodu grupisanja piksela i potpuno prerađenoj elektronskoj kontroli. Suština je u tome da omogućava dobijanje fotografija koje imaju veliku rezoluciju, širok dinamički opseg i izvanredne karakteristike u uslovima kad nema dovoljno svetla.

EXR REŽIM RADA: FinePix F200 EXR liči na prethodnika FinePix F100fd. Izrađen je vrlo kvalitetno i ima dobre proporcije. Po dimenzijama može biti vaš stalni pratilac. Na zadnjoj strani fotoaparata nalazi se točkić za izbor režima rada kao što su: nov EXR način rada, Auto, P (program), M (manuelno), Video, SP (prethodno podešeni kreativni mod) i dva "N" načina rada za postizanje prirodnog izgleda scene s blicem i bez njega.

EXR način rada nudi četiri mogućnosti. Prva je HR kada je prioritet na rezoluciji i maksimumu detalja na fotografiji. Ovo je idealno u situacijama kad je jako svetlo i kad vrlo lako možete zabeležiti mnoštvo detalja. Sledeća opcija jeste SN način rada kada koristi visoke ISO osetljivosti, ali daje veoma malo šuma. Treća je DR (Dynamic rang priority) gde se redukuje nivo "pregorelih" detalja u kontrastnim sjenama i daje bolji tonalitet fotografijama. Automatski EXR režim rada koristi sve tri opcije podešavanja i sam prepoznaje situacije, a može i da sam detektuje lica. Automatski EXR režim rada vrlo je konstantan i radi dobro, ali sam otkrio da najbolje rezultate postiže s ručnim podešavanjima u odgovarajućem režimu rada, umesto da fotoaparati sam odlučuje koji su uslovi najpogodniji. SN EXR režim rada skoro je izuzetan ako imate ograničenja

kad su svetlosni uslovi u pitanju. U tim situacijama šum se drži veoma dobro pod kontrolom, a takođe daje izuzetno tačnu ekspaniranost i opseg tonova. EXR režim rada pomaže da povratite detalje o kojima ostali kompakti samo sanjaju.

SIMULIRA FILM: Jedna od glavnih novina jeste zum objektiv s većim rasponom od 5x, a koji pokriva vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od 28 do 140 mm za format od 35 mm. Posebno je pohvalno što opseg zuma ide do 28 mm, tako da dobijate širok vidni ugao. Ima mehanički stabilizator slike zasnovan na pomeranju CCD-a, koji radi kao većina drugih koji postoje na tržištu i pomera senzor nakon pomeranja fotoaparata. Zumiranje je brzo, tiho i precizno, sistem za automatsko izoštravanje dobro funkcioniše, ali nije zgodan za snimanje objekata koji se kreću. Ima pomoćno svetlo za izoštravanje u lošijim svetlosnim uslovima.

Podešavanje koje može da simulira film nije novo, ali kod ovog modela postoji izuzetan način za zamenu tonova i efekata kao kod popularnih tipova filmova kao što su Velvia i Provia. Ono što je novo jeste povećanje ISO osetljivosti od 100 do 12.800. Za ISO 6.400 i 12.800 rezolucija se automatski smanjuje na šest, odnosno tri miliona piksela, tako da ne možete koristiti svih 12 miliona piksela. Možete, takođe, postaviti ograničenje i kod automatski podešene ISO osetljivosti kako bi predupredili da fotoaparati sam koristi suviše visoku osetljivost u određenim situacijama.

ISO REZULTATI: Ovaj fotoaparati poseduje veoma dobru kontrolu šuma. Uporedio sam ga i sa D-SLR fotoaparatom iste rezolucije sa APS-C formatom senzora i zaista sam bio prijatno iznenađen rezultatima. Postoji jasna razlika u karakteristikama kada se D-SLR fotoaparati poredi sa FinePix F200 EXR, ali za kompaktni fotoaparati EXR senzor nije tako daleko u odnosu na mnogo veći APS-C senzor. Najveća razlika javlja se za osetljivosti ISO 3.200 i ISO 6.400. Osetljivost od ISO 12.800 zbog velike količine šuma ne preporučujem. Ipak, ukoliko želite da snimate neki događaj i svetlo je veoma slabo, onda vam ova proširena osetljivost može biti vrlo korisna.

B. BJEJLIĆA

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	FUJIFILM FINEPIX F200 EXR
Cena (sa PDV)	31.360 din. (320 evra)
Efektivna rezolucija	12 miliona piksela
Odnos strana senzora	CCD, 1/1,6 inča
Objektiv	5x, 6,4-32 mm (ekv. 28-140 mm)
Displej	tri inča (7,65 cm) sa 230.000 piksela
Maksimalan otvor blende	f/3,3 - f/5,1
Minimalna daljina izoštravanja	5 cm
Stabilizacija slike	da (pomeranje senzora)
Format u kojem snima	JPEG
Ekspozicijski režimi rada	EXR, P, M i 17 programa sa scenama
Merni sistem	na čitavoj površini u 256 segmenata, centralno i spot Auto i ISO 64/100/200/400/800/1.600/3.200/6.400(6M)/12.800(3M)
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	neograničen / AVI / 640 x 480 piksela, 30 snimaka u sekundi interna 48 MB, xD ili SD/SDHC
Video-zapis: dužina / format / maks. rezolucija	Li-jon NP-50
Tip memorijske kartice	230 simaka
Tip baterije	98 x 59 x 23 cm / 175 g
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	traka za nošenje, punjiva baterija NP-50, punjač BC-50, USB i video-kabal, CD s programima i uputstvo
Dimenzije / masa (bez baterija i objektiv)	Megafoto, 011/32-84-803, www.fujifilm.rs
Sadržaj kutije	1 godina
Informacije	
Garancija	

KARAKTERISTIKE	
Vreme spremnosti za rad	2,9 s
Vreme zapisa na memorijsku karticu / veličina JPEG	3,9 / 3,2 MB
Brzina kontinualnog fotografisanja	1,6 snimaka u sekundi, do 3 snimka u kontinuitetu

- + Odlične ISO karakteristike i dinamički opseg u poređenju s drugim kompaktnim digitalnim fotoaparati, stabilizacija slike, usavršene automatske opcije, kvalitet izrade.
- Nedostaju mu prioritet blende i ekspozicije, mogao bi biti malo brži prilikom kontinualnog fotografisanja, kao i malo jeftiniji.

OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET FOTOGRAFIE	★★★★★
SOFTVER I OPREMLJENOST	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

UTISAK

Nov Super CCD EXR senzor koji se nalazi u ovom fotoaparatu doneo je znatna poboljšanja u kvalitetu snimljenih fotografija u odnosu na ostale kompaktne fotoaparate. Naprednim korisnicima će sigurno nedostajati malo više ručnih podešavanja, kao što su prioritet ekspozicije i prioritet blende, ali automatski režimi rada odlično funkcionišu. Tu je i objektiv s rasponom od 5x, stabilizacija s pomeranjem senzora, izoštravanje s prepoznavanjem lica i sve ono što je potrebno da bi fotoaparati koji može da stane u vaš džep dao odlične fotografije.

EPSON STYLUS PRO 7880

Štampa najvišeg kvaliteta

Proizvodni štampač formata A1/24" sa kolor i crno-belom štampom najvišeg kvaliteta

Uzdignite štampu velikog formata na novi nivo kvaliteta, stabilnosti i ujednačenosti. Otkrijte mastilo Epson UltraChrome™ K3 sa tehnologijom Vivid Magenta i kombinujte izvanredne rezultate veće produktivnosti. Izradite izvanredne neutralne crno-bele slike i stvarno izuzetnu reprodukciju boja jednim štampačem. Postavite nove standarde mastilom Epson UltraChrome K3 s tehnologijom Vivid Magenta, tri crna mastila i poboljšanom tehnologijom obrade slike.

KLJUČNE KARAKTERISTIKE:

Idealan za probne otiske, fotografiju i umetnička dela – dobijate rezultate ugovorenog kvaliteta kod zahtevnih primena; Izvanredna kolor i crno-bela štampa – postignite savršen kvalitet slike, veliku stabilnost boja i maksimalno nijansiranje; Korak napviše u izradi glatkije, prirodnije boje – zahvaljujući mastilima Epson UltraChrome K3 sa tehnologijom Vivid Magenta;

Poboljšajte tehnologiju obrade slike – šira paleta crvene i plave boje; Fotorealističan kvalitet koji traje – impresivna otpornost na izbleđivanje za ravnomeran i ponovljiv kvalitet; Rukovanje raznim vrstama medija – izaberite neku iz širokog spektra mat, sjajnih i slikarskih površina; Povećana produktivnost – brza štampa i kertridži velike zapremine za štampanje tokom noći; Jednostavna upotreba – prilagodite, razmenite i memorišite podešavanja novih drajvera štampača.

Preporučena maloprodajna cena štampača Stylus Pro 7880 iznosi 4.280 evra sa PDV-om. Više informacija o ovom proizvodu potražite na: www.epson.rs.

OVAJ ŠTAMPAČ KREIRA REZULTATE KOJI ZADOVOLJAVAJU POTREBE ZA IDENTIČNOSTU NA TRŽIŠTIMA PROBNIH OTISAKA, FOTOGRAFIJA I UMETNIČKIH DELA. PRODUKTIVNOST JE POVEĆANA KORIŠĆENJEM NOVIH DRAJVERA ŠTAMPAČA, JEDNOSTAVNOM UPOTREBOM I VELIKIM IZBOROM MEDIJA.

Posmatraj i zabeleži

Brzo. Lako. Precizno.

Dobro došli u svet digiskopinga! Sada je moguće da kamerom uhvatite neke jedinstvene prizore. Swarovski Optik postolje za digitalne foto-aparate i kamere postavlja vaš aparat direktno na teleskopski okular, jednostavno menjajući teleskop u moćan foto-objektiv. Fotografije sa izuzetnom oštrinom detalja mogu biti napravljene vašim ličnim foto-aparatom čak i sa većih udaljenosti. Snimiti neki trenutak je sada tako jednostavno pre svega zahvaljujući mogućnosti da se u treptaju oka vaš teleskop prebaci sa osmatranja na fotografisanje.

A-dealer: Snajper, Masarikova 4, 11000 Beograd, Tel: +381 11 2641 671; Top Gan, Sportski Centar, 12000 Požarevac, Tel: +381 12 555 405; Grof MBM, Srpskih Vladara 153, Petrovac na Mlavi, Tel: +381 12 332 067; info@swarovskioptik.at

SWAROVSKI
OPTIK
www.swarovskioptik.com

Difuzori za bliceve

Blic je nezaobilazan u određenim situacijama, bilo da fotografirate u zatvorenom ili otvorenom prostoru, ali direktno osvetljavanje blicem daje grube senke i neprivlačno ravno svetlo. Testirali smo dodatke koji pomažu da kvalitet svetlosti koju daje blic bude lepši

Ako mnogo fotografirate portrete, neophodno je da u određenim trenucima koristite blic – posebno ako fotografirate venčanja. Problem je što fotografije snimljene s blicem mogu izgledati zastrašujuće ako se on ne koristi pravilno, a direktno osvetljavanje blicem obično nikada ne izgleda dobro. Tako da, ako već imate blic i puno ga koristite, onda je potrebno da uložite dodatni novac u dobar difuzor. Ovdje smo testirali šest difuzora koje možete kupiti i kod nas, a treba da obezbede najbolje moguće svetlosne uslove. U nastavku teksta možete saznati koji difuzor je najbolji za vas...

DIFUZOR NA NADUVAVANJE
BLICEVI NA KOJIMA MOŽE DA SE KORISTI: univerzalan

Ako ne želite da vam difuzor za blic zauzima puno prostora u torbi, onda je jedno od rešenja za dobijanje mekšeg svetla difuzor na naduvavanje koji može stati i u vaš manji džep. Jednostavno, naduvate ga kao loptu za plažu, postavite na glavu blica i pričvrstite elastičnom trakom. Svetlost koju daje ovaj difuzor jeste mekša i usmerena je samo prema napred. Difuzori su jeftini, daju usmereno mekano svetlo.

CENA: 472 dinara
UTISAK: Jednostavan za korišćenje i montažu, a zauzima vrlo malo prostora u vašoj torbi.
OCENA: ★★★★★

PHOTO LAMBENCY SHADE
BLICEVI NA KOJIMA MOŽE DA SE KORISTI: većina novijih bliceva

Ako imate jednostavan proizvod koji daje izvanredne rezultate, onda ste na dobitku – ovaj difuzor je upravo takav. Kopija poznatog Gary Fong Lightsphere II difuzora, a napravljen je od čistog vinila i fleksibilan je, pa ne morate brinuti da će se polomiti ili saviti kad radite na terenu. Jednostavno i lagano se navuče na glavu vašeg blica i na njoj stoji čvrsto zahvaljujući gumiranom delu. Vrlo ga je teško skinuti i ovakav sistem za postavljanje mnogo je efikasniji u odnosu na druge difuzore koji imaju kaiševe i čičak trake i može se lakše koristiti. Razlikuje se po načinu rada i umesto da jednostavno razliva direktnu svetlost blica koji je uperen na vaš objekt, ovaj difuzor prikuplja svetlost po celoj površini, osvetljavajući čitavu prostoriju. Ovo je posebno korisno kada se fotografišu enterijeri ili velike grupne scene. Pored mlečne bele kupole dobijaju se i tri u boji (žuta, plava i crvena), koje možete koristiti za postizanje određenih efekata, kao i za balansiranje s postojećim svetlom.

CENA: 2.301 dinar
UTISAK: Najbolje od svega kod ovog difuzora jeste što je jeftin i jednostavan za upotrebu, a daje izvanredne rezultate. Mi ga iskreno preporučujemo kao deo dodatne opreme koja se mora naći u vašoj fotografskoj torbi.
OCENA: ★★★★★

MAGICIAN FLASH DIFFUSER
BLICEVI NA KOJIMA MOŽE DA SE KORISTI: univerzalan

Kao što mu i ime govori, ovaj difuzor jeste čaroban i zaista ima neobičnu konstrukciju u poređenju s ostalima. Ovo je, u stvari, kopija Whale Tail Reporter difuzora koji je konstruisao američki fotograf Gary Fong. Korišćenje ovog difuzora može biti pomalo konfuzno i za bolje razumevanje preporučujem da na sajtu njegovog konstruktora pogledate kratko video-uputstvo. Napravljen je od plastike, lako se montira uz pomoć čičak trake i gume koja se postavlja na glavu bilo kojeg blica. Odličan je za snimanje u prostorijama, a zahvaljujući tome što ima dva pomična poklopca, na vrhu difuzora moguće je usmeravati svetlost i rasvetljivati senke prema želji i datim svetlosnim okolnostima. Posедуje, takođe, dodatni žuti poklopac i poklopac sa srebrnom folijom za bolje balansiranje s postojećim svetlom, a ima prostor u koji se može staviti jedan od četiri filtera koja se dobijaju (plavi, žuti, crveni i zeleni), s kojima možete dobiti i obojenu svetlost.

CENA: 2.301 dinar
UTISAK: Difuzor je zaista čarobnjak, ali zahteva malo više vremena da savladamo mogućnosti koje nudi.
OCENA: ★★★★★

DIFUZNA NAVLAKA
BLICEVI NA KOJIMA MOŽE DA SE KORISTI: univerzalan

Ovo je sigurno jedno od najprostijih i najlakših pomagala koja vam omogućavaju fotografisanje s blicem. Napravljen je od platna, a postavlja se na glavu blica koja stoji uspravno i pričvršćuje elastičnom trakom. Jedna strana unutrašnjosti ovog difuzora ima metaliziranu površinu koja usmerava svetlost direktno prema objektu koji fotografišemo. Dimenzije su male, nije lomljiv, i daje dobre rezultate u poređenju s ostalim difuzorima.

CENA: 472 dinara
UTISAK: Možda nije najefikasniji difuzor na ovom testu, ali je jednostavan, lagan i jeftin.
OCENA: ★★★★★

NG-200 SOFTBOKS / NG-280 SOFTBOKS

BLICEVI NA KOJIMA MOŽE DA SE KORISTI: univerzalan

Ovi difuzori napravljeni su od plastike, a liče na mali softboks čija je unutrašnjost obložena srebrnom folijom. Na prednoj strani nalazi se difuzna mlečna plastika sa šupljikavom posrebnom površinom, koja treba da obezbedi mekše svetlo od onog koje daje direktna svetlost blica. Postavlja se na glavu blica uz pomoć držača koji se kači čičak trakom. Montaža je malo komplikovanija nego kod ostalih difuzora jer je potrebno sklopiti difuzor pre i nakon postavljanja. Daje usmereno difuzno svetlo, a proizvodi se u dve veličine: 200x120 mm – model NG-200 softboks, i 280x180 mm – model NG-280 softboks. S njim dobijamo torbicu u koju možemo da spakujemo sklopljeni softboks.

INFORMACIJE: Moneta d.o.o. tel. 34-48-477, www.moneta.co.rs

CENA: 1.400 din. / 1.900 dinara
UTISAK: Ovi difuzori nisu skupi, daju usmereno mekano svetlo, ali su komplikovani za montažu a rezultate koje daju nisu onakvi kakve bi očekivali.
OCENA: ★★★★★
B. BJELICA

nedeljom u 13.30h
na TV **B92**

televizijska emisija

TVtravel
MAGAZINE

Kako stići

Šta poneti

Gde odresti

Šta videti

Kome se obratiti

Koliko platiti

U čemu uživati

Dobri stari nemački "kućevni" fotoaparati

Dužan sam prvo da objasnim ovu reč "kućevni" iz naslova. Sredinom pedesetih godina prošlog veka Zapadna Nemačka bila je najveći evropski proizvođač fotografske tehnike. Ceo kontinent, sve zajedno, nije "pravio" toliko, i tako dobrih fotoaparata. Sa šezdesetak miliona stanovnika, ta zemlja bila je i veliko potrošačko društvo

Lako prepoznatljiva po četiri "ojačanja" oko tubusa

AGFA SUPER SILLETTE - L

BALDA BALDEZZA IA

BALDAMATIC I

KODAK RETINA IIF

VOIGTLÄNDER VITOMATIC II

VOIGTLÄNDER VITO CLR

ZEISS IKON

ZEISS IKON CONTESSAMATIC

Najvećim delom, svi su kupovali fotoaparate proizvedene "kod kuće". Tu su se "apetiti" već razlikovali. Pravi, ili bogati fotografi kupovali su "Leice" ili "Contaxe". A oni koji nisu bili ni bogati niti "pravi", a neki nisu bili ni fotografi, ipak su morali da imaju dobar "porodični" fotoaparati. Jer je u društvu trebalo pokazati fotografsko umeće i lepe fotografije s letovanja. Sniimljene, naravno, nekim od dobrih domaćih fotoaparata. Po mojoj proceni, desetak fabrika, od sredine pedesetih, do gotovo početka sedamdesetih godina prošlog veka, proizvelo je više od deset miliona ovih fotoaparata, što je predstavljalo ogromni materijalni i tehnički potencijal.

KAKO PREPOZNATI PRAVI "KUĆEVNI" FOTOAPARAT?

Relativno lako, na osnovu više zajedničkih osobina. Imaju fiksni objektiv, vrhunskog kvaliteta, pravljen po

uzoru na "Zeissov" Tessar, svetlosna jačina je 2,8. Objektivni su ugrađeni u centralne zatvarače "Compur" ili "Prontor", različitih verzija. Optička tražila su svetla, daljinar je žutomrljaš, postoje i svetli graničnici slike u tražilu. Često je u tražilu vidljiva i kazaljka svetlomera. Većina fotoaparata ima svetlomer sa selenskom mernom ćelijom, "Gossen" ili "Bewi". Svetlomeri su mehanički povezani s regulatorima blende i ekspozicije. Svi fotoaparati koriste polugu ili neki drugi sistem za brzo premotavanje filma. Brojač snimaka nije automatski. Izrađeni su kompletno od metala, s minimumom plastike, i svi imaju vrhunsku završnu obradu, uglavnom u hromiranoj verziji. Na koži kojom su prsućeni, ili na metalu, dobro je utisnut natpis "Made in Germany". Njihova masa, sama po sebi, govori o njihovoj robusnosti. Sa zadovoljstvom mogu da kažem da su fotoaparati iz moje kolekcije, koje ću ovde predstaviti, i dalje u funkciji.

Počinjem alfabetskim redom imena fabrike.

AGFA Super Sillette - L

"Agfa" je u svojoj istoriji napravila oko 820 različitih tipova i modela fotoaparata. Ako tome dodamo i osamdesetak tipova proizvedenih u kooperaciji s firmom "Anscoc", to je već više od 900.

Super Sillette - L ima "Agfinu" verziju Tessara, to je Solinar 2,8/50 u Synchro Compuru. Regulatori blende i ekspozicija mehanički su spojeni sa selenskim svetlomermom koji se može podesiti za snimanje filmovima između 12 i 800 ASA. Kazaljka i indeks svetlomera smešteni su na gornjoj desnoj strani. Najmanja udaljenost snimanja je 3,5 fita (pravljeno za američko tržište). Okruglo dugme smešteno na prednjoj strani predstavlja okidač, dok je priključak za žičani okidač na neobičnom mestu, pozadi - između regulatora svetlomera i poluge za premotavanje filma. I brojač snimaka nalazi se na atipičnom mestu - na sredini donjeg zadnjeg dela.

ispod vrata koja funkcionišu pomoću šarki. **Prva Super Sillette - L** napravljena je 1958. godine i njena kolekcionarska vrednost iznosi oko 90 evra.

BALDA BALDEZZA IA I BALDAMATIC I

"Balda" je imala fabrike i u Istočnoj Nemačkoj, dok su ova dva modela proizvedena u Zapadnoj Nemačkoj, u gradu Bünde. Fabrika je proizvela oko 260 različitih modela fotoaparata.

Nesporno je da su oba fotoaparata zaista prelepa. Činjenica da su nešto manjih dimenzija ne umanjuje njihovu robusnost.

Fotoaparati imaju jednak daljinar, svetli graničnici slike u daljinaru automatski koriguju paralaksu. I okidač je isti. Smešten je na prednjem delu fotoaparata, dok je priključak za žičani okidač ispod samog okidača. Na donjoj strani nalazi se poluga za otvaranje vrata (koja se skidaju cela), a kada se ta poluga postavi u položaj R, iskače i skloppljiva poluga za vraćanje filma u kasetu. Za premotavanje filma koristi se veliki skloppljivi ključ, kakav se može naći kod nekog starog sata na navijanje. On je na levoj donjoj strani fotoaparata. Za premotavanje filma koristi se leva ruka, desnom se okida i sve je to lepo zamišljeno, ali u praksi pomalo trapavo funkcioniše. Baldessa IA za regulisanje i merenje udaljenosti koristi nazubljeni prsten koji delimično "viri" iz prednjeg dela fotoaparata. Njen objektiv je Enna Color Hapontit 2,8/45 mm, zatvarač je Prontor SVS, a fotoaparati je iz 1958. godine.

Baldamatic I ima još i svetlomer sa selenskom mernom ćelijom koji može da se podesi za osetljivost filma između 10 i 3.200 ASA. Na njemu je objektiv Color Baldanar 2,8/45 mm. Napravljen je oko 1960. godine. Kolekcionarska vrednost svakog od ovih fotoaparata iznosi oko 90 evra.

Veliki broj funkcija ovih fotoaparata imalo je "rukovanje" na donjoj strani

njih i preklapna ploča koja pritiska film na njegovo ležište. Super Paxette nije toliko lep model kao Balda, ali ipak atraktivno izgleda, lako je prepoznatljiva po četiri četvrtasta "ojačanja" smeštena simetrično oko tubusa objektiv. Fotoaparati je napravljen 1955. godine i ima kolekcionarsku vrednost oko 50 evra.

KODAK RETINA IIF

Još više različitih modela od "Agfe" napravio je "Kodak" - preko 920. Retina je ime koje nosi veliki broj "Kodakovih" fotoaparata, a model IIF izašao je iz fabrike negde oko 1963. godine. To je poprilično velik ali ne tako težak fotoaparati, što znači da je za njegovu izradu korišćen aluminijum. Ima objektiv Schneider Retina Xenar, 2,8/45 mm u Compur zatvaraču. Objektiv je vezan s daljinarom, a selenski svetlomer mehanički je vezan s komandama blende i ekspozicija. Njegova kazaljka vidi se i u tražilu tako da prilikom merenja svetlosti nije potrebno skidati fotoaparati s oka.

Tražilo je tako konstruisano da se u njemu direktno s prstena može očitati i nameštena ekspozicija. Svetlomer se podešava na osetljivosti između

12 i 1.250 ASA. Na gornjem delu je dugme za vraćanje filma u kasetu, koje iskače kada se okrene u označenom pravcu, šine za pribor i ležište za vaku-bleskalicu pokriveni su poklopcem s imenom fotoaparata. Okidač je na prednjoj strani, a na donjoj strani fotoaparata nalaze se: poluga za premotavanje filma, prostor za bateriju koja se koristi za rad bleskalicama, sistem za otvaranje zadnjeg dela fotoaparata i brojač snimaka. Ovo je, inače, jedan od retkih fotoaparata ove grupe koji ima i ušice za kaiš. Ostali modeli nosili su se isključivo u torbi. Ukupno je proizvedeno oko trideset hiljada ovih fotoaparata, a kolekcionarska vrednost im je oko 80 evra.

VOIGTLÄNDER VITOMATIC II I VITO CLR

I ovo je bila velika firma, proizvela je oko 520 raznih modela fotoaparata. Omiljena imena njenih fotoaparata počinju na Vito, Vitomatic, Vitessa itd. Oba fotoaparata imaju ugrađeni selenski svetlomer

koji se može podesiti na osetljivosti između 12 i 800 ASA, mehanički je vezan s komandama blende i ekspozicije. Objektiv je Color Skopar 2,8/50 mm, ali je Vitomaticov u Prontor SLK zatvaraču, dok Vito CLR ima Pronto-LK zatvarač čija je najduža ekspozicija 1/30 sekundi. Vitomatic II je manjih dimenzija, te ima neku vrstu kopči za kaiš na prednjoj bočnoj strani. Dugmad za vraćanje filma u kasetu "iskaču" po potrebi iz tela, a brojač snimaka kod oba fotoaparata nalaze se na donjoj strani. Najlepše kod oba fotoaparata jesu njihova tražila: slika u njima je svetla i vidi se u prirodnoj veličini. Vitomatic II napravljen je 1958. godine, kolekcionarska vrednost mu je šezdesetak evra, dok Vito CLR (1961) vredi oko 50 evra.

ZEISS IKON CONTESSAMATIC, CONTESSAMATIC E I CONTESSA LBE

Teško je precizno utvrditi koliko su modela sve fabrike od kojih je nastala firma "Zeiss" napravile, ali postoji podatak da je "Zeiss" u Stuttgartu proizveo 260 tipova fotoaparata. Jedno od tradicionalnih imena fotoaparata ove fabrike imalo je osnove "Conta", "Conte", "Conti", tako smo dobili imena fotoaparata iz ovog podnaslova. I to su "kućevni" fotoaparati, s jedva vidljivim razlikama spolja, ali su znatno različiti "u duši". Pored spoljašnjeg izgleda, zajednički i isti objektiv im je Tessar 2,8/50 mm, u to vreme vrhunski i najskuplji u svojoj klasi. Contessamatic i Contessamatic E imaju zatvarač Prontor SLK Spezial, ali je ova prva bez ugrađenog daljinar i njeno ime stoji na gornjem delu fotoaparata, dok je ime Contesse E modela ugrađeno na prednjem delu tubusa. Pored toga, Contessa E ima i vidljivu kazaljku svetlomera u tražilu. Contessa LBE proizvedena je 1966. godine. Na njoj je zatvarač Pronto 500 LK, s najdužom ekspozicijom od 1/30 sekundi. Da je u pitanju noviji model vidi se i po šinama za pribor s centralnim "vrućim" kontaktom za fleš. Konac delo krase kada se pogleda u tražilo. Pored kazaljke svetlomera, vidljive u gornjem delu tražila, u njemu je i mala prizma koja "skreće" pogled, tako da se vide oznake i blende i ekspozicije. Kada se pritisne, ili pomakne dugme za oslobađanje mehanizma radi vraćanja filma u kasetu, iz tela fotoaparata iskače skloppljiva i prilično velika poluga kojom se film brzo i lako vraća u kasetu. Contessamatic i Contessamatic E proizvedene su 1960. godine. Među kolekcionarima vrede četrdeset evra, dok je Contessa LBE dvadesetak evra skuplja.

MIROSLAV NIKOLJAČIĆ
miniko@sezampro.rs

KOMENTATORSKI PAR IVANA & MILAN

Meni dobro poznat dunavski pejzaž ima lepu atmosferu, prikazuje tipičan prizor s Dunavske

obale – nasukane ribarske čamce. Dopada mi se dubina samog prizora i odnos tri ravni: prva s detaljima, druga crna i treća u sfumato svetlu. Kvadrat je dobro rešenje za prikazivanje već viđenih stvari na drugačiji način, ali balans unutar kadra nije dobro rešen. Sve me "vuče" na levu stranu i preveliku crnu površinu koja nekako grubo prekida liniju čamca. Stalno zamišljam nastavak fotografije (ulevo), pa mislim da bi klasičan "Lajka" format u ovom slučaju možda ipak bio bolji.

BEZ NAZIVA
BORIVOJE ATANACKOVIĆ, INDIJA

Učestvujte i vi

Pošaljite nam vaše fotografije za rubriku Foto-komentar, napišite vaše mišljenje o komentarima i našem radu, predložite vaše ideje kako bismo bili što bolji i vama korisniji. Broj fotografija za slanje nije ograničen, a ako imate bilo kakvu zanimljivu priču "iza fotografije", slobodno je priključite uz fotografiju i rado ćemo je objaviti. Ako vi učite od drugih, znači da i drugi mogu da nauče od vas!
Refoto, za "Foto-komentar",
Pčinjska 17, 11000 Beograd

BALONČIĆ

VLADIMIR NIKOLIĆ, BEOGRAD

Još jedna u nizu fotografija šta bi bilo kada bi bilo. Ne volim mnogo da zamišljam i nagađam šta je sve moglo da se uradi u vezi s kreiranjem nekog zaista zanimljivog kadra u ovoj situaciji, ali i ova, sasvim osrednja fotografija, može dobro da posluži za osnovnu analizu fotografije. Za početak, kadar je loš i ostavljeno je previše nepotrebnog mesta iznad glave, a odsečen je jedan od važnijih delova snimka – ruka devojke. Baloni od sapunice uvek su fotogenični jer lepo prelamaju svetlost, ali mislim da to ipak nije dovoljno za dobru i interesantnu fotografiju. Ovde ne vidimo dete, već devojku koja bi sasvim sigurno rado pristala na malo nameštanja, poziranja... uopšte igru. Kada snimimo tako da je lice domina-

ntno, onda je veoma važno da ono bude u fokusu (kada imamo selektivnu oštrinu), a ne balon. Isto kao i u našem jeziku: prvo ide subjekat, predikat, pa objekat, tj. devojka vrši radnju – duva balon. Ali, Vladimir je sve obrnuo, pa je prednost dao balonu, a devojku stavio u drugi plan. Da se manemo gramatike i matematike, sve ovo bilo bi mnogo zanimljivije da je snimljen portret devojke kroz taj balon, dok duva ili taman kad poleti. Nastale bi zanimljive distorzije uz dodatak već pomenutih svetlosnih efekata. Selektivna oštrina svakako je dobar izbor jer usmerava pogled na jedan element u fotografiji, samo ga treba bolje iskoristiti. Pravljenje balona je tipična dečja igra, pa možda treba razmišljati da se ona iscenira, samo što glavni akter neće biti dete.

SUN IN MY HAND

IGOR SIVJAKOV, SARAJEVO

Svakako da nisam stručnjak za stok fotografiju, ali mislim da je ovo prava fotografija za sve stok agencije. Veoma je ilustrativna i simbolična. Može da se iskoristi u direktnoj konotaciji za poljoprivredu ili kao simbol sunca, života, svetle budućnosti. Mozaična struktura cveta sigurno bi donela još neke simbole... sve zavisi od konteksta priče i teksta koji bi išao uz nju. Kadar je dobar, sklop boja takođe i tehnički je snimljena dovoljno dobro da njena

uloga kao primenjene fotografije može biti odlično iskorišćena. Možda će se nekima činiti prazna i neinteresantna, ali ideja je dobra, zanatski dobro realizovana i cela fotografija ima vrlo pozitivan "ton". Asocira me na život, na igru s kaleidoskopom i beskraino lenčarenje na travi kada posmatramo oblake i igramo se asocijacija. Taj pogled nagore kreira osećaj da sve lebdi i vrlo lako poistovećujemo se s fotografom. Uspesna fotografija u svakom slučaju!

ZVEZDANE STAZE

NENAD ILIĆ, MLADENOVAC

Zanimljiv pokušaj da se na fotografiji zabeleži rotacija naše planete putem tragova zvezda. Iako su ovakve fotografije veoma atraktivne, njihovo snimanje zahteva ozbiljniju pripremu. Ona se ogleda u pronalazenju adekvatnog mesta, to jest motiva koji bi zadržao našu pažnju. Ovakvo su na fotografiji ostali zabeleženi samo tragovi zvezda i ništa drugo, pa cela priča izgleda prazno. Dodatna greška jeste i izbor vremena fotografisanja jer je u File Info ostao podatak da je fotografisanje započeto pre devet sati uveče i da je trajalo više od 1.024 sekunde ili 17 minuta. U to vreme još ima previše svetlosti koja je "pojela" tragove zvezda i zbog toga izgledaju veoma tanko i neubedljivo, dok je fotografija presvetla. Ovome ne bi pomoglo ni to da je autor zatvorio blendu jer bi samo produžio tragove, a ne pomaže ni potamnjenje jer su onda tragovi još tanji i sve liči na običan snimak večeri. Uputstvo za ovakvu vrstu snimanja dali

smo u broju 58 gde ima nekoliko primera koje je snimio Milan Radišić. Za sve koji bi voleli da snime ovakve fotografije postoji nekoliko saveta: fotografisati kada s horizonta u potpunosti nestane svetlo, pronaći neki motiv na koji pada dovoljno, ali ne previše svetla (od pomoći vam može biti i neutralni gradualni filter, ali okrenut naopako jer treba potamniti donji deo fotografije). Najlepše fotografije su s građevinama, planinama ili s vodom koja se zbog dugog vremena pretvara u magličastu površinu. Isto tako, veliki broj fotografa pozicionira centar rotacije na jednostavan način: fotoaparat okreće prema Severnjači za koju znamo da se ne pomera na nebu (iako ju je pronaći jer se nalazi iznad sazvežđa Veliki medved). Obavezna je upotreba ozbiljnog stativa koji čvrsto drži fotoaparat tako da možete blendom korigovati ekspoziciju ukoliko je to potrebno. I da napomenem da su zbog veoma dugih ekspozicija upotrebljiviji analogni fotoaparati koji rade bez baterija.

Kada kupimo nov fotoaparat njime je potrebno nešto i fotografisati. I tada kreće potera za motivima, koja se obično svede na odlazak u baštu, park, obalu reke i čekanje zalaska sunca. Sigurno neću poreći lepotu osećanja koja ovakva mesta izazivaju, ali istovremeno moram naglasiti da je tu i najteže pronaći nešto zanimljivo, nešto što bi na snimku bilo novo

i posebno, nešto drugačije. Svi ovi motivi snimani su toliko puta, pa ni fotografija dunjinog pupoljka ne donosi ništa novo. Drugačiji pristup bio bi s pronalazenjem nekih drugačijih detalja kao što je spoj malih, zelenih čašičnih listića i ljubičaste šare na samom cvetu, izvijanjanih linija listova koji se dotiču, pokušaja da se sve to predstavi u crno-belom. Mogućnosti su neograničene...

DUNJA
DEJAN STEVANOVIĆ

ZEBRE

REA MUCOVIĆ, TREBINJE

Iako ih je snimila u zoološkom vrtu, konačna fotografija pruža nam sasvim drugačiji utisak, ponajviše zahvaljujući posebnom pristupu i "tvrdj" obradi koja je klasičnu, dokumentarnu fotografiju pretvorila u čistu grafiku. Postoji ceo pravac u slikarstvu nazvan op-art ili optička umetnost, čiji je rodonačelnik Viktor Vazareli, koji je na sličan način crtao zebre, to jest odnose njihovih tela i neverovatne forme koje se dobijaju preplitanjem linija njihovih šara. Optičke iluzije koje se dobijaju zahvaljujući specijalnom uticaju koji na čulo vida imaju ovakve šare izazivaju kod posmatrača posebna emocionalna stanja, ali je činjenica da nikoga ne ostavljaju ravnodušnim. Autorki savetujemo da napravi seriju fotografija s užim kadrovima kojim bi pojačala efekat apstrakcije.

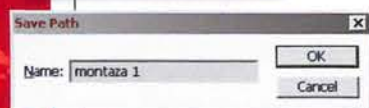
Jednostavan retuš NEŽELJENIH DETALJA

Tokom rada s polaznicima Workshopa Peternek došli smo do ove fotografije koju je snimio Nikola Jovandić. Bio je malo razočaran jer tokom snimanja nije uspeo da eliminiše nogu i ruku oca mladog bicikliste koji uživa u svojoj korpi. Ipak, fotografija je bila veoma dobar primer kako da uz malo razmišljanja uklonite neželjene detalje i da sceni date novo značenje

5. TAMO GDE MOŽE, TREBA ISKORISTITI ČAROBNI ŠTAPIĆ

Crtaње putanje oko objekata koji imaju puno detalja, a uz to nalaze se na neutralnim podlogama, može biti kontraproduktivno i dugotrajno. Najbolji način jeste da takvo mesto jednostavno zaobidemo, a nakon obrade iskoristimo alatku za "magično" selektovanje i obrišemo višak. Na taj način dobijamo kvalitetan prelaz – osnovu za dobru montažu ili intervenciju na fotografiji.

Prvo pitanje koje se javilo bio je izbor odgovarajuće alatke za selektovanje, to jest definisanje delova slike koji će biti zaklonjeni i onih na kojima ću intervenisati. Kako je granica između tih područja na ovoj fotografiji nejasna, iskoristio sam alatku Pen Tool i njome nacrtao takozvanu putanju (Path). Na ilustraciji se vidi da je bilo neophodno napraviti dve putanje koje sam sačuvao za dalji rad. Kada malo bolje analiziram snimak, vidimo da se u pozadini protežu dve svetle linije, a da je gornji desni ugao kao stvoren da ga iskoristimo za montažu. Selektovao sam ga pomoću alatke Rectangle Selection Tool

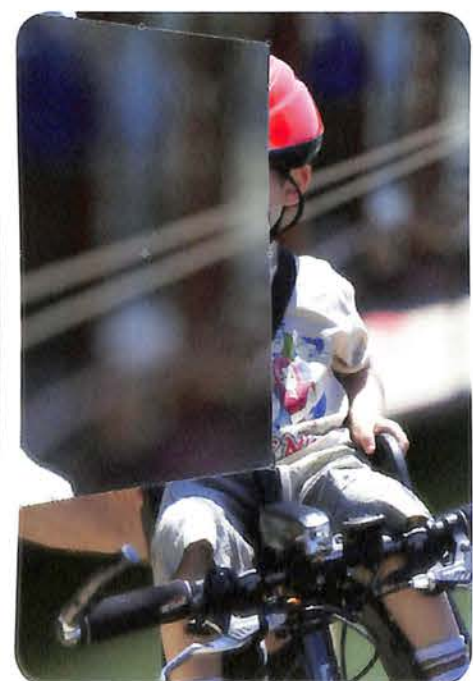
(skraćenica M), iskopirao i spustio komandom Layer Via Copy ili Ctrl+J. Potom sam ga premestio u levi ugao pritiskom na taster Ctrl i uz klik mišem. Pomoću opcije Distort uklopio sam veličinu i perspektivu, a zatim od putanja napravio selekcije koje sam u skladu s veličinom slike omekšao za 2 piksela. Odsekao sam višak sa "zakrpa" (napravio sam još jednu – za desni deo) i potom alatkom Eye Dropper (I) nekoliko puta birao odgovarajuću boju pozadine koju sam nanosio četkom (B).

M. ŽIVKOVIĆ

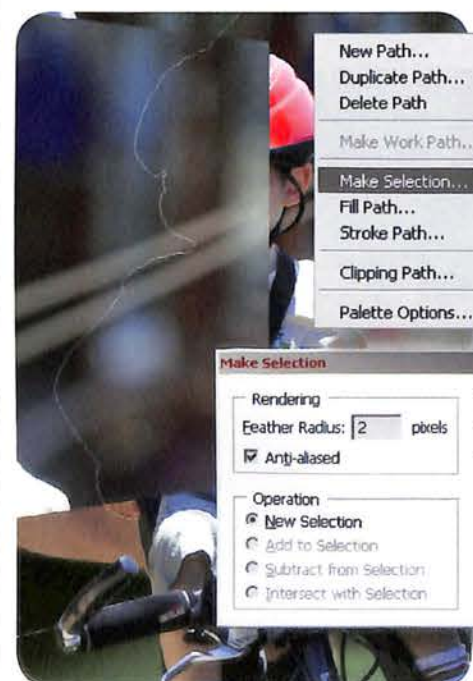
1. NACRTATI PUTANJE

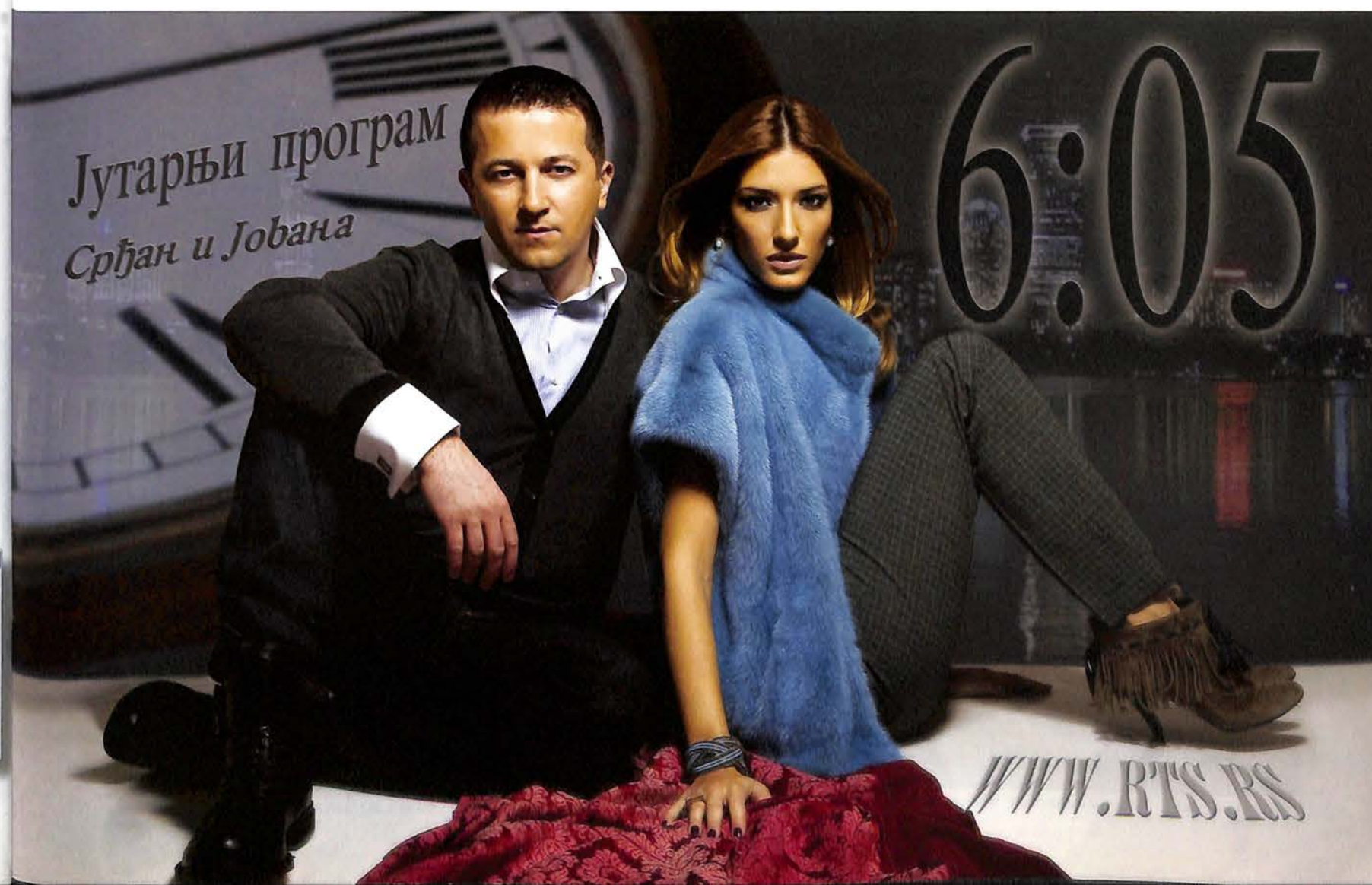
2. ISKOPIRATI DEO

3. PRIMENITI DISTORT

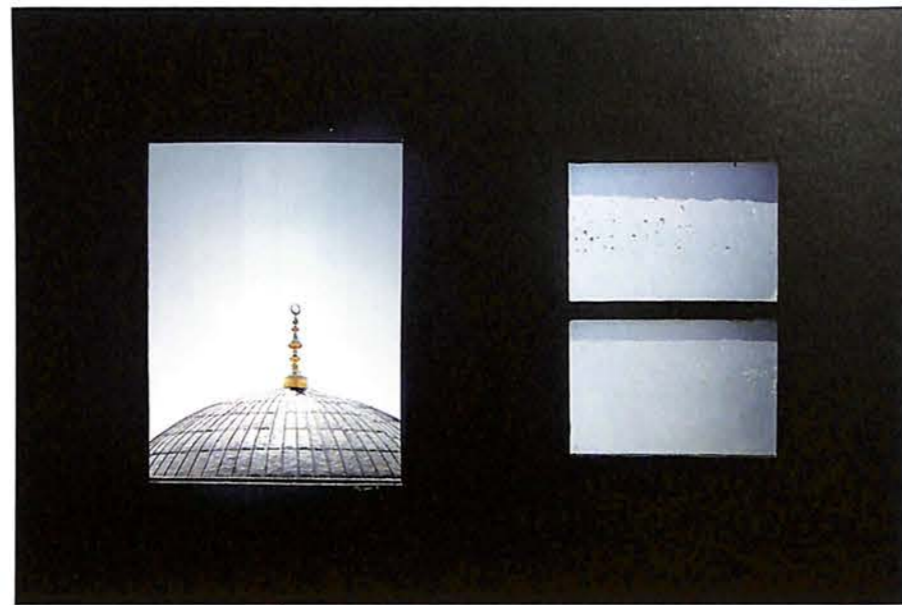

4. NAPRAVITI SELEKCIJU

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – MAJA BERIĆ, Beograd, "Elita"

KATEGORIJA: MESTO – IVAN TASIĆ, Kruševac, "Aja Sofja"

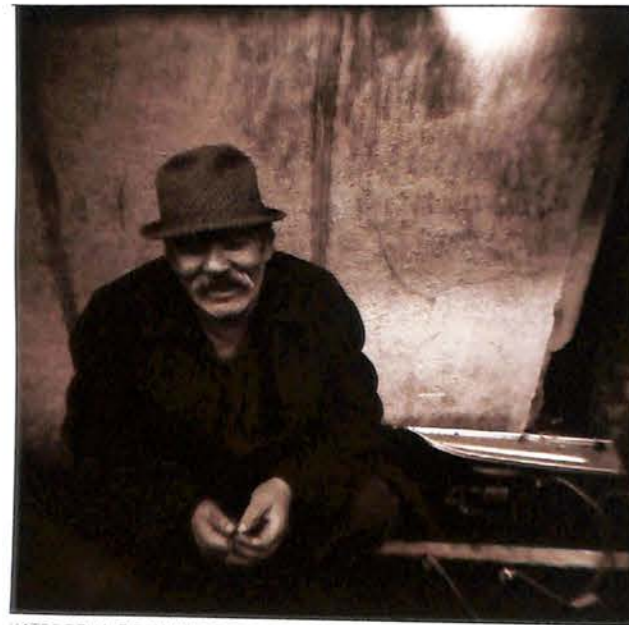

KATEGORIJA: OKRUŽENJE – VERA PAVELA, Starčevo, "Vancouver"

KATEGORIJA: MESTO – ADMIR SRABOVIĆ, Živinice, "Sahrana"

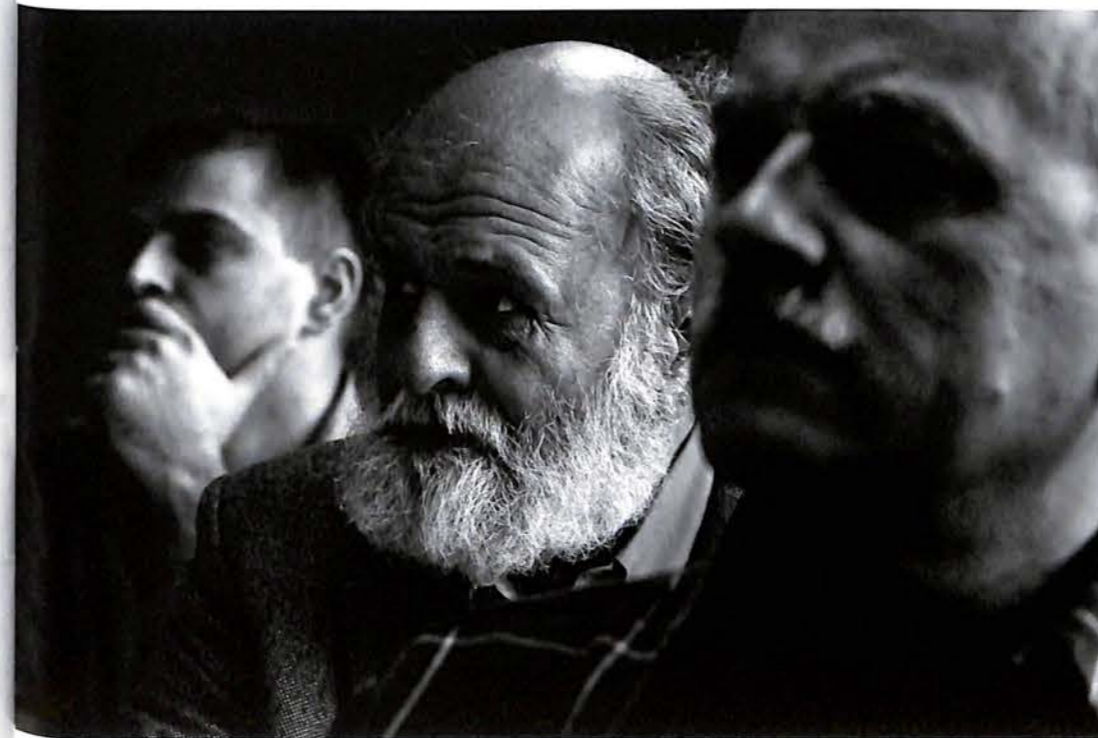
SVET U FOKUSU

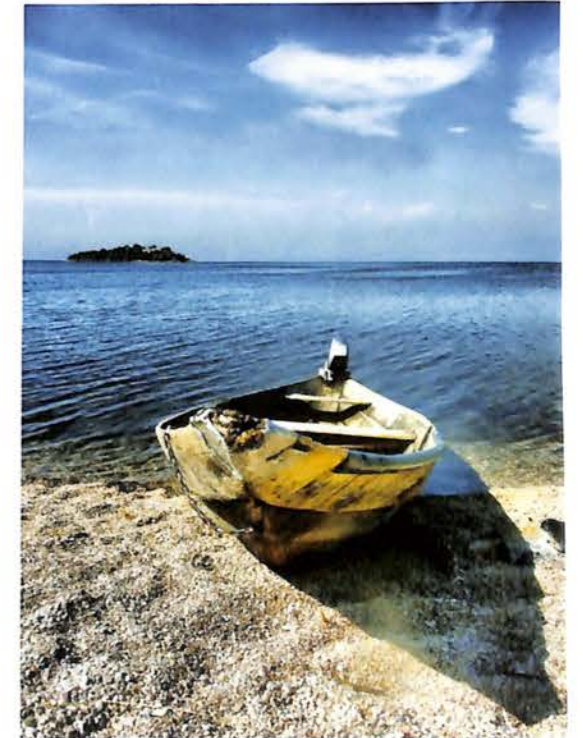
KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – TEA FILIPI, Karlovac

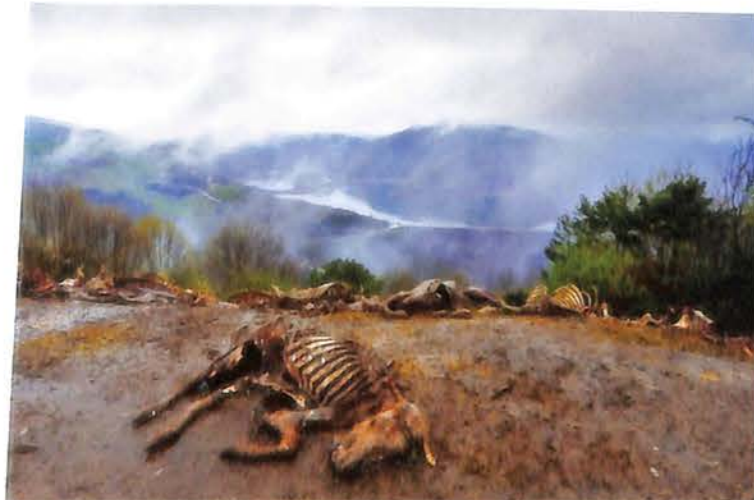
KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – BRANKO STOJANOVIĆ, Novi Sad, "Poljubac"

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – BRANISLAV MARKOVIĆ, Novi Sad, "Pažnja"

KATEGORIJA: MESTO – GORAN BORIČIĆ, Podgorica, "Čun"

KATEGORIJA: OKRUŽENJE – DRAGAN ŠAPONJIĆ, Nova Varoš, "Na hranilištu beloglavog supa"

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – DARKO SREČKOVIĆ, Zemun, "Na plaži"

KATEGORIJA: OKRUŽENJE – ANITA BRAJOVIĆ, Podgorica, "Man and nature"

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET

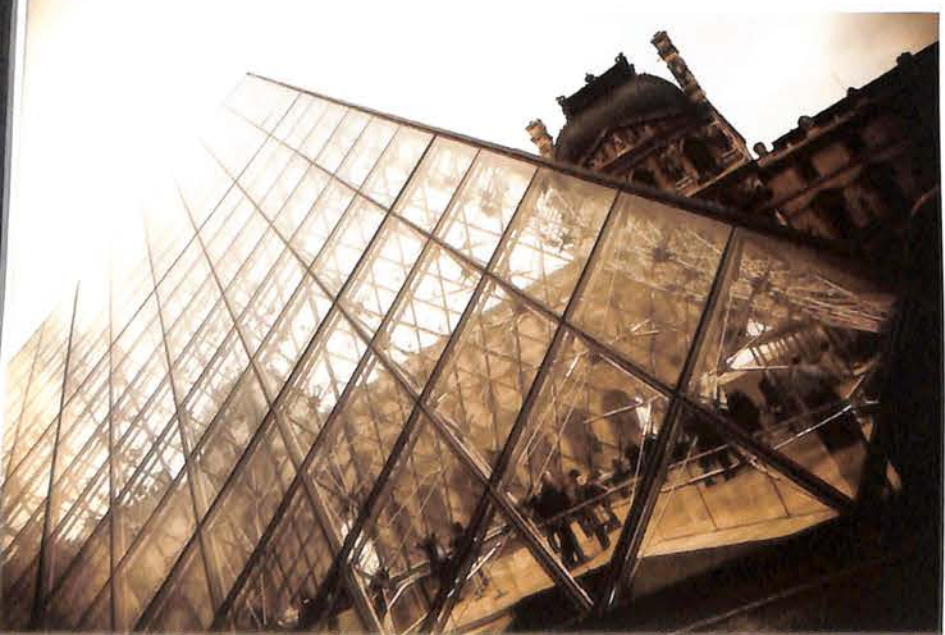
GORAN ŠVABIĆ, Niš, "M&M"

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – NIKOLA LUČIĆ, Subotica, "Kimmo Pohjonen"

KATEGORIJA: MESTO – VLADIMIR MAKSIMOVIĆ, Beograd, "Underground 1"

KATEGORIJA: MESTO – IVANA BENČIĆ, Zagreb, "Louvre"

KATEGORIJA: MESTO – DARIO MATIĆ, Vukovar, "Tram 716"

KATEGORIJA: SMEŠNA STRANA SVETA – DINKO NESKUSIL, Karlovac, "Blatni ljudi 1"

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – SNEŽANA KNEŽEVIĆ, Temerin, "Glumica"

KATEGORIJA: MESTO – VESNA JOVANOVIĆ, Beograd, "Duždeva palata"

KATEGORIJA: MESTO – MARIJANA BULJOVIĆ, Subotica, "Palić"

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – HENI TADE, Pula, "Real world"

KATEGORIJA: MESTO – ALEKSANDAR TRAJKOVIĆ, Niš, "Raskršće"

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – IVAN ALEKSIĆ, Niš, "Živojin"

PROPOZICIJE KONKURSA:

SPONZOR KONKURSA

OLYMPUS

KATEGORIJE:

– **Dokumentarni portret** (snimate portret u ambijentu, na nekom dešavanju, portret specifične grupe ljudi, predstavnike neke zajednice ili određenog zanimanja...)

– **Okruženje** (pejzaži s akcentom na ekologiju koji beleže čovekov odnos prema prirodi)

– **Mesto** (uhvatite puls grada, sela, naselja... na svim prostorima naše zemlje i sveta)

– **Smešna strana sveta** (snimate fotografije neobičnih situacija iz svakodnevnog života s akcentom na smešnu stranu života)

– **Reportaža** (predstavite seriju od šest do osam fotografija koja može da objedini sve kategorije ili da se bavi samo jednom) Prima se do deset fotografija po kategoriji. Na svakoj fotografiji mora biti napisano ime i prezime, kontakt, naziv rada i tehnički podaci (opciono) i za koju kategoriju je namenjena.

Format: minimalno 13 x 18 cm (za digitalne fajlove 300 dpi)
Rok za prijem radova je **do 10. u mesecu**.

U svakom broju objavićemo izbor od desetak najboljih fotografija a glavne nagrade biće dodeljene u poslednjem, decembarskom broju. Poslednji termin za prijem radova je 10. 11. 2009.

Fotografije slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd za konkurs: "Svet u fokusu"

NAGRADE KONKURSA

Najbolji učesnik dobija D-SLR fotoaparatus Olympus E-serije. Pet najboljih autora po kategorijama dobija Olympus kompaktni fotoaparatus.

NAGRADA – Epson Stylus S20: BRANKO STOJANOVIĆ, Novi Sad, "Uživancija"

PRAKSA NA DELU Fotografija na letovanju

TAMÁS TÓTH, Subotica, "Bezbrizno"

IVANA BENCIC, Zagreb, "Nježno"

DRAGAN RADUJKO, Novi Sad, "Pesak"

MARIO GLAVIĆ, Karlovac, "Posljednje svjetlo"

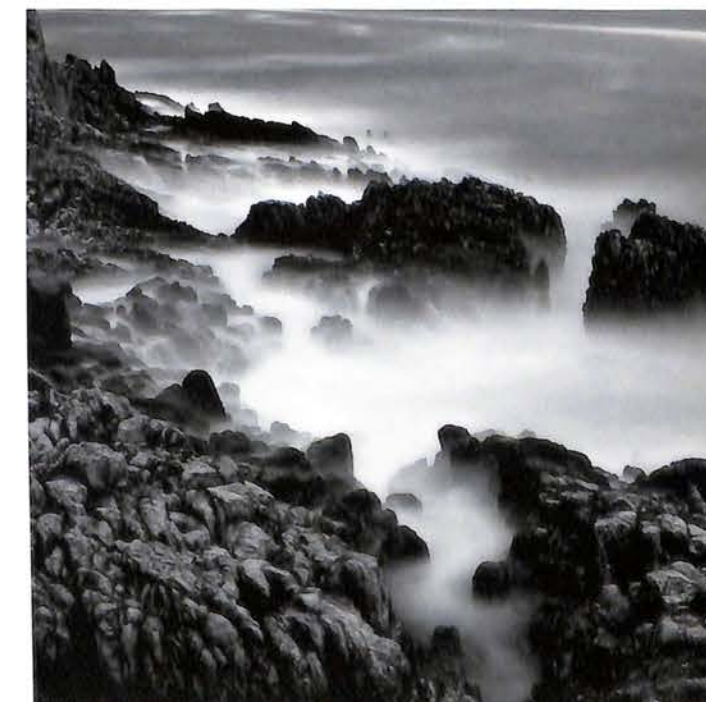
IGOR SRDANOVIĆ, Beograd, "Vetrenjače u zoru"

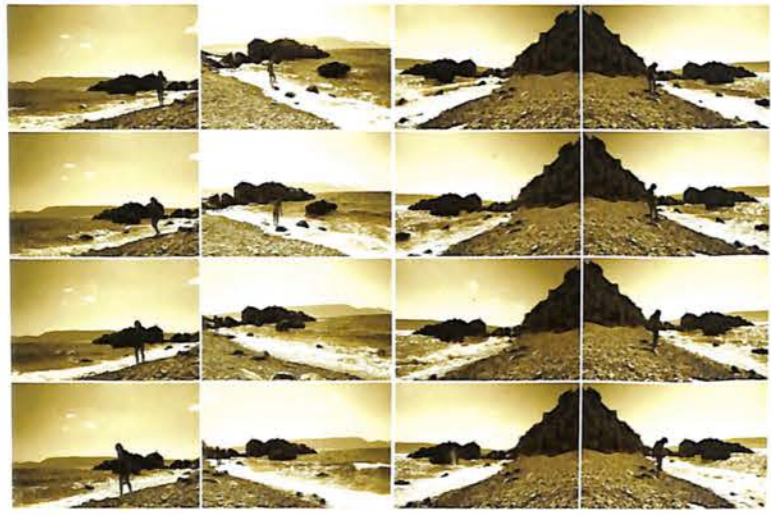
IVAN ČUKIĆ, Beograd, "Put koji dotiče nebo"

ERVIN KREBS, Subotica, "Photo point"

BRANISLAV FABIJANIC, Rijeka, "Jugo"

IVANA ČUTURA, Zemun, "Short film plima i njen plen"

MARKO ŠOLIĆ, Split, "2+2"

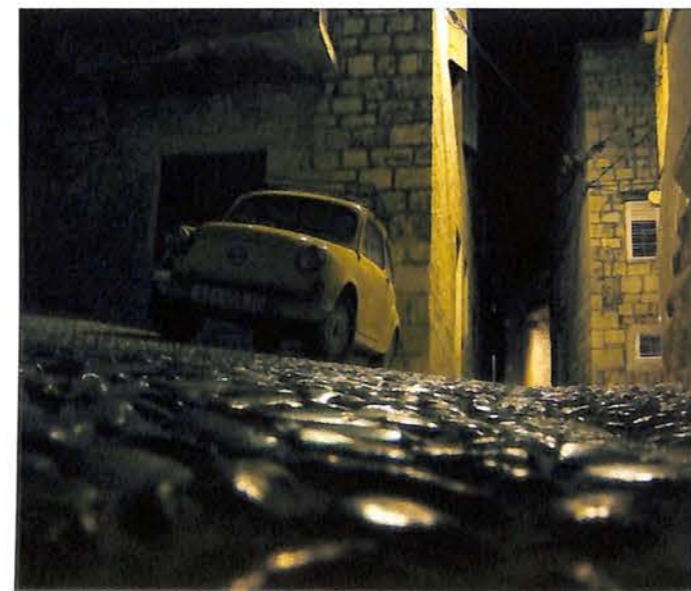
ZDRAVKO GRAOVAC, Novi Sad, "Mediterraneo 2"

MAJA BERIĆ, Beograd, "Dama u pustinji"

ALEKSANDAR TRAJKOVIĆ, Niš, "Wonderful life"

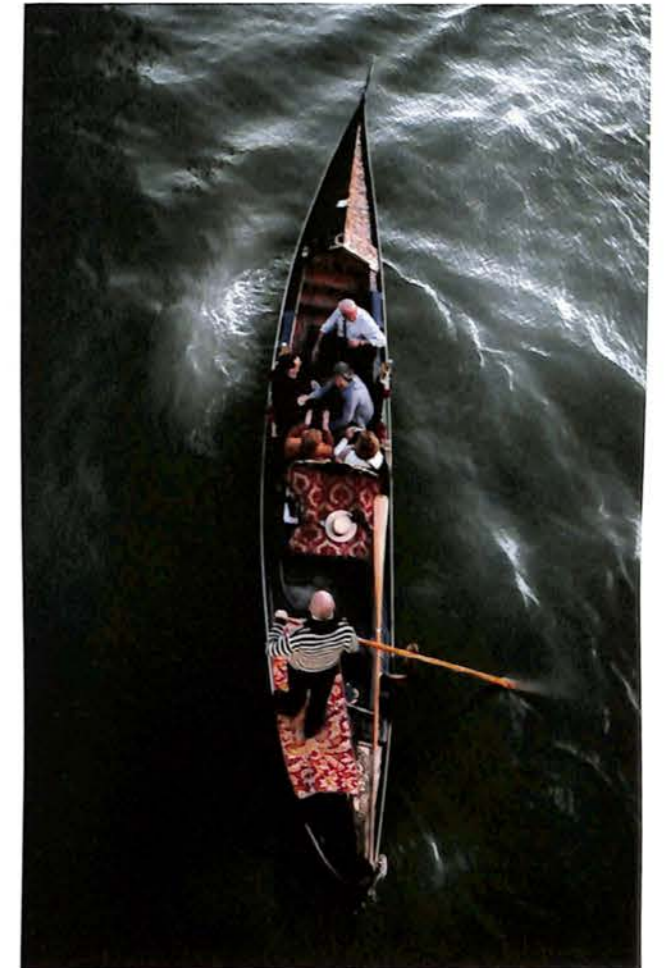
MIOBRAG TRAJKOVIĆ, Beograd, "Sutivan na Braču"

STEFAN STOJANOVIĆ, Beograd, "Igra"

RADENKO STANIĆ, Novi Sad, "Avanturistički duh"

HUSEIN ŠLJIVO, Prozor, "Sjećanje na Veneciju"

Konkurs za najbolju fotografiju na temu

PRAKSA NA DELU

UČESTVUJTE U NAGRADNOM FOTO KONKURSU "PRAKSA NA DELU" KOJI ORGANIZUJE EPSON I ČASOPIS REFOTO, UZ PODRŠKU KOMPANIJE BS PROCESOR.

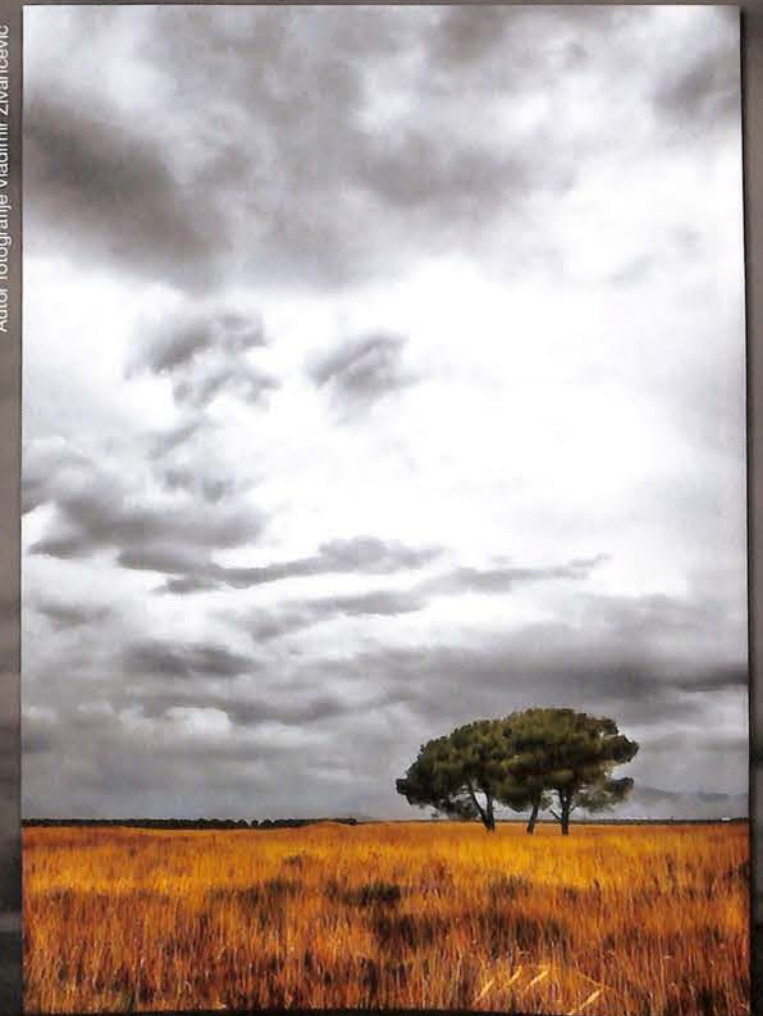
Konkurs će biti otvoren do 10. novembra 2009. godine. Nakon završenog konkursa najbolji radovi će biti nagrađeni od strane Epsona i adekvatno prezentovani javnosti. Više informacija o konkursu i propozicijama možete pronaći na www.bsprocessor.com/fotokonkurs i www.refoto.co.rs.

EPSON
EXCEED YOUR VISION

ReFoto
Foto. To. Dosta. Dobro.

BSProcessor
Zajedno možemo mnogo.

Autor fotografije Vladimir Živančević

VLADIMIR RADOŠAVLJEVIĆ, Beograd, "Par"

MARKO MILOVANOVIĆ, Niš, "Pogled"

LAZAR LAZIĆ, Kač, "Plaža"

DEJAN MUTAVDŽIĆ, Zemun, "Galebovi Thassosa"

JELENA PETROVIĆ, Doboj, BiH, "Horizont 1"

DARKO ĐOKOVIĆ, Čačak, "Prolaz ka nebu"

SPONZOR KONKURSA

BSProcesor EPSON
Zajedno možemo mnogo. EXCEED YOUR VISION

PROPOZICIJE KONKURSA:

Tema: vezana za rubriku *Praksa na delu*
Broj radova: do 10 fotografija po autoru
Tehnika: analogne i digitalne fotografije
Format: minimalno 13 x 18 cm (za digitalne fajlove 300 dpi)
Radovi moraju biti propisno obeleženi (na poledini fotografije, kod digitalnih fajlova u File Info ili File Properties, upisati naziv fotografije, ime i prezime autora, adresu i telefon, naziv fotoaparata)
Poslednji rok za slanje: **do 10. 8. 2009.**
Fotografije slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd za konkurs "Praksa na delu"

Lowepro

Nova 170 AW (crna, braon, crvena, plava)	4.690 din
Nova 180 AW (crna, braon, crvena, plava)	5.690 din
Nova 190 AW (crna, braon, crvena, plava)	6.390 din
FastPack 100 (crna, crvena, plava)	5.490 din
FastPack 200 (crna, crvena, plava)	6.290 din
FastPack 250 (crna, crvena, plava)	6.990 din
FastPack 350 (crna, crvena, plava)	7.990 din
FlipSide 200 (crna, crvena, plava)	5.990 din
FlipSide 300 (crna, crvena, plava)	6.990 din
FlipSide 400 AW (crna, zelena)	9.990 din
Inverse 100 (crna, zelena)	5.190 din
Inverse 200 (crna, zelena)	5.890 din
Sling Shoot 100 AW (crna)	5.990 din
Sling Shoot 200 AW (crna)	6.990 din
Sling Shoot 300 AW (crna)	8.990 din
Sling Shoot 350 AW (crna)	12.490 din
Super Trekker AW (crna)	37.990 din
Commercial (crna)	19.990 din
Compu Day Pack (narandžasta, zelena, siva)	6.590 din
Compu Trekker AW (crna)	11.990 din
Pro Roller 2 AW (crna)	25.990 din

Cene su sa PDV-om, zadržavamo pravo promene cena bez prethodnog obaveštenja.

Nikon SHOP Vuka Karadžića 7a, 011 30 34 373

OLYMPUS

www.samsara.rs

Kompetan asortiman Olympus proizvoda uz garanciju od 2 god. Isporuka odmah

Ruzveltova 1, t.c. metro lok.16 Vukov spomenik
tel: 3370-250, 3370-180 mob: 064/233-5551

PROline
professional photo & video

- PRODAJA FOTO OPREME
- SVE VRSTE BATERIJA I PUNJACA
- IZRADA FOTOGRAFIJA VELIKOG FORMATA (NA FOTO PAPIRU I PLATNU)
- SNIMANJE I MONTAŽA MUZIČKIH I REKLAMNIH SPOTOVA
- IZNAJMLJIVANJE KAMERE SONY Z7, KRANA 4,5m I RASVETE

016/215-704, 064/13-44-385
pro.line@live.com

Nikon Service

Jedini licencirani servis Nikon fotoaparata u Srbiji

Radno vreme 09-17h
Pčinjska 15a
011/ 644 7958

Oglasite se na ovoj strani

PO SPECIJALNIM CENAMA!

Za više informacija pozovite
Refoto Marketing
011 / 344 - 9641
344 - 9642

Prijatelji časopisa ReFoto

studio B

radio na frekvencijama

99,1MHz
100,8MHz
105,4 MHz

BULB
MAGAZINE

www.bulb-magazine.com

Jedinstvena ponuda u Srbiji!

VIDEO, FLUO, HALOGENA, HMI I BLIC RASVETA

Baterije i punjači, foto pozadine, zilverice, kišobrani, softboksovi, filteri, adapteri za objektivne, zonerice, dodaci za bliceve, stativi, flash triggeri

Nova niža cena za preko 500 artikala!

www.moneta.rs
Beograd, Bulevar kralja Aleksandra 84,
011/344 84 77
moneta93@gmail.com

PRETPLATITE SE NA REFOTO

I DOBIĆETE POKLON I ČASOPIS GRATIS

UKUPNO
835
DINARA

Dimenzije torbe: 14x6,5x16 cm

Lowepro Peak PX 60 FOTO-TORBA

Za samo **3.000 dinara**, koliko iznosi pretplata na 12 brojeva + 1 GRATIS, dobićete vaš omiljeni časopis na kućnu adresu + poklon Lowepro Peak PX 60 foto-torbu za kompaktni fotoaparati ili video kameru. Ukoliko želite, možete se pretplatiti i na 6 brojeva + 1 GRATIS za samo **1.500 dinara** (bez poklona). Za BiH pretplata na 11 + 1 brojeva iznosi **88 km** (bez poklona). Poštarina je uključena u cenu.

NAPOMENA: POKLONI SE DOBIJAJU UZ PRVI SLEDEĆI BROJ! PONUDA S POKLONOM VAŽI SAMO ZA PODRUČJE SRBIJE DOK TRAJA ZALIHE!

PRETPLATA ZA SRBIJU

ZA 12 + 1 BROJEVA IZNOSI 3.000 DINARA
ILI ZA 6 + 1 BROJEVA IZNOSI 1.500 DINARA
(poštarina je uključena u cenu)

Kopiju uplate dostaviti na faks: 381 11 78-60-234, ili pošaljite elektronskom poštom na: pretplata@refoto.co.rs

TEKUĆI RAČUN (dinarske uplate)

255-0009780101000-19
(Samo za područje Srbije)
SVRHA UPLATE: PRETPLATA ZA REFOTO.Kopiju uplate dostaviti na faks: 051/324-445 ili poslati na adresu: REFOT BH Kralja Petra I Karađorđevića 111, Banja Luka

PRETPLATA ZA BiH

ZA 11 + 1 BROJEVA IZNOSI 88 KM
(poštarina je uključena u cijenu)

ŽIRO RAČUN

5520230002214998 Hypo Alpe Adria Bank
Banja luka
SVRHA UPLATE: PRETPLATA ZA REFOTO.Kopiju uplate dostaviti na faks: 051/324-445 ili poslati na adresu: REFOT BH Kralja Petra I Karađorđevića 111, Banja Luka

PRETPLATA ZA INOSTRANSTVO (bez BiH)

ZA 12 BROJEVA IZNOSI 80 EVRA

NAPOMENA: Specijalna ponuda ne važi za inostranstvo.

PAYMENT INSTRUCTIONS

56A: Receiver's corr.

57A: Account with institution:

59: Beneficiary customer:

HAABPSB
Hypo Alpe Adria Bank ad Beograd
Bulevar Mihajla Pupina n.
11070 Beograd

RS35 1650 0020 2450
2382 71
REFOT B doo - Beograd

ZA SRBIJU:

UPLATNICOM KOJU POŠALJETE NA ADRESU:

REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd ili
POZOVITE 011/30-34-373 NIKON Shop
u kojem možete kupiti sva ponuđena izdanja ili
POŠALJITE NAM E-MAIL NA:
pretplata@refoto.co.rs

ZA BiH:

UPLATNICOM KOJU POŠALJETE NA ADRESU:

REFOT BH, Kralja Petra I Karađorđevića 111, Banja Luka ili
POZOVITE 051/324-440 REFOT BH
u kojem možete kupiti sva ponuđena izdanja ili
POŠALJITE NAM E-MAIL NA:
pretplata@refoto.co.rs

www.refoto.co.rs info.refoto@refoto.co.rs

NARUČITE

ČASOPIS ILI NAŠA DRUGA IZDANJA

"Elementarna tehnika fotografije" prof. Dragoljub Kažić, din. 450 + 140 PTT

Povezan komplet REFOTO časopisa za 2004, 2006 i 2007. godinu - 2.000 din. + 160 PTT po kompletu; Cena za 2008. godinu je 3.000 din + 160 PTT

"Dragoljub Tošić - Fotografije", Foto-monografija, din. 1.500 + 180 PTT

SPECIJALNA PONUDA STARIH BROJEVA

SAMO
150
DINARA

UPOTPNUTE SVOJU ARHIVU ČASOPISA REFOTO (BROJEVI OD 1 DO 6, 9, 43 I 45 SU RASPRODATI). OD BROJA 7 DO 44 CENA PO KOMADU JE 150 DIN. OD BROJA 45 IZNOSI 250 DIN PLUS POSTARINA OD 60 DINARA PO KOMADU

BUDITE I VI KREATOR VAŠEG OMILJENOG ČASOPISA

POZIV ČITAOCIMA

Ako mislite da imate sjajne fotografije koje i ostatak sveta treba da vidi, informišite se za koje rubrike možete poslati fotografije i kako

KONKURSI

- Konkurs časopisa PRAKSA NA DELU;
- Konkurs s temom SVET U FOKUSU;

RUBRIKE

- PUTOPIS

Do dvadeset fotografija, kratak tekst u kojem ćete opisati vaše utiske i iskustvo koje ste stekli na putovanju. Fotografije minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

- U FOKUSU

Pošaljite do tri fotografije (po jednom broju časopisa) minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

- FOTO-KOMENTAR

Do pet fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

- DIGITALAN FOTO-KOMENTAR

Do pet fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

INT@RNET

- Na našoj internet-prezentaciji odredili smo prostor za web-galeriju. Do deset fotografija, portret i kratak tekst o vama. Fotografije veličine do 500 piksela (duža strana) u rezoluciji 72 dpi, JPEG, RGB.
- Na ovoj adresi možete poslati vaše fotografije za sve konkurse:
<http://www.refoto.co.yu/prijava.php>

Kako da pošaljete fotografije

@-POŠTOM

- prikačite samo jednu fotografiju uz vaš mejl i u file info napišite ime i prezime, adresu i eventualno tehničke podatke o fotografiji;
- ograničite veličinu fotografije na 1,5 MB;

U FOKUSU, citaoci@refoto.co.yu, subject: U fokusu
FOTO-KOMENTAR, citaoci@refoto.co.yu, subject: Foto-komentar
DIGITALAN FOTO-KOMENTAR, citaoci@refoto.co.yu, subject: Digitalan foto-komentar

POŠTOM

Fotografije odštampane na papiru ili narezane na CD (a možete i jedno i drugo). Ako ih šaljete za više rubrika, nije potrebno da šaljete više kompaktnih diskova, već ih samo rasporedite u posebne foldere i imenujte ih nazivom rubrike ili teme. **Obavezno napišite podatke na poleđini fotografije ili u fajl info (ime, prezime, adresa, kontakt, naziv rada, eventualno tehnika rada).** Pažljivo ih upakujte (najbolje u kovrte s vazdušnim jastucima) ili ih dodatno ojačajte kartonom.

Adresa je REFOTO, Pčinjska 17, 11 000 Beograd.

Konkurs časopisa
REFOTO i
firme REFOT B

ReFoto **REFOTB**

tema: AKT

Od ovog broja, časopis *Refoto* pokreće šestomesečni konkurs na temu Akt-fotografije. Inspiraciju i savete kako da snimite dobru akt-fotografiju možete pronaći već u ovom broju gde smo rubriku "Praksa na delu" posvetili snimanju akta. I u narednom broju pozabavićemo se ovom temom, ali na malo drugačiji način.

Obe fotografije: Milan Živković

Pravo na učešće imaju svi fotografi a svaki učesnik može da pošalje neograničen broj fotografija. Primaju se fotografije nastale u bilo kojoj tehnici, u digitalnom obliku ili odštampane na papiru. Minimalna veličina fotografija je 13 x 18 cm, a ako su u digitalnom obliku u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG. Sve fotografije moraju biti propisno označene na poleđini fotografije ili u file info: ime, prezime, adresa, kontakt, naziv fotografije i (opciono) fotoaparati s kojim je snimljena. Rok za slanje radova je do 10. u mesecu. **Poslednji termin** za prijem fotografija je **10. 12. 2009.** U svakom broju objavićemo izbor od desetak najboljih fotografija a glavne nagrade biće dodeljene u januaru 2010. godine. Fotografije šaljite na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd ili ih možete "uploadovati" (postaviti) na našem sajtu www.refoto.co.rs link konkursi-Upload. Glavna nagrada konkursa je **Nikon D60 + objektiv 18-55 mm** a biće dodeljene i dve "utešne" nagrade u vidu kompaktnih fotoaparata firme Nikon.

**STIDLJIVI AUTOR
BORIVOJ ATANACKOVIĆ, INDIJA**

Deluje pomalo "stidljivo" kada se u svojoj 56 godini, nakon skoro 45 godina bavljenja fotografijom, javljam, za početak, s jednom crno-belom fotografijom. Bavim se profesionalno projektovanjem i fotografija je imala zadatatak da zabeleži dešavanje na gradilištu. Fotografisanjem sam počeo da se bavim u ranom detinjstvu uz oca, fotografa amatera. Do pojave masovne obrade kolor-filmova u foto-radnjama, filmove i fotografije obrađivao sam u kupatilu, kao i svi entuzijasti.

Snimak koji šaljem načinjen je 1984. godine, u Čortanovcima na Dunavu, a snimljen je u kontrastu s LUBITEL-em 2, na filmu ILFORD Pan F50. Bilo bi mi drago da snimak prokomentarišete a bez obzira na "rezultat" komentara, kada se malo više "okuražim" i ugrabim vremena od svojih profesionalnih obaveza, potrudicu se da Vas "zatrpam" sa više snimaka, ako Vam to nije na smetnji. Verujem da je zapravo jedini način da bavljenje ovim "skupim sportom", hobbijem ili profesijom, ima efekta onda kada neko nepristrasno merodavno proceni vaš rad. Shvatio sam da i pored revnosnog čuvanja kvalitetno obrađenih negatifa, i moji i očevi snimci, od kojih mnogi imaju dokumentarnu važnost za mesto u kojem živim, počinju polako, nakon niza godina da "propadaju". Hemija, nažalost, ipak čini svoje iako su filmovi uredno složeni u futrole od "masnog" papira, u drvenom sanduku, na konstantnoj istoj temperaturi i nisu godinama "ugledali svetlost dana". Zato sam započeo zamašan posao digitalizacije hiljade snimaka uz pomoć skenera EPSON Perfection V750 PRO i osim skeniranja u visokoj rezoluciji da bih dobio izlaznu veličinu fajla, približno 120 x 120 cm (radi lakše obrade i eventualnog kvalitetnog štampanja i publikovanja u manjem formatu) nema drugih intervencija jer jednostavno sam želeo da snimak bude prikazan sa što manje naknadnog delovanja.

Nažalost, u maloj sredini u kojoj živim "rad" sa ljudima na ulici ponekad postaje ozbiljan problem. Kod nas se još uvek ne shvata smisao fotografije i veoma često vas indentifikuju ili s "onim" novinarima ili stranim špijunima, a poseban problem je ubediti pojedince da ne poziraju, jedino što u

takvim situacijama pomaže jeste teleobjektiv, ali tada nije uvek moguće napraviti željeni kadar. Časopis pratim nepune dve godine. S obzirom na poplavu kojekakvih publikacija Refoto je više nego melem na ranu i to je jedini ozbiljan časopis na našem tržištu na temu fotografije i onog što je prati. Počinjem da razmišljam i o redovnoj godišnjoj pretplati, ali i kupovini ukoričenih starih brojeva. Definitivno ću tada imati priliku da pogledam ono što sam, nažalost, ranijih godina propustio, a moglo mi je biti od velike koristi. Uvek se ima šta novo naučiti, bukvalno celog života. Malo sam se "raspričao", ali, s obzirom da sam prihvatio Vaš komentar da to slobodno uradim dao sam sebi malo slobode da napišem ono što mislim da je neophodno kada Vam se po prvi put javljam.

Šta reći osim da nikada nije kasno, ni za fotografiju a kamoli za javljanje. Što se tiče zatrpavanja gomilom fotografija to sasvim sigurno nije smetnja mada je svakako bolji način odabrati nekoliko radova za koje mislite da su najbolji. Na taj način nama dajete više vremena da se, umesto pregledanja velikog broja, pozabavimo izborom one prave fotografije. Komentar ste shvatili na pravi način jer naš cilj nije da obeshabrimo bilo koga već samo da damo neke smernice koje autor može da iskoristi za dalji rad. Ukoliko niste obratili pažnju nekoliko puta do sada pisali smo o metodama arhiviranja filmskog materijala kojima u trajanju mnogo pomaže čuvanje na niskim temperaturama - u frižideru. Jedna stvar nije baš najjasnija a to je konstatacija da su filmovi kvalitetno obrađeni i da su počeli da propadaju. Ukoliko se to odnosi na crno-bele filmove koji dobijaju žute fleke onda nisu dovoljno dobro isprani nakon fiksiranja a ukoliko se radi o kolor negativima onda je laboratorija koristila lošu hemiju. U svakom slučaju digitalizacija je jedan od najlakših (i verovatno najnesigurnijih) načina čuvanja a siguran bi bila izrada kopija, bilo klasičnim crno-belim postupkom bilo putem pigmentnih štampača i njihovo dalje arhiviranje. Što se tiče fotografisanja ljudi na ulici ono jeste problem ali se može prevazići jednostavnim kontaktom pre nego nekoga "isprepadate" fotoaparatom. U suštini sve se

svodi na izbor: ako se pred vama dešava nešto što sigurno nije moguće ponoviti svakako treba snimiti bez pitanja ali ako je to moguće onda prvo pridete, porazgovarate i započnete snimanje. Poziranje je urođeno svakom od nas u prvom trenutku jer bi svi da izgledaju što bolje u trenutku kada će biti "ovekovečeni". Nakon nekog vremena taj poriv popusti i ljudi se vrate

Polaznici škole crtanja i slikanja koja radi u okviru Kluba likovnih umetnika "Raška škola" u Raški, motive za svoje radove ne tako retko nalaze i u časopisu Refoto. Snimio: Josif Raspopović

svojim uobičajenim aktivnostima a pošto ste se sa njima upoznali više niste stranac i sve postaje lakše. Potrebno je samo odvojiti dovoljno vremena za svakog i prići, bez teleobjektiva jer, ruku na srce, onaj kojeg snimate tako i objavite njegov eksplicitan portret može da vas tuži. Redakcija vam se zahvaljuje na pohvalama a što se tiče pretplate ona je svakako najbolji način jer časopis dobijate par dana pre nego što se pojavi u kioscima. Pored mogućnosti da vidite šta ste propustili stari brojevi u sebi imaju ogromnu količinu informacija koje su još uvek aktualne i čak se i mi rado podsećamo prošlih godina i pogledamo ih - s vremena na vreme.

**PISMO IZDALEKA
SLOBODAN VLAISAVLJEVIĆ
OREGON, AMERIKA**

Pre nekih mesec dana prvi put sam video Refoto koji je sa sobom doneo moj prijatelj iz Sarajeva. Kako je moje opredeljenje fotografisanje pejzaža bio sam za-intrigiran zanimljivom naslovnom stranom i počeo sam da listam stranice. Prijatno sam iznenađen izgledom i sadržajem vašeg časopisa koji, kako vidim, između ostalih donosi novosti sa teritorije zemlje iz koje sam i ja potekao. Pogledao sam vaš sajt i uskoro možete očekivati moje radove mada nisam siguran da ću uspeti da odgovorim na svaku temu. Ujedno želim da sve kolege koji svoje fotografije čuvaju samo u računaru upozorim i da ispričam moje poprilično bolno iskustvo sa "uginućem" hard diska koje mi je odnelo dobar deo materijala. Mislim da se svako od nas previše pouzda u računar i po sistemu "neće valjda" a i zbog lične lenjosti nema neophodni back-up. Iako veoma kvalitetan moj disk je iznenađeno počeo da ispušta čudne zvuke koji su se pojačavali zajedno sa mojim naporom da spasem podatke kopiranjem na drugi. Nakon toga sledilo je traganje za firmom koja bi mogla da mi spase podatke u čemu su, na žalost, samo delimično uspele. I da ne zaboravim da dodam da me je ta operacija koštala višestruko više nego da sam kupio najkvalitetniji hard disk. Sad na zidu radne sobe čuvam ploču izvađenu iz "pokojnog" hard diska kao podsetnik da redovno čuvam dodatne kopije kojih "dragocenosti".

Na sreću do sada nismo imali prilike da često čitamo ovakva pisma mada s obzirom na trajnost koju poseduje trenutno najkorišćeniji medij zvan DVD disk nismo sigurni da ih neće biti. Problem čuvanja digitalnih podataka veoma je kompleksan i postaje sve veći iz dana u dan a kod korisnika digitalnih fotoaparata još je izraženiji jer tehnološki razvoj dovodi do neminovnog povećanja veličine fajlova. U praksi to znači da smo prinudeni da koristimo sve više diskova koje treba redovno presnimavati. To nije problem tokom prvih godinu dana ali sa kumulativnim porastom broja postaje muka. Dok se ne pojavi neki drugi način ne preostaje ništa drugo nego presnimavati...

VAŠ TALENAT EPSON TEHNOLOGIJA

EPSON Stylus Photo PX700W odlikuje Epson Claria™ Photographic mastilo i ugrađeni Wi-Fi kako bi sa bilo kog mesta u Vašoj kući mogli da izradujete fotografije koje prevazilaze laboratorijski kvalitet. Novi Epson Stylus Photo PX700W je multifunkcijski uređaj za ozbiljnog fotografa. Idealan je partner za vaš D-SLR ili kompaktni fotoaparatus. Moderan i kompaktni dizajn ovog uređaja omogućuje da se on lako uklopi u Vaše okruženje. Talenat i tehnologija - kombinacija koja pobeđuje!

Za više informacija o ovom uređaju, posetite veb sajt www.epson.rs

EPSON
EXCEED YOUR VISION

BSProcesor
Zajedno možemo mnogo.

PRODAJA KROZ AUTORIZOVANU DILERSKU MREŽU:
BEOGRAD: BEL COMPUTERS 354 11 25 • BIG APPLE ELECTRONICS 334 46 96 • BIG BANG 22 86 652 • DESK 329 21 40 • EWE COMP 3165 111 • FORUM RAČUNARI 302 92 92 • GIGATRON 24 11 479 • GRAPPOLO INTERNATIONAL 309 14 21 • MARKANTEX 712 91 17 • MEGASTORES ELEKTRONIKI DOO 22 22 898 • MULTICOM 32 25 123 • ONLINE COMPUTERS 328 44 55 • PC PRACTIC 208 36 77 • PC4U 218 01 34 • SOLUTION JM 308 95 00 • WIN WIN 26 88 933 • BOR: SIM COMPUTERS 030 459 210 • ČUPRIJA: INTERCOM COMPUTERS 035 477 077 • GORNJI MILANOVAC: USPON 032 714 552 • NOVI SAD: IQ COMPUTERS 021 453 833 • LIM-IT 021 422 447 • PC4U 021 4722 688 • POSITIVE 021 472 03 88 • SOROBAN 021 469 977 • WIN WIN 021 63 96 950 • NIŠ: PAKOM SHOP 018 513 153 • COMTEL 018 530 353 • WIN WIN 018 517 477 • ČAČAK: USPON 032 340 410 • WIN WIN 032 303 000 • JAGODINA: LINK 035 245 245 • KIKINDA: BUS COMPUTERS 0230 32 102 • KRAGUJEVAC: MINE DOO 034 304 970 • MULTICOM 034 36 57 75 • WIN WIN 034 365 735 • KRALJEVO: USPON 036 235 749 • WIN WIN 036 235 875 • KRŠEVAC: LINKOM 037 44 33 71 • LESKOVAC: IT LESKOVAC 016 23 41 01 • LOZNIČA: PC4U 015 89 17 36 • PARAČIN: GMG COMPUTERS 035 569 444 • POŽEGA: SKY COMPUTER CENTER 031 825 125 • PANČEVO: DIM COMPUTERS 013 355 567 • RAŠKA: USPON 036 736 050 • RUMA: LIM-IT 022 432 552 • SENTA: SABOTRONIC 024 815 307 • SMEDEREVO: PLANINKA 026 643 021 • SREMSKA MITROVICA: LIM-IT 022 615 154 • STARA PAZOVA: ALF-COMPUTERS 022 316 419 • SUBOTICA: DG COMPUTERS 024 557 689 • TUTIN: ANSOFT 020 810 180 • UŽICE: DATA COMM 031 512 122 • PETAR PAN 031 511 139 • WIN WIN 031 524 981 • VRŠAC: AB KANON TEHNOBIRO 013 838 884 • ZAJEČAR: GENIUS SHOP 019 42 67 68 • ZRENJANIN: FEDRA COMPUTERS 023 589 780 • MPA 023 566 414 • BRČKO: BSP +387 (49) 230 290

At the heart of the image

Proširite svoje vidike

Novi D5000.

Snimajte fotografije i HD filmove novim fotoaparatom.
Izazovite perspektivu.

D5000

Nikonov jedinstveni 2,7-inčni LCD ekran sa promenljivim uglom omogućava fotografisanje iz svih uglova. 12,3 megapiksela i sistem obrade slika EXPEED obezbeđuju slike visoke rezolucije. Prikaz u realnom vremenu i četiri AF režima. Funkcija za HD film omogućava veću kreativnost pri pravljenju filmskih klipova koji ostavljaju jak utisak. Gledajte na život iz drugačijeg ugla pomoću fotoaparata D5000.

Ugao za samoportretisanje

50
YEARS OF F-MOUNT

EXPEED HDMI

www.nikon.rs

www.refot.com